

Stephen Etches

Psalmi

Kršćanska baptistička crkva

www.kbcnt.net

Novi Travnik, 2010

Uvod

Psalmi: Hebrejski naziv tēhillim, ili Knjiga slavljenja, upućuje na značaj Psalama kao zbirke pjesama uz pratnju kako jednog glazbala tako i cjelokupnog zbora i orkestra. U hebrejskoj Bibliji Psalmi pripadaju tzv. Spisima. Budući da se pisci ove knjige, u nadahnuću Duha Svetog, obraćaju Bogu ne iznenađuje što Biblija ovako opisuje Davida: »Ovo su posljednje Davidove riječi: 'Riječ Davida, sina Jišajeva, riječ čovjeka koji je bio visoko uzdignut, pomazanika Boga Jakovljeva, pjevača pjesama Izraelovih: Jahvin duh govori po meni, njegova je riječ na mom jeziku.« (2 Sam 23). Kasniji starozavjetni spisi spominju Davida kao predvodnika glazbenog slavljenja u Izraelu ističući njegovu domišljatost pri vještoj uporabi glazbala (Neh 12,24, 36, 45-46). Am 6,5 ga pak opisuje kao izumitelja glazbala (»Ti improviziraš na flauti i kao David izmišljaš muzičke instrumente« engleski prijevod REB). Inače, Davida se spominje kao pisca sedamdeset i tri psalma dok Isus o njemu govori kao o autoru barem jednog psalma.

Psalmi su bili knjiga himni drevnog Izraela i priređeni su za upotrebu u Hramu u sljedećim prilikama:

1. Državne ceremonije
2. Narodne svetkovine
3. Osobna pobožnost (kod prinošenja žrtve zahvalnice, zavjeta, molitve, posredovanja).

Neki su bili pripravljeni za zborsko pjevanje: to objašnjava antifonsku strukturu nekih od njih.

Napisani su u hebrejskoj poeziji koja, za razliku od naše, nema rime nego je izražena u paralelizmu (ponavljanje, kontrast, sinteza, uspinjanje).

Psalmi su isprva bili zbirka pjesama, od kojih su mnoge bile stilizirane, a pjevale su se u Hramu. Među njima je bilo tužbalica, zahvalnica, hvalospjeva, pjesama o izbavljenju, psalama proslavljanja i očitovanja, poučnih psalama (kojima su se hvalile prednosti mudroga života), te psalama pouzdanja. Tužbalica je više od šezdeset, a dijelimo ih na tužbalice pojedinaca (Psalmi 3., 22., 31., 39., 42., 57., 71., 120., 139. i 142., i tužbalice naroda (Psalmi 12., 44., 80., 94. i 137.). Psalmi 65., 67., 75., 107., 124. i 136., predstavljaju zahvalnice naroda, dok su 18., 30., 32., 34., 40., 66., 116., 118. i 138., zahvalnice pojedinaca. Bog, kao Bog svemira, proslavlja se u psalmima hvalospjevima 8., 19., 104. i 148., a kao Bog zaštitnik, i dobročinitelj Izraela, u hvalospjevima 66., 100., 114. i 149. Kao Bogu povijesti posvećeni su mu psalmi hvalospjevi 33., 103., 113., 117., 145., 146. i 147. Psalme izbavljenja predstavljaju 78., 105., 106., 135. i 136. psalam, dok su psalmi proslavljanja i očitovanja podijeljeni u nekoliko skupina: psalmi pjevani na liturgijama obnove narodnoga zavjeta (50. i 81.), psalmi Davidova saveza (89. i 132.), kraljevski psalmi (2., 18., 20., 21., 45., 72., 101., 110. i 144.)

Kraljevi su smatrani Božjim posrednicima koji jamče stabilnost i zaštitu. Tako postoje psalmi ustoličenja (24., 29., 47., 93., 95., 96., 97., 98. i 99.) kojima se, na godišnjoj svečanosti, proslavljalo ustoličenje kralja. Zatim su tu pjesme Siona ili Pjesme Jeruzalema (46., 48., 76., 84., 87. i 122.), što nije čudno jer je Jeruzalem, kao mjesto gdje se nalazi Hram i sjedište Davidovog kraljevanja, zauzimao uvijek posebno mjesto naročito u pogledu uloge koju bi trebao imati tijekom tisućljetnog kraljevstva. Postoje i poučni psalmi (11., 16., 23., 27., 62., 63., 91., 91., 121., 125., 131.) koji govore o pouzdanju u Boga u vremenima nevolja.

Psalmi su aranžirani u pet odjeljaka, analogno knjigama Tore:

Knjiga 1 Ps 1-41 Davidovi psalmi. Tema: Pasha

Knjiga 2 Ps 42-72 Davidovi psalmi. Tema: Duhovi

Knjiga 3 Ps 73-89 Tema: Uništenje Izraela

Knjiga 4 Ps 90-106 Tema: Ponovno okupljanje Izraela (Milenij)

Knjiga 5 Ps 107-150 Tema: Izbavljenje Izraela

Ove knjige vjerojatno pokazuju odvojene zbirke psalama koji su kružili, ali su bile kasnije obuhvaćene u jednu jedinu knjigu. Ovo bi objasnilo zašto se ponekad ponavljaju isti psalmi. Naslovi psalama vjerojatno pokazuju melodije po kojima su bili pjevani ovi psalmi, a anotacije unutar psalama (npr. sela) vjerojatno punktovi gdje treba mijenjati ključ, ili druga uputa kao kod naše glazbe (npr. fortissimo). Primjeri ovih melodija su: "Ljiljani", "Golubica nijema u daljini" i "Košuta u zoru".

Natpis »Zborovodi« (la-mēnacexa) vjerojatno označava psalme za posebne prigode. Ostali hebrejski natpisi imaju sljedeća značenja:

mizmor – duhovna pjesma uz glazbenu pratnju.

šir – pjesma.

maskil – himna ili hvalospjev.

miktam – tužbalica.

šigaion – a uzbudljiva melodija

higaion – psalam uz pratnju tišeg glazbala.

Autorstvo: Budući da mnogi psalmi nose naslov lē-David odnosno »Davidov« mogli bismo zaključiti kako ih je napisao David. No moguće je da su takvi psalmi dio Davidove zbirke psalama ili su pak posvećeni Davidu. Neki ističu kako se radi o psalmima skladanima na Davidov način dok drugi pak tvrde kako navedeni natpis treba tumačiti u smislu »za uporabu kralja iz Davidove loze«. Sigurno je tek da je već u doba prevođenja Septuaginte (LXX) značenje naslova bilo nepoznato. Kako se nalaze u trećem licu možemo ustvrditi da su dodani nakon dovršetka psalama.

Osim Davida spomenuti su i drugi pisci. Primjerice, kao predstavnici hramskog zbora kojeg je u Davidovo doba utemeljio Heman (Ezrahit ili Zerahit), navedeni su Korahovi sinovi tj. potomci levitskih pobunjenika. Hemanovi su sudrugovi Leviti Asaf i Jedutun (alias Etan Ez-

rahit) vodili zborove nastale u druga dva levitska klana (1 Ljet 6,31. 33.39.44) koji su, i nakon njihove smrti, nastavili s djelovanjem.

Jedan se psalam (Psalam 90) pripisuje Mojsiju. Pretpostavka je posve vjerojatna jer je izričaj nalik Mojsijevoj pjesmi i blagoslovu (Pnz 32 i 33) a raspoloženje, zbog propasti naraštaja, prikladno mračno.

Datum sastavljanja: Formiranje psaltira je bila sigurno postepeni proces. Čini se da je glavno razdoblje pisanja psalama bilo četiri stoljeća Davidske dinastije (ok 1000-600 prije Krista), naravno pod vodstvom Svetoga Duha,

Podjela Psalama. Psalmi se mogu podijeliti u zbirke koje ne odgovaraju priznatim knjigama:

Psalmi 3-41: Davidovska zbirka s doksologijom i uporabom riječi Jahve kao oznake za Boga (272 spominjanja u odnosu na 15 spominjanja Elohima).

Psalmi 51-72: Davidovska zbirka s doksologijom i uporabom riječi Elohim kao oznake za Boga (208 spominjanja u odnosu na 48 spominjanja Jahve).

Psalmi 50, 73-83: Zbirka levitskog ceha. Pripisuje se Asafu.

Psalmi 90-99: Sabatski psalmi.

Psalmi 113-118: Psalmi slavljenja (Hallel) za izbavljanje iz Egipatskog ropstva vezani uz proslavu Pashe (usporedi Psalam 138). Isus i učenici su vjerojatno pjevali neke od ovih Psalama tijekom posljednje večere.

Psalmi 120-134: Hodočasnički psalmi za koje je izgledno da su ih pjevali hodočasnici na putu u Jerusalem..

Psalmi 146-150: Psalmi »haleluja« za svečane prigode.

Neki su psalmi napisani u akrostihu. Svaki redak započinje drugim slovom hebrejskog alfabeta. To su: 9-10, 25, 34, 37, 111, 112, 119, 145. U 119. psalmu svaki dio sadrži sinonim za Zakon. Sve je to pomagalo pamćenju.

Psalmi se mogu podijeliti u određene kategorije ili stilove: himne slavljenja, nacionalne tužaljke, kraljevski psalmi, osobne tužaljke, liturgije Tore, miješani stilovi.

Vjerska pozadina: Vrlo je vjerojatno da su neki od psalama bili u snažnoj vezi s Blagdanom sjenicâ kao ponovnoj potvrdi božanskog kraljevanja odnosno obreda kojim se obnavljaju zavjeti. Shodno tome znali bismo zašto će za Tisućugodišnjeg kraljevstva, i to povodom Blagdana sjenica, narodi slati predstavnike kako bi obnovili vjernost kralju odnosno Mesiji. Ukoliko je pretpostavka točna tada se izrazi iz Psalama 93, 97 i 99, poput »Jahve kraljuje«, trebaju zapravo prijevoditi kao »Gospod je (opet) kralj!«

Konačno, psalmi imaju težak proročki sadržaj. Psalmist je znao započeti pjevati poznatu temu, ali bi ga zatim Božji Duh odnio izvan vremena (ili u buduće vrijeme) i on bi govorio o onome što će se zbiti.

Mesija u Psalmima: jasno je da su mnogi navodi iz Psalama u NZ-u, bogati izvori mesijanskih proroštava. Ovo možemo klasificirati po sljedećim naslovima:

- 1) Pomazani kralj (tj. Mesija) koji je i Mesija i Bog (ovo naglašava poslanica Hebrejima; vidi Ps 110 i 45).
- 2) Jahvin Sluga: većina citata kojima se koristi Isus nalazi se u ovoj kategoriji. Vidimo Njegovu reformirajuću zrelost (69,9), žrtvovanje samog sebe (40,6-8), iskustvo osamljivanja (69,8), izdaja, mržnja i odbacivanja (41, 9; 69,4; 35,19; 118, 22), stid (69,9), ruganja (22,7; 69,21), ogoljenja (22,18) i razapinjanje (22,16). Njegove posljedne riječi su bile citati od Ps 22,1; 31,5). Krista se gleda također kao zastupničkog čovjeka (8,4, kralj koji je velikosvećenik (110,4), kamen koji su odbacili graditelji (118,22) na koji padaju ljudi i lome se, tj. koji uzrokuje njihovu osudu (v. Izaija 8,13-15), i kamen koji će uništiti (pretvoriti u prah) carstva svijeta (Dan 2,34).

Opis nadolazećeg kralja: Iako se kralj suočava s otporom cijelog svijeta (Ps 2,1-3; 110,1), izlazi kao pobjednik (45,3-5; 89,22?) koji

uživa potporu Gospoda (Ps 2,6.8; 18,46-50, 21,1-13; 110,10), te uspostavlja vlast nad svijetom (2,8-12; 18, 43-45; 45,17; 72,8-11; 89,25; 110,5?). Ona se temelji na Sionu (2,6), a glavna su joj obilježja pravičnost i moral (45,4.6; 72,2-4.7; 101). Kraljeva je vladavina vječna (21,4; 45,6; 72,5), napredna (72,7.16) i postojana u štovanju Gospoda (72,18-19). Nadmoćan u milosti, darovima i dostojanstvu (45,2-7) prijatelj je siromašnih i neprijatelj onih koji tlače (72,2.4.12-14); za njegove vladavine pravednici (tj. vjernici) napreduju (72,7). Njegova je baština vječna (45,17); on posjeduje vječno ime (72,17) i predmet je beskrajne hvale (72, 15). U odnosu na Gospoda primatelj je vječnog blagoslova (45,2). Baštinik je Davidova zavjeta (89,28-37; 132,11?) i Melkisedekova svećenstva (110,4). Pripada Gospodu (89,18) kojem je posve odan (21,7; 63,1-8.11). On je njegov sin (2,7; 89,27). Kao takav i sâm je božanske naravi (45,6) te Bogu sjedi zdesna (110,1).

Čovjek u Psalmima Čovječanstvo se koristi elementarnom klasifikacijom: postoje zli i pravedni. Pisac Psalama, naravno, drži kako se nalazi među potonjima. Shodno tome, izražava se ostavljajući dojam osobnog uzvisivanja (Ps 17,26). S druge strane, ne može pronaći dovoljno težak ili preziran izraz za zle. Kako stoga objasniti ovaj stav? Ključ objašnjenja leži nesumnjivo u točnom smislu dviju riječi: pravedan i zao. Kako bismo ih razumjeli ne trebamo ih stavljati u moralni kontekst (primjerice: pravednik bi bio savršen ili svet u odnosu na grešnika) već u vjerski kontekst. Zao je nevjernik tj. onaj koji Boga ne treba niti poštuje propise vjerskog života. Pravednik je, s druge strane, pobožan, rekli bismo "praktični vjernik". On primjenjuje Božji zakon, ljubi Boga, te slijedi zapovijedi zakona i vjere. On nije moralno savršen. Štoviše; svjestan je vlastita grijeha (što potvrđuju psalmi pokajanja), no Boga prihvaća u životu nalazeći zadovoljstvo kako u meditaciji Božjeg zakona tako i u poslušnosti prema njemu.

Iz ovoga proizlazi kako su pogani zli, kao i Izraelci koji su prestali biti vjerni, koji više ne vjeruju i koji vjernike izvirgavaju ruglu (Ps 1,1) (danas bismo rekli: ravnodušni, mlaki i sumnjičavci). Suprotnost

grijehu ili zlobi nije savršenstvo ili moralna pravednost, već zajedništvo s Bogom, i uživanje u prisutnosti Boga. Očito ova dva stava izazivaju posljedice na području moralnog života, no to nije njihovo izvorište.

Pogreške i patnje: Jedna se druga zamisao koja je uobičajena u Starom zavjetu na poseban način ocrtava u Psalmima. Radi se o bliskom odnosu između moralne pogreške i tjelesne patnje. Mnoge molitve osamljenosti su molitve bolesnih kojima se od Boga traži da ih izliječi; dakle, da im oprostí grijehe jer će oprostíjenje dovesti do izlječenja. Naime grijeh izaziva patnju (Ps 6, 32,38). Ono što svakako treba naglasiti je učestalost riječi kojima se u ovim molitvama opisuje neprijatelj. Često smo se pitali: tko su bili neprijatelji bolesnika ili patnik i objašnjenja su uvijek višestruka. U nekim slučajevima radi se o čarobnjacima i vješticama koji bi začarali vjernika i odveli ga do vrata smrti. Vještičarenje i gatanje Božji je zakon službeno zabranjivao.

Dakle, ovi su neprijatelji zapravo više bili neprijatelji Boga nego vjernika. Time se mogu objasniti naglasci mržnje i osvete psalmista prema njegovim sotonskim neprijateljima koje je Bog mogao samo uništiti. Ipak iako je ovo objašnjenje ponekad istinito, drugi tekstovi aludiraju isključivo na ljude u okruženju bolesnika ili očajnika, koji ga opterećuju vlastitim predbacivanjima osuđujući ga kao grešnika jer pati. Ovi neprijatelji su slični Jobovim "prijateljima" koji neumorno optužuju, kritiziraju želeći Joba uvjeriti u grijeh. Konačno, njegovi prijatelji su objekt Božjeg gnjeva jer su ludo govorili o pravedniku (Job 42, 7-8).

Suvremene preradbe Psalama: Psalmi su se do 18. stoljeća isključivo pjevali u crkvama. Do prekretnice je došlo uslijed djelovanja Isaaca Wattsa koji je parafrazirao psalme kako bi im dao kršćansku primjenu. Ovako primjerice glasi Wattsova inačica Psalm 72:

»Isus će vladati dokle god sunce bude iz dana u dan sjalo. Sve dok mjeseca bude će se Njegovo kraljevstvo prostirati od obale do obale.«

U zadnje smo vrijeme svjedoci pokušaja karizmatskog pokreta da uključi dijelove psalama u zborove vlastitih duhovnih pjesama.

KOMENTAR

PSALAM 1 - Večernja molitva

Iako je Psalam 1 poznat i kao Psalam vjere, posve je uobičajen za knjige mudrosti, i to prvenstveno Izreke. Naime, on opisuje dva načina življenja i ponašanja koji za ishod imaju dvije opriječne sudbine (usporedi Pnz 30,11-20). Od ostalih obilježja možemo istaknuti:

Usredotočenost na društvo kojim je čovjek okružen, kao i popis vrsta morala.

Slike iz prirode.

Zanimanje za logični cilj procesa.

Uporaba riječi »blago(slovljen)«

Riječi koje se rabe u vezi s literaturom mudrosti ukratko možemo svrstati u dvije skupine:

Izrazi koji označavaju mudrog čovjeka:

siromašan, potrebit (ani, eljon, dal, dak)

mudar (hakam)

ispunjen razumijevanjem (bina; tēbuna; također sekel)

vjeran (hasid)

čestit (jasar)

pravedan (sadiq)

nevin, nedužan, bez krivnje (tamim – označava moralni stil života)

strah (jira) – podložnost božanskim uputama.

Izrazi koji označavaju bezumnika:

grešnik (hata)

zlotvor, pokvarenjak (rasa)

rugač (lesim)

ohol (zedim)

bezumnik (naval)

neprijatelj (ojev, mëreim, rodef, soné, sorer).

Mnogi opisuju ovaj psalam kao uvod u cjelokupnu Knjigu Psalama dok u Psalmu 150 vide sveobuhvatnu doksologiju ove knjige.

Kao i kod drugih predstavnika ove vrste književnosti uobičajene su sljedeće pretpostavke:

U Božjem svijetu oni koji se svrstaju na Božjem stranu bit će na koncu blagoslovljeni. Drugim riječima, »(...) bez vjere nemoguće mu je ugoditi, jer onaj koji želi pristupiti Bogu mora vjerovati da postoji Bog i da nagrađuje one koji ga traže.« (Heb 11,6).

Psalam posvećenja govori o posve određenom stilu života i poslušnosti Božjoj Riječi (slijediti ... stati) koji je utjelovljen u Božjem zakonu. U mnogočemu se radi o učenju koje brižan roditelj nastoji prenijeti na vlastito dijete.

Napomena:

Redak 1: tora: Zakon je otkrivenje koje dolazi kao pomoć od Boga kako bi čovjek živio u skladu s Njegovom voljom. S druge je strane religija čovjekov pokušaj da pronađe vlastiti put i objašnjenje svijeta oko sebe.

»razmišljati (uživati)«: naglašen je um. Naime, ono što oblikuje čovjekova razmišljanja oblikuje i njegov život. Zbog toga je Jošua ohrabren da razmišlja (uživa) o Božjem zakonu danju i noću.

»sjeda... slijedi... staje« predstavljaju tri stupnja napuštanja Božjeg puta (prilagođavanje svijetu na tri različite razine: prihvatanjem sa-

vjeta koje nudi svijet, poslušnost svijetu i usvajanje njegova kobnog stava izrugivanja.

Redak 3: Ukoliko riječ »zasađeno« protumačimo kao »presađeno« tada vidimo novi položaj u kojem se našao vjernik nakon što je prešao iz smrti u život, iz svijeta u Božje kraljevstvo tj. u područje u kojem Bog izravno vlada.

Redak 3: Vode tekućice kao kanali za navodnjavanje jamče opskrbu vodom u svakom razdoblju.

Redci 5 i 6: U posljednja dva retka dvije su sudbine suočene na potresan način. Ovom je usporedbom ocrтана potpuna opriječnost onih koji slijede vlastiti put i onih koji u ispravnom odnosu s Bogom usklađuju vlastite živote s Njegovom Riječju.

Redak 6: Bog zna put pravednika, o kojem se brine, kojeg posjeduje i s kojim se poistovjećuje. Bog pazi na put pravednika dok opaki tonu prema krajnjem uništenju i propasti.

PSALAM 2 - Mesijanska drama

Ovo je mesijanski odnosno kraljevski psalam (poput 18., 20., 21., 45., 72., 101., 110. i 144.-tog psalma). Usto, možemo pretpostaviti kako zajedno s prethodnim psalmom čini uvod u Knjigu Psalama. Naime, psalam iznosi dva različita puta kojim mogu krenuti narodi i pojedinci. Kao što Psalam 1 upozorava na propast opakih ljudi, tako i ovaj psalam govori o sudbini koja će zadesiti one narode koji Bogu odbijaju odati čast.

Psalam se prvenstveno odnosi na okolnosti vezane uz Tisućugodišnje kraljevstvo u kojem Bog kraljuje. (redak 7; usporedi Lk 19,14-15). Kako se za kraljeve držalo da su Božji posrednici (i zastupnici) zaduženi za stabilnost i zaštitu (tako reći Bog ih je »posvojio« ili imenovao) ovaj ih Psalam navodi kao Božje sinove. Shodno tome,

Heb 1,5 zapravo znači: »Komu od anđela je ikada rekao: Imenovao sam te da mi budeš zastupnik?«

Moguće je da se psalam koristio za vrijeme krunidbe kraljeva Jude, pogotovo Salomona (2 Sam 7,5-16), kao Davidova nasljednika. No, isključivo u osobi božanskog kralja odnosno Mesije ova nada može postati stvarnošću.

Pobuna: pobuna naroda je usmjerena protiv Božjeg naroda, njihovog kralja i samoga Boga. Sotona nastoji uvjeriti ljude da Božji uvjeti znače odbacivanje zasluženih sloboda. Derek Kidner primjećuje kako se »ne možemo skloniti od Boga jer mjesto za sklanjanje možemo pronaći samo u Njemu.« Svaka tzv. »sloboda« je zabluda.

Podložnost: ljubljenje kraljevskih nogu i ruku bilo je simbol odavanja časti. Gospod ne pregovara s pobunjenicima, niti se prilagođava njihovim zahtjevima. Postavivši kralja potvrdio je vlastiti kraljevski plan koji se više ne može mijenjati.

Iz Zaharije 14 saznajemo kako će svi narodi poslati izaslanstva u Jeruzalem kako bi potvrdili poslušnost kralju. U slučaju nepoštivanja te odredbe slijedi kazna (14,9. 16-19).

Napomena:

Psalam 2 se često navodi u Novom zavjetu:

Redak 2: Dj 4,25-28 vide u Herodovom i Pilatovom protivljenju Isusu i njegovoj Crkvi ispunjenje načela pobune naroda protiv Boga i Njegovog Mesije.

Redak 7: Ovaj se redak odnosi na Isusa za njegova krštenja, preobraženja i uskrsnuća kako bi se potvrdilo njegovo imenovanje kao Mesije. Kao što možemo iščitati iz Heb 1,5 imenovanje se obznanjuje pred cjelokupnim stvorenjem. Uostalom i Nikejska vjera na isti način tumači ovaj redak: »rođen (imenovan kao Mesija) prije početka svijeta.« Nažalost, u tome ide predaleko tvrdeći kako je sin emanacija a ne stvorenje čime se očituje pogrešno shvaćanje riječi

»rođen«. Ona se naime ne odnosi na početak njegovog postojanja, već na njegovo imenovanje kao Mesije.

Redak 9: U Otk 12,5 i 19,15 se redak primjenjuje na narav Mesijine vladavine koju simboliziraju njegovo žezlo ili štap (usporedi Post 49,10 i Ez 20,37). Razbijanje naroda bi se moglo odnositi na njihov poraz na svršetku velikih nevolja nakon čega će preživjeli biti pod Mesijinom dobrohotnom i strogom rukom.

PSALAM 3 - Jutarnji vapaj progonjena pravednika

Psalam 3 svrstavamo u psalme tužbalice. David se nalazi u smrtnoj opasnosti te se obraća Bogu za izbavljenje. Vlastitu molbu temelji na činjenici da je još uvijek Božiji odabrani predstavnik i zakoniti kralj Izraela. Priopćuje Bogu vlastiti problem tražeći Ga da učini nešto. No potom započinje sagledavati stvari iz nove perspektive.

Ovo je prvi psalam s naslovom koji nam daje uvid u kontekst u kojem je nastao (2 Sam 15,13-17,24). Usto, jedan je od 14 psalama koji su vezani uz povijesne epizode u Davidovom životu. Naslov ne samo da nas podsjeća na Davidove osobne tegobe već nam otkriva šira pitanja koja ga muče: sve veći neposluh (1, 6), glasinu da je Bog prestao razgovarati s njim, kao i nesigurne okolnosti u kojima se nalazi njegov narod. Čini se da je David osuđen na propast.

Svakako trebamo imati na umu da su Davidove poteškoće bile djelomično njegova krivnja. Obiteljski problemi proizašli su iz preljuba s Bat-Šebom dok je Abšalomovo ponašanje bilo ishod Davidovog pogrešnog pristupa odgoju vlastite djece. Naime, ukoliko iskvariš dijete ono te neće poštivati. No, David se uvijek mogao obratiti Bogu za izbavljenje.

Napomena:

Redak 1 nam govori o rastućem otporu prema Davidu. On se stoga nalazi u nevoljama kao Job (2,11-13) čiji su prijatelji bili uvjereni da ga je Bog napustio.

Redci 4 i 5 sadrže uobičajene hebraizme (poput stenograma) koje ćemo pobliže objasniti:

Bog je štit – Bog će zaštititi Davida.

Bog je Davidova slava – Bog će Davidu vratiti dostojanstvo.

Bog će Davidu podignuti glavu – Bog će mu dati novu hrabrost.

Redak 8 sadrži još nekoliko hebrejskih idiomatskih izraza:

Udaranje po obrazu je čin prijekora.

Razbiti zube znači učiniti bezopasnim.

Psalam 3 nam govori o koracima koje je David poduzeo kako bi popravio pogreške:

David je dvije noći bježao od Abšaloma. Prve je noći posve malodušan (redci 2 i 3).

Protuotrov malodušnosti predstavlja ponovno izricanje božanske istine (redak 4), te

traženje pomoći od Boga (redak 5).

Ishod navedenog je blagoslov u mirnom snu (redak 6)

i svježja sigurnost u novome danu (redak 7).

Kao što prvi dan završava očajničkom molitvom, tako novi dan započinje Davidovim zazivanjem Boga da ga izbavi. Vlastitu molbu temelji na posebnom odnosu s Bogom zbog kojeg su njegovi neprijatelji istovremeno Božji neprijatelji, no i na prošloj Božjoj milosti.

David stječe pouzdanje zbog kojeg izriče proroštvo rabeći proročki perfekt.

Ovaj nas psalam ohrabruje da možemo imati posebni odnos s Bogom u kojem ga možemo zazvati s istim pouzdanjem i očekivanjima bez obzira na pogreške u prošlosti.

PSALAM 4 - Večernja molitva

Ovaj psalam vjerojatno pripada periodu kada je David bježao od Abšaloma i već drugu noć teško i pod prijetnjom spavao. David se suprotstavlja onima koji omalovažavaju slavu koju ima kao kralj i poziva ih da se prestanu obmanjivati misleći da imaju silu, i da ostave laž (redci 1-2). U 5. redku je poruka za one Davidove ljude koji su obeshrabreni.

David ne poriče da se plaši. Koristi noćne sate da se tiho moli, prilazeći Bogu u duhu žrtava za posvećenje, zajedništvo i ispovijest, i s punim poverenjem. Molitva je njegov odgovor na beznadežnost. Davidovo svjedočanstvo je da molitva donosi veću radost nego što ovaj svet može da je da.

PSALAM 5 - Jutarnja molitva

Moguće je da je ovaj psalam nastao iz Davidovih iskustava na Šaulovom dvoru (1.Sam.19:20) ili, što je još vjerojatnije, za vrijeme Abšalomove pobune. Kasnije ga je koristio kralj, Davidov potomak, kao pojedinac koji čeka da se riješi njegov slučaj, ili levitski pjevač u ime svih okupljenih vjernika.

3. redak ukazuje na to da se koristio za vrijeme jutarnjeg prinošenja žrtava.

Ovo je prvi psalam u kome nalazimo prokletstva protiv Davidovih neprijatelja. Kao i u većini sličnih odlomaka u psalmima David traži od Boga da učini ono što je i rekao da će učiniti, čak i da on to ne traži – da razotkrije i kazni grijeh i grešnike; da onima koji lažno optužuju učini ono što oni čine. Ostavlja Bogu da djeluje, ne traži ličnu osvetu i motiviran je time što su povrijedili Boga a ne osobnim neprijateljstvom (10. redak).

PSALAM 6 - Vapaj u nevolji

To što se u psalmu spominju ljudski neprijatelji, ukazuje na to da je pozadina ovog psalma vjerojatno ista kao i kod 3. psalma. Ako se uzme u obzir zamorno putovanje, opasnost od napada i odgovornost za mješovito društvo koje je bježalo zajedno s njim, nije ni čudo da se David s vremena na vrijeme osjećao iznemoglo. (S druge strane, 3. redak više ukazuje na pravu bolest.) David je, slabe fizičke, mentalne i emocionalne snage, doživljavao dubine koje su ovdje zabilježene.

Zatim, bila je tu psihološka borba koja se vodila u njemu. Jer se David u svom očaju možda sjetio da ne bi bio nemoćan kada je njegov najstariji sin silovao Abšalomovu sestru, da on sam nije zgriješio s Batšebom. Da se nije pogrešno postavio prema Abšalomovom slučaju, pustivši da njegov nemirni duh postane još gori, možda ne bi ni došlo do pobune. Nije ni čudo da je David osjećao da se Bog u gnjevu okrenuo od njega (5.)! Ali najprostiji način da se riješi problem jeste donijeti ga Gospodu u molitvi: vapaj da bude milostiv (2.) donosi sigurnost, Gospod je čuo moj vapaj da mi bude milostiv (9.). Ako se najveće potrebe ispunjavaju molitvom, zar se neće i manjim izaći u susret na isti način (10.)? Putem molitve Davidov strah (2-4) postaje strah njegovih neprijatelja; Kada se Gospodu obrati da odgovori na molitvu (5,6.) jeste znak za neprijatelje da odu (9,10); kada je bio slab (7, 8) David je shvatio da je tada bio jak.

Napomena:

5. redak sjeća se, sjećanje, uz slavljenje je više od umnog podsjećanja: to je pričanje o Božji velikim djelima što je dio javnog obožavanja Boga:

U podzemlju: Podzemje se može prikazati na mnogo načina: uglavnom se prikazuje kao široka pogrebna pećina ili utvrđenje; ali i kao mračna pustoš ili kao krvoločna životinja. To nije bukvalno značenje, nego poetsko koje budi maštu. U skladu je s raznim izrazima koji naglašavaju tragediju smrti jer smrt ušutkuje čovječije

slavljenje, rasipa mu planove, odsjeca ga od Boga i ljudi i učini da mu dođe kraj. To su vapaji iz srca, da je život prekatak, a smrt neizbježna i sigurna. Oni ne poriču Božji suverenitet nakon smrti, jer u stvari, šeol leži otvoren pred Njim i On je “tamo”. To što se više “ne sjeća” mrtvih, ne znači da zaboravlja kao što ljudi zaboravljaju, nego da je to završetak njegove intervencije u spasenju, jer kod Boga sjetiti se znači djelovati.

U većem djelu, Stari zavjet naglašava smrt kao jednaku za sve, iako se nekad mogu prepoznati niži djelovi šeola gdje se posebno šalju tirani. Ali u rijetkim slučajevima Psalmi ukazuju na spašavanje iz šeola, u smislu uskrsnuća, ili premeštanja kao što je bio slučaj s Enohom ili Ilijom, i na najmanje dva mjesta u Starom zavjetu se ova prva nada navodi bez ikakve sumnje.

PSALAM 7 - Molitva progonjenog pravednika

Naslov povezuje ovaj psalam s inače nepoznatim Davidovim iskustvom, vjerojatno dok je bio odmetnik ili malo prije toga. Kuš, iz istog plemena iz kog je Šaul, izgleda da je naslutio da David kuje zavjeru protiv kralja. Ako je tako, ovaj psalam predstavlja Davidovo protestiranje jer je nevin i njegovu molbu Bogu da ga izbavi. Kasnije se kultski ovaj psalam koristio kada bi optuženi čovjek otišao u hram da traži zaštitu i dobije Gospodnji sud za svoj slučaj koji bi mu dali svećenik ili sudac. Uz zaklinjanje na čistotu (redci 4-6), ovaj psalam bi se recitirao od strane optuženog (ili za njega), i on bi onda čekao da ga Gospod oslobodi optužbe. Također je moguće da je kralj recitirao ovaj psalam za vrijeme nedaća u narodu.

Tako vidimo da su većina ovih psalama nastali iz neke povijesne situacije, ali su se kasnije koristili u hramu u posebnim prilikama, na sličan način kako mi koristimo prigodne pjesme za posebne prilike (vjenčanje, pogreb, krštenje, itd.).

Nakon uvodne molbe za izbjavljenje (redci 2, 3), psalmista nastavlja uporno tvrditi da je nevin u formi zakletve (redci 3-5). Onda u redcima 7-12 priziva Boga, pravednog suca sve zemlje da da svoju

presudu i opravda ga, jer on zna da nije kriv. Redci 13-17 opisuju neizbježnu sudbinu pokvarenog čovjeka i samouništavajuće posljedice zla koje gaji u sebi. Konačno, (18. redak) psalmista se obavezuje da će slaviti Gospoda za izbavljenje koje će sigurno stići.

Napomena:

3. u rukama mojim; moguće je da se ovakva zakletva čistote izgovarala uz simboličko pranje ruku.

8. sudi mi pravo: suđenje uključuje i opravdanje nevinog i kažnjavanje krivog.

8. po pravdi mojoj: ne tvrdi da je moralno savršen, već želi se proglasiti da nije kriv.

9. srca i bubrege: tj. umove i srca: sjedište misli i osjećanja.

14. živa slika toga kako se zlo u čovjeku razvija.

17. zbog pravde njegove: Bog ostaje dosljedan standardima svog karaktera koji je otkrio.

imenu: znači osobi, njegovom otkrivenom karakteru i njegovoj aktivnoj prisutnosti.

Jahve višnjega: 'Eljon je drevno ime za 'El, velikog boga Kanaanskog panteona, i također ime glavnog božanstva Jebusitskog kulta u Jerusalemu prije Davidovog vremena. Kada se to ime koristi za Gospoda, naglašava se da je najviši i iznad svih drugih bogova.

PSALAM 8 - Darežljivost Stvoriteljeva

Psalam 8 se svrstava među hvalospjeve koji su upućeni Bogu kao Stvoritelju čovječanstva.

Čovjekovo dostojanstvo i Božja slava: Ovaj je psalam himna koja doseže visine rijetko dostupne ograničenom čovjeku. Misli sažete u njemu sežu od Boga na prijestolju do najmanjih zvijeri na zemlji. Čovjek je pritom opisan kao središte Božjeg stvaranja. Psalam započinje i završava zbornim napjevom koji istovremeno služi i kao predivni uvod i kao zaključak. Pitanja iz Psalma 8 navedena su pri opisu

poniženja i uzdizanja Krista kao predstavnika i drugog Adama u Heb 2:6?.

Redci 2,3: Slava Božija. Kako je veličanstveno tvoje ime! Uvod pozorno navodi »ime« – Jahve, naš Gospod (hebr. Adon).

Shodno tome, Bog je naš Gospod a mi članovi saveza. Čovjek smije govoriti o Bogu u drugom licu jednine pokazujući time da uživa u časti izravne komunikacije s Njim.

»Veličanstven« je bolji izraz nego »izvrstan« kojeg sadrže neki prijevodi. Izraz »djeca i dojenčad« se možda odnosi na čovjeka u vlastitoj slabosti. Iskreno proslavljanje »dojenčadi« istaknuto je nasuprot spletkarenju Božji neprijatelja.

Napomena:

Redak 3: U prijevodu GNB, a na temelju Septuaginte, nalazi se slijedeći izraz: »Tvoje slavljenje doseže do nebesa; pjevaju ga djeca i dojenčad. Siguran si od svih svojih neprijatelja. Zaustavljaš svakog tko ti se opire.«

Redci 4 i 5: Čovjek u kontrastu. »Gledam ti nebesa, djelo prstiju tvojih (...) što je čovjek?« Noć naginje psalmista na proslavljanje Boga u nebesima. U usporedbi s nebeskim prostranstvima čovjek (enoš, krhki čovjek) se čini nebitnim sinom čovječanstva (adam, uobičajeni čovjek). No samo se čovjek može zapitati o vlastitom značaju. Bog nije stvorio besmisleni prazni svemir već dom za vlastitu obitelj.

Redci 6 i 7: Položaj čovjeka. Malo je manji od anđela. Bolji bi prijevod bio »nešto manji od božanskog« ili »nešto niži od božanskog«. Riječ "elohim" u ovom kontekstu može značiti Bog ili anđeli tj. bogovi. Tri stvari označavaju čovjekov položaj: njegov odnos prema božanstvu, njegovo dostojanstvo (slava i čast) i njegovo područje gospodarenja. Bog iskazuje brigu za čovjekovu dobrobit.

Redci 8 i 9: Opisi čovjekovog područja gospodarenja. »Ovce... goveda... zvijeri... ptice... ribe.« Ovi niži oblici života pobliže iskazuju »sve« iz prethodnog retka. Kopnena, nebeska i morska stvorenja dio su očitog osvrta na stvaranje iz Postanka 1.

Zamisli vezane uz čovjeka iz ovih redaka pobliže razvijaju novoza-vjetni pisci, i to na tri načina:

Iako čovjek još nije dosegnuo sudbinu koju mu je dao Bog, to je učinio njegov predstavnik i prethodnik dajući jamstva da će isto učiniti i oni koji su u Kristu.

Pavao iščekuje vrijeme kada više neće biti smrti i kada će sve prenesene ovlasti biti vraćene Ocu (1 Kor 15,27).

Doksologija. Kako je divno tvoje ime – kako si divan, kao i ono što predstavljaš! (redak 10). Napjev (refren) poziva čovjeka da se vrati Božjem

veličanstvu i time prestane gajiti zablude o vlastitoj veličini. Čovjek ima dostojanstvo, no samo je Bog veličanstven. Bez obzira kako divno Gospodari nad prirodom prva mu je zadaća da bude sluga koji proslavlja Boga.

PSALMI 9 i 10 - Bog ponizuje bezbožne a spašava ponizne

Izgleda da su u originalu ova dva psalma bila jedan, kako je dato u nekim hebrejskim prepisima i u Septuaginti i Vulgati (otud različito numeriranje psalama u nekim Biblijama). Ovo je potvrđeno sljedećim:

(i) Psalm 10 nema naslov (što je rijetkost u prvoj knjizi psalama);

(ii) šema akrostiha se prostire na oba psalma (kako se koristi akrostih pogledaj Ps. 25): u Psalmu 9 svaka strofa od po dva redka počinje jednim od prvih jedanaest slova hebrejskog alfabeta; Psalm 10 počinje dvanaestim slovom a završava se s posljednja četiri (srednji dio je vjerojatno bio iskvaren);

(iii) 'Selah' se obično ne nalazi na kraju psalma (9:20);

(iv) Ima sličnosti između jezika i sadržine. Oni koji poriču literarno jedinstvo ova dva psalma ukazuju na promjenu raspoloženja u 10. psalmu u odnosu na 9. psalm. Psalm 9 je osobno (ili zajedničko?) zahvaljivanje: Psalm 10 je tužbalica. Pretpostavljaju da je 10. psalm napisan kao dodatak 9. psalmu. Takva mješavina vrsta se, međutim, može naći i na drugim mjestima i izgleda da je najbolje posmatrati ova dva psalma kao jednu cjelinu.

Oni koji pripisuju ove psalme Davidu vide da se oni odnose na njegove pobjede, naročito nad Filistejima i Jebusitima, a 10:1-11 smatraju da je opis građanskih nemira za vrijeme Davidove vladavine. Drugi smatraju da ova pjesma predstavlja molitvu kralja, ili vođe u društvu za vrijeme tuđinske vlasti (na pr. Asirske ili Babilonske). Još jedna mogućnost je da je ovaj psalm koristila svaka osoba u nevolji koja bi došla u hram da traži pomoć od Boga. Bezbožnik (zbirno u jednini) u 9. psalmu jeste očigledno svaki poganski narod (redci 5 i 17); u 10. psalmu se ta riječ izgleda odnosi na neke određene ljude u Izraelu. Slično tome, izrazi ubogi, nevoljni, bespomoćni, siromasi, žrtve mogu se odnositi na određene pojedince u Izraelu, ili na cijelo društvo koje je sklopilo savez s Bogom, opisujući ne samo njihovu situaciju već i (kao konačno i najidealnije) njihov stav prema Bogu (t.j. poniznost).

Psalmista počinje obećanjem da će slaviti Gospoda (9:1,2), jer je siguran da će uslišiti njegovu molitvu (redci 3 i 4). To uvjerenje zasnovano je na onome što je Bog u prošlosti učinio tijekom Izraelske povijesti: osvajanje Kanaana ili Davidove pobjede (redci 5 i 6). Pravi izvor tog pouzdanja ide do same prirode i statusa Gospoda (redci 7-12): kralj zauvijek, sudac svijeta, zaštitnik ubogih, osvetnik za prolivenu krv. Redci 13-20 iskazuju molitvu osobe koja je u potrebi i dalje dokaze da ima pouzdanja u Gospodnju pravdu (redci 15 i 16

mogu se odnositi na događaje iz prošlosti, mada su možda i u proročkom perfektu).

Psalam 10:1-11 nastavlja s molbama ubogog čovjeka gdje on izljevajući svoju duboku zabrinutost što su bezbožnici puni samopouzdanja i hule na Boga i što njihovi zli planovi uspjevaju. Ponovo se žali Bogu (redci 12-15) da preduzme drastične mjere radi slabih i nepriviligovanih i ponovo izražava sigurnost da Gospod, vječni kralj na kraju mora ga čuti i uslišiti.

Napomena:

2. čudesna djela tvoja: ona Božja djela koja izazivaju divljenje, bilo da se smatraju "čudima" ili ne: stvaranje (136:4); sud (116:7,22; 78:4); izbavljenje pojedinca ili naroda (71:17).

4. natrag krenuše: može značiti poraz ili povlačenje. Glagoli u redcima 4 i 5 mogu se čitati kao da su u sadašnjem ili u budućem vremenu.

pokara: djelima, ne samo riječima. Glagoli u 6. i 7. redku mogu se uzeti kao proročki perfekat ili imperativ. Proročki perfekat je konstrukcija u kojoj je budućnost toliko sigurno iskazana da se opisuje tako kao da se već dogodila.

8. sjedi: na nebu (Božje nebesko boravište), ali je također i u zemaljskom hramu.

11. znaju ime tvoje: priznavanje Božje naravi i zahtijeva; živjeti po njegovoj volji

što ljube tebe, (dosl. koji traže lice tvoje): čežnja za Gospodnjom prisutnošću i blagoslovom

13. siromašnog: Heb. 'nawim, doslovno 'oni koji se klanjaju', t.j. 'ponizni', 'krotki'. Ova riječ podrazumijeva da je takva osoba vjernik.

14. vrata smrti: svaki put kad osoba iskusi bolest ili nedaću može se smatrati da je na pragu smrti, da je već u kandžama šeola.

15. na vratima: centar društvenog i ekonomskog života, metafora za cijeli grad.

kćeri Sionske: grad kao majka, a stanovnici grada kao njena djeca, personifikacija grada.

19. siromah: Heb. 'ebjon, 'siromah' i zato mu je potrebna Božja pomoć. Riječ u suštini znači vjernik. Ovu riječ su kasnije koristili da opišu sebe oni koji su u zajednici Kumran i u prvim hebrejsko-kršćanskim sektama (Ebioniti).

ubogih: Heb. 'anijjim, doslovno 'oni koji su pognuti', t.j. 'poniženi', 'ubogi'.

PSALAM 10. - Molitva za spasenje podjarmljenih

Napomena:

1. skrivaš se: povlačenje Božje prisutnosti i pomoći je obično značilo discipliniranje zbog grijeha.

jadnika: Heb. 'ani, jednina od 'anijjim.

3. lakomac: doslovno Heb. nefesh - duša

3. hvali: t.j. da postiže sve što želi.

4. bezbožnik: Nije filozofsko poricanje Božjeg postojanja (t.j. ateizam), nego praktično življenje kao da Bog nije zainteresiran za ljudske poslove.

7. pod jezikom: t.j. spremnost ('na vrhu mi je jezika').

12. Ustani: pokret kraljevskog autoriteta.

siročići: predstavnici svih siromašnih i ubogih ljudi.

slomiti ruku: lišiti vlasti.

17. ništi: Heb. 'anjim.

PSALAM 11 - Pouzdanje pravednikovo

Ovaj nam psalam govori da se možemo pouzdati u Boga u teškim vremenima. U vrijeme pisanja psalma David se nalazi u nepovoljnim okolnostima. Stoga mu njegovi prijatelji savjetuju da bježi. Ipak on odlučuje ostati i pouzdati se u Boga. Davidova nedoumica razrješava se usredotočenjem na Boga koji nikada nije u bijegu.

Ovaj psalam pouzdanja nije upućen Bogu nego onim psalmistinim prijateljima koji su dobronamjerni, ali strašljivi i koji su mu savetovali da bježi od neprijatelja. Ono što pisac predviđa nije jasno: 2. redak možda opisuje pokušaj njegovog ubistva ili gomilanje kleveta; 3. redak ukazuje na to da se radi o vremenu kada normalni zakon i red nisu na snazi. Oni koji ovaj psalam povezuju s Davidovim iskustvom misle na 1.Sam. 18:12-29; 19:11; ili 27:1. Bez obzira na to da li redci 1 i 4 podrazumijevaju da je psalmista otišao u svetinju da se zaštititi od neprijatelja, ova pjesma je pogodna za onoga tko čeka u hramu da Bog učinio nešto za njega. Psalam ima dva djela:

Redci 1-3 prikazuju situaciju onako kako je vide psalmistini prijatelji: vrijeme je za paniku i bježanje;

Redci 4-7 opisuju situaciju onako kako je vidi psalmista – vrijeme je da se pouzda u Gospoda sveznajućeg kralja koji je pravedan (t.j. koji čezne spasiti).

Napomena:

3. temelji: obično se odnosi na društveni poredak.

4. hram: ili 'palata'; moglo bi da se odnosi na zemaljsku svetinju, ali ovdje izgleda da označava nebesko boravište Boga.

6. duše: on sam. Hebrejska riječ nefeš koristi se na tri glavna načina u Psalmima:

(i) označava princip života u čovjeku, njegov esencijalni život;

(ii) odnosi se na mentalni ili psihološki aspekt čovjeka, njegovu osobu, sjedište osjećanja, želja i volje.

(iii) uz zamjenički sufiks ponaša se kao parafraza ili emotivna zamjena za osobnu zamjenu: 'moja duša' = 'ja', 'mene'. U Post 2:7 odgovara riječi 'biće', a u redcima kao što su Lev. 7:20 i Ezek. 18:4 'osoba'. U rjeđa značenja spadaju 'grlo' ili 'vrat', 'pohlepa', 'apetit', 'žudnja' i 'hrabrost'.

4-5 poniče: metafora potiče iz procesa pročišćavanja metala, podrazumijeva razdvajanje.

6. žeravicu i sumpor: Iznenadna i konačna osuda kao ona koja je pala na Sodomu i Gomoru.

sudbina (dosl. čaša): ono što je Bog dodijelio, bilo blagoslov ili osuda.

7. gledati lice njegovo: imati iskustvo Njegove prisutnosti i blagonaklonosti, naročito u Hramu.

PSALAM 12 - Pomoćnik protiv podlaca

Originalna pozadina ovog psalma je nepoznata. Možda se u njemu ogledaju uvjeti pod kojima su živjeli za vrijeme vladavine kralja Šaula, ali može isto tako odgovarati svakom dobu prije izgnanstva, a naročito osmom i sedmom stoljeću prije Krista. Ovaj psalam se vjerojatno koristio u kultu kao tužbalica cijele zajednice: vođa (na pr. kralj) recituje od 1. do 4. redaka, vapaj za pomoć u "borbi riječima"; a svećenik ili prorok odgovara božanskim proroštvom iz 5. redka, obećanjem spasenja; a zajednica odgovara 'Amen' u redcima 6-8, uvjerenjem da na Božju riječ možemo se osloniti u svakoj situaciji.

Napomena:

2. pobožni: Heb. hasid, onaj koji vrši hesed, t.j. onaj tko je lojalan obavezama zavjeta u odnosu i prema ljudima i prema Bogu, a naročito onaj tko je vjeran i posvećen služenju Bogu.

5. usne: stilska figura (sinegdoha) u kojoj jedan dio označava cijelo: bezbožnici će biti uništeni. Sila riječi da se iskorištava, kontrolira i uništava prepoznaje se kroz čitavu Bibliju.

7. Riječi: Izvornik je proroštvo dato psalmisti bilo direktno (jer je i sam bio prorok), bilo preko svećenika ili proroka iz svetinje.

8. iskreni: t.j. pravi, vjerodostojni.

srebro: u stara vremena dragocjenije nego zlato; koristilo se u trgovini; njegova čistota je bila bitna.

PSALAM 13 - Pouzdan vapaj

Isti scenarij kao u Psalmima 9 - 12, Davida okružuju neprijatelji, ali ovdje je neprijatelj u njegovom umu (2, 3). To što se David ne moli za njegovo uništenje, odgovara situaciji sa Šaulom ili Abšalomom. U ovom kratkom psalmu su iskazane najdublje čežnje uznemirene duše. Iako se osobni neprijatelj nalazi iza kulisa, psalmista se rva sa svojim osobnim sumnjama da li će Bog božanski djelovati radi njega. Pošto se ne aludira na bolest, problem je vjerojatno mentalne prirode, najvjerovatnije strah.

Nema sumnje da božansko 'zaboravljanje' i 'skrivanje lica' znači uskraćivanje praktične pomoći (pošto kada se u Starom zavjetu Bog 'sjeti' i 'vidi' to se ne odnosi na stanje svijesti, nego na početak djelovanja'), a pravi bol je bio osoban, ako možemo suditi iz Davidove stalne čežnje da 'gleda (Božje) lice'. Isti smisao prijateljstva nad kojim su se nadvili oblaci je zastrašujuće izražen u Jobu 29.

PSALAM 14 - Čovjek bez Boga

Ovdje imamo dobar primjer koji pokazuje kako se Psaltir razvijao. Sa izuzetkom manjih tekstualnih varijacija (naročito u 6. redku) identičan je s 53. psalmom. Pošto je potonji iz kasnije zbirke i Elohim je zamjenjeno s Gospod, smatra se da je 14. psalam stariji. U oba psalma govornik vidi iskvarenost ljudi pravim proročkim duhom. 1-3. Iskvarenost budala. Hebrejski nabal ne znači jednostavan, prost čovjek, već onaj čije je moralno razmišljanje izopačeno; on je namjerno zatvorio svoj um za stvarnost Boga i posljedice njegove moralne vladavine. Ateizam o kome se govori je mnogo više praktičan nego teorijski, ne radi se toliko o tome da se poriče Božje postojanje koliko njegova bitnost. Riječi korumpiran, odvratani i prljavi sve ukazuju na iskvarenost pojedinca koji je jasno prikazan kao tipičan Izraelac tog doba.

4-6. Korumpiranost svećenstva. Onima kojima nedostaje poznavanje Boga su možda svećenici koji jedu prineseni kruh (tj. kruh posvećen Bogu) i trebaju prizivati Boga. Umjesto toga postaju radnici za

nepravdu. Umjesto da vode Božji narod, oni ga proždiru. Naraštaj pravednih se očigledno odnosi na moj narod, dok siromašni imaju posebno mjesto utočišta u Bogu.

7. Nada izbavljenja. Ova dodatna molitva je možda dodata u liturgijske svrhe. Ili možda izražava jedan psalmistin tračak nade u ovom mračnom periodu. Da se roblje vrati može jednostavno značiti "obnoviti sreću." Bez obzira na to kada je ovaj redak sastavljen, odlično odgovara kao zaključak.

PSALAM 15 - Gost Gospodnji

Ovaj psalam mudrosti je komentar na čovjekovu dužnost prema Bogu i bližnjem kako je napisano u Pnz 6:5 i Lev 19:18. Govori o moralnim i etičkim kvalifikacijama neophodnim vjerniku da bi ušao u Božju prisutnost. Arheološki dokazi ukazuju na to da je na Bliskom istoku u drevno doba bio običaj da se vjernici obavjestite o pravilima (moralnim ili ritualnim) nekog kulta koje je neophodno ispoštovati da bi se netko primio u hram. Ovaj psalam sasvim odgovara takvoj svrsi za šator-svetinju iz Davidovog doba ili kasnije za Jerusalemski hram. Grupa hodočasnika bi prišla čuvarima na kapiji i pitala kakvi su uvjeti za ulazak (1. redak). Onda bi svećenik ili Levit dao odgovor kao u redcima 2-5b. Iako se ovdje može naći deset uvjeta (usporedi deset Božjih zapovijedi u Izl 20), bolje je smatrati 2. redak za pravi odgovor, a redci 3-5b za par primjera za to. Redak 5c je vjerojatno dodat u kasnijim izdanjima kada se psalam koristio za poučavanje. Slične "ulazne liturgije" mogu se naći u Ps. 24,3-6; a proročko učenje u istom stilu pojavljuje se u Mih. 6:6.

Krist je taj koji je ispunio ideal dat u ovom psalmu kada je ušao u Božju prisutnost pošto je živio savršeni ljudski život.

Napomena:

u šatoru: vjerojatno se odnosi na hram.

na svetoj gori: planina Sion, posvećena Božjom prisutnošću. Sion je u početku bio naziv ili Jebusitske tvrđave ili brda na kome je stajala;

kasnije je naziv prenešen na brdo na kome je hram, a na kraju i na cijeli grad Jerusalem kao onaj koji je od Boga izabran da bude njegov grad.

2. živi čestito: Hebrejski tamim znači 'cjelovit', 'bez mane', 'besprekoran'; ne 'savršen', već 'onaj koji nema istaknute nedostatke'. 'pravicu', imati 'nepodeljeno posvećenje'. Ovdje je uključen integritet, iskrenost i posvećenost Bogu i njegovom zakonu iz cijelog srca. istinu: ono čemu se može vjerovati.

3. bližnjem: drugom čovjeku.

4. zlikovca: ozloglašenog čovjeka koji čini zlo i očigledno je odbačen od Boga

5. ne daje novca na dobit: Uzimati kamatu od čovjeka koji je siromašniji je u izraelskom zakonu bilo zabranjeno, ali bilo je dozvoljeno u poslovanju sa strancima. Kamate u drevnoj Mesopotamiji su dosezale do 50% godišnje.

prima mita: korupcija je iskušenje i za suce i za svjedoke.

poklebat se neće: čovjek kakav je opisan ne samo da će biti primljen u zajedništvo s Gospodom u svetinji, već će kao i svaki gost na Bliskom istoku neprestano biti pod zaštitom svog domaćina.

PSALAM 16 - Gospod - moja baština

Ovaj psalam pouzdanja izgleda da potiče iz iskustva spasavanja iz prerane smrti. Donekle je zahvaljivanje za prošlost kao i izražavanje povjerenja za budućnost. Moglo bi da odgovara Davidovom iskustvu izgnanika.

Molitva na početku i potvrda vjere (redci 1 i 2) podrazumijevaju da iako je određena kriza možda prošla, psalmisti je i dalje potrebna Božja sigurnost.

Redci 3 i 4 su teški, ali oni daju kontrast između pobožnih i apostata (onih koje je zavelo poganstvo) u društvu; pisac se identificira s prvom grupom i ograđuje se od druge. (Redci 1-4 mogu se uzeti kao jedna strofa.)

Redci 5-8 izražavaju autorovu svjesnost da kada ima Boga, ima sve što mu je potrebno da bude srećan, zadovoljan, pravilno usmjeren i siguran život. Konačno (u redcima 9-11) on se raduje u pouzdanju da će ga Bog sačuvati od smrti, tako da može živjeti izobilniji život kao onaj tko uživa u prisutnosti i blagoslovu svog Boga u svako doba. Mnogi komentatori u redcima 9-11 vide vjeru (ili nadu) u život poslije smrti, bilo uskrснуćem ili premještanjem na nebo. Stoga psalmista vjerojatno ide dalje nego što je namjeravao; on se više stara za ovaj život nego za smrt i ono iza nje. Tu je kontrast između života s Bogom i života bez Boga. Ipak, to što on ima povjerenja u Boga pokazuje dalje na mogućnost vječnog života u Božjoj pristutnosti. Hasid (pobožan) koji živi s Bogom, za Boga i u Bogu više ne gleda na smrt kao na preteću sadašnju realnost; u prisutnosti živog Boga ona gubi važnost ... na neki način živi u jednoj vrsti 'vječne sadašnjosti'. Rani kršćanski propovjednici, bazirajući se na prijevodu Septuaginte redaka 8-11, vidjeli su ove riječi kao proroštvo za Isusovo uskrснуće. Ono što psalmista blago nagovještava postaje stvarnost za kršćane kroz ono što je Krist učinio.

Napomena:

6. uže: komad zemljišta izmjereno užetom. U redcima 5 i 6 pisac je oduhovio jednu staru tradiciju – kada su Kanaansku zemlju razdjeljivali Izraelskim plemenima. Levitima nije data zemlja; njihov dio i nasljedstvo će biti sam Gospod, t.j. oni u potpunosti trebaju zavisiti od njega za život.

7. savjetuje: usporedi redak 11a; dati proroštvom, u pisanom zakonu ili u savjesti (usp. srce).

srce: doslovno 'bubrezi', centar dubokih osjećanja i želja; ovdje isto što i 'savjest'.

upućuje: disciplinuje, ispravlja.

8. staviti pred očima: posmatrajući njegov zakon.

tijelo: Heb. basar može označavati fizičku građu životinja i ljudi, dakle tijelo kao cijelina. Također može značiti 'čovjek' ili 'čovječanstvo'. U ovom redku, međutim, označava cijelu osobu i

nema razlike između 'srca' i 'duše'. Iako se obično naglašava slabost tijela, u Starom zavjetu se nikada ne posmatra kao zlo samo po sebi. podzemlje: Heb. sahat; tj. grob; sinonim za šeol. Septuaginta je izvela riječ iz glagola 'uništiti', 'otići u propast', i prevela je kao 'propadanje'.

stazu u život: 'takav životni put koji omogućava pobožnima da ispune svoju svrhu';

pred licem svojim: t.j. u svojoj prisutnosti.

puninu: uključuje zadovoljstvo.

vječno: vjerojatno 'dokle god život traje'.

PSALAM 17 - Vapaj nevina čovjeka

Ovu osobnu tužbalicu (ili psalam nevinosti) bilo bi pogodno da koristi lažno optužen čovjek u hramu, ili kralj naročito kada zastupa svoj narod. Redci 3 i 15 možda podrazumijevaju da molitelj provodi čitavu noć u svetinji i očekuje da dobije božanski odgovor u snu ili preko svećenika ili suca narednog jutra. Moguće da ovaj psalam potječe iz perioda kada je David bio izgnanik.

Redosljed misli je jasan, usprkos teškoćama u prevođenju od 3. redaka nadalje i 14. U redcima 1 i 2 psalmista se žali Bogu da čuje njegov vapaj za pravdom, a u redcima 3-5 izjavljuje i da je nevin za zločine za koje je optužen i da i inače vodi ispravan život (ali ne tvrdi da je moralno savršen). U redcima 6-9 ponovo moli za zaštitu, uvjeren da se obraća Bogu sile i ljubavi (redak 7a); dok u redcima 10-12 opisuje neprestanu bezobzirnost svojih neprijatelja dok ga opkoljavaju. Redci 13 i 14 su poziv na osvetu i kažnjavanje koje će se proširiti čak i na sljedeću generaciju. Posljednji redak (15.) je potvrda (ili molitva) da psalmista bude zadovoljen kada vidi da je Bog 'na njegovoj strani', kada presudi u njegovu korist i uvjeri ga da će neprekidno biti u njegovoj prisutnosti i blagoslovu.

Napomena:

molitvu - dosl. pravednost, t.j, pravedna molba.

pravednost: Heb. cedaqa je prilagođavanje standardu, bilo društvenom ili božanskom. Kada se odnosi na Boga označava ili njemu svojstvenu moralnu ispravnost i dosljednost (pravednost), ili njegova djela koja čini da bi održao ili uspostavio ispravne odnose (opravdanje). Dakle, može uključiti 'izbavljenje', 'opravdanje' i 'pobjedu' za Njegov narod, a 'kažnjavanje' i 'kaznu' za pokvarene.

PSALAM 18 - Kraljeva zahvalnica

Ako David posmatra stvari s točke gledišta izbavljenja zna da je to mogao učiniti samo Bog sa Sinaja (7-8; Izl 19:18), Bog koji je sudio u Egiptu (9-12; Izl 9:13 i dalje; 10:21 i dalje) i Bog koji se pokazao na Crvenom moru (15), t.j. Gospod koji se pokazao u svetosti, sudu i izbavljenju. To je značenje živih slika: iza svih okolnosti u kojima se nalazi stoji natprirodno Božje djelovanje. Zapanjujuće je to što smo mi Bogu jednako posebni kao što je u Starom zavjetu bio David.

Psalam sadrži neke jake slike koje nas zbunjuju. U 10. stihu govori se o Gospodu koji silazi jašući na kerubimu (snažnom anđelu).

Nekad bi poslao oluje da izbave (Jš.10:11), ali ne u priči o Davidu; međutim, Gospodnji vjetar je isklesao put kroz Crveno more

(Izl 14:21; 15:10), ali nije tako nešto učinio za Davida. David je izbavljen na drugačiji način: napadom Filisteja (1.Sam.23:26 i dalje), divljinom terena (1.Sam.24:1-3), Šaulovom naivnošću

(1.Sam.24:26), čak i bijegom (1.Sam.27:1). Osoba u svijetu bi možda ta sva izbavljenja pripisala slučajnosti, ali David zna: Bog stoji iza svake slučajnosti.

A ipak ulogu u svemu ovome igra i uporna molitva. 3. redak kaže da je David stalno zvao...vapio i Bog ga je uslišio. Suverena sila čeka da je pokrene molitva. Bog je taj koji vodi ljude da se mole da na kraju njemu pripadne slava i čast. Molitva Božjeg sluga je efektivna jer je moli njegovo dijete, ili starozavetnim jezikom, upućena je

zavjetnom Bogu (Gospodu) koga intimno poznajemo (moj Bog), koji je dozvolio da mu pridemo (hram) i osobno sluša (uši).

Ali koliko je uspješan odnos zavisi od Davidovog aktivnog traženja pravednosti (ispravnog življenja) i odlučne predanosti posvećenju.

PSALAM 19 - Gospod - Sunce pravde

Nadahnujući se opisom stvaranja u Postanku pisac, u prvom delu pjesme, izražava divljenje nad Božjim stvorenjem. Ono je pod savršenim Gospodnjim nadzorom u štovanju osobnog Stvoritelja. Sunce koje zauzima posebno mjesto u psalmu uspoređeno je s nevjestom u prekrasnoj haljini koja hita domu zaručnika. Nebeska tijela otkrivaju izvrsnost Božjeg djela stvaranja. S druge pak strane ona ne mogu izreći poruku spasenja jer su tek dio Božje opće objave. To može samo pisana riječ.

Ostatak psalma govori o Božjoj objavi u pisanoj riječi, prije svega Tori. Pritom se navode pojedinosti vezane uz pojedine djelove zakona. Objasnimo stoga sljedeće imenice:

»Zakon« (Tora) – sveobuhvatni pojam značenja »Božja volja objavljena vjerniku«.

»Svjedočanstva« (edut) – odnose se na odredbe Saveza.

»Naredbe« (piqudim) – govore o pojedinostima života; tzv. djelovi ugovora napisani sitnim slovima.

»Zapovijedi« (micwot) – istaknute snažne odredbe.

»Sudovi« (mišpatim) – važne zakonske odluke. Oni su temelji izraelskog pravnog sustava.

»Odredbe« (huqim) – kraljevske odredbe.

Ovi pojmovi pokazuju praktičnu svrhu objave: potaknuti slušatelja da počne uzimati Božju volju u obzir. Time će u njemu rasti inteligentno štovanje, čvrsto pouzdanje i jasna poslušnost.

Pri opisu zakona rabe se sljedeći pridjevi:

»Savršen« – sveobuhvatan.

»Pouzdan, siguran« – prokušan iskustvom.

»Istinit« – pouzdan.

»Prav« – izravan, jasan, moralno ispravan.

»Sjajan, blistav« – čist, bez ikakve mrlje.

»Neokaljan« – ispravan, koji odgovara objektivnim normama.

»Sladak« – pun užitka.

»Dragocjen« – s pravom poželjan.

Završni dio odnosi se na osobnu primjenu. Božja moralna učenja služe kao upozorenja te mogu osobu dovesti do željene nagrade. Razmišljanje o Božjem nauku nam može poslužiti kao zrcalo našeg unutarnjeg čovjeka (usporedi Jak 2). Psalmist usto zaključuje moleći snagu kojom će nadići sve vrste grijeha jer želi biti prihvatljiv Bogu. Među grijesima navodi:

»Pogrešku« – propust.

»Kvar« – do ovoga mjesta nepriznat.

»Svojevoljno djelo« – hotimično zaobilaženje Božje Riječi.

»Prestup« – namjernu pobunu protiv nadređenog.

Život poslušnosti može se održati isključivo pribjegavanjem Gospodu kao milostivom Otkupitelju i Njegovoj čvrstoj snazi i pouzdanosti. Sluga je onaj tko obavlja volju drugoga, u ovom slučaju zavjetnog Gospoda. Riječ »prihvatljiv« pripada izričaju vezanom uz prinošenje žrtava. U ovome kontekstu označuje prinošenje prikladnog odgovora na čistu žrtvu Božje Riječi. Primijetimo također da Bog nije opisan kao grešnikov optužitelj ili sudac već kao njegov zaklon (stijena) i junak (otkupitelj).

PSALM 20 - Molitva za kralja

Ovaj psalam je još jedan primjer kraljevskog psalma, koji opisuje kralja koji želi krenuti sa svojim vojnicima da bi se suprotstavio neprijatelju u bitci (dan nevolja = narodna kriza). Kralj je posvetio molitve i žrtve, činio je svoje planove i grupirao je svoje ljude pod njihove zastave. U st. 1-5 zajednica mu zaželi (Božju) sreću i usrdno moli Boga blagoslov za njega. U redcima 6-8 kralj odgovara a u redku 9 konačno se moli Bogu za njega, prije nego krene u bitku. Proročki sve ovo je nagovještavanje konačne bitke koju će Mesija voditi protiv svih onih koji se suprotstavljaju Božjem narodu (v. Psalam 110 i Otkrivenje 19).

PSALAM 21 - Zahvala za kralja

Ovaj kraljevski psalam kao da je nastavak 20. psalma – moljenje se pretvara u zahvalnost za skorašnju pobjedu. Isti antifonalni raspored se možda koristio malo izmjenjen za potrebe službe u hramu. Neki komentatori ukazuju na to da je korišćen prilikom kraljevog rođendana ili krunidbe kralja.

1-7. Zahvaljivanje za uslišenu molitvu. Zajednica vjernika ili kor u hramu upućuje molitvu zahvalnosti Bogu za njegovu jasnu pobjedu. Svaki redak doprinosi listi stvari koje je Bog učinio za kralja i preko kralja. Svi ovi blagoslovi su direktno povezani s kraljevim potpunim pouzdanjem u Boga.

8-12. Povjerenje u budućnosti. Riječi su sada upućene direktno kralju, ali još uvijek za potrebe službe. Zahvaljivanje se nastavlja očekivanjem novih pobjeda sve dok konačno ne budu uništeni svi neprijatelji.

13. Završni slavopoj. Vlada nad svim! Ponovo se kor priključuje u završnom izrazu zahvalnosti iz srca i u ujedinjenom slavljenju, vraćajući se na sliku snage iz 1. retka.

PSALAM 22 - Patnje i nade pravednika

Iako je isprva zaokupljen osobnom patnjom David ubrzo, uslijed božanskog nadahnuća, izriče iznimno proroštvo. Ono se doduše ne odnosi na njega već na njegovog potomka, Mesiju. Zanimljiva je činjenica da se u psalmu nigdje ne spominje grijeh kao uzrok patnikovih nevolja. Nema ni iskaza nevinosti ili pravednosti, kao ni osvete.

Napomena:

Redci 2-19: Iako patnik osjeća da ga je Bog napustio zna da je On uvijek blizu. Prisjeća se pouzdanja osobnih pstiha, kao i izbavljenja. Potom opisuje prezirna djela osobnih neprijatelja.

Redak 4 sadrži sažetak zamisli, kao što je to uobičajeno u hebrejskom jeziku. Bog je »ustoličen hvalom Izraela«. Krunidbom je priznato Njegovo dostojanstvo, te Ga Njegov narod slavi zbog učinjenih djela.

Drugi prijevodi glase: »Ti, slava Izraela, ustoličen si u Svetišću.« (REB) odnosno »Postavljen si na prestolje kao Sveti kojeg slavi Izrael.« (GNB).

Redci 15 i 16: Potreseni psalmist osjeća, u svome najdubljem biću, posljedice otuđenja. Voda i vosak ocrtavaju tjeskobnog čovjeka.

Redci 20-22 sadrže njegovu molbu za izbavljenjem.

Redci 23-27 predstavljaju javno iskazivanje zahvalnosti. Psalmist želi javno pokazati ovisnost o Bogu, kao i objaviti osobno izbavljenje.

Redci 28-32: Kao ishod slugine patnje čovječanstvo se okreće Bogu u slavljenju (Iz 40,7; Fil 2,10) ispunjavajući time najviši cilj Izraela. Molitva je uslišana (25), siromasi su pozvani na svečanost (27), a potom i ostali (28). Riječ će se prenositi na buduće naraštaje (30,31). Ovim se rasvjetljuje usporedba bogataša koji je priredio gozbu (Lk 14, 15-24).

Redci 30 i 31: pravda odnosno pravednost označavaju »čin dovođenja stvari u red«. U ovom slučaju govorimo o »Njegovim delima izbavljenja kojima je pokazao suverenu, milostivu i pobjedonosnu vladavinu.«

PSALAM 23 - Gospod - Pastir Dobri

Psalam koji odražava Davidov doživljaj Boga može se podijeliti u tri djela:

Ovce i pastir (redci 1-3).

Putnik i njegov suputnik (redak 4).

Gost i njegov domaćin (redci 5 i 6).

Napomena:

Redci 1-3 ističu doživljaj obilja (zelene poljane), mira (vrutci tj. mirne vode) i obnove (okrjepa). »Zelene poljane« tj. pašnjaci, zbog njihovog nestanka ljeti i na jesen uslijed velikih vrućina, iziskuju posebno teške napore pastira. »Mirne vode« se pak odnose na izvore i vrela na koje pastir vodi ovce da bi im pružio osveženje i odmor. Bog, dakle, za nas odabire »prave (pravedne) staze« djelujući »radi svojega imena«, tj. kao pastir Izraela.

Redak 4: No i put hodočasnika je dio kršćanskog života. On vodi preko teškog i opasnog područja koje uključuje dolinu smrti. Potonja, pak, predstavlja najmračniju tamu dubokog klanca. U prenesenom značenju može značiti smrt kroz koju, kako upozorava Kidner, čovjeka može voditi samo Gospod. Svaki drugi vodič se mora okrenuti natrag i ostaviti putnika da ostatak puta pređe sâm. No, prema psalmu takvo iskustvo je popraćeno štapom koji označava zaštitu, te palicom koja ukazuje na potporu. Obje riječi se odnose na štap kojeg su pastiri nosili da bi odagnali napasnike i napadače. Palicom su se, povrh toga, ovce držale na okupu, ali i na pravom putu.

Redci 5 i 6 se možda odnose na Davidovo iskustvo bježanja od Šaula ili Abšaloma. Ponekad se Bog služi ljudima kao posrednicima pri ispunjavanju Njegovih obećanja (na primjer: Barzilajeva skrb o Davidu tijekom Abšalomove pobune). Psalam neizravno spominje teške okolnosti (redak 4) i neprijateljski raspoložene ljude (redak 5).

No, ova iskustva možemo lako primijeniti na nesigurnost koju doživljavamo povremeno u našim životima.

Psalam završava slikom gozbe na kojoj je psalmist Božji gost. Simbol je to prisnog zajedništva i međusobne odanosti koji nas podsjeća na onog koji je »uvijek jeo za kraljevim stolom« (2 Sam 9,7.13).

»Glava pomazana uljem« govori o Gospodovoj dobrodošlici dok »čaha koja se preleva« svjedoči o Božjoj širokogrudnoj skrbi. »Dobrota i milost« će trajati i nakon svršetka života jer se, sa starozavjetnog gledišta, odnos zavjetne predanosti ne može prekinuti. On naime jamči buduće uskrsnuće (Mt 22,32). Istovjetni novozavjetni odlomak nalazi se u Rim 8,31-39.

Milost je prijevod hebrejske riječi »hesed«. Bez obzira na našu povremenu nevjeru, On ostaje vjeran svojim obećanjima (2 Tim 2,13). Dobrota (heb. *tuv*) ukazuje na stalnu ljubaznost i potporu koju uobičajeno nalazimo u obitelji i među bliskim prijateljima.

PSALAM 24 - Svečani Gospodnji ulazak u Svetište

Psalam 24, iz skupine psalama ustoličenja, se povezuje s nekoliko događaja: novogodišnjom svečanosti, Blagdanom sjenicâ, posvećenjem Hrama i, u Davidovo vrijeme, donošenjem kovčega u Jerusalem – događajem za koji je vjerojatno napisan (1 Ljet 13,8). Vrlo je moguće da su ga antifonalno izvodila dva zbora ili pak zbor i pjevač.

Procesijski zbor. Naglašena je suverenost Gospoda nad cijelom Zemljom, ne samo Izraelom i Jerusalemom.

Uvjeti slavljenja. Bogu se može prići ako se poštuju Njegovi uvjeti. Pritom se iziskuju visoki moralni standardi ponašanja s posebnim naglaskom na kakvoću slavljenja. Vjernik mora biti pravedan s dva aspekta: imati ispravan odnos s Bogom (biti opravdan) i živjeti čestiti život odnoseći se pravedno prema drugima.

Kraljevski ulazak. Kralj ne može ući sve dok se gornja greda na vratima ne podigne. Naposljetku psalmist ga imenuje kao kralja nad vojskama.

Napomena:

Tražiti Božje lice – doći u Njegovu prisutnost.

Naraštaj – skupina istomišljenika, ljudi sličnog razmišljanja.

Kralj nad vojskama – glavni zapovjednik nebeske vojske (anđela i sl.), kao i izraelskih oružanih snaga. Na raspolaganju mu je neograničena moć.

PSALAM 25 - Molitva u pogibelji

U posljednjem redku ovog psalma u akrostihu David u usrdnoj molitvi traži za Izrael ono što je u prethodnim redcima molio za sebe. Time njegova osobna molitva postaje pjesmom čitave zajednice.

Neprijatelji, bili osobni ili ideološki, su rjetko odsutni u Davidovim psalmima. Naime, njihova pobjeda dovela bi u pitanje ne samo Davidovu vladavinu nad Izraelom nego i ispravnost njegovih uvjerenja, prije svega nužnosti oslanjanja na Božju pomoć a ne na »osobne« sposobnosti. David se brani poštenjem vjerujući da će Bog potvrditi njegovu pravednost na način i u vremenu koje On odabere.

Vodstvo je središnja tema psalma. David traži upute glede Božje opće volje (»putovi... staze«). U pojedinostima se ne oslanja na bezumne znakove, da je to uobičajeno u poganskim religijama, već na sljedeća opća načela:

8

Uvježbavanje uma da bi mogao razlučiti dobro od lošeg.

Pozorno iščekivanje prvog znaka Božjeg (ne)odobravanja.

Spoznaja o nužnosti hitnog pokajanja.

Održavanje prisnosti (heb. sod) s Bogom.

Prihvatanje Božjeg odabira trenutka i pouzdanja u Njegovu mudrost.

Lako je uočiti jasnu razliku između nepromišljenog Šaula i strpljivog Davida koji prihvaća Božje odluke. Ipak David se ne prepušta osobnoj sudbini već sluti Božji odgovor.

PSALAM 26 - Molitva nedužnog

Iz ove tužbalice se vidi da je postojao konflikt među religioznim grupama u Izraelu. Neki komentatori ukazuju na to da je u pozadini toga kuga. Međutim, kako bilo da bilo, psalmista protestira po pitanju svog integriteta u društvu gdje bezbožni napreduju. Ovaj psalam, iako je više individualan nego zajednički, pobožna grupa ljudi može koristiti u vrijeme nevolje.

1-7. Protest nevinosti

Psalmista je tako siguran u svoj integritet da traži božansku presudu; traži od Boga da ga ispita, pokaže i iskuša ga. Tvrdi da je hodao u istini, da je izbjegavao kontakte s Židovima pobunjenicima i da je redovno učestvovao u slavljenju. Sve ovo je oštar kontrast u odnosu na ponašanje njegovih neprijatelja.

8-12. Molitva opravdanja. Njegova molba nije da izbjegne smrt, nego da izbjegne da bude svrstan među bezbožne, koje je u životu pažljivo izbjegavao. U ovoj molitvi za posebno postupanje, on se moli Bogu da ga izmiri i bude mu milostiv jer će nastaviti hodati s integritetom, da stoji čvrsto i da javno zahvaljuje Gospodu.

Napomena:

slavljenje: dosl. 'blagoslov'. Izvorno značenje Heb. glagola barak je bilo 'kleknuti'. Pošto inferiorni kleči pred superiornim on dobija 'blagoslov' (Heb. beraka), a za uzvrat 'blagosilja' davaoca dajući slavu i hvalu i nazivajući njega 'blagoslovenim' (Heb. baruk).

PSALAM 27 - U Božjoj blizini nema straha

Vidljivi kontrast između redaka 1-6 i 7-14 je mnoge komentatore naveo da ovaj psalam nazovu složenim. I sadržaj i duh ovih dijelova su u mnogome različiti. Raspoloženje se mijenja iz radosnog pouzdanja do nervoznog straha. Međutim, dva elementa povezuju ove neslične djelove – slični neprijatelji i povjerenje u Boga.

1-3. Bezuvjetno povjerenje. Jahve mi je (izvor) svjetlosti i spasenja. Ove radosne riječi su uvod u scenu spokoja. Nigdje više u Starom zavjetu se za Gospoda ne kaže moja svjetlost. Pošto je psalmista našao Boga kao izvor svjetlosti, spasenja i snage, nema razloga za strah. Njegov spokoj nije uslovljen spoljašnjim okolnostima, već je bezuvjetan.

4-6. Najveća životna čežnja. Za jedno molim Jahvu. Jedna stvar koju želi, a koja se ne može izjednačiti s hramom, kako mnogi komentatori na to ukazuju. Mora da se odnosi na osnovu za trostruku želju. Ta osnova ili zajednički imenilac je najvjerojatnije prisutnost Gospodnja, za koju psalmista želi i traži. Realizacija te prisutnosti nastaje kada se boravi u Božjem domu, gleda njegova ljepota i ispituje u njegovom hramu. Ta ista prisutnost proizvodi sigurnost u doba nevolje.

7-14. Vapaj uznemirenog straha. Slušaj, o Jahve. Ove riječi mijenjaju raspoloženje u potpunosti, od trijumfa do duboke uznemirenosti od kada se opisuje nova situacija i prilika. Iako je psalmista bio ostavljen i odbačen, njegovo pouzdanje ne prestaje. Iz dubina očaja, poziva sebe da opet bude strpljiv jer je to potrebno dok čekaš Boga da izvrši svoju volju.

PSALAM 28 - Žarka molitva i zahvala

Ovaj psalam, kao i mnoge druge tužbalice, bavi se neslaganjem između onih tradicionalne vjere i onih na koje su utjecali stranci. Psalmista je jako uplašen da će doživjeti sudbinu koja mora da je zadesila njegove pokvarene protivnike. Činjenica da on svoju molitvu već smatra uslišenom očigledno je iz promjene u 6. redku. 1,2. Molba da se čuje. ne ogлуši se na me. . . Čuj. Psalmista se moli Bogu i da ga čuje i da usliši. Za jednog Židova, ako nema odgovora na molitvu, to najčešće znači da Bog neće saslušati njegovu molbu. Hitnost govornikovog vapaja je naglašen njegovim strahom da će umrijeti ako ga Bog ne usliši.

3-5. Molitva za intervenciju. Ne uzmi me s bezbožnicima. Daj im prema njihovim djelima. Njegova prva molitva je za zaštitu od bezbožnih neprijatelja. Međutim, njegov naglasak se ubrzo mijenja u molbu da ti neprijatelji prime što su zaslužili.

6,7. Zahvaljivanje za uslišenu molitvu. Blagoslovljen Jahve. Razlog ovog izljeva slavljenja treba shvatiti kao Božji odgovor na ono što je molio u 1. i 2. redku. To zahvaljivanje je možda psalmista kasnije dodao. Ili je to možda izraz unutrašnjeg pouzdanja da je Bog zaista čuo i više ne ćuti.

8,9. Primjena za narod. Jahve je jakost narodu svome. Činjenica da je Bog psalmistin izvor snage ima primjenu za narod i za kralja. Ovo je možda i dodato kasnije da bi se individualno izražavanje vjere uklopilo u zajedničko obožavanje.

PSALAM 29 - Himna Gospodaru oluje

Psalam 29 se istječe izričajem nalik onom kanaanskih pjesama iz 14. st. pr. Krista otkrivenima u sirijskom Ugaritu. Toga je vjerojatno

svjestan i sâm psalmist jer svjesno naglašava da je Gospod jedini Bog.

Drugi primjeri kanaanske mitologije se nalaze u Izaiji 21,7 i u Psalmu 74,13-15, gdje zmaj simbolizuje Egipat. U kanaanskoj poeziji, Baal pobjedi personificirano more i rijeku, tj. zmaja (taninim) i zmiju sa 7 glava, Lotan (ili: leviatan). Lekcija u Psalmu 74 je da ono što je bilo pripisano Baalu u području mitologiji, je realizirao Bog u području povijesti s time da je pobjedio Egipat i spasio svoj narod.

Psalam, inače, slijedi put oluje nastale na moru. Nakon što ova dostigne kopno u Libanonu prolazi gorom Hermon (Sirion) da bi nastavila prema krajnjem jugu Izraela Kadešu.

Oluja je psalmistu više od prirodne pojave: ona je istovremeno savršena slika Božje moći, koja se očituje u promjenama na drveću, planinama i pustinji, kao i povod piščeva slavljenja. Naime, nakon što nadnaravna bića odaju Bogu počast na nebesima, oluja prolazi Izraelom te nestaje. Gospod se potom pojavljuje na prijestolju da bi sudio svijetu, a svome narodu udijelio blagoslov. Bog, stoga, nije tek puka sila prirode već instrument suda (valovi; poplave) i spasenja.

PSALAM 30 - Zahvala za spas od smrti

Psalam osobne zahvalnosti govori o iskustvu osobe koja je izbjegla smrt od teške bolesti. Njezino izvanredno ozdravljenje povod je zahvaljivanju, kao i osvrtu na pouku stečenu ovim iskustvom.

Natpis psalma: Činjenica da je psalam posvećen domu ne mora se nužno odnositi na hram iako je, s vremenom, moglo doći do promjene značenja u tom smjeru

Napomena:

Redak 2: »Veličat ću te Jahve« znači »Navješćivat ću tvoju veličanstvenost.«

Izraz »Izbavio si me.« tj. »Podigao si me.« znači »Vratio si mi čast.«

Redci 2-6 se odnose na bliski susret sa smrću koji je pisca nagnao da se u očaju obrati Gospodu. Ovaj ga je potom ozdravio obranivši pritom njegovu čas¹.

Vidjevši odgovor na vlastitu molitvu David saziva »Božje poslušne sluge« kako bi ih primjerom iz vlastita života potaknuo da mu se pridruže u javnom proslavljanju Boga, i to vjerojatno u hramu.

Redci 7-10: David priznaje kako je precijenio vlastite sposobnosti. Njegovo priznanje vjerojatno dolazi u vremenu kada je učvrstio vlastiti položaj. Zauzevši Jeruzalem kao prijestolnicu ujedinjenog kraljevstva njegova je moć narasla, kao i njegova vojska i obitelj. Nakon poraza Filistejaca pristupio je izgradnji vlastite palače.

No tada se razbolio. Bolest je u toj mjeri bila ozbiljna da mu je prijetila smrt. Ipak, David u vlastitim molitvama »uvjerava« Boga da njegovom smrću neće ništa dobiti. Štoviše, izgubit će odanog vjernika. Iz njegovih riječi se daje naslutiti kako je šeol tj. podzemlje pustoš – zemlja sjena u kojoj se Boga ne slavi.

Redak 6: Riječima »Čitav život traje dobrota njegova« istaknuta je suprotnost Božje srdžbe koja ne traje ni trenutak.

Redak 8: Bog je »dobrotom (...) postavio na goru nade.« Ove se riječi vjerojatno odnose na Davidovo kraljevstvo ili njegovo bogatstvo. Prijevod GNB govori: »Zaštitio si me kao planinsku utvrdu.«

¹ Kako su Šaulove pristaše držale da je David nametnik za kojeg bi bolje bilo da je mrtav možda su vjerovali kako je bolest kazna od Gospoda.

Redci 9-13 govore kako David zaziva Boga u molitvi. Uporaba hebrejskog glagolskog vremena navodi nas na zaključak kako je David neprestance zazivao Boga. Drugim riječima, Bog je tek nakon proteka određenog vremena odgovorio na njegovu molitvu. Vrlo često razmišljamo kako Bog neće odgovoriti na molitvu ukoliko na nju ne odgovori odmah.

PSALAM 31 - Molitva u nevolji i zahvala za uslišanje

Ovdje je ponovo jaka žalba pojedinca na nemilostiv tretman u rukama neprijatelja. Opća priroda njegovih patnji (naročito u redcima 1-8) učinila je da ovo postane psalam koji primjenjuju mnogi vjernici kroz vijekove. Promjena tona u 9. redku i činjenica da je pomoć već stigla, naveli su mnoge komentatore da misle da ima više autora ovog psalma. Međutim, drugi dio izgleda da opisuje problem većeg intenziteta od strane istog autora.

2-9. Molba puna povjerenja. Tebi se, Jahve, utječem. U Bogu psalmista nalazi utočište. Na temelju toga može u vjeri da moli za izbavljenje i sigurnost. To što je Isus izrekao 5. redak ovog psalma na križu daje cijelom psalmu mesijansku primjenu.

10-19. Intenzivirana molba. Smiluj mi se. Dok prethodni redci opisuju milost u prošlosti, ovi iskazuju ekstremnu potrebu u sadašnjosti. Ovaj dio ima nekoliko upadljivih sličnosti s Jeremijinim iskustvima. Psalmistu kore i plaše ga se njegovi prijatelji. On je zaboravljen čovjek, odbačen kao polomljeni sud. U takvom stanju samoće i očaja, njegov jedini prijatelj je Bog, a njegova jedina nada je predavanje Božjoj milosti.

20-25. Duh zahvalnosti. O, kako je velika, Jahve, tvoja dobrota. Sjećanje na milost iz prošlosti i sigurnost u neprekidnu pomoć izaziva riječi hvale i blagosiljanja. Povjerenje u Boga ga nagoni da podstiče druge da vole Gospoda i budu hrabri.

PSALAM 32 - Tko prizna, oprošteni su mu grijesi

Psalmista, u ovom drugom od sedam Pokajničkih psalama, jasno govori o osobnom iskustvu. Samo u sekundarnom značenju primjena bi mogla biti zajednička. Prava priroda grijeha se jasno shvata, a radost slobode zbog oproštenja je prošla i sadašnja realnost. Psalmistina poučna svrha pokazuje da ova pjesma naginje k Psalmima mudrosti.

Moguće je da pripada vremenu kada je David učinio preljubu s Bat Šebom. Ako pripada, redci 3 i 4 otkrivaju da je David bio opterećen pritiskom savjesti, a 5. redak odgovara zadivljujućem iz 2.Sam.12:13, 'Tada David riječe Natanu: "Sagresio sam protiv Jahve!" A Natan odvrati Davidu: "Jahve je stavio na drugoga posljedice tvog grijeha: nećeš umrijeti. Ali jer si tim djelom prezreo Jahvu, neminovno će umrijeti dijete koje ti se rodilo!"

1,2. Blaženost oproštenja. Blažen...blago. Bukvalno, o kako sam srećan. Radost dolazi grešniku zato što mu je Bog u potpunosti oprostio. Obrati pažnju na četiri riječi za grijeh: prijestup znači voljna neposlušnost ili pobuna; grijeh se odnosi na promašivanje znaka ili cilja; pokvarenost uključuje izopačenost ili perversnost; lukavstvo ukazuje na to da se radi o samo-obmani u ovom kontekstu. Svaka od njih je jedan aspekt moralne povrijede i svaka je rješana Božjom milošću i oproštenjem.

3,4. Teret krivice. Prešutjet' sam htio. Njegovo prethodno šutanje je u stvari bilo odbijanje da prizna svoj grijeh pred Bogom. Da li je bio bolestan ili ne, svejedno je shvatio da se osjeća Božje pokajanje. Nije bilo odmora, ni danju ni noću, sve dok je odbijao da prizna svoj grijeh pred Gospodom.

5. Olakšanje zbog priznanja. Tad grijeh svoj tebi priznah... i ti si mi krivicu grijeha oprostio. Ovo je bez sumnje bio proces, a ne trenutno djelo. Prvo je počeo priznati, nije krio, a na kraju je rekao, "Ja ću priznati ". Obrati pažnju na naglašeno mjesto riječi Ti dok pisac pomjera naglasak na ono što Bog čini.

6-11. Mudrost iskustva. Zato. Zbog toga što nam je na raspolaganju Božje oprostjenje, psalmista podstiče ljude da se mole na sličan način. Na temelju njegovog dubokog iskustva, postaje instruktor, učitelj i vodič koristeći jezik mudraca. Redak 8 je izgleda citat iz jedne od pjesama izbavljenja spomenutih u 7. redak, tako da je Bog taj koji vodi i upućuje vjernika.

Ima tri aspekta uživanja u zaštićenom statusu: stalna aktivnost povjerenja, osnovni odnos “biti izmiren s Bogom” (pravedni, 11) i moralna realnost ispravnog karaktera. Takvi nisu slobodni od nevolje (usporedi Kad bujice silne navale 6. redak), ali kada dođu, oni su okruženi ljubavlju koja nikad neće iznevjeriti.

PSALAM 33 - Himna Providnosti

Ovaj je psalam hvalospjev Bogu kao Gospodaru povijesti, te govori o Bogu kao Stvoritelju, suverenom vladaru, sucu i spasitelju. Shodno tome, početak i svršetak psalma pozivaju nas da proslavljamo Boga. Psalam je podijeljen u sljedeće dijelove:

Božji rad u stvaranju i Njegova suverena vladavina nad narodima.
Božji odabir Izraela kao predmeta Njegove neumorne ljubavi.

Redci 1-3: Nova pjesma obilježava novo djelo izbavljenja proizlazeći iz nove svijesti o Bogu.

Redci 4-11: Bog je dostojan hvale zbog:

Njegove riječi (4,5) koja je instrument stvaranja.

Njegovih djela tijekom stvaranja (6,7). Nebesa su izraz Njegovog uma (riječ) i izravni proizvod Njegove volje (usta). Njegov duh (dah) sadržan u njegovoj riječi Gospodova je energija. Lakoćom pripitomljuje vode (nepokorni element).

Stovanje koje Mu pripada (8,9).

Gospodnja suverenost koja nadvladava (10) i određuje (11).

Redci 12-19: Božja vladavina nije tiranija jer se temelji na savršenoj spoznaji (znanju), nadzoru i ljubavi.

Redak 20: Božje ime otkriva Njegove osobine.

PSALAM 34 - Pohvala božanske pravde

Naslov stavlja ovaj psalam u 1.Samuelovu 21:10-14. Bježeći od Šaula David je tražio utočište kod filistejskog kralja Gata, spomenutog osobnim imenom Ahiš, ali u ovom psalmu kraljevskim imenom filistejskih kraljeva, Abimelek. Ubrzo se, međutim, sigurnost pretvorila u zatočeništvo jer su prepoznali Davida i shvatili koliko vrijednog taoca imaju. Pretvarajući se da je lud, David je osigurao sebi da ga puste i pobjegao. Dakle, da imamo samo Samuelovu priču rekli bismo da je ovu krizu prebrodio svojom oštroumnošću. Ali, kada je razmišljao o tome David je vidio da nije sve bilo tako: tajna njegovog izbavljenja bila je Tražio sam Jahvu (5) ... Eto, jadnik vapi (7). Nije pamet otvorila vrata, već izbavi me (5) ... izbavlja ga (7).

Ovaj psalam je razlomljeni azbučni akrostih: jedno slovo se preskače, a sljedeće se koristi dva puta. Životne nevolje ne mogu se nabrojati azbučnim redom, nema cijele šeme. Ali, dosad dok se može ispričati cijela priča, ovdje je lijek za nevolju.

Psalam se dijeli na dva djela: redci 2-11, lekcije iskustva, uglavnom Davidova lična svjedočanstva sa zaključcima; redci 12-23, pouka istine, kako upravljati životom i suočiti se s nevoljama.

1, 2 Posvećenje neprestanom slavljenju. U svako doba – čak i u Abimelekovim kandžama – pravi odgovor je (ne oštroumnost već) slavljenje Gospoda. Ovo je poruka za nevoljne, one koji su na dnu. 4-7 Dijeljenje svjedočanstva na slavu Božju. Molitva je uslišena s potpunim izbavljenjem (4) – a to Davidu nije čudno, jer oni koji u njega gledaju prosvjetljuju se (5); nikada ne žanju sramotu, t.j.

nikada nisu razočarani zato što su gledali u Gospoda. Ovo iskustvo nije ni zbog toga što je David nešto posebno, jer je zazvao sa dna kao siromašan čovjek i Bog ga je čuo (6).

8-11 Naučena lekcija. Svjedočanstvo neke osobe je korisno drugima samo ako počiva na nepromjenljivoj istini o Bogu. Pa kako je David mogao uživati u takvim iskustvima? Zato što je anđeo Gospodnji uvijek prisutni izbavitelj (8). Kada se pojavio Hagari, anđeo Gospodnji je govorio o Gospodu i to je bio Gospod. Anđeo se naročito vezuje za prilike kada se Gospod želi pokazati izabranim ljudima, i on je jedan od Starozavjetnih pokazatelja da Bog djeluje na raznolike načine, a sve na svojstven način Boga kao Gospodara. Dakle Davidovo svjedočanstvo može biti bilo čije svjedočanstvo jer anđeo stanuje (živi u pokretnoj kući da bi išao uz Božje ljude dok hodaju po zemlji) sa svima koji ga se boje. Stoga, svi su pozvani da okuse i vide, da nađu utočište (8) i ne oskudijevaju (9-10).

12-15 Tajna dobrog života. Naučit ću vas uspostavlja ton ostatka psalma. Tu su lekcije koje David želi podijeliti s drugima. Prvo, iznenađujući ključ za dobar život: čuvaj svoj jezik (14) i odredi i drži što je moralno pozitivno, a što negativno (15). Na Ahišovom dvoru David je izmamio sebi slobodu lažući i čineći kompromis, ali život pun strahopoštovanja prema Gospodu poštuje njegovu istinu i daje čast njegovim vrijednostima.

16-19 Tajna suočavanja s nevoljom. Početak nevolje mora se poklapati s početkom molitve, a molitva pravednika poziva Boga izbavitelja da nam priskoči u pomoć (18). Pošto su ovdje pravedni u kontrastu s onima koji čine zlo, opis se odnosi i na ispravan odnos s Bogom i na predanost pravednom životu, te stoga (a) u kontekstu pravednosti molitva je efektivna: (16, vapaj) naročito 'vapaj za pomoć'; vikanje (18), u panici, hitnosti; ali (b) Gospod se automatski identifikuje s onima koji su u životu preplavljeni tugom (19). Bliski, "rođački" odnos nije samo kada si nekom pri ruci, već kad aktivno njegova tuga postaje tvoja.

20-23 Tajna izbavljenja. Ovi redci mogu se uzeti kao komentar na 'rođački' odnos. Realno postoji priznanje da biti pravedan (prav u odnosu s Bogom) i posvećen pravednosti, (20) ne jamči da će čovjek

imati život bez ikakvih nevolja) – već kada nam je Gospod blizak, on nas izbavlja (20), čuva nas (21), uz nas je protiv naših protivnika (22), plaća koliko god je potrebno da bi izašao u susret našim potrebama (iskupljuje, 23a; 31:6), i nudi sebe kao utočište koje nam je na raspolaganju (23b).

Stil je poučan, metod pitanja i odgovora mudrih ljudi. Tema je osveta onakva kako je tumači ortodoksni Judaizam.

PSALAM 35 - Molitva progonjenog pravednika

Ovaj psalam je više izljevanje srca, nego cjelovita, organizirana pjesma. Pripada dobu kada je izgledalo da neprijateljstvo i patnja nemaju kraja. Dugačak period Šaulove paranoične mržnje je odgovarajući. Žalosna figura kralja koji traži privući ljude oko sebe, kao što je i uspio, mnoge koji su mu se lažno priklanjali i identificirali se s njim, a koji su Davidove patnje nepotrebno pogoršali. Kao u 34. psalmu, samo je u molitvi vidio rješenje, ali u toj krizi dolazi i odgovor na molitvu: siromah zavapi Gospodu i Gospod ga ču (34:7). Ali sada, usprkos istrajnosti u molitvi, agonija se produžila, a odgovor kasni. U molitvi potčinjavamo svoje potrebe onome što Gospod ima za nas i naš raspored njegovom.

Tri odeljka ovog psalma su obilježeni obećanjima da će zauzvrat proslaviti Gospoda kada se skloni mračni oblak (9-10, 18, 27-28). U svakom odjeljku prepliću se manje-više iste teme:

(a) poziv da Bog intervenira (1-3, 17, 22-24a),

(b) molitva za osvetu (4-6, 8, 24b-26) and

(c) razlozi zašto je osveta zaslužena (7, 11-16, 19-21); glavno u svakom odjeljku je u zadnjim redcima: patnja je bezrazložna (7), Davidu se čudno vraća s obzirom na njegovo ponašanje (13, 14) i puno je lične mržnje (19-21). Kao i uvijek u ovakvim psalmima, iznenađeni smo snagom Davidovog moljenja i elementima protunapada protiv njegovih protivnika. Moramo se sjetiti da postoji čist bijes, viđen kod Gospoda Isusa Krista (Mk. 3:5), u svetima u Otk. 6:9-10 i zabilježen u Ef. 4:26. Cijeli psalam (kao i svi slični

psalmi) jeste molitva bez ikakvog nagovještaja da je David, bilo riječima bilo djelima, izrazio neku mržnju prema onima koji su ga grešno i krivo mučili. Kao i u 34. psalmu, krizu, koja iako se produžila, on susreće molitvom i ostavlja sve Gospodu.

PSALAM 36 - Ljudska pokvarenost i Božja dobrota

U ovom psalmu postoji izbor koji određuje kakav život ćemo sad iskusiti i kakva nas sudbina čeka: biramo kako reagirati na Božja otkrivenja. Odbaciti ga znači biti osuđen da slušaš svoje srce i živiš život bez vrijednosti; prihvatiti ga znači uživati u životu, svjetlosti, brizi i zaštititi.

2-5. Nema straha Božjeg. Ovo je, izgleda, suština proroštva koje opisuje zlog psalmistinog neprijatelja. U raznim rukopisima i verzijama stoji različito da li je ovo proroštvo upućeno psalmistinom srcu ili srcu pokvarenog čovjeka. Također pitanje je kome laska u 3. redak. Može biti pokvarenom čovjeku, prestupu ili Bogu. Prvo bi bilo najpoželjnije ako proroštvo služi da dotakne srce psalmiste, dok druga mogućnost najbolje odgovara ako se 2. redak odnosi na srce pokvarenog čovjeka. Očigledne posljedice zbog poricanja Boga date su u redcima 4 i 5.

Napomena:

4. sluga Gospodnji: iako je 'ebed obična heb. riječ za 'roba' i koristi se kada vjernik opisuje sebe kao poniznog slugu

Ebed. Sluga je bila počasna titula za narod (usporedi Isa. 42:19) i njegove istaknute vođe (usporedi Pnz 34:5; Jošua Nav.24:29; Ps. 89:3)..

5-9. dobrota tvoja...vjernost tvoja....Pravednost je tvoja...sudovi (t.j. sudske odluke) tvoji ...dobrota tvoja, tvojom svjetlošću

Preljepim i melodičnim tijekom riječ ovi su Božji atributi upoređeni s različitim prirodnim fenomenima, a onda i s ljudskim iskustvom. U nastavku, Bog je progovorio kao izvor života. Svaki aspekt Božje

slave je duhovno okrenut da proizvede jednu od najduhovnijih slika Boga u knjizi psalama.

11-12. Neka se nastavi tvoja ljubaznost. nakon kratke molitve da Bog nastavi raditi s pravednima, psalmista predviđa pad pokvarenih.

11. pravednošću svojom: ovdje je to vjerojatno sinonim za 'vjernost'.

PSALAM 37 - Sudbina pravednika i bezbožnika

Autor je čovjek koji je teško stekao znanje i iskustvo starosti i želi ga prenositi na mlađe generacije. Njegov glavni cilj je da ohrabri pobožne da nastave da vjeruju Bogu usprkos naizgled nepoštenog života, u kome izgleda da bezbožni najbolje prolaze. On se ne bavi teoretskim problemima, niti se trudi odbraniti istinu da Bog vlada svijetom. Njegova svrha je više praktična i pastorska: da pomogne vjernima da se pomire sa svojom situacijom uvjeravajući ih da je svaka nepravda u životu samo privremena.

Gotovo potpun azbučni akrostih u 37. psalmu kao da je komentar na posljednje redke 36. psalma – molitvu protiv neprijateljske 'noge i ruke', što su simboli osvajanja i lične snage, i potvrda da gdje god da napadnu osuđeni su da propadnu. Počinje nakon agonije napetosti u životu vjere iskušavanom upoređivanjem zemaljskih sudbina 'pravednih' – onih koji žele živjeti u ispravnom odnosu prema Bogu – i 'bezbožnih', praktični ateista za koje Bog možda i postoji, ali kao nešto nebitno. Psalam je podjeljen u četiri djela otprilike jednake dužine, a drugi, treći i četvrti dio označeni su paralelnim počecima. Bezbožni kuju zavjere (12), bezbožni pozajmljuju (21), bezbožni lažu (32).

1-11 Pokvarenost napreduje: reakcije. Scena je postavljena tako što je primjećeno da postoje različiti pristupi životu (1. redak upoređen s 3.), i da izgleda prevaranti uspijevaju (7) dok su oni koji bi činili dobro često puni životnih briga i na kušnji su da zavide (1), da se razgnjeve oko toga (8) i da se pitaju da li ima istine u tome da će krotki naslijediti zemlju (9 i 11). Odgovor je zapovjedbena smirenost i

zadovoljstvo (1, 7 i 8), povjerenje i moralno predanje (3 i 5), tiho strpljenje (7) i sigurnost da će do toga doći (10 i 11). Temelj na kom ove zapovijedi počivaju je prolaznost onog tko čini zlo (2), siguran Božji blagoslov (4-6), konačno postavljanje svega na svoje mjesto (9-11).

PSALAM 38 - Prividna sreća bezbožnika

Psalmista izgleda boluje od neke bolesti zbog koje ga prijatelji tretiraju kao gubavca (up. redce 6 i 12) i daje neprijateljima povoda da skuju zavjeru da ga unište. Za razliku od Joba u sličnoj situaciji, psalmista je uvjeren da mu je patnja posljedica grijeha i glavna tema ovog psalma je njegovo priznanje krivice i molitva za izbavljenje. Prvi i posljednja dva redaka sumiraju temu i pitanje ovog psalma. Kada je Gospod uvrijeđen, a njegov gnjev (eksplozivan bijes) i ljutina (plamteći gnjev) prijete (2) i njegove strijele počnu letjeti (3), tom istom Gospodu se molimo da budemo u njegovoj prisutnosti, blizini (22), tražimo od njega pomoć i spasenje (23). Samo Gospodnja naklonost može nas izbaviti od Gospodnje nenaklonosti. Ako je neki psalam ikada napisan da bi nas upozorio o grijehu ističući njegove posljedice, ovo je taj psalam. Grijeh vrijeđa Gospoda i opterećuje grešnika, zamjenjuje zdravlje ranama, uzrokuje utučenost uz bolove u tijelu i nemir u srcu (2-9). Rastužuje i ostavlja nas beživotnim, otuđuje nas od prijatelja i stvara neprijateljstvo (10-13); ostavlja nas bez izgovora (14 i 15). Ali ne zatvara vrata molitve, niti nam zabranjuje da dođemo do pokajanja (16-19).

Napomena:

3. Strijele: božanski sud, naročito u obliku bolesti.
4. na tijelu ... nema kostima : oba izraza mogu biti metonimija za čovjeka u cijelini, t.j. 'meni...ja'.

PSALAM 39 - Ništavilo čovjekovo pred Bogom

Situacija je ista kao u 38. psalmu, tišina u prisustvu posmatrača, božansko djelovanje protiv grijeha, nada samo u Gospoda. Ali fokus je drugačiji. U 38. psalmu bolest je ukazala na grijeh, donoseći potrebu za oproštenjem; u 39. psalmu bolest je ukazala na to koliko je život kratak, donoseći čežnju da bude period radosti (14) prije nego što se pokaže prolaznost života.

Kratkoća života i tuga zbog smrti provlače se kroz čitavu Bibliju, a potpuno otkrivenje besmrtnog svijeta ih ne uklanja. Ovaj život je dragocjen. Njegove radosti i ljubavi jesu možda prolazni, ali su nezamjenjivi. Biti ožalošćen je 'žalost na žalost' (Fil. 2:27); nemoguće je razmišljati o osobnom napuštanju ovoga života, a neuzburkati svoju smirenost, iako nam je nebo osigurano.

David je s nemirom pitao: 'Da li ću umrijeti?' (5), ali sada vidi budućnost iz prave perspektive. Možda ima neizlječivu bolest (11, doslovno 'Gotov sam') ali on ima na raspolaganju potpuno jednako vrijeme na zemlji kao i bilo tko drugi, odnosno onoliko koliko Gospod dodijeli. Ovo je njegovo uvjerenje i očekivanje – da li kratak ili dug, život je ono što je Gospodnja volja.

PSALAM 40 - Zahvala i molba

U psalmima 38 i 39 David čeka moleći se usred grijeha i javnog zla. Čekanje je sada gotovo (1-3); povjerenje je opravdano (4-5), slijedi osobno posvećenje da će činiti Božju volju (6-8); tvrdi da će javno svjedočiti (9-10), ali lična nedoraslost i potreba za brzom božanskom pomoći ostaje (11-13). Postoji i potreba da Bog nekog javno ukori (14-15) i nekom da radost (16). Suočavajući se s ovakvom budućnošću, David ponovo zauzima poziciju čekanja: što god da je Gospod učinio u prošlosti, postoji stalna i hitna potreba da se on stara i da ga izbavlja (17).

6. Davidov prethodnik je bio ukoren zbog neiskrenosti u vezi s nečim što se ne razlikuje mnogo od ovoga; ali ovaj redak zajedno sa

sljedećim dovodi u pitanje sam sistem i iščekuje proroštva o Sluzi i Novi zavjet.
nego si mi uši otvorio: t.j. 'učinio si me poslušnim'. Hebrejski (probušio) se najvjerojatnije ne odnosi na bušenje ušiju kod robova.

Napomena:

Septuagint citirano u posl. Hebrejima 10:5 piše 'tijelo si mi pripremio'. Koje god da je podrijetlo ovog teksta, nosi u sebi smisao posvećenja koji je nagovješten u hebrejskom tekstu.

7 svitak. Dekret o krunidbi ili zakletva koja govori o naravi Davidovog kraljevanja. U ozbiljnom potvrđivanju David se posvećuje tom idealu. U suštini, samo se Mesija može tako posvetiti, i u Heb.10:5-10 je ispravno prikazano i napuštanje rituala žrtvovanja i prihvaćanje potpune obaveze držanja zakona koji je ispunjen u Gospodu Isusu.

U svitku knjige piše za mene: t.j. 'prepisano je za mene'.

PSALAM 41 - Pouzdanje zapuštena bolesnika

Vjerojatno je cijeli psalam zahvalnost pojedinca izgovarana u hramu nakon datog izbavljenja i uz prinošenje žrtve zahvalnice. U tom slučaju redci 4-10 bili bi opis tužbalice koju je psalmista koristio kada je bio u nevolji (znaci navoda važe onda od 4. redka do kraja 10. redka); redci 1-3 su riječi upućene vjernicima koji slušaju, a redci 11 i 12 su zahvalnost za obnovljenje. Mnogi komentatori povezuju ovaj psalam sa iskustvom koje je David imao malo prije Abšalomove pobune – da se 9. redak odnosi na Ahitofela.

Teme bolesti, grijeha, neprijateljstva i otuđenja povezuju ovaj psalam sa psalmima 38-40 i vjerojatno su sjećanje na jedan aspekt – zlobu i izdaju – isto, dugotrajno iskušenje. Ali, na naročitom testu je princip (1-3) protiv iskustva (11, 12): da li je u stvari slučaj da kada imaš

takav stav da se staraš za slabe zauzvrat dobijaš božansko staranje za sebe?

II KNJIGA - Psalmi 42-72

PSALAM 42 - Jadikovke prognanog levita

Psalmist je klonuo duhom jer ne može krenuti na hodočašće u hram. Naizmenice psalmist bi mogao biti hramski pjevač. Iz njegovih riječi možemo naslutiti da boravi u sjevernom djelu Izraela (možda za vrijeme Jeroboama I) gdje je izložen podrugivanju neprijatelja koji ne žudi za Bogom.

U drugom se retku stoga uspoređuje s košutom koja očajno traži izvor vode. Usto njegovi neprijatelji ga peckaju tvrdnjama o ravnodušnosti Boga. No najteže mu pada nemogućnost da vodi hodočasničke povorke na velike svečanosti u južnom djelu Izraela.

Potom utučeno govori o sebi kao o osobi koja je izgubila oslonac u brzacima na izvoru Jordana kod Cezareje Filipove (današnjeg Banjasa). Žudi za prestankom patnji ne shvaćajući da je u njih uopće mogao upasti. Shodno tome, ne može raspoznati Božji plan u osobnom životu. Ipak, tješi se nadom u Boga i sigurnošću da će ga On naposljetku izbaviti omogućivši mu da Ga slavi na željeni način.

Ovaj psalam izražava uglavnom iste misle kao psalmi 43 i 84.

PSALAM 43 – Nastavak

Molitva za izbavljenje i obnovljenje se nastavlja; realnost se nastavlja, stavljajući u ravnotežu probleme iz sadašnjosti s izgledima za budućnost.

Napomena:

1 Dosudi mi pravo. Odbrani, donesi presudu u moju korist.
3, 4 Svjetlost i istina su figurativno viđeni kao tim za traženje i spasavanje. Istina je da živjeti u Božjem svjetlu i čuvati njegovu istinu jeste pravi način da prođeš kroz životne teškoće do blagoslovenog ishoda. Obratite pažnju na to kako bliskost raste: planina ...mjesto ... oltar . . .Bog – potpun povratak kući, korak po korak.

PSALAM 44 - Vapaj za pomoć Izraelu

Ova narodna tužbalica je bez sumnje skladana kada je Izrael podnosio teške vojne poraze i u početku se koristila na dan kada bi vođa naroda pozvao na post da bi zavapili Bogu da pomogne. Točan datum skladanja se ne može odrediti, ali je vrlo vjerojatno da je to bilo za vrijeme monarhije. Dva moguća perioda su kriza nakon Jošuiine smrti ili kada je Senaherib okupirao Judu.

Molitvu u ime cijelog naroda prinosi pojedinac – vjerojatno kralj , ili možda komandant vojske ili vjerski vođa – koji govori u prvom licu jednine u 4. stihu i sl.,

Prva strofa (redci 1-8) je u obliku himne; osvrće se na Božje spasavanje tijekom opkoljavanja Kanaana (redci 1-3) a onda koristi taj dokaz kao osnovu za pouzdanje i nadu u pobjedu (redci 4-8). Obratite pažnju da je teško znati da li vrijeme glagola treba prevesti kao sadašnje, prošlo ili buduće). Druga strofa (redci 9-16) priča o sadašnjem uznemirenju u tradicionalnom obliku tužbalice: oni su usred bitke (10); neki su zarobljeni i deportirani u stranu zemlju (od 11. stiha nadalje); susjedi preziru njihov narod (od 13. stiha nadalje); a najgore od svega, Gospod, njihov vođa u prošlim bitkama, izgleda da je odbio im pomoći (9. stih). Treća strofa (redci 17-26) izjavljuje da je narod nevino optužen za odstupanje od vjere za što su možda javno optuženi, i kao posljedica došla je uznemirenost zbog trenutne

propasti (redci 17-22), a završava se žarkom molitvom da Bog hitno pomogne (redci 23-26).

Napomena:

1. ušima svojim slušasmo (t.j. čuli smo): vjerojatno se odnosi na kultno recitiranje o povijesti spasenja na blagdan obnovljenja zavjeta.

PSALAM 45 - Kraljevska svadbena pjesma

Nema sumnje da su se pjesme kao što je ova pjevale na kraljevskim svadbama za vrijeme izraelske monarhije. Međutim, nemoguće je identificirati kralja za koga je ova pjesma prvo skladana, vjerojatno od strane dvorskog pjesnika ili proroka. Neki komentatori smatraju da je to neki od kraljeva iz sjevernog carstva kao Ahab, Jehu ili Jeroboam II; a drugi da je to neki davidovski kralj kao Solomon.

Obično se misli da je mlada neka strana princeza, možda iz Tira ili Egipta. Kasnije, s prestankom monarhije, psalmu je dato mesijansko tumačenje (odatle Targumi), a mlada se uzima predstavljati Izrael.

6. Prijestolje je tvoje, Bože, u vijeke vijekova. Iako se izraelski kralj nije smatrao božanskim (kao kraljevi u Egiptu), moguće je da su mu se obraćali sa 'Bože' bilo u obliku orijentalnog hiperboličkog govora bilo kao Božjem predstavniku.

6-9 kralj u svoj svojoj slavi. Sedam slava kralja:

(i) njegova božanska priroda (6). Ovdje je ukazano da se izvrše mnoge ispravke teksta, ne zato što je tekst nejasan, nego da bi se izbjeglo pripisivanje božanstva kralju. Ali tekst je dobar i starozavjetna enigma o Mesiji koji je Bog, a koji se ipak klanja Bogu (7), čeka razrješenje u Isusu (Ef. 1:17; Heb. 1:8);

(ii) njegova ispravna vladavina (6, 7): zvanično (žezlo) i osobno (ljubav ... mržnja) kralj je svet, (Is. 11:3-5);

(iii) njegova ljudska superiornost (7). Spolja čovjek među ljudima (tvoj Bog ... prijatelji), tu je i unutrašnja tajna njegovog božanskog pomazanja (Lk. 4:18);

(iv) njegova mirisna osobnost (8; 2.Kor. 2:14);

(v) njegova bogata situacija (8) gdje spoljašnjost ukazuje na kraljevsko bogatstvo, a unutrašnjost je na zadovoljstvo kralju.

(vi) Njegovi cijenjeni pomoćnici (9), kraljevi zemaljski se dragovoljno staraju za njegov dom.

(vii) Sedma slava kralja je njegova mlada (9). Lista počinje s kraljem na tronu (6); završava se na zajedničkom tronu, mlada je pored kralja (9).

Poštovanje od Tira (12) je mesijanski motiv. Tir je predstavnik sveta koji je ponosno nezavistan i samodovoljan i sabira bogatstvo beskrupulozno. Ali jednoga dana će kraljevi zemaljski donijeti svoje bogatstvo pred kraljeve noge.

16-17 Pjesnikova želja za kralja. Koliko god da je možda prošlost bila slavna, kralj je okrenut budućnosti i djeci koja će sprovesti njegovu vladavinu na cijeloj zemlji.

PSALAM 46 - Jahve je naša utvrda

Ovo je pjesma Siona odnosno Jeruzalema (kao što je slučaj s psalmima 48, 76, 84, 87 i 122). Posebnu pozornost koju uživa Jeruzalem može se objasniti činjenicom da se radi o mjestu u kojem je smješten hram, kao i sjedište vladara iz Davidove loze. Osim toga Jeruzalem će imati značajnu ulogu tijekom Tisućgodišnjeg kraljevstva.

U ovom psalmu nailazimo na posebno jak eshatološki element. Osvrćemo se, naime, na događaje nakon posljednje bitke i nastupanja Tisućgodišnjeg kraljevstva. U razrušenom svijetu nema više vojske no naše je izbavljenje sigurno jer smo u Božjim rukama.

Redci 5-8: Nasuprot bučnim i bijesnim valovima teče rijeka života iz koje se napaja Jeruzalem (Ez 47). Iako rijeka doista postoji istovremeno je simbol obnove i obilja. Spomenimo također kako je psalam poslužio kao nadahnuće Lutheru pri pisanju »Ein feste Burg ist unser

Gott«. Napjev koji je pritom odabrao nalikuje onome uz koji se psalam uobičajeno izvodio.

Psalam možemo raščlaniti na sljedeći način:

Redci 2-4: Božja moć nad prirodom.

Redci 5-8: Njegova moć nad napadačima na grad.

Redci 9-12: Njegova moć nad zaraćenim svijetom.

Glasan i tvrdoglav prizvuk kojim odiše psalam ukazuje na vrijeme nevolja za kojih je napisan. Nažalost, ne znamo odrediti kojih.

PSALAM 47 - Gospod - Kralj Izraela i Kralj svijeta

Iz retka 5, koji neizravno spominje 2 Sam 6,15, zaključujemo kako je psalam krunidbeni. Naime, u 2 Sam vidimo Kovčeg u Davidovom gradu u kojem Bog želi obitavati. Moguće je da se psalam postupno počeo pjevati tijekom održavanja godišnje svečanosti. Tada bi se uprizorile predstave o Božjoj moći nad Njegovim neprijateljima, kao i o Njegovom kraljevanju nad cjelokupnim stvorenjem. Iz Talmuda saznajemo da se psalam pjevao za židovske Nove godine.

Psalam je proročke naravi jer se odnosi na Tisućgodišnje kraljevstvo. Među svim narodima izraelski zauzima najviše mjesto jer je Božji narod, te živi u zemlji koja je ponos odabranika Jakova (Izraela).

Redak 9: Preko vlastitih izaslanika u Hramu ostali narodi slave s Božjim narodom.

Redci 5-7: Slika Boga kako se na opće odobravanje uspinje na zemaljsko prijestolje (možda nakon povorke koja uključuje Kovčeg).

Prema nekim tumačenjima Bog se vraća na nebo nakon što je sišavši na zemlju podario pobjedu vlastitom narodu.

Bog je uzvišen tj. On vlada nad svima.

PSALAM 48 - Sion - gora Božja

I ovaj psalam predstavlja jednu od pjesama Siona. Usto sadrži nekoliko koncepata koji su poprilično nepoznati širem krugu čitatelja. Za sâm psalam se može pretpostaviti da je bio povezan s festivalom upriličenom za hodočasnike koji su po prvi put posjećivali Jeruzalem. Nakon proslave u hramu posjetitelji bi se, u prolasku gradom, pridružili veseloj povorci. Svako sveto mjesto podsjetilo bi ih na činjenicu da će ih Bog voditi kao što je vodio njihove pretke.

Jeruzalem, kao prijestolnica ujedinjenog kraljevstva no i cijelog svijeta, nalazi se pod prijetnjom svjetske zavjere (kao što je to slučaj u Psalmu 2). Doduše, moglo bi se raditi o nedavnom čudesnom izbjavljenju iz Sanheribove opsade u 701. g. pr. Krista.

Napomena:

»Kralj veliki« je, naravno, Božji izaslanik, Mesija.

»Krajnji sjever« (dosl. hebr. Cafon: prema ugaritskim mitovima je bio sjedište vrhovnog Boga, Baal-Hadada. usp. Olimp, koji je bio sjedište grčkih bogova) se u Izraelu, i okolnim zemljama, uobičajeno odnosi na Božje kraljevsko sjedište. Sion je pravo kaljevsko sjedište. »Brodovi taršiški« su plovila za prijevoz na udaljenim morskim relacijama.

»Slava« se odnosi na čast koju Bog zaslužuje, no isto tako i na njezin odjek.

»Ime« je osoba koja se pokazuje kroz vlastita djela i riječi, te samim time ugled koji uživa. Radi se o Bogu i svemu što On predstavlja.

PSALAM 49 - Prividna sreća bezbožnika

Psalam 49 možda duguje posljednjim riječima 48. psalma to što je ovdje smješten. Da li je istina da se kada nam sama smrt prijete možemo osloniti na Gospoda da bude naš vodič? Trijumfni odgovor slijedi – Bog će iskupiti moju dušu iz groba (15). Redci kao što su 6:5; 30:9; 88:4-5 se često citiraju da pokažu da Stari zavjet ne daje nikakvu nadu za život poslije smrti, ali te sporne stihove izgovaraju ljudi koji su sebe shvatili (ispravno ili pogrešno) kao one koji umiru pod gnjevom, otuđeni od Boga. U takvoj smrti nema nade, ali u stvari oni nisu govorili o svakoj smrti, već o svom određenom iskustvu.

Psalam 49 (usporedi 73) daje jasne alternative: postoji smrt bez nade (13 i 14) i smrt puna nade (15). Čovjek može umrijeti kao što umiru životinje (12) ili može umrijeti s razumom (20). To je rješenje za opću zagonetku (1-4) koju psalmista kreće rješavati. Prvo se suočava s činjenicom da smrt dolazi svima (5-12). Početna točka njegovih misli je okrutnost oni kojima njihovo bogatstvo daje silu da prijete drugima (5 i 6) i on počinje da se tješi mislju da bogatstvo ne može sve kupiti (7-9): smrt označava točku na kojoj ljudski novac za otkup prestaje važiti. Svi su jednaki, mudri ili budale, umiru (10) a onda zemaljsko bogatstvo ne može uvjeriti ništa više do trajniji nadgrobni spomenik (11). Ali, kao drugo, (13-19) smrt nije kraj: mora se uzeti u obzir i sudbina nakon groba. Kada se osloniš na sebe, ma koliko se to cijeno na zemlji, vodi te u smrt i propast, dok oni koji su u ispravnom odnosu s Bogom mogu očekati izbavljenje i Božju prisutnost (13-15). Na kraju, ne budite uznemireni nejednakostima u životu (16); smrt sve čini jednakim, i za razliku od njihovog zemaljskog iskustva, nema nade za one koji su već u grobu (17-19).

PSALAM 50 - Prava žrtva zahvalnica

Psalmi slavljenja i očitovanja se dijele u nekoliko skupina. Jedna od njih su liturgije obnove narodnog saveza. Upravo toj skupini pripada Psalm 50. U njemu se Bog pojavljuje u vatri i oluji na gori Sion. Saziva cijeli svijet na sud kako bi svjedočio suđenju koje uključuje Izrael. Cijeli psalam se zapravo obraća zavjetnom narodu spominjući isprva one koji ne promišljaju vlastitu vjeru. Zatim govori otvrdnulima i licemjerima pozivajući ih da počnu razmišljati. Psalm, zapravo, nalikuje knjižici Ovo je bio Vaš život. Naime, poruka glasi: iako bi ovo mogao biti vaš život promijenite se jer još uvijek traje vrijeme pokajanja. Iz neki se obilježja psalma može iščitati obred obnove saveza, kao i poziv ljudima da se osvrnu na vlastitu prošlost, obnove privrženost Bogu i pokaju se s nakanom da u budućnosti ne ponove iste pogreške. Među obilježjima navedimo:

Spominjanje gore Sinaj i saveza (1-5).

Neizravno spominjanje Deset zapovijedi (7,18-20).

Poziv na iskazivanje privrženosti Savezu (16).

Redak 4: U Hetitskim zavjetima se nebo i zemlja, planine i rijeke nalaze među svjedocima zavjeta. Ovdje su oni pozvani kao svjedoci da je zakletva prekršena. Izrael se spominje kao narod s posebnim častima, no i dodatnom odgovornošću. Savez i žrtve podsjećaju na veliki obred iz Izl 24,3-8. Budući je Bog veliki Izbavitelj i Skrbnik (redci 11 i 15) Izrael nema izgovora. Kao i u mnogim drugim psalmima govori se o dvije skupine ljudi unutar izraelskog naroda: pravednici (istinski vjernici) i nepravednici koji su vlastitim životom iskazivali nominalnu vjeru. Ateizma nije bilo.

Bog traži pravu ljubav i predanost iz koje će proizlaziti nepatvorena vjera i utjecaj na međusobni odnos vjernika. Ne želi formalnu i lice-mjernu religiju dvostruki mjerila i iskvarenu sliku Boga i Njegovih obilježja. Ljudi pak žele hranu, peckavi su i nezadovoljni. Obećanja koja daju u nevoljama zaboravljaju po nestanku opasnosti.

Redci 7-15 nisu osuda obrednih običaja jer je njih ustanovio Bog kako bi održavao i izražavao ispravan zavjetni odnos. Osuda slijedi licemjernu religiju kojoj je obred formalnost, društveni događaj i pribježište u slučaju opasnosti.

Moguće je da se redak 16 odnosi na javno čitanje Zakona koje je Bog naredio u Pnz 31,10. Jedan od najvećih takvih događaja je Jošua obnova saveza.

Redci 22 i 23 daju uvid u gnjev kao jednu od Božjih osobina. Bog ga nevoljko rabi, no kada se to dogodi posljedice su užasne. Bog ne traži od nas da sudjelujemo u vjerskom obredu već da prihvatimo Njegovo spasenje i život u zahvalnosti i poslušnosti.

PSALAM 51 - Ispovijed raskajana grešnika

Ovo je četvrti, i svakako najveći od sedam 'pokajničkih psalama'. Dolazi iz najmračnijeg trenutka samospoznaje, ali ne istražuje samo dubine njegove krivice, nego doseže najdalje daljine spasenja. Posljednja dva stiha pokazuju da je narod u svom najmračnijem trenutku ovdje našao riječi za svoju ispovijed i za ponovo potpaljivanje nade.

Ovaj psalam i njegov naslov pripadaju jedno drugom kao ruka i rukavica. Efikasnost pokajanja (1-4) je točan komentar na 2.Sam.12:13. Problem 16. stiha koji naizgled poriče da su žrtve prihvatljive Bogu, riješen je podsjećanjem da Davidovi gresi, preljuba i ubistvo, nisu pokriveni prinošenjem žrtve. David, kao kralj nije mogao sagrešiti jednostavno privatno: njegov grijeh je ugrozio tkanje javnog života. Kao posljedica toga, bio bi jednako zabrinut za podizanje Jerusalema (18) kao i za osobno obnovljenje.

1-6 Bog i pojedinac: pokajanje i oproštenje. U Bogu je milost, besplatna, nezaslužena naklonost; ljubav, nepromjenljiva ljubav zasnovana na ozbiljnoj predanosti; suosjećanje, strasna ljubav koja preplavljuje (1). Grijeh je prijestup, namjerna 'pobuna' protiv Božje

volje koja nam je poznata (1); pogrešnost (2), unutrašnja 'iskrivljenost' pale prirode; grijeh (2), određena greška. Grešnik čezne za time da Bog izbriše njegov grijeh, 'očisti' mrlju koju Bog može vidjeti; da opere, dosegne vlakna njegove prirode da iščisti skorenu prljavštinu; da očisti, ukloni grijeh koji je prepreka za zajedništvo s Bogom (2).

3-6 Pokajanje; njegov efekat i potreba. Molitva za očišćenje (1 i 2) počiva na jednostavnoj činjenici shvaćenja (znati) i svjesnosti (preda mnom, t.j. subjektivno osjeća, 38:17) grijeh (usp. 32:3,4).

4 Protiv tebe. Kako god da grijeh povrijedi tebe ili druge, grešno srce je ono što vrijeđa Boga (2.Sam.12:13). Ako bi grešnik uzviknuo: 'Ti si suveren. Zašto me nisi zaustavio?' Gospod bi odgovorio: 'Da bi te doveo do toga da prepoznaš svoju grešnost i moju pravednost. Moja svrha je da me poznaješ onakvog kakav jesam, pravedan Bog i nepristran sudac. Samo tada ćeš mi poletjeti da te očistim.'

5 Taj zločin, David sada vidi, nije bilo nečeg čudnog: on je u karakteru, ekstremni izraz iskrivljenog stvorenja kakvo je oduvijek bio, iz grešne porodice iz koje je potekao. Nasljedstvo grešne prirode biblijski ne opravdava grešnika već ga stavlja na mjesto gdje mu se krivica nagomilava (Mt. 23,34-36).

Na rođenju ... začet. To ne znači da su proces začeca i rađanja grešni, već potvrđuje da od trenutka začeca postoji moralno ljudsko biće, beba na rođenju, fetus u začecu. Zato pokajanje mora uzeti u obzir i stvarne učinjene grijeha (1-3) i tu zaraženost neodvojivu od ljudske naravi.

6 U svoj ljudskoj naravi grijeh nema izgovora jer je suprotan onome što Bog želi, i suprotan mudrosti Božjoj koju nas uči svuda prisutan glas savjesti.

7-15 Dimenzije pravog pokajanja.

Očistiti, 'skinuti grijeh' (usporedi dekontaminirati od radioaktivnosti). Isop, predmet za poštropljavanje kojim se izvršuje zadovoljenje božanskog gnjeva i završava odvojenje i (Lev 14:6), čisti od prljavštine (Br 19:16-19). David ne zna ni za jednu žrtvu koja bi bila dovoljna (16) ali je uvjeren da Gospod zna.

Radost . . . drago mu je, obnovljenje grešnika za radosne pjesme iz svetinje (42:4); kosti, obnovljenje osobne cjelovitosti. Sakri, postaraj se u okviru svoje prirode, uz tvoju svetu mržnju prema mom grijehu. Izbriši i iz pamćenja i iz knjige (1).

10-12 Iskreni pokajnik čezne da se riješi grijeha stvarajući novu prirodu, koja donosi silu konstantnosti, neprestane Božje naklonosti i prisustvo njegovog Svetog Duha (10-11), radost izbavljenja i dar duha/Duha spremnog da čini Božju volju (12). David vjerojatno izražava strah da će biti odbačen kao kralj, kao što je bio Šaul – duhovni dar ili sposobnost mu je bila oduzeta.

13-15 Podučavanje o Bogu promovira pokajanje (13), ali učitelj mora uzeti potrebu za pokajanjem za ozbiljno, davši sebe kao primjer onoga što želi vidjeti u učenicima. Samo kao pokajnik može pjevati o Božjoj pravednosti (14) – toj čudesnoj pravednosti (t.j. putu spasenja) gdje je on i pravedan i opravdavač. Ali i svjedočanstvo mora počivati na molitvi da mu Gospod podari da otvori usta.

16-19 Bog i zajednica: što je Gospodu ugodno. Obnovljena zajednica se sastoji od pokajanih pojedinaca (16 i 17), traži sigurnost u Božjoj naklonosti i obrađuje ga poštovanjem vjere (18-19). Ovi redci govore na temu Gospodnjeg uživanja, zadovoljstva, žrtve i žrtve paljenice. Žrtva za grijeh se ne pominje, već samo žrtve koje govore o predanju Bogu (žrtva paljenica Post22:2,12) i zajedništvu s Bogom i njegovim narodom (kada se žrtva koristi uz paljenicu, to znači 'žrtva pomirnica'). Davidovo osobno iskustvo ga je naučilo da je ispravan odnos s Bogom pitanje srca (17). To je poruka koju je želio podijeliti s drugima (16. stih počinje sa 'Zato') i učiniti ga temeljnom realnošću u novoj zajednici.

Napomena:

7. očistiti: kultni termin, doslovno 'skinuti grijeh'

isop: simbol čišćenja.

19. pravedan: ili pravilne žrtve prinjete u odgovarajuće vrijeme ili one prinjete s ispravnim duhom.

PSALAM 52 - Kazna opakih

Prvi dio psalma (redci 1-7) je kao lična tužbalica, ali je upućen bezbožniku koji ugnjetava pravednika, a ne samom Bogu. Podsjeća na proročku poruku suda za pojedinca. Drugi dio (redci 8 i 9) je kao psalam povjerenja ili zahvalnosti. Pozadina je nejasna; jedan stručnjak vjeruje da je korišćen kada je zločinac doveden pred zajednicu, proklet i izbačen iz te zajednice. Govornik bi u tom slučaju bio prorok ili svećenik kao predstavnik naroda.

Naslov povezuje ovaj psalam s jednim od Davidovih najgorčijih iskustava. Kada je bježao od Šaula, nagovorio je svećenika Abimeleka da mu da neke potrebne stvari; onda je to objavljeno kralju, i svi svećenici su bili masakrirani. Dojavljivač je bio Doeg Idumejac, a on je izvršio pokolj.

Ovdje David kaže dvije stvari. Jedno je njegov vapaj Abijataru, Abimelekovom sinu: 'Ja sam prouzrokovao smrt sviju . . . iz doma tvog oca. Ostani sa mnom . . .; ti ćeš biti siguran. A drugo je ovaj psalam, gdje prvo pokazuje kakav je čovjek taj Doeg Idumejac, koji sebi gradi karijeru klevetama i intrigama; a onda i kako takav uspjeh kratko traje. Na kraju obnavlja svoje povjerenje u Boga, koji stoji uz svoje sigurno kao što je David obećao da će stajati uz Abijatara.

Napomena: smijeh: vjerojatno nije zluрад, već radost što je Bog odbranio pobožne, a zlo nije pobjedilo.

PSALAM 53 - Čovjek bez Boga

Tekst je vrlo blizak onom iz Psalma 14, ali ovdje psalam možda slavi čudesno izbavljenje kada se neprijateljska vojska panično povukla (usporedi 2.Kr.7:6 nadalje). Iako ima sličnosti s 14. psalmom, psalam 53 fokusira istu istinu na drugu temu. Ključna razlika je u 5. stihu. U 14:5 komentariра strahotu koja je obuzela neprijatelje Gospodnjeg naroda kada su shvatili da je Gospod uvijek u društvu pravednih;

53:5 prekorava bezrazložan strah koji Božji narod osjeća kada se suoči s neprijateljima (4), jer je Bog učinio da se njihovi protivnici razbježe. Zajedno, dakle, ovi psalmi pokazuju suprotne aspekte iste situacije: kada prijeti opasnost, njihovi neprijatelji treba svega da se plaše, a Božji narod nema čega se plašiti.

5 Jer je Bog razasuo kosti onih.... Prošlo vrijeme pokazuje da je David izvukao lekciju iz toga što se dogodilo, ali može značiti i 'stalna karakteristika' t.j. 'Bog stalno rasipa'. Strah je uvijek neosnovan (nema se čega plašiti) jer on uvijek preduzme kontra-akciju.

PSALM 54 - Zaziv za pomoć protiv dušmana

Zif (Hebr. Cif) je bio na udaljenom jugu Jude i za Davida je sigurno bilo jako bolno vidjeti da se njegov narod okrenuo protiv njega i bio lojalan Šaulu. Kao što je uobičajeno u psalmima s povijesnom pozadinom, tema iz naslova je poopćita. David ovdje ne pominje Zifeje, kao što ne pominje ni Doega u 52. psalmu, ali u oba psalma koristi priliku da zabilježi kako se treba suočiti s takvim situacijama: (i) moliti se (1 i 2). U svoje ime, ponašajući se prema svojoj otkrivenoj naravi.

Spasi ... odbrani, neposredna opasnost i temeljna stvar – da su Davida pogrešno smatrali i tretirali kao izdajnika.

(ii) sjećati se istine (3-5). Prvo, karakter njegovih suparnika (3), drugo, karakter njegovog Boga (4) i konačno molitva za božansko uzvraćanje. Stranci su u stvari bili Davidovi sunarodnici, ali su se ponašali kao surovi stranci, jer tamo gdje ljudi ne mare za Boga, ne razmišljaju o vjernosti ili humanosti.

(iii) posvetiti se budućnosti (6 i 7). To ne treba shvatiti kao cjenkanje s Bogom (Ako ti učiniš to za mene, obećavam ti da ću ...) već kao duhovni odgovor na božansku dobrotu. Dok stojimo u svoje ime (1) trebamo slaviti njegovo ime (6). Jer nas je on izbavio ili 'It', Gospodnje ime kada je u pokretu. Gledao je, ne zlurado, već je

posmatrao kako je sačuvan u životu da bi vidio kako su njegovi smrtni neprijatelji poraženi.

PSALAM 55 - Molitva progonjenoga

Ova lična tužbalica je 'duhovna povijest' čovjeka koji je naučio kako izaći na kraj sa životnim teretima. Pokušaji da se ovaj psalam poveže s Davidovim iskustvom za vrijeme Abšalomove pobune, a naročito s Ahitofelovom izdajom, ili s periodom dok ga je Šaul progonio, nemaju dokaza iako zvuče privlačno. Bolje je priznati da nemamo pojma o povijesnoj pozadini ili osobnim okolnostima u kojima je pisac bio da je ispustio ovako potresan vapaj srca. Emocionalna napetost pod kojom je psalam pisan ne samo da je dovela do variranja u raspoloženju i stilu, već je pomogla i da nastanu teškoće u prevođenju i tumačenju. Kršćani su, neizbježno, često držali ovaj psalam za nagovještaj (ili čak predskazanje) Judine izdaje Krista (41:9) i suprotstavljanje židovskih vođa.

Psalmistu počinje (redci 1 i 2) strasnom molbom Bogu da ga čuje i usliši njegovu molitvu. Onda (3-5) opisuje i uzroke i posljedice svoje nevolje. U redcima 6-8 on ogoljuje svoju početnu 'instinkivnu reakciju' na svoje probleme: osjećao je da ne može izaći na kraj s njima, želio je pobjeći i ostavi ih što je dalje moguće. Umjesto toga on se okreće Bogu (redci 9-11) vapajem da sudi onima koji izazivaju nered u gradu. Njegovi izljevi bijesa nastavljaju se s otkrivenjem (redci 12-14) da je među suparnicima onaj tko mu je bio najbliži prijatelj i osoba kojoj je najviše vjerovao. Ponovo (u 15. stihu) traži propast za svoje neprijatelje. U redcima 16-19 mijenja mu se raspoloženje i izražava sigurnost da će Bog odgovoriti i izbaviti ga; ali ipak ne može preboliti činjenicu da ga je prijatelj prevario i izdao (redci 20 i 21). Njegova konačna utjeha (22. stih) dolazi u riječima koje su možda podrijetlom iz proroštva (pogledaj 6:8 nadalje): Bog svojim slugama daje snagu da nose svoja bremena, ako ih predaju njemu; njegova namjera nije da oni na kraju budu poraženi

(2.Kor.4:8 nadalje). Psalmista završava (23. stih) uvjeren da će Bog osuditi zle i odlučan da će vjerovati Bogu ma što da se desi.

Napomena:

Stih 21 savez svoj oskvrnjuju: ozbiljno obećanje dato uz zakletvu (gdje je Bog svjedok) rezultira u jednom odnosu gdje obje strane imaju zajedničke obaveze.

PSALAM 56 - Molitva za utjehu u gonjenju

Da bi pobjegao od Šaula baš u Gat, mjesto odakle je Golijat, bilo je potrebno da ima hrabrost očajnika; to pokazuje kako je David vidio na čemu je sa svojim narodom. A sada kada je to propalo, on je duplo ograničen. Za sada ima jako malo onih koji ga slijede; onih 400 ljudi spomenutih u 1.Sam.22:10 će se tek okupiti. Ovaj psalam je prvi od dva koja su nastala iz ove krize. Na kraju prelazi u zahvaljivanje, što je postalo otvorena tema za 34. psalam.

Ta situacija je zabilježena u 1.Sam.21:10-15 i komentirana je u 34. psalmu (slijedi razmišljanje: nije mu mudrost iz 1.Sam.21:12-13, već molitva pomogla pobjeći) kao i ovdje – istovremeno razmišljanje dok je David bio u kućnom pritvoru u Gatu, gdje su ga vjerojatno držali kao ključnog taoca. Psalm se sastoji od šest uravnoteženih djelova: David, objekat ljudskog neprijateljstva (1 i 2) je objekat Božje brige (9-11); povjerenje koje se suočava sa strahom (3 i 4) je povjerenje koje potječe iz molitve (7 i 8); i David koga čovjek ugnjetava (5 i 6) postaje David koji daje zavjet Bogu (12 i 13).

Napomena:

3, 4 Kada, 'Taj dan', t.j. 'baš u to vreme'.

Čija riječ. Povjerenje nije 'osjećanje' da će sve ispasti dobro. To je uvjerenje koje potiče iz onoga što je sam Bog rekao, sigurnost u obećanja.

svjetlost života: ili 'svjetlost živih'

PSALAM 57 - Molitva za pomoć

Ovaj psalam postavlja pitanje: 'Gdje si?' Naslov kaže da je David bio u pećini (vjerojatnije je 1.Sam. 21 nego 1.Sam. 24) ali David sebe stavlja kod tebe, u sjenci tvojih krila (1). Dok je bježao od Šaula i baš je trebalo sam provesti noć (4, 'ležim') kao usamljeni bjegunac kada se nad njim ukazala pećina, a on je vidi kao raširena krila Božja. Zbog toga vapaj molitve na početku (1) prelazi u uzvik slavljenja na kraju (9 i 10); pouzdanje koje ima u molitvi (2, 3, 1 vapaj. . . šalje) pretvara se u čvrstinu u slavljenju (7, 8); i njegovo mišljenje o neprijateljskoj sili (4) postaje uvjerenje da su oni osuđeni na propast (6). Ipak ono što je Davidu važno je da Bogu pripadne zasluga, a ne samo da se izvuče iz neprijateljske zamke (5 i 11).

PSALAM 58 - Protiv zlih sudaca

Razumijevanje ovog psalma u velikoj mjeri zavisi od tumačenja 1. i 2. redaka. Da li su riječi upućene božanskim bićima ('bogovima') ili ljudskim sucima ('vladarima'). Oni koji podržavaju drugo mišljenje ukazuju ili na odlomke gdje se ljudskim sucima očigledno obraćaju sa 'bogovi' (usporedi Izl 21:6; 22:8 i dalje, 28; Pnz 19:17; Ps. 82:1,6) ili kažu da riječ koja je ovdje upotrebljena (Heb. elim) ne znači 'bogovi' nego 'moćnici'. Prema tom mišljenju se redci 3-9 odnose na određene ljude, korumpirane suce. Drugo tumačenje je izgleda jednostavnije i možda uvjerljivije.

Ovaj psalam bi mogao biti tužbalica pojedinca, ali vjerojatnije je da je narodna tužbalica, pošto nema nikakvih osobni aluzija. U redcima 1 i 2 psalmista (ili Bog?) optužuje one koji bi trebali držati pravdu da uopće nisu izvršavali svoju dužnost: umjesto da se sklanjaju od zla, oni su bili ti koji su ga započinjali. Redci 3-5 opisuju zločince tako da je naglašeno da im je pokvarenost urođena. Redci 6-9 su molitva za prokletstvo, na zločince se priziva sedmostruko prokletstvo.

Konačno (redci 10 i 11) psalmista se raduje danu kada će Bog u potpunosti vratiti zlima i otvoreno pokazati da zaista postoji pravda u univerzumu.

PSALAM 59 - Zaziv za pomoć

Pozadina ovog psalma, priča iz 1.Sam.19:10-11, ukazuje na to da je jedne noći bila zasjeda u Davidovoj kući, ali takva priča je samo spomenuta, a cijeli period počinje u 1.Sam.19:1 (ostavlja dosta vremena za upornu pretnju o kojoj psalam govori u 6. i 14. stihu). U jednom trenutku dok je bježao od Šaula, David se provukao pored stražara i otišao kući Mihali. Šaul je morao biti pažljiv jer je David bio popularan među narodom, ali bez sumnje želio je se riješiti Davida, da ga ubije a da se ubistvo ne pripíše njemu. Tema koja se ponavlja u ovom psalmu jeste najveća sigurnost u Bogu: zaštita (1), 'zakloni me'; tvrđava (9, 16, 17), 'utočište' – visina koja je neprijatelju nedostupna. Obrati pažnju da David od molbe, 'Budi moje utočište' (1), dolazi do vrhunca pouzdanja, 'Ti jesi moje utočište' (17).

Počeo je molitvom (1-5). Imao je povjerenja da je molitva dovoljna, bio je svjestan kolike su sile protiv njega (3), a ipak je bilo dovoljno reći: Izbavi me... zaštititi me... spasi me... podigni se da mi pomogneš. Molba Bogu da već sad sudi cijelom svijetu (5) pokazuje koliko je David svjestan da je nevin (3, 4) za ono za što ga optužuju: čak i prije tog sudskog vijeća on nema čega da se plaši. Međutim, on se ne pouzdaje u svoju nevinost već u molitvu.

Nastavlja u vjeri (6-10). Psi koji reže se uveče vraćaju (6), ali to što David viri kroz mrežu nije zato što ih se plaši, već zato što gleda u Boga (9), uvjeren da ga on vodi (10) i da će preživjeti usprkos patnjama i da će vidjeti kraj onih koji ga kleveću.

Ostao je moralno striktan i posvećen (11-13). U 11. stihu David govori o mom narodu, zato što je on načelno, ako još uvijek ne činjenično, njihov kralj. Kao takav on ne traži samo olakšanje za sebe, već želi da Bog djeluje tako da narod nauči lekciju i da cijeli

svijet vidi moralno staranje Boga na zemlji (13). Isto tako, njegov cilj nije da 'svoje dobije nazad' nego da grijesi ... ponos ... prokletstva ... laži (12) budu kažnjeni.

Kad je bila najgušća nevolja Bog je Davidu dao pjesmu. Psi su još režali (14, 15) ali (16) 'ja pjevam ... (17) sviram'. Mora da su čuvari bili zapanjeni kada su čuli da David i Mihala ujutru i uveče slave Boga!

PSALAM 60 - Molitva naroda nakon poraza

Ovo je očigledno slika Davida kada se vratio vojno poražen. Pozadina ovog psalma je vjerojatno 2.Sam. 8:3-7. David je bio u nevolji koju je sam izazvao. Nije se s Bogom dogovorio oko Hadad Ezera, kralj Sirije – ponašao se kao tipični istočnjački oportunist. Bog je zato dozvolio da Davida napadnu s leđa da bi ga urazumio. Ljudski govoreći, možda je Hadad Ezer ubjedio njegove saveznike, Edomce, da počnu bitku na jednom drugom frontu. Jedini način kako je David mogao popraviti tu ozbiljnu grešku je da uzme molitvu kao lek, da uđe u suštinu problema i prizna grešku. Ovdje je molitva simbolički predstavljena kao zastava (5. redak) što je slika iz Izl 17:8-16 gdje je Mojsije svoje uzdignute ruke vidio kao zastavu koju je podigao protiv neprijatelja a koja u moljenju dodiruje Božji tron. Napad Edomaca je bio jednako podmukao kao i napad Amaličana. Spisak geografskih imena datih u redcima 6-8 služi da podvuče činjenicu da su to mjesta koja pripadaju Bogu i da ih on daje kome hoće - David ne može ljudskim silama osvojiti ih. To ne važi samo za obećanu teritoriju, već i za vlast susjednih država koje su postale njegovi vazali.

I konačno, u redcima 9-12 glavni komandant se moli za uspjeh u sljedećem pohodu na Edom koji je najbolje predstavljen Petrom, njegovim nepokorivim glavnim gradom, svjestan sumnji i

nesigurnosti, a ipak s poverenjem da će pobijediti kada je Bog stvarno s njima.

PSALAM 61 - Molitva potištenog kralja

Pošto je nastavak Davidovog kraljevanja doveden u pitanje, njegovo bježanje od Abšaloma je prihvatljiva pozadina psalma, ali on nam prelijepo govori o sigurnosti koja nas uzdiže iznad prijetnje, o snazi u kojoj smo sigurni, o toplini zaštitničke dobrodošlice pune ljubavi i o kralju koji zauvijek vlada.

Jedni ovaj psalam vide kao tužbalicu pojedinca (možda Levita?) koji je daleko od hrama (2. stih; a drugi smatraju da je to zahvalnost osobe koja obožava Boga u hramu (redci 4 i 5), sjećajući se svojih ranijih molitava za zaštitu (redci 1-3; pogledaj za Psalme 56 i 57).

Kao što je i najčešće slučaj u tužbalicama, razlog psalmistine uznemirenosti nije definiran (pogledaj za 2. i 3. stih). To što je uključena i posrednička molitva za kralja (redci 6 i 7) sasvim je na mjestu jer su ga smatrali za kanal preko kog dolazi božanski blagoslov i zaštita za narod a time i za Izraelca kao pojedinca.

Oni koji se drže naslova postavljaju ovaj psalam ili u razdoblje tijekom Abšalomove pobune (2.Sam. 15-19) ili u vrijeme dok je kralj bio odsutan i u boju (usporedi Psalme 20 i 60). Međutim, pošto je nastavak Davidovog kraljevanja doveden u pitanje, njegov bijeg od Abšaloma je odgovarajuća pozadina za ovaj psalam. Ako je psalam Davidovski, onda se redci 6 i 7 mogu smatrati ili kraljevom molitvom za sebe i svoju dinastiju (usporedi Jer. 38:5 gdje kralj o sebi govori u 3. licu), ili za kasnije dodate stihove da bi psalam mogao da se koristi u zajednici. Nakon izgnanstva psalam je korišćen kao molitva za rasejan narod a kralj iz 6. i 7. stiha je tumačen kao Mesija (odatle Targum - babilonski prijevod Pisma).

PSALAM 62 - Uzdanje u Boga

U ovom osobnom psalmu pouzdanja, točne okolnosti u kojima je psalmista možda nisu jasne, ali ono što je očigledno jeste njegovo potpuno povjerenje u Boga. U prvoj polovini psalma (redci 1-7) opis njegove jadne situacije – muče ga okrutni i zlokobni neprijatelji (redci 3 i 4), nalazi se u sredini između duplog izražavanja njegove sigurnosti o Bogu (redci 1 i 2, i 5-7). Nema potrebe da on stalno vapi Bogu; toliko je siguran da zavisi od Boga da je u miru zadovoljan da čeka Božje izbavljenje. Onda se vraća (8-10) drugima koji isto obožavaju Boga (što ukazuje na to da je psalam govoren u svetinji) i ohrabruje ih da se oslanjaju jedino na Boga. Sve drugo na što bi bilo moguće osloniti se, bilo ljudska snaga ili materijalno je iluzija. Konačno (redci 11 i 12), kao mudri učitelj, on priča lekcije koje je on naučio iz božanskih otkrivenja – bilo preko proroštva ili iz kultskih recitala o Božjim moćnim djelima: da je Bog i u stanju i voljan da održi svoja zavjetna obećanja i da osigura da će bezbožni biti kažnjeni a pravedni nagrađeni.

1-4. Jedino spasenje. Ključ mirnog pouzdanja je vjerojatno vezan za hebrejsku riječcu, 'ak, koja se šest puta pojavljuje u ovom kratkom psalmu i to tri puta kao prva riječ u strofi. Ova riječca može se prevesti kao “sigurno”, “ali”, “jedino”, i najbolje “samo”: "Samo na Boga on čeka, samo je Bog njegova stijena, spasenje i odbrana. Njegovi neprijatelji sve vrijeme protiv njega kuju zavjeru.

5-8. Jedina nada. Pisac sam sebe poziva da se mirno sjeti što je ključ njegovog mira. Opet je Bog jedini na koga on čeka i u koga ima povjerenja. Tad kada je mirno i ponizno odustao dodaje nadu ili iščekivanje sigurnosti spasenja.

9-12. Jedina snaga. Iako počinje strofu istom hebrejskom riječcom, 'ak, sve do 12. stiha ne predstavlja osnovu za ovu fazu unutrašnjeg mira. Njegovi neprijatelji se uzdaju u nasilje, pljačke i bogatstvo, ali on je primio duplo proroštvo koje opisuje Boga kao jedinu snagu i milost koju vrijedi imati.

PSALAM 63 - Čežnja za Bogom

Autor ovog psalma je očigledno bio čovjek koji je Boga intimno poznavao i za koga je iskustvo Božje prisutnosti i blagodati značilo više od bilo čega u životu. Čak i pritisak koji mu visi nad glavom zbog onih koji ga progone nalazi se na drugom mjestu (9-11) u odnosu na njegovu čežnju za samim Bogom (1-8). U toj iscrpljujućoj vrućini on je najviše za Bogom bio žedan.

Naslov (pogledaj niže) povezuje ovaj psalam s Davidovim planom da pobjegne prije od Abšaloma i njegove vojske nego od Šaula i njegovih ljudi, jer za sebe kaže da je kralj u 11. stihu.

Konfliktna situacija, napad na kralja, mora se riješiti pobjedom i porazom. Pošto su namjerali uništiti Davida, sami će sebi donijeti propast:

Biće uništeni, 'određeni su za propast'. To je aktivna moralna reakcija Božje ljubavi i moći.

11 Abšalom je ugrozio Davida kao kralja. Pošto ovdje o sebi govori kao o kralju David potvrđuje da su 'Božji darovi i pozivi neopozivi' (Rim. 11:29).

PSALAM 64 - Molitva za zaštitu od klevetnika

Osobno iskustvo i javni događaji često dovode u pitanje postojanje pravednog Boga i aktivnog moralnog staranja. Kada bi svijetom zaista vladao dobar Bog, da li bi postojala takva neravnoteža u bogatstvu dobrih i loših ljudi? Da li bi se zlo tako često provuklo nekažnjeno? Ovaj psalam daje odgovor uvjeravajući nas o božanskom vraćanju. Davidovi zli (pokvareni) neprijatelji koji mu zadaju nevolje (3) oštre svoje jezike kao mač i ciljaju otrovne strijele-riječi, planirajući dobro skriven, iznenadni napad (4); samouvjereni u planiranju rade to bez straha i pitaju 'Tko će obratiti pažnju?' (5) – sumnjaju u postojanje svetog Boga koji posmatra i

reagira. Ali oružje koje koriste okrenuće se protiv njih – i strijela i jezik – istom takvom iznenadnošću (7-8)! Božja djelovanja su iznenadna (7), nisu uvijek trenutna, ali za one koji čekaju u njegovoj zaštiti, oni koji su 'u ispravnom odnosu s njim' imaju radost koja ne zavisi od sudbine koju imaju u svijetu. To je također istina i za drugi Gospodnji dolazak. Jer koliko god da je lukav čovječiji um (6), Bog zna gdje da cilja i moralno providenje koje preziru postaće predmet javnog svjedočanstva (8, 9). Ali Božje pravedno providenje koje se s jedne strane ispoljava kao osveta, s druge strane je zaštita: glas koji se moli u nevolji za zaštitu postaje glas koji se u božanskom utočištu raduje u slavljenju (10).

PSALAM 65 - Zahvalna pjesma

Psalam 65 pripada psalmima zahvalnicama koji se dijele u dvije skupine: psalme koji izriču opću zahvalu, te psalme u kojima zahvala dolazi od pojedinca. Prvoj skupini pripada Psalam 65 koji predstavlja psalam zahvaljivanja zajednice za čudesno izbavljenje i iznimno obilnu žetvu. Bog se pokazao kao Otkupitelj, Stvoritelj i Skrbnik.

Krunidba godine

Svaka bi godina doživjela vrhunac tj. »krunu« događanja Danom pomirenja i Blagdanom sjenica tj. uklanjanjem grijeha (Lev 16) i žetvenim zahvaljivanjem (Lev 23,39; Pnz 16,13-15). No ovaj psalam govori o posve jedinstvenoj godini. Bog je na veličanstven način odgovorio na molitvu (3, 6); grijeh je bio posvuda prisutan (4); Bog je učinio čudesa (6) ukrotivši narode (8) i šireći ugled po cijelom svijetu (3, 6, 9) iskazujući vlastitu skrb kroz iznimno obilnu žetvu (10-14).

Postoji godina o kojoj pronalazimo zapise na temelju kojih možemo steći jasniju sliku o događanjima. Doduše, time niječemo Davidovo autorstvo nad Psalmom. Asirija je prijetila Izraelu zbog čega ju je

Bog kaznio (Izaija 36-37). Iako je pobuna koja je uslijedila protiv nje bila osuđena na propast (Izaija 37,3) Bog je uslišao molitve (Izaija 37,4, 14-20, 21) utišavši pobunu naroda (Izaija 37,36-37). Usto, pobrinuo se za žetvu dostatnu za dvije godine kako bi isključio bilo kakvu pomisao na čovječje djelo ili slučajnost (Izaija 37,30).

No i događaji zapisani u 2 Sam 21,1-14 bi mogli predstavljati okolnosti u kojima je napisan Psalam. Naime, zbog uslišane molitve prestala je trogodišnja glad koja je zbog Šaulovog ponašanja vladala na počecima Davidove vladavine (1, 14).

Naime, Šaul ne samo da je napao Filistejce kao vanjsku prijetnju, nego je pobio i Gibeonce koje je pogrešno vidio kao unutarnju prijetnju. Time je na strašan način prekršio obećanje koje je potonjima dao (Jš 9). Uslijed uništenja prirodne ravnoteže nastala je strašna glad. David je pokušao ispraviti pogrešku izručivši Gibeoncima Šaulove rođake.

Psalam 65 daje pregled cjelokupnog događaja.

Redci 2-5: Molitva, kajanje, pomirenje. Ljudi prilaze Bogu u slavljenju i posvećenju obraćajući mu se znajući da odgovara na molitve. Kajanjem i približavanjem Bogu doživljavaju ispunjenje.

Redak 2: Poboľšanjem masoretskog teksta na temelju starih inačica ima za ishod prijevod »Dolikuje slaviti te« (prema Bibliji KS).

Zazivanje Boga (usporedi 61,9) bilo je uobičajeno u razdobljima nevolja.

Redak 3: Molitva je dobila odgovor iz kojeg se dalo iščitati kako će svi narodi jednog dana morati priznati Boga. Ponovljeni zakon 4,6-8 povezuje narod u molitvi i zadivljeni svijet.

Redak 4: Pod teretom, nadjačan, nadvladan, ščepan u prevlast grijeha. Oprošteni, plaćeni, okajani; cijena se plaća i dug podmiruje (vidi Davidov potez).

Redak 5: Kajanje donosi blagoslov kojeg Bog daje prema vlastitom izboru. Njime nas privodi sebi čineći nas dostojnima svetog mjesta.

Redci 6-9: Izbavljenje, prevlast, otkrivenje. Odgovor na molitvu se sastojao u veličanstvenim djelima kojima se Bog pokazao kao naš Spasitelj tj. onaj koji je dostojan povjerenja cijelog svijeta. Moć Stvoritelja smirivala je pobunjene narode tjerajući strah u njihove kosti. Ova općenitost uobičajena je za psalme. Naime, Božja djela često potiču ocrtavanje široke panorame Njegove suverenosti i snage (usporedi Ps 67).

Izbavljenje je »pravednost«. Božja pravednost je dinamična, te ispravlja ono što je pogrešno ili u neredu dovodeći do izbavljenja. Njezina je svrha moralna, a ciljevi i sredstva pravedni.

Redci 8-9: Veličanstvena Božja djela nadjačala su narode. Shodno tome, Njegova čuda tj. »znamenja« nadaleko izazivaju strah (usporedi Jš 2:8-11).

Redci 10-14: Skrb, bogato darivanje. Iako su Asirci zaposjeli zemlju onemogućivši njezino obrađivanje ničega nije nedostajalo (usporedi Iz 37,30). Ovo je Božja skrb (10) kojom je zemlju učinio izvanredno plodnom (11) okrunivši godinu obiljem (12-14).

Redak 10: Božja rijeka. Njegove nebeske rijeke pričuvene su vode. Ovaj je opis bajkovit no ipak ocrtava stvarnost u kojoj je rast na Zemlji uvijek proizvod nebeskih sila i božanske proizvodnosti, a nikako ljudske domišljatosti.

Redci 10-11: Izraz »Ti pohodi (...)« se odnosi na Božju posebnu intervenciju bez obzira na stalnu Božju prisutnost i aktivno podupiranje vlastitog stvorenja.

Redak 12: Ovaj redak govori o godini okrunjenoj Božjom dobrotom koja se pokazala kroz obilnu žetvu na kraju godine.

Redak 13: Iako su brežuljci obično žedni vode, nakon proljetnih kiša prekriva ih trava i cvijeće. Pašnjaci i doline daju još sjajniju sliku. Cijeli je krajolik platno ispred kojeg se odvija svečanost. Naravna je ravnoteža ponovno uspostavljena.

Opisom mjesne i sezonske radosti istovremeno je ocrtan i konačni dolazak Mesije, kao i dobrodošlica koju će primiti od stvorenja.

PSALAM 66 - Zahvalnosti Bogu

Psalam 66 pripada skupini hvalospjeva upućenih Bogu kao zaštitniku Izraela.

Čitajući psalam možemo si dočarati sljedeću sliku: javno slavljenje tijekom Pashe ili nakon vojne pobjede. Štovatelj, čiji glas postupno prerasta u zajedničko slavljenje, drži darove pred žrtvenikom obraćajući se Bogu koji se ne brine isključivo za svijet ili narode, već i za pojedinca. Cijeli je svijet pozvan da se pridruži proslavi.

Psalam započinje klicanjem iz kojeg se može iščitati prisjećanje na 1 Sam 10,24 kada narod »klicanjem« slavi kralja. Doduše, moglo bi se isto tako raditi i o zvuku trublji.

»Podaj mu hvalu dostojnu« tj. slavite ga veličanstveno. Psalam naglašava veličinu i životnost slavljenja koje nikada ne prelazi u otrcanost ili umišljenost.

Osim toga, spomenuti su događaji iz Izlaska. Bog je čudesno izbavio Izraelce stvorivši od njih narod. Čitatelja se stoga poziva da se vrati u to razdoblje i ponovno proživi iskustva koja podsjećaju na činjenicu da je Bog suveren nad narodima. Stoga mu svi dugujemo privrženost i proslavljanje.

Redak 12: Psalmist najvjerojatnije podsjeća na nedavno iskustvo prilikom kojeg je Bog izbavio Izrael iz nevolja. Ipak spasenje nije bilo lako.

»Pustio si da nam [neprijatelji] zajašu za vrat: prošli smo kroz oganj i vodu, onda si nas pustio da odahnemo.«

Ovo je dodatni razlog za proslavljanje Boga. Slijedi svjedočanstvo svakog pojedinog pripadnika izabranog naroda.

Psalmist govori o zavjetima. U starom je Izraelu postojao zakon prema kojem bi oni koji su se zavjetovali na službu Bogu bili obvezni ispuniti zavjet nakon uslišane molitve. Prinosili bi žrtvu nakon koje bi uslijedila proslava koja bi ponekad potrajala i dva dana (Lev 7,16). Naime, sreću zbog uslišane molitve nikako nisu smjeli držati u tajnosti. Stoga bi pred zajednicom iskazivali što je Bog učinio za njih pozivajući druge da im se pridruže u pjevanju ovakvih psalama. Osim toga, na proslavu bi pozivali sluge, kao i potrebite (prvenstveno Levite).

Srednjovjekovni primjer pronalazimo u Lutheru koji je dao zavjet tj. obećao kako će postati redovnik ukoliko ga sveta Ana spasi od udara munje.

Žrtve paljenice (hebr. olot) ukazuju na potpuno posvećenje. Vjernik je toliko zahvalan što ga je Bog izbavio da poručuje kako ni cijeli niz žrtvenih životinja (ovnovi, volovi i jarad) ne bi bili dovoljni da izraze njegovu zahvalnost.

PSALAM 67 - Slavljenje Boga

Ovaj psalam se obično smatra (na osnovu prvog djela 6. stiha) žetvenom zahvalnicom koja se pjevala tijekom jednog od tri Izraelska glavna poljoprivredna blagdana, najvjerojatnije za Blagdan sjenica. Ako je tako, naglasak je na budućim iskustvima Božje naklonosti, a ne toliko na očiglednim blagoslovima prošlih žetvi. Ali, ako se uzme da se redci 6 i 7 odnose na budućnost, ovaj psalam se može posmatrati kao tužbalica ili molitva cijelog naroda, koji traži Božji blagoslov ne samo da materijalno napreduje, već da i upozna koliko je Bog dostojan hvale (redci 2-5). Kao u 66. Psalmu, dokaz Božje dobrote prema njegovom narodu je zamišljen kao zadobijanje naroda da njemu služe. Iznad svega, psalam bi trebalo posmatrati kao prošireni svećenički blagoslov koji odzvanja u 1. retku, i koji se bez sumnje redovno slušao na bogoslužnju u hramu, a čiji se efekti vide kako se šire po čitavom svijetu.

PSALAM 68 - Pjesma pobjede

S ponavljanjem (1) Br 10:35, ovaj psalam je podsjećanje na hod Izraelaca od Sinaja ka Kanaanu (1-3). Putnici su (bivši) zatvorenici (6) koje je Gospod izveo iz Egipta i kojima je on sad otac i branitelj na putu kroz pustinju (4-6). Njih uvodi u izobilne Kanaanske kiše (7-10) gdje je rastjerao kraljeve (14) objavljujući radosnima vijest o pobjedi da je razglase usput (11 -14). U Kanaanu je isto (na razočarenje mnogo ljepših planina) izabrao brdo Sion i popeo se u trijumfu (15-18) kao Bog koji spasava svoj narod i uništava svoje neprijatelje (19-23). Prolazeći do svog trona kroz redove djevojaka koje sviraju u bubnjeve (25), prate ga pjevači i svirači i predstavnici naroda pred velikom okupljenom masom koja slavi Boga (24-27). U molitvi oni traže da mu se cijeli svijet pokori (28-31) a u viziji oni sazivaju cijeli svijet da im se pridruži u slavljenju (32-35).

Ovo je, međutim, više od hoda po sjećanjima. Dato je vidljivo, dramatično izraženo u pravoj povorci (24) koju možemo poistovjetiti sa prilikom kada je David donio kovčeg zavjeta na brdo Sion.

Napomena:

na oblacima: U Ugarskoj književnosti Baal se naziva 'jahačem na oblacima', t.j. onim koji daje kišu.

PSALAM 69 - Sluga Gospodnji u golemoj nevolji

David je iskusio dugotrajnu mržnju koja je prijetila uzeti mu život (1-4). Osratomila je pobožne u zemlji (6), odaljila ga je od porodice (8), učinila da njegovi vjerski obredi postanu predmet ruganja (10-12), dovela ga je do toga da se plaši da ga je Bog ostavio (17), slomljenog i bez prijatelja (20). U javnosti se govorilo da je bio uključen u malverzacije (s novcem?) (4. stih), ali tajni razlog je bio to što je bio posvećen Gospodu i njegovom domu – u stvari, sam Gospod je bio predmet napada (9).

Nijedna zabilježena priča o Davidovom životu ne podudara se s ovim, ali lakše je smjestiti je u njegovu biografiju, nego smišljati scenario za neku drugu osobu u neko drugo vrijeme. David jeste bio uključen u planiranje i finansiranje hrama (29,2-5). Bogatstvo izaziva ljubomoru i zato su možda u zemlji postojali oni koji su smatrali da su potrebe siromašnih i drugi interesi naroda osiromašeni zbog kreljeve opsesije. Lako je bilo nekog optužiti za otuđivanje vlasništva, a taj nije lako se mogao osloboditi optužbe, što bi mu uništilo karakter, kako psalam daje do znanja. Ovaj psalam je Gospod Isus najviše citirao u Novom zavjetu. I drugi redci se i više nego podudaraju (12 i 20) s divljim neprijateljstvom koje je Gospod iskusio.

PSALAM 70 - Molba Davidova za pomoć

Ono što psalam 69 naširoko govori psalam 70 izražava u oštrom hitnom vapaju. U oba psalma postoji osjećaj osobne ugroženosti, ista molitva protiv napadača i za Božji narod, ali sada preovladava sažetost; molitve imaju odlike telegrama. Isto važi ako se 70. psalam usporedi i sa gotovo identičnim 40:13-17. Riječi kojima je tamo izražena molba ovdje nedostaju, kao da ih je hitnost zabranila i ostavila samo puki vapaj za pomoć. Često se misli da je 70. psalam adaptacija nekog ranijeg psalma da bi se javno koristio u liturgiji, ali vjerovatnije je da je to kristalizacija za osobnu upotrebu za vrijeme krize. Dobro je imati na raspolaganju takvu napisanu molitvu kada smo pod pritiskom i kada se naše misli ne mogu fokusirati, a naše ekstremno stanje zbunjuje našu sposobnost izražavanja.

PSALAM 71 - Molitva za Božju milost u starosti

Ovo je tužbalica pojedinca koji je patio u nevoljama tijekom mnogo godina na zemlji. Progoni, bolesti, nevolje, iskušenja, sve je to dodalo sjede vlasu njegovoj glavi. Ipak, ostao je u bliskom odnosu s Bogom sve od svog djetinjstva. Njegova molba da mu još jednom pomogne zasnovana je na blagoslovima iz ranijih iskustava. Njegova želja je da živi dovoljno dugo da sadašnju generaciju nauči nešto od onoga što je život njega naučio. Tematski i sudeći po okolnostima ovaj psalam pripada psalmima 69 i 70 i savršeno se uklapa u sliku Davida koji je lažno optužen i strašno napadnut, a koji je u svojim posljednjim danima pravio pripreme da se zida hram.

1-3. Njegovo pouzdanje u Boga. U tebe, o Gospode, stavljam svoje povjerenje. Ove riječi je psalmista izvukao iz 31. psalma kao izraz svog dubokog pouzdanja u Boga. On zna da je Bog njegovo utočište i stijena sigurnosti.

4-13. Njegova molba za izbavljenje. Iako su njegovi neprijatelji brzi da zloupotrebe njegovu slabost, Bog je s njim, oko njega od rođenja. Ti neprijatelji, koji misle da ga je Bog napustio, neprijatno su

odbijeni zbog pogrešnog tumačenja njegove nevolje. Njegova molba zasnovana je samo na njegovom povjerenju u Božju silu i voljnost da ga izbavi.

14-16. Nada u Bogu. Točka prekretnica ovog psalma se vidi ovdje gdje se molba mijenja u nadu i slavljenje. Prošlost se povlači pred budućnošću.

17-21. Svjedočanstvo o otkrivenju. Ti si me naučio. Na osnovu Božjeg posebnog učenja, on je u stanju učiti druge. Sada traži više vremena da bi pokazao Božju snagu, silu i pravednost (redci 18 i 19). 22-24. Obećanje slavljenja. I ja ću te slaviti. Psalmista obećava da će slaviti svojim glasom, instrumentima, usnama, jezikom, cijelim svojim bićem. On je u sebi uvjeren da će biti odbranjen upravo onako kako je tražio (13. stih).

PSALAM 72 - Pohvala velikom kralju

Pored ovog psalma samo još psalam 127 ima naslov koji se odnosi na Solomona. U oba slučaja je moguće da mu je posvećen "Za Solomona – molitva Davidova" (20) za svog sina. Ali riječi se standardno pripisuju autorstvu i 72. psalam se savršeno uklapa u vrijeme i um Solomona. On prije nego bilo koji drugi Davidov potomak mogao je se moliti za sebe kao za kraljevskog sina (1. stih bukvalno "kraljev sin"). On je stvarno imao iskustvo da su mu u posjetu dolazili kraljevi i donosili bogatstvo naroda u Jerusalem. On je kralj za čije vrijeme su mir i napredak bili normalni i njemu bi lako bilo oprošteno ako je svoje carstvo vidio kao početak vladavine Mesije. Njegova molitva u Gibeonu (1.Kr.3:6-9) i ovaj psalam poklapaju se u kraljevskim idealima. Ali u isto vrijeme ovaj psalam nadilazi i ono što bismo u hiperboli rekli za nekog zemaljskog i ljudskog kralja. On može podsjetiti Solomona o visokom pozivu koji ima, ali samo za Mesiju taj poziv može postati ozbiljna realnost.

PSALAM 73 - Srdnja i utjeha pravednikova

U službi u hramu je očigledno bilo vremena da se Bogu javno da slava tako što pojedinci daju svjedočanstva drugim vjernicima o onome kako Bog radi s njima. Ovdje psalmista otvoreno priča o iskustvu kada mu se u srce uvukla sumnja ali je iz toga izronio duhovno obogaćen.

Prikaz problema (redci 2-24)

Nije on oduvijek bio tako siguran. Nedavno umalo da je ostao bez vjere. Oko sebe je vidio nereligiozne ljude usmjerene samo na sebe koji su uživali u šalomu, miru i napredku: njima je sve bilo dobro. Imali su zdravlje i neobičnu sreću. Koja je tajna njihovog uspjeha? Sigurno ne dobar, duhovan život. Oni su se besramno hvalili svojom arogancijom i imali su naviku da ne mare za osjećanja i prava drugih ljudi. Njihove sitne sumnjičave oči su se bječile „kroz nabore sala“ dok su non-stop kovali zavjere. Nadmeni i cinični, bili su uključeni u zle razgovore i prijetnje. Svima oko sebe su naređivali i mislili su da Bog nije bitan. Zar nije Svevišnji previše transcendentan da bi mu stalo i da bi se brinuo za ljude? To je bila zgodna teologija jer su praktično mogli biti ateisti i slobodni da rade što god žele. Nije ni čudo da su privukli ljude da ih podržavaju čak i među Božjim narodom, koji se „okreće i guta sve što govore“. Čak je i psalmistu privukao taj lagodan način života koji je lišen morala i religioznih skrupula. Prednosti su bile očigledne: imali su sreće, bili su bogati i nikad nisu brinuli. Zar on ne gubi vrijeme slušajući svoju savjest i čisteći svoje ruke“ gdje ga je to dovelo? Svi udarci kojih su drugi pošteđeni (5. stih) pali su na njega. Izgleda da je Bog protiv njega, jer ga nesreća prati u stopu sve vrijeme.

Psalmista je očigledno pohađao škole mudrosti gdje su podučavali iz Izreka, knjige o Jobu i iz Propovjednika. Učitelji mudrosti su povezivali religiju sa životom i životnim problemima. Tradicionalno vjerovanje je da je bogatstvo Božji blagoslov za pravedne, a nevolja njegova kazna za bezbožnost. Ali, sve su uočljiviji bili izuzeci od

ovog pravila vjere, a to je tvrdokornim vjernicima donijelo agoniju i mučenje. Taj problem psalmista razotkriva radi dobra njegove vjerne braće i kao dio služenja Bogu. I oni i Bog su prisutni u svetinji i on se okreće od jednog k drugima u psalmu (usporedi 28. stih). On pokušava pomiriti činjenice i vjeru u haotičnom svijetu, gdje je izgledalo da je moralni Bog odsutan, a neobuzdano zlo se dozvoljava. Pa kako da čovjek ostane vjeran?

Rješenje se tražilo i našlo (redci 15-20). Njegovi prijatelji vjernici, "Božja porodica" spasili su ga sa ivice (usporedi 2. stih). Izgleda da je postojala barijera između njega i Boga u trenutnom razmišljanju. Ali, realnost zajedništva sa braćom i sestrama u vjeri izvukla ga je iz zaključaka njegove ljudske logike. Kako bi mogao da ih iznevjeri? Oni su bili Božja udica koju je koristio da ga vrati k sebi. Ali, još uvijek je bio dosta daleko: nepremostiva planina je ležala među njima: "Vidjeh da mi je to preteško", kaže.

Ipak je otišao na slavlje u hramu i tijekom obožavanja Boga, sve mu je postalo jasno. Mnogi psalmi govore o tome da su se u hramu čuda Božje milosti i strah od njegove kazne slavili kao veliki faktori. Na takvim službama Bog je otkrivao sebe kao suverenog suca i spasitelja, da bi podstaknuo narod da ga slavi, da bi ih upozorio protiv nevjernosti i da bi odbranio ugnjetene. Pošto se opet obratio na Božju točku gledišta, primio je k srcu ono što je čuo da se ponavlja u hramskoj službi, realnost božanske sile i osudu za pokvarene (usporedi Job 27:13-23). Primjenio je to na svoje nevjerne i nemoralne suvremenike. Uspješni životi onih kojima je zavidio stajali su na živom pjesku i nisu imali trajnu sigurnost u Božjem svijetu. Gospod je čekao pravo vrijeme, kao da spava. Možemo mu vjerovati da će intervenirati, probuditi se i aktivirati (up. 35:23; 78:65).

Neprolazno blago (21-28)

Psalmista priznaje da je ranije bio slijep u odnosu s Bogom koji je imao kao vjernik. Njegovo ranije procjenjivanje onoga što je vrijedno (13. stih) bilo je, priznaje, zasnovano na materijalističkom

pogledu na svijet i pogrešnom pogledu na Boga. On pripada Bogu i Bog je taj koji ga čvrsto drži i nikad ga neće ispustiti, ispravno ga savjetuje i obećava mu slavu i budućnost. Kako prisan odnos sa živim Bogom može nestati u Šeolu? Psalmista se bori sa idejom života poslije smrti u Božjoj prisutnosti logikom koja istražuje na osnovu vjere. Zar nije poznavanje njega suština vječnog života? Jedina riječ koju ima na raspolaganju je uzeti, 'prihvatiti' što piše za Enoha i Iliju koji su bili uzdignuti na nebo.

Nitko i ništa sem Boga ne može ga zadovoljiti. Njegova vjera više nije uvjetljena materijalnim stvarima. Iako njegova ljudska slava može izgubiti na snazi, u Bogu će uvijek nalaziti izvor duhovnog života. 'On je sve što mi je potrebno', to je njegova ispovijed posvećenja. Oni kojima taj izvor nije poznat moraju biti prokleti. Ali psalmista nalazi zadovoljstvo u bliskom zajedništvu s Bogom dok ga slavi u hramu. To što je došao u hram je posljedica njegovog posvećenja, da bi rekao što je Bog učinio za njega i da bi objavio da se slaže s njegovim velikim djelima spasenja za njegov narod.

PSALAM 74 - Tugovanka nad opustošenim hramom

Kao u noćnoj mori, ovaj psalam oživljava događaje iz 587. godine p.n.e. iz 2. Kraljevima 24-25. Psalmista ponovo vidi Jerusalemski hram u ruševinama (3), ponovo čuje snažnu riku neprijatelja tamo gdje je nekad čuo riječ Gospodnju (4) i posmatra uništavanje uživo (5). Ima nečeg posebnog u bukvalnom "sjekirom i maljem izrezbarena vrata mu razbijali" (6) kao da je čuvar pratio one koji uništavaju, a srce mu je tiho molilo 'Nemojte vrata, molim vas, ne vrata!' Činilo se da to traje 'dovijeka' (1, 10) pošto se sve to desilo, a još nije bilo ni nagovještaja da će se podići božanski gnjev (1).

Slavljenje Božje moći (redci 12-17)

Usprkos svemu tome psalmista-vođa je zapjevao pjesmu. Njegova vjera se uzdiže iznad očaja zajednice, i poziva ih da ponovo obnove pouzdanje u njegovog kralja. Vjera mora imati posljednju riječ, a ne ono što se vidi. Ti, ti, on uzvikuje, odjekujući oni, oni iz redaka 4-8. Koliko god da su oni jaki, Bog je jači. Riječnik drevnih priča s Bliskog istoka je dat kao metafora na Izlazak. Poganski religiozni pjesnici su tradicionalno prikazivali pobjedu njihovog boga nad morem i čudovištima kao što je Levijatan. Izrael je trijumfujući uzeo takav izraz za ono što je Gospod učinio za njih kada je razdvojio Crveno more, a leševi egipatskih neprijatelja bili su bačeni na obalu, i kada im je dao vodu u pustinji a rijeka Jordan se isušila. Taj Gospod iz svete prošlosti je onaj moćni Bog stvoritelj i onaj koji daje sve potrebno.

PSALAM 75 - Zahvalnost Bogu koji sudi oholim

Kakva je bila situacija? Da li je to Davidova obnova nakon Abšalomove pobune (2.Sam.15 -19)? Da li je to Ezekija (hebr. Hizkija) i oduševljeni ljudi nakon što je Senaherib poražen (2.Kr.18 - 19)? Ne možemo znati, ali naše razumijevanje velike istine ne zavisi od događaja koji ilustrira tu istinu: potresni događaji ne mogu uzdrmati svemoćnu ruku koja drži zemlju na svom mjestu (3). 'Ipak je Bog na tronu'. Bez obzira na to koliko dominantni izgledaju zli ljudi, Božji glas govori protiv njih (4, 5) i njihov pad je izvjestan (8). Oni nisu Božji i postat će ništa (Djela 5:38). Na Božja čuda treba odgovoriti zahvalnošću (1) i posvetiti se činjenju vrijednosti koje on objavljuje (4, 5) na zemlji (10).

Božje proroštvo (2-9)

Evo još jednog iznenađenja. Cijenjenje Božje sile moglo je uzmaći pred molbama (up. 74:12-23). Umjesto toga upada božanska poruka koja ilustrira slavni princip” uslišit ću ih i prije nego što me pozovu”. Nema sumnje da je prorok u hramu bio na iskušenju da upadne u riječ. Bog zna sve probleme svog naroda i namjerava se pobrinuti za njih. Oni su žrtve ponosnih i pokvarenih ljudi. Sudac sve zemlje nije

povukao svoju kontrolu već će intervenirati u svoje savršeno vrijeme. Vjera Izraelaca se poboljšava time što Bog upozorava njihove neprijatelje da ne mogu proći nekažnjeno ako odbijaju poslušati i “dižu uvis svoj rog” protiv Boga.

Komentar proroka (6-10) Nadahnuta poruka je sada objašnjena. Bog je sudac ljudske sudbine, potvrđeno je. Trajan blagoslov ne dolazi od ljudi, samo od Boga. Čak i sad je čaša gnjeva u Gospodnjoj ruci i spremna je da se izlije na neprijatelje naroda i pošalje ih da se oteturaju kao da su jako udareni. Prorok pojačava poruku uvjerenim obećanjem da će biti neprestano slavljenje kada se to dogodi. Bog drži svoju riječ izvršavajući prijetnju iz 5. stiha i blagoslovujući svoj narod (tj. dajući mu prosperitet). Tako se završava treća reakcija na krizu.

PSALAM 76 - Bogu pobjedniku

Kao Psalmi 46 i 48 i ovaj objavljuje konačnu pobjedu zadobijenu u Jerusalemu. Vjerojatno je u početku služio da slavi Davidovu pobjedu nad gradom Jebuseja i njegovo pobjeđivanje Filisteja koji su došli pomoći svojim saveznicima. Taj stari događaj je ovjekovječen kao savršen primjer Božjeg veličanstva i kao obećanje da se ono iznova i na kraju pokazuje. Kada je Juda i njena monarhija bila slaba, vjerni bi pjevanjem ovakvog psalma izvukli svježu nadu. Kada Asirci nisu uspjeli osvojiti Jerusalem 701. god. p.n.e., to je sigurno dalo novo značenje ovoj staroj himni. Oni koji su slavili Boga u hramu s ponosom su stajali u Božjem gradu. Bili su oduševljeni podsjećanjem da Bog vlada i uvjereni u principu kada je on osvojio Jerusalem za sebe i zaustavio sve protivnike. Za onoga tko posmatra Otkrivenje ove misli su pretočene u kršćansku nadu za budućnost.

Božja čast (1-3)

Božji narod širom njihove zemlje priznaje i slavi njegovo veličanstvo kao Gospoda Siona. Privilegija Izraelskog naroda je to što je Bog odredio da na njihovoj teritoriji napravi svoj zemaljski dom. Salem (tj. Jerusalem), koji je nekada bio posjed Jebusejskih kraljeva, upao je u ruke Boga Izraelskog. Tu on boravi među svojim narodom. Ima pravo na njega jer ga je osvojio. Ljudska vojna sila se pokazala beskorisnom protiv njegove svemoći. Tako je veliki Izraelski Bog.

Božja sila (4-6)

Kakve šanse ima smrtnik protiv vječne Svjetlosti, Boga koji je živ i raskošan? Planine koje stoje veličanstvene od pamtivjeka kao da su se skupile pred veličinom onoga koji je oduvijek. Nije ni čudo što su iskusne trupe potpuno poražene pred prvakom Izraelovim. Ovo se odnosi na jednu vrstu svetog rata u kome se Bog bori za svoj narod izazivajući paniku i pometnju i demoralisući neprijatelja s namjerom da paralizira njihovo samopouzdanje u snagu ratovanja. Sila Boga iz Izlaska koja je “bacila i konja i konjanika u more” dokazala je da nije ništa manja ni u obećanoj zemlji.

Božja intervencija (7-9)

Iz prošlih događaja zaključujemo neke principe o božanskoj aktivnosti u 4. i 7. retku. Oni koji mu se suprotstavljaju ne mogu održati svoje. Bog čiji je dom i nebo i Sion je progovorio, i tolika je bila silina njegove riječi da su zemaljske sile odmah utihnule. Kao Izraelski sudac koji sjedi i sluša dokaze pa ustane da kaže presudu, Bog je ustao i postarao se za protivnike svog naroda. Ono što je u prošlosti uradio nosi u sebi sigurnost da može i hoće tako djelovati kad god je potrebno.

Poštovanje Bogu (10-13)

Buduće posljedice su izašle na vidjelo kao u 7. stihu. Oni koji se bune protiv Boga biće primorani da priznaju njegov autoritet. On će njihovu pobunu iskoristiti da uveća svoju slavu. Pošto Bog suvereno vlada nad njihovim neprijateljima, svom narodu nalaže da se obavežu i donesu darove kao znak poštovanja, pokornosti i

zahvalnosti. Njegova pratnja, Izraelci u slavljenju, podstaknuta je da na vidljiv način pokaže da cijeni svog Boga koji izaziva divljenje i koji uvijek iznova slama vlast stranih vladara koji bi mogli poraziti njegov narod i osvojiti njihovu zemlju.

Za Božji starozavjetni narod Jerusalem je bio od svetog značaja za zemlju i život naroda. Osvajanje glavnog grada u prošlosti nosilo je u sebi jake zavjetne tonove, to je bio presudan događaj prepun garancija za budućnost. To je bio Dan koji je obećavao da će doći i dan pobjede, kao što su križ i uskrsnuće, u kojima je načelo 'razoružati poglavarstva i sile . . . '.

PSALAM 77 - Jadikovanje u teškoj nevolji

Psalmista daje vjernicima izvještaj o iskušavanju njegove vjere i kako je prošao kroz to. Propast je snašla narod; ova osjećajna osoba je primila k srcu njihove nevolje i na svojoj duši osjetila težinu njihovog najvećeg tereta.

Siže (v. i)

Njegova molitva je poslije izvjesnog vremena uslišena. "Vapio sam Bogu glasno.. i čuo me je", to je njegovo svjedočanstvo. Spolja se ništa nije promijenilo, ali on je primio svježije uvjerenje o Božjoj krajnjoj svrsi i nije više patio.

Ranija briga (2-10)

Iskustvo psalmiste je bolje predstavljeno prošlim vremenom. To je trenutak sjećanja u kom opisuje prethodnu patnju. Bilo je vrijeme kada je sjećati se Boga bilo neutješno tužno. Nije mogao spavati i indirektno je Bog bio odgovoran što ga je iznevjerio, kako je on mislio. Noći je provodio moleći se, ali bilo je trenutaka kada je njegova tuga bila preduboka da bi je pretočio u riječi. Nije mogao odoljeti da ne poredi prošle dane, slavne, ispričane u svetoj sagi, sa trenutnom mizernom sudbinom njegove zemlje. Zato su u njegovoj glavi bile ozbiljne posljedice i strašne sumnje u vezi s Bogom. 'Moj

duh postavlja pitanje', kaže, ili radije šokantnu bujicu pitanja. Nije sumnjao da Bog postoji, ali što se tiče njegovog staranja za Izrael bio je u rebusu. Nekada se narod kupao u Božjoj milosti i zavjetnoj ljubavi, imao čvrsto mjesto u njegovoj ljubavi i uživao u obećanim blagoslovima. Ti dobri stari dani izgleda da su se zauvijek završili. Da li je moguće da je Bog odbacio svoj narod? Njegova obećanja više nisu važila? Što je sve to značilo? I "ono što najviše boli", kaže on, jeste uvjerenje da je Božja ruka izgubila silu koju je imala što se tiče njegovog naroda.

Obnovljena sigurnost (11-20)

Psalmista ponovo razmišlja. Još uvijek je u starim danima, ali sada mu oni obuzimaju dušu. Događaji iz svete povijesti pale plamen i pod njegovim sjajem on dobija svjež pogled na Boga koji je iza njih. On je neusporediv, bez konkurencije. Njegovi putevi okarakterisani su njegovom svetošću, prije svega bezgraničnom silom. Veliki arhetipski događaj, Izlazak, kada je Bog dao obećanja cijelom narodu, i Izraelu i Judi, jeste trajno svjedočanstvo o tome da ih je on izabrao. Ne, Bog se nije promijenio.

Sada ne razmišlja više mračno, već diveći se i čudeći se čudu Izlaska. U redcima 16-20 vjerojatno citira jednu staru himnu, jer su ti redci u različitom metru od prethodnih i u arhaičnom tonu. O Izlasku se govori veličanstvenim jezikom božanske objave. Stari zavjet često takvim stiliziranim grandioznim jezikom opisuje Božju umješanost u povijesti.

Voda, simbol haosa i sila neprijateljski nastrojenih prema Bogu, skvrčila se u strahu kada se on pojavio, i tako su prešli Crveno more. Strah od njega je došao da pomogne njegovom ugnjetenom narodu u obliku bijesne grmljavine i oluje. Usred vihora i među gromovima Bog se pripremao intervenirati. Pred svojim narodom Bog "je stupao preko mora", previše suptilan da bi oko smrtnika moglo ga vidjeti, ali Izraelu koji mu je vjerovao otkrio se u iskustvu njegove prisutnosti i sile. Nije ih napustio na dalekoj obali, nego je kao pastir vodio svoje stado ljudi vjerno kroz opasnu pustinju određivši vođe.

Tako se psalam završava. Psalmisti nije više bio potreban ni jedan argument. Bilo mu je dovoljno to što se Bog objavio – jednom zauvijek – pokazao je da je na strani Izraela. Početak je garancija za kraj. Dinamično obježje Izlaska je znak koji nepogrešivo ukazuje na garanciju da će se ispuniti ono što vjeruju. Obećana zemlja je još uvijek daleko ispred njih, i psalmista nastavlja živjeti u tami, ali više nije obeshrabren, nego je njegov korak čvrst a u srcu mu je plamen i siguran je “onaj koji je započeo dobro djelo ... dovršit će ga”.

PSALAM 78 - Vjernost Božja

Psalam 78 govori o povijesti spasenja i Božjim predivnim djelima izbavljenja, blagoslova i vodstva koja bi trebala poslužiti kao pouka psalmistovom naraštaju. To je također upozorenje da ne ponavljaju pogreške Izraelove povijesti. Pisac psalma daje nadahnuto tumačenje Pisma svojstveno posebnim otkrivenjima.

Prigoda za koju je napisan psalam vjerojatno je svršetak Salomonove vladavine kao izravna posljedica kraljeva skretanja s Božjeg puta. Stoga se psalmist pita: Šaulova dinastija je propala jer je Šaul odbijao »spominjati« tj. sjetiti se pouka iz prošlosti. Hoće li Davidova dinastija preživjeti ili će Salomon napraviti istu pogrešku? Hoće li zaboraviti pouke iz povijesti?

Kako nam je pamćenje kratko pozvani smo da se kao kršćani tijekom Večere Gospodnje prisjećamo cijene koju je Bog platio za naš otkup kroz Krista. Isto je načelo vrijedilo i za pashalni objed koji je trebao podsjetiti Izraelce na okolnosti u kojima ih je Bog otkupio kao narod.

Pouka je namijenjena puku Jude čime se istovremeno ukazuje na Božji odabir Jeruzalema i Davidove loze kao primatelja Njegovih obećanja. Efrajimovo pleme izgubilo je pravo na blagoslov pobunivši se protiv Boga (redci 9, 11, 57, 60, 67, 68).

Redci 1-11: Upozorenja iz prošlosti. Izraz »Iznijet ću tajne iz vremena davnih« možemo protumačiti kao »Iznijet ću poučnu priču iz davnih vremena.« Didaktična svrha psalmista jasno je izrečena. Opća izjava kojom se naglašava odgovornost »otaca« da poučavaju djecu, kao i opasnost od otpadništva, služe kao uvod u opise temeljene na događaju koji slijedi.

Redci 9-11; 40-42: Iako je Benjaminovo pleme raspolagalo najboljim strijelcima ipak je doživjelo poraz. Bila je to posljedica kratkog pamćenja i odbijanja da se izvuku pouke iz prošlosti. Šaul koji se poistovjećivao sa sjevernjačkim plemenima Efraimom ili Izraelom podrijetlom je bio iz tamošnje Gibee. Nakon njegove smrti Davidov glavni suparnik postao je Išbošet, također sa Sjevera, koji je želio uspostaviti neovisno kraljevstvo. Abšalom je također lako okupio sjevernjačka plemena za vrijeme pobune.

Redci 12-39: Iskustva iz pustinje. »(...) činio je znakove (...) uza sve to [oni] griješaše dalje.« Božja djela su opisana do najmanjih pojedinosti: prijelaz preko razdijeljenog mora, oblak, stup vatre, voda, mana i prepelice. Unatoč stalnim blagoslovima narod je nastavljao griješiti i izazivati Boga. No, Bog je suosjećao i opraštao.

Redci 40-55: Izbavljenje iz Egipta i put u Kanaan. »Nisu se spominjali njegove ruke.« Nesretna priča se ponavlja. Ovaj put je naglasak stavljen na nevolje kao pokazatelj Božjeg izbavljenja. Iako su navedene tek sedam od deset nevolja, i to različitim redoslijedom od onog u Izlasku, možemo lako iščitati razlog za vjernost Bogu. Psalmist govori kako je Bog odveo vlastiti narod u Kanaan ne propuštajući pritom spomenuti da se narod okrenuo idolopoklonstvu netom nakon što je zauzeo obećanu zemlju.

Redci 56-72: Božje nakane u vezi s Izraelom. »On napusti (...), oda sna se trgnu (...) odabra.« Jaram pod kojim je Izrael živio u razdoblju Sudaca istaknut je kao dokaz da je Bog napustio izraelski narod. No psalmist tvrdi kako se Bog ponovno odaziva na potrebe

Izraela. Prebjeg sjevernih plemena na južnjačku stranu utvrdilo je sigurnost u Božji odabir Jude. Ustanovljenje Jeruzalema kao središta štovanja Boga u Izraelu, kao i odabir Davida kao kralja označili su južna plemena kao neosporne vođe Božjeg naroda.

»Uništi snagu neprijatelja«. Coan (12, 43) je negdašnja prijestolnica Egipta. Ovaj dio završava spominjanjem vodstva i sigurnosti (14, 52, 53). Gospod je usmjeren protiv neprijateljskih okolnosti i snaga jer nikada ne napušta vlastiti narod.

Redci 15-16, 54-55: Božja skrb. Prvi pregled povijesti započinje ropstvom u Egiptu, te opisom puta kroz pustinju (15 i 16) kao prikazom božanske skrbi (hodočašćenje). Drugi pregled govori o Božjem odabiru obećane zemlje (dolazak u domovinu). Redci 54 i 55 započinju sa Svetom zemljom završavajući izraelskim domom. Božji obrazac se sastoji u davanju onoga ono što Njemu pripada.

Redci 17-33, 55-64: Božji sud. Povijest naroda je iskvarena grijehom, pobunom i kušanjem Boga (17, 18, 56-58). Stoga 17. i 18. redak kao primjer uzimaju kušanje Njegove vjernosti. U Izl 16 i 17 Izraelci su odbili vjerovati da se Bog može pobrinuti za hranu i vodu zahtijevajući dokaz. U redcima 56-58 kušali su strpljenje ne vjerujući u Njegovu svetost i sud. U oba slučaja izazvali su božanski gnjev (21, 31, 59, 62). Velike životne nesreće (31, 33, 61-64), kao i brižna skrb (15, 16, 54, 55) Božja su djela (usporedi: Izl 16; Br 11; Ps 106,15). Ono što je narod nepovjerljivo tražio nije bila hrana kojom bi se pokrile njegove potrebe već zadovoljenje pohlepe. Božji gnjevni odgovor imao je za ishod dobivanja traženog što je kasnije imalo teške posljedice. Često se bunimo kada nam želje ostanu neudovoljene ne pomišljajući da nam Gospod uskraćuje ono što bi nam nautilo.

Redci 32; 60-64: Naraštaj u pustinji (Br 14,28-33) je svjestan Božjeg nezadovoljstva, te strepeći osjeća nadolazeću smrt. (1 Sam 4).

Redci 34-39, 65-72: Božja ljubav. Gospod poznaje srca onih koji mu pripadaju (34-39) prepoznajući u njima svaku varku i nepostojanost. No njegova snažna ljubav (38; milosrdno) okajava obuzdavajući Mu ljutnju i podsjećajući ga da su ljudi slabi (39). Gospod poznaje potrebe vlastitog naroda (65-72). On se podiže protiv neprijatelja (65, 66), obitava među narodom (68, 69) i uzdiže na prijestolje kralja prema vlastitom izboru (70-72).

Redak 35: Hridina uobičajeno predstavlja postojanost. No u svjetlu Izl 17,5-6 ona također govori o djelovanju spašavanja i davanja života (usporedi: 95,1). Otkupitelj preuzima potrebe vlastitog naroda. Redak 38: Praštati. Osnovno značenje ovog glagola je »pokriti« no u odnosu na grijeh nema značenje »skloniti« već »pokriti dug uplatom cijene.«

Redak 65: Usporedbom »kao ratnik od vina svladan« podcrtava se Gospodinova predanost uvođenju reda među Njegov narod.

Redci 67-72: Povijesni pregled koji započinje (vidi 9-11) porazom Šaulove vladavine završava Judinom nadmoći i Davidovim stupanjem na prijestolje kao ishodom božanskog odabira (68,70). Iz obnavljanja Svetišta (69) možemo zaključiti kako psalam pripada kasnijem razdoblju Salomonove vladavine. U to se vrijeme kraljevo skretanje s Božjeg puta (1 Kr 11,1-13) tek počelo nazirati. Uostalom, navedeni događaji obrazložili bi naprasni kraj.

Šaulova vladavina nije mogla preživjeti unatoč vojnoj moći kojom je kralj raspolagao (9). Hoće li stoga David opstati? Pjesma završava Davidovim stupanjem na prijestolje ostavljajući vladare, kao i nas, da sami izvučemo pouku. Tajna života je pouzdanje i poslušnost uz stalno sjećanje na ono što je Bog učinio za nas.

PSALAM 79 - Tužaljka nad razorenim Jerusalemom

Nisu sve životne nedaće pokazatelj božanskog gnjeva, kao što je to Job shvatio. Ali upozoravajuća predskazanja proroka nisu dala mjesta sumnji da je pad Jerusalema bio božanska kazna preko babilonaca. Do vremena kada je ovaj psalam bio napisan sljedeće uništenje je trajalo već neko vrijeme (5), ali iskustvo očevidaca je jako i ukazuje na to da je psalmista predani Jerusalemljanin koji je ostao u Judi, koji plače zbog uništenja i čezne za boljim danima (13). U psalmu se smijenjuju djelovi “oni” (1-3, 5-7, 10-11) i “mi” (4, 8-9, 12-13), što se u prošlosti desilo drugima (1-3) utiče na one koji su ostali (4); grijesi koji su izazvali gnjev (5-7, 8) su i naši grijesi (9). I to ne samo “njihovi grijesi” kao da generacija koja je nestala tijekom pustošenja grada i deportirana u Babilon jedina kriva: i naši grijesi (9) – a to što nismo tako nestali je zbog izvanredne milosti Boga koji mrzi grijeh. Stihove 5-7 ne smijemo razumjeti kao razmišljanje izmučenog ili prezirnog duha koji se žali zbog nepravde. U svim životnim nedaćama, bez obzira na to da li dolaze od Boga ili su dio neobjašnjivih ali suverenih djelovanja njegovog providjenja, naša prva reakcija mora biti da mu se poklonimo i prihvatimo to, kako i kaže 5. stih.

PSALAM 80 - Molitva za obnovu Izraela

Pavlova bolna “želja i molitva” za židovsku braću “da se spasu” preformulirana je u ovom judejskom psalmu koji se pjevao u Jerusalemskom hramu u vezi sa sjevernim plemenima čija vlast je pala pod Asirce. Vjerojatno je skladan za vrijeme Ezekije (Hizkije) ili Jošije jer je tada bio jak pokret ujedinjenja naroda. Nema zlobnog, samopravednog kritiziranja, samo osjećaj tragičnog ništavila i čežnja da se oni koje je Bog spojio ponovo ujedine u lozi, “da budu jedno”.

Izgubljene ovce doma Izraelovog (1-3)

Desetkovano stado se moli božanskom Pastiru, Bogu, čija se kraljevska moć i slavna prisutnost među njegovim narodom simbolički predstavlja kovčegom na čijem vrhu su kerubimi. Čekaju da se sjajno pojavi kao šampion svog naroda. Molitva da se vrate na staro stanje blagoslova prožeta je kroz cijeli psalam kao refren. Držeći se svećeničkog blagoslova za Izrael, čeznu da im se Bog ponovo milostivo osmijehne.

Proviđenje koje se mršti (4-7)

Njihova doktrina o Bogu je bila prevelika da bi dopustila reći da je neka situacija van njegove kontrole. Neprijatelje je držao na uzici. Ali, “koliko će još, Gospode Bože svemoćni”, njihove molitve biti odbijene? Tuga im je “svakodnevni kruh” koji im Bog daje. “Puštaš da se okolni narodi bore za našu zemlju”, žale se osjećajući se poniženo.

Slomljena loza (8-13)

Zemlja i ljudi idu zajedno u Božjem zavjetu i na osnovu toga oni mole da ponovo zadobiju izgubljenu teritoriju. Oni objavljuju prošle trijumfe njegove milosti u paraboli o lozi (usp. Izaija 5:1-7; Hošea 10:1; Marko 12:1-12; Ivan 15:1-11). 'Ova stilska figura izražava božansku svrhu, izbor i brigu i govori o sudbini Izraela da se širi i donese još više roda za Boga. Također izražava jedinstvo naroda, jednog organizma koji nadilazi generacije. Ako je Bog pastir svog naroda, on je i njihov vinogradar. Drugi narodi sada prekrivaju svetu zemlju kao korov, ali u nadi će se zajednica koja se moli vratiti Božjem djelu milosti kada on priprema vinograd i stara se za svoju voljenu lozu. Od ogromnih cedara s Libana do južnih planina, od sredozemnog mora do rijeke Eufrat nekada se protezao Božji vinograd (usp. Pnz 11:24), u danima Davidovog carstva. Sadašnjost je jedno nerazumljivo izrugivanje u odnosu na prošlost. Pošto ih Bog ne štiti, njegova zemlja i narod su sada slabi i plen za svakog neprijatelja koji nečist kao divlji vepar gazi lozu (Pnz 14:8). Ali politički problem je u suštini duhovni problem:

Zašto si? Molba za obnovljenje (14-19)

Nebo predstavlja ne samo božansku silu već i ogromnu razliku koja zjapi između njih i njihovog odsutnog Boga. Ipak oni daju svoje razloge zašto bi Bog trebao intervenirati, i to oba puta vezano za njegovu desnicu. Prvo, njegova je odgovornost što je posadio lozu, pa tako i izvještaj o njenom uništenju mora ga pokrenuti na akciju. “On nije takav da započne veliko djelo i da ga poslije više ne interesira (up. Fil.1:6). Ako su ljudi griješili i zaslužili da se Bog mršti na njih, krivica je privezana i za neprijatelje Izraela. Druga molba je zasnovana na Davidovom kraljevanju, njegovo kraljevstvo je uspostavljeno kao nepromjenljivo božanskim dekretom časti (up. Ps. 2; 89:1; 110:1). To je Božja objavljena volja da kralj bude jak u svojoj službi i poslanik moćnog carstva. Na tom Božjem aktu oni svečano obećavaju da će djelovati s vječnom odanošću. Dar novog života će se koristiti kao prilika da se cijeni i slavi Bog. Inicijativa je u svemoćnom Bogu; oni su nemoćni sve dok zraci njegove milosti ne obrađuju njihove oči i zagriju im srca.

PSALAM 81 - Za blagdan sjenica

Obaveza Izraelaca da slave Boga (1-9a). Pozadina psalma je jesenja proslava, splet svetih događaja koji počinje jednodnevnim Blagdanom truba (hebr. hag ha-cocera) prvog u mjesecu (mlad mjesec; up. Lev 23:24; Br 29, i sl.) a završava se Blagdanom sjenica (hebr. hag ha-sukot)) od petnaestog i traje nedelju dana (pun mjesec; usp. Lev 23:34; Br 29:12 i dalje). Sve što ima glas i svaki instrument treba iskoristiti da se slavi Bog kao izvor sve milosti koja daje snagu. Na njegov narod je stavljen taj slatki teret slavljenja, zadatak koji im je dat još u vrijeme Izlaska kada je Bog da bi spasio Izrael od neprijatelja 'napao' ili 'ratovao' protiv Egipta onim pošastima. Zato se iza zapovijedi uzdiže Božja milost kao velika motivacija za slavljenje.

Obaveza Izraelaca da idu Božjim putevima (9b-16)

Prorok intervenira jer ga ograničava Božji čudan i neobjašnjiv glas koji čuje u srcu. Poruka počinje razmišljanjem o božanskoj milosti. On je izbavio svoj narod iz ropstva, gdje su prisiljavani raditi kao nekvalificirani radnici na egipatskim gradilištima. Ovo se ne tiče drevne povijesti: u suštini Božji sadašnji narod je tu, i dobrobiti njegovih blagoslova dati u Izlasku su ih još uvijek držali na okupu, vijekovima kasnije. On im se otkrio u dobroćudnom djelu, odgovarajući na njihove vapaje i ozbiljnim riječima je sklopio savez sa njima na Sinaju, pokazujući svoje nevidljivo veličanstvo grmljavinom. Što više, neka se zna da se otkrio u Meribi u svetom izricanju kazne (Br 20:13). Taj divni Gospod ima pravo da od njih dobije odanost, odanost širu od slavljenja. Ako je blagdan Božja “ozbiljna zapovijed” (5.stih), takvo je i njegovo pravo (8. stih “zaklinjem te”: isti korijen riječi na hebrejskom). Odras deset Božjih zapovijedi se vidi od 9. stiha nadalje u iščekivanju teme blagdana, a to je davanje zakona.

Nekada se milost uzimala zdravo za gotovo, nastavlja se proročka poruka s dubokom čežnjom i tugom: pustinjska generacija je izabrala da ide svojim putem u propast. Da se povijest ne bi ponavljala upozorenje je dato sadašnjoj generaciji Božjeg naroda. Oni stoje na raskrsnici, da li će izabrati Božji put ili svoj. Njegova volja je za njih najbolja jer im je to blagoslov. Njegova sila je na raspolaganju onima koji su poslušni, spreman je da im da pobjedu kao u stara vremena (5. stih), Božju pobjedu u kojoj oni mogu imati udijela. Mračna slika osvajanja i pokornosti služi da pojača slavnu sliku mira i izobilja, samo ako...

PSALAM 82 - Pretnja nepravednim sucima

Slika suda zbog nepravde je postavljena u ovoj poučnoj pjesmi. Pravo tumačenje cijelog psalma počiva na identitetu drugog “Elohim” u 1. stihu. Neki komentatori bukvalno to prijevode kao bogovi i kažu da se odnosi na ideju o nižim bogovima u nebeskom

vijeću. Drugi tu riječ prijevode kao anđeli i povezuju je s manje mnogobožackom idejom. Neki je prijevode kao suci i kažu da se odnosi na nepravedne ljude na vlasti. Posljednji prijevod izgleda najprihvatljiviji jer ga je podržao sam Isus. Dužnosti opisane u redcima 2-4, pripadaju izraelskim sucima; njihov zadatak je da sprovode “Gospodnji sud”. Trebaju donositi slučaj “pred Gospoda” i “pred svećenike/suce”, to su zamjenljivi termini. Nazivaju se bogovima jer predstavljaju Boga i imaju vlast da presude na život i smrt.

1. Vrhovni sudac. Bog stoji . . . on sudi. Ova scena je vizija skupštine u kojoj Bog predsjedava. Može se identificirati s izraelskim narodom (up. Nehemija 13:1 gdje nalazimo sinonim qeal ha'elohim). Tako Bog zastupa svoj narod i sudi među ljudskim sudcima koji su izabrani da sude u Izraelu.

2-4. Korumpirane suce. Koliko ćete još nepravedno suditi? Optužba se odnosi na okupljene suce naroda; presuda se tiče nepravednih presuda koje su donijeli. Glavni problem je što su suci popuštali utjecajnim ljudima koji su bili na sudu. Toj nepravednoj vlasti je rečeno da prestane s pristrasnošću, da sudi pravedno i brani ugnjetene.

5-7. pravedna presuda. Umrijet ćete i past ćete. Pošto ti suci nemaju razumijevanja, osnovne odlike pravde, njihova osuda je neizbježna. Dato im je mjesto suca koje je kao Božje, ali sada moraju pasti kao oni koji izvrću pravdu.

8. Suvereni sudac. Ustani, Bože, sudi zemlji. Psalam se završava molbom Bogu da završi svoje djelo kao suvereni sudac svim narodima. On mora uzeti posjede i daje presude da bi pravda mogla da se održi.

PSALAM 83 - Protiv neprijatelja Izraelskih

Juda je u opasnosti da je napadne i uništi ogromna grupa nekoliko udruženih naroda. Situacija je nepoznata; to je vjerojatno osmo ili sedmo st. p.n.e.

Opisana je trenutna kriza (1-8). Božji narod lupa na vrata neba hitnom molitvom. Prijetnja izabranom narodu je indirektna prijetnja samom Bogu. Kako to da se nije pokrenuo? Jer Judini neprijatelji su njegovi neprijatelji: koliko god da kuju zavjere protiv njegovog naroda, kuju zavjere protiv njega. U svojoj jednostavnoj vjeri iznose politički problem Bogu. Jer, on se obavezao da će se starati za Izrael i stavio ih je pod svoju posebnu zaštitu. Tako pošto im je samo postojanje ugroženo, traže njegovu pomoć i upozoravaju ga o neprijateljskom hvalisanju. Neprijatelji su ih opkolili. Sa istoka Moabci i Amonci, potomci Lota, glavni su protagonisti, dok ih s juga zastrašuju Edomci uz veliki broj onih koji su im se pridružili. Sa zapadnog horizonta su Filistejci i Tir, a sa sevjera dolaze Asirci ojačani onima koji su im se pridružili, možda iz asirskih palestinskih provincija.

Pomenuta pomoć iz prošlosti (9-12)

Ali, ako udruženi susjedi imaju jakog saveznika Asiriju, Juda ima jačeg, onog koji je dokazao svoju silu u prošlim vijekovima. Sjećaju se perioda Sudaca od prije par vijekova kada su Debora i Barak porazili Kanaance, a Gideon Midijance. Bog je štitio svoje stado kada su provalnici pokušali mu oteti pašnjake.

Traži se hitna pomoć (13-18)

Sada kada se povijest ponavlja, traže istog Boga da iznova intervenira. Vođa zajednice koja se moli pokrenut je da doda svoju osobnu molbu: o moj Bože. Boga iz prošlih svetih ratova strasno preklinju da povede svoj narod u novu pobjedu i uspaniči srca neprijatelja. Njegova želja je da poniženje dovede do pozitivnog poštovanja, kada slomljeni preživjeli priznaju Gospodinovu veličinu i proslave ga kao Gospodara sveg svijeta. Izrael po vjeri je već uvjeren u njegovu slavu, koliko god da su mračne i neprijateljski nastrojene njihove okolnosti. Oni čeznu vidjeti to što vjeruju, da carstvo ovog svijeta uskoro postane carstvo njihovog Gospoda.

PSALAM 84 - Čežnja za svetinjom

Ova pjesma je konkurencija Pavlovoj poslanici Filipljanima kao izraz duhovne radosti i posvećenja Gospodu. Jedan posjetilac na jesenjem blagdanu javno svjedoči što za njega znači da slavi Boga u hramu u Jerusalemu.

Božji dom (2-3)

'Kako volim tvoj hram!' to je ispovijed hodočasnika, inspirirana činjenicom da je on u SZ određeno mjesto gdje se Bog na jedinstven način otkriva. Zato ima posebno mjesto u njegovom srcu. Slaviti Boga na tom mjestu je uzbuđenje za njegovu dušu i zadovoljava njegovu duboku čežnju da ima zajedništvo sa živim Bogom. Osjeća da je jedno s pticama koje se gnijezde među zidovima grada: i on poznaje taj instinkt nostalgije koji ga uvijek iznova tu vraća. Njegova lična vjera i poštovanje vide se u načinu na koji se obraća svom Gospodu "moj Bog i Kralj".

Srećan hodočasnik (4-7)

On nema tu privilegiju da bude radnik u hramu i da cijelog života slavi Boga, što je mnogo bolje (up. Fil.1:23). Ali on se raduje onom drugom što ima i ne prezire ga; redovno dolazi da slavi Boga u hramu. Za njega i ljude slične njemu, hodočašće je obećanje da zavise od Boga i zato su im "srca usmjerena na put hodočašća". Put kroz predjele gdje je sve osušeno od sunca u kasno ljeto bio bi depresivan za običnog putnika, dok umorno korača kroz "dolinu žeđi". Ali, za hodočasnike zemlja je mekše zelena. Oni imaju duhovno osvježanje za koje svijet ne zna. U sebi uživaju kad razmišljaju o zajedništvu pred Bogom na Sionu. Kako se bliži kraj puta, odakle god daleko da dolaze, umjesto da se osjećaju iscrpljeno, snaga im se obnavlja.

Božji kralj (8,9)

Jerusalem je dom i za hram i za palatu: kraljevstvo i vjera su blizanci Božje svrhe za njegov narod. Poštovanje prema božanskom kralju (3. stih) zahtijeva i poštovanje prema njegovom ljudskom predstavniku na zemlji, u kome se ogleda njegova zaštitnička moć. Božji osmijeh upućen kralju (mesiji) znači napredak za narod.

Srećan vjernik (10-22)

Psalmista zna svoje prioritete. Okreće se od svetskih pokvarenih puteva, koliko god da su privlačni i voljno ih mijenja za biser – da slavi svog Boga. U njemu nalazi pravu sigurnost i izobilan blagoslov, a ključ za to, prema zavjetu, jeste život moralnog integriteta. Kakva je privilegija predati svoj život Bogu svemogućem! On nije zauvijek mogao ostati na vrhu duhovnog iskustva, ali kada se bude vraćao kroz dolinu sa sobom će ponijeti obnovljenu viziju i podstrek da bude poslušan Božjoj volji.

Napomena:

10. prag. Posao svećenika kao vratara je bio vrlo poštovan a psalmista ga nije mogao vršiti.

11. sunce: bolje 'bedem', paralelno sa štitom: oba izražavaju ideju zaštite od opasnosti.

PSALAM 85 - Molitva za mir

Nevolje u životu ne znače uvijek da Bog nije zadovoljan nama, ali naša reakcija bi uvijek trebalo biti samoispitivanje u slučaju da ipak postoji neki grijeh koji treba ispovijediti ili nešto pogrešno što treba ispraviti. Takva je situacija bila i kod ovog psalma.

Zajednica vjernika, u ozbiljnoj potrebi, okreće se k svom Bogu u molitvi i moli za milost koju je ranije imao prema njima, možda povratak iz babilonskog ropstva. To što ih je ranije izbavio je osnova zbog koje sada imaju nadu da će opet dokazati da je Spasitelj.

Svjesni svoje grešnosti shvaćaju da je sve po milosti, jer su u stvari zaslužili Božji rušilački gnjev.

Današnje potrebe (4-7)

Sada im sve loše ide i osjećaju da im nedostaje ispravan odnos sa Bogom i da je to korijen problema. Drže se njega kao da im je on jedina pomoć (Bog naš Spasitelj); mole na osnovu zavjetnog odnosa koji imaju s njim (tvoj narod, tvoja vjerna ljubav). Sada im je njihov Bog potreban! Životni pritisci bez imalo radosti vratili su ih k njemu da dobiju obnovljenje i svježe razloge da ga slave.

Božja dovoljnost za budućnost (8-23)

Prorok iz hrama donosi Božji uvjeravajući odgovor, jednu, ali razumljivu riječ, mir. Obećava mir svom zavjetnom narodu koji je u bliskom zajedništvu s njim (sveti). To je kraj razrušenih odnosa i početak nove cjelovitosti i pravog ispunjenja. Prorok se pretvara u propovjednika i proširuje tu osnovnu poruku. Obećanju dodaje uvjet: “samo da se odreknu svoje gluposti”. Oproštenje grijeha (2. stih) ne smije se podrazumjeti, kao da osoba može mirno nastaviti griješiti jer će joj i dalje biti opraštano. Božja spasonosna pomoć je obećana onima koji mu se klanjaju Duhom i daju mu čast; oni su ti koji će iskusiti njegovu moćnu prisutnost (slavu). Takva vjernost će popločati put za njegovu neprolaznu ljubav (usp. 7. stih): ispravan stav srca i života će pronaći Božji mir (usp. 8. stih). “Čovječija odanost će se popeti sa zemlje a Božja pravednost (pravednost koja spasava) će pogledati s neba” (v.ii). Ta prelijepa harmonija između Boga i njegovog naroda će biti kao sakrament otkrivena u blagoslovu za zemlju i usjeve, u skladu sa SZ zavjetom. Dakle, Bog će im se otkriti, a pravednost s obje strane i među njima će biti znak da on dolazi da napravi svoj dom među njima.

PSALAM 86 - Molitva u nevolji

U Psalmu 86 prepoznamo iskrenu molitvu osobe koja je uznemirena. Opća priroda njegove uznemirenosti omogućava da ova poruka bude primjenljiva za svaku osobu u nevolji. Baš taj

nedostatak detalja je bio uzrok što su neki komentatori posmatrali ovaj psalam kao dio cjeline a ne pojedinačno. Iako je ovo u suštini osobno razmišljanje, autor ponekad sebe identificira sa zajednicom. 1-5. Opća molba za pomoć. Sagni se...čuj me. Psalmista uopćenim riječima izlaže svoje potrebe. Uz svaku molbu daje i razlog zašto bi je Bog trebao uslišiti. On viče Bogu da ga čuje jer je u potrebi, da ga održi zato što je pobožan, da ga spasi jer se neprestano moli i da ga obrađuje jer je iskreno posvećen. Njegova vjera je zasnovana na činjenici da Bog oprašta, pokazuje milost i oprost.

6-10. Nada puna pouzdanja kao odgovor. Čuj...jer ćeš me uslišiti. Veličanstvo i sila koje Bog ima čine da je ovakvo pouzdanje moguće. Dok drugi narodi imaju svoje bogove nitko od njih ne može činiti moćna djela kao Gospod. Zbog njegove veličine će na kraju svi narodi da obožavaju Njega koji je jedini Bog.

11-17. Molitva za vodstvo i zaštitu. Nauči me... ujedini mi srce. Božje učenje će omogućiti psalmisti da hoda u istini. On čezne za jedinstvom svrhe da bi mogao dostojno veličati i slaviti ime Gospodnje. S poniznošću roba ili služavkinog sina traži Božju milostivu zaštitu i traži neki znak božanske naklonosti prema njemu.

PSALAM 87 - Gora Sion - Majka naroda

Tri SZ teme se u ovom psalmu uklapaju u jednu i objašnjavaju enigmatске retke:

(i) Tema “grad”: Prvi pokušaj čovjeka da organizira svijet bez Boga dovela je do grada, a Biblija prikazuje ponovno Božje stvaranje kao dolazak novog svijeta-grada.

(ii) Tema “rođenje”. Kada je Nehemija poželio naseliti novi Sion, njegovi budući stanovnici su morali dokazati da imaju pravo rođenjem da žive tu, a to odgovara “novom rođenju”.

(iii) Tema “knjiga”: Izaija 4:3 je važan stih zato što povezuje temu “knjiga” sa Sionom. Te tri teme su suština 87. psalma. To je Sion-psalam (1-3), “rođenje”-psalam (4-5) i “knjiga”-psalam (6). U suštini

objavljuje dolazak svijeta-grada Božjeg u kome će se pravo po rođenju proširiti na one narode koji su nekada bili neprijatelji i pogani (4), na osnovu toga što ih je Gospod upisao u svoju Knjigu rođenih (6).

Kontrast između 1. i 7. stiha otkriva da se psalam kreće od onoga što Gospod misli o Sionu (1-3) k ljudima koji tamo žive i uživaju u njegovim dobrobitima (5-7) (up. Nehemija 7:4 i dalje). 4. stih je najvažniji u cijelom psalmu: kako grad čitav svijet grli kao svoju djecu. Gospod je osnovao i cijeni grad (1-2), to je izraženo u slavnim riječima koje je za njega rekao (3). Što je to? Odgovor je u 4. stihu. Njegovi građani su širom svijeta, poznaju Gospoda i rođenjem imaju pravo živjeti u gradu. Sion je, dakle, ostvarenje Božje svrhe. To pravo građanina širom svijeta je daleko, pa se posebnost Siona vidi u činjenici (5) da ga je osnovao Svevišnji. Ipak, kako je moguće da ljudi širom svijeta imaju pravo na grad rođenjem? Zato što je sam Gospod (6) unio njihovo rođenje u Sionsku matičnu knjigu rođenih. Posljedica toga je da nema razlike (7) između pjevača i muzičara – cijele radosne grupe – radosti slične onome što Izaija (12:3) naziva “vrelom spasenja” (up. Joel 3:18).

Psalmista je posmatrao strance hodočasnike (ne turiste!) kako posjećuju Jerusalem i on pozdravlja to što izgleda kao da proroštvo koje je Bog rekao za Sion preko proroka oživljava. Proroštvo je citirano u 4. stihu. Ranije je se moglo reći za Izrael “Samo tebe sam poznavao (t.j. izabrao) od svih porodica na zemlji”, ali Bog je imao veći plan, jer, zar nije trebalo da svi budu blagoslovljeni preko Abrama (Post.12:3)? Drugi narodi mogu se pridružiti tom intimnom krugu ljudi koji su pod Božjom zavjetnom naklonošću. Više se nije moglo govoriti da su Egipćani (Rahaba, up. Izaija 30:7) i Babilonci, Filisteji i Feničani, čak i crnci iz daleke Etiopije (Kuši) “izuzeti iz Izraelskog državljanstva” jer su neki bar kao vjernici bili prisutni na praznicima i svako usko gledanje isključivosti je ovom proročkom riječju poništeno.

Psalmista proširuje proroštvo od 5. stiha nadalje. Naglašava pravo koje imaju stranci da postanu prirodni stanovnici Siona, da bi ugušio i trag nacionalizma. Strani prozeliti imati udjela podjednako kao i

rođeni u zemlji u vjerskoj sigurnosti koja zrači iz zlatnog Jerusalema. Dok Gospod sastavlja matičnu knjigu svog kraljevstva on ne osporava mjesto stranaca na spisku koji su po vjeri nanovo rođeni i time su se kvalificirali da budu članovi kraljevstva.

Sveta pjesma (7)

Jedna od festivalskih pjesama je postajala stvarnost na jedan nov način. Očigledno je postojala pjesma koja je govorila o rijeci Raj u Jerusalemu, Božjem Edenu iz posljednjih dana, i ta rijeka se smatrala duhovnim izvorom života Izraela. Sada su njene pritoke počele plaviti svijet vodom života.

Psalmista je značajan kao glasnik novozavjetnog otkrivenja.

Vjerojatno nije prošao bez suprotstavljanja, kao što ukazuje ono što je naglašavao, on poziva Izrael da prihvati Božju širu volju, koja će se vremenom ispuniti preko Krista u crkvi.

Napomena.

4. redak Rahaba je nadimak za Egipat. Egipat i Babilon, dva velika neprijatelja; Filistija i Tir, kontrastne, ratoborna i trgovačka svjetska sila; Kuš, najudaljenije granice zemlje.

PSALAM 88 - Molitva u teškom iskušenju

Ovaj navodno od Boga zaboravljen pisac izgleda da je bio jedan od prvih članova pjevačkog društva koje je osnovao David, kome dugujemo Korahove psalme, jedne od najbogatijih u Psaltiru. Opterećen i bez nade, vjerojatno zbog izgnanstva u Babilon, njegovo postojanje je ipak daleko od besmislenog. Ovaj psalam dosta liči na Plač Jeremijin.

Ova tužbalica i molitva pojedinca je potpuno okružena tminom i očajem i završava se bez odgovora, čak bez ikakvog tračka nade. Iako neki tumači vide ovaj psalam kao dio ili nastavak knjige Plač Jeremijin, osobni aspekti su previše intenzivni da bi se tumačilo na nivou naroda. Psalmistu ne možemo smjestiti u povijesti, ali to ne

utiče na tumačenje psalma jer njegovo stradanje ima bezvremenski kvalitet.

1,2. Njegova molba. Neka moja molitva dođe pred tebe. Usred njegovih stradanja on pokazuje vjeru ovom direktnom molbom Gospodinu; Bogu mog spasenja (tj. Bog koji me spasava). Ovo nije njegova prva molba Bogu već nastavak molitve koja počinje danju a traje i noću.

3-8. Njegova žalba. Moj život se približava grobu. Njegova nevolja je tako ozbiljna da je skoro mrtav. Njemu ništa više nije ostalo sem groba i Šeola. Njegov najdeskriptivniji termin za Šeol je jama (4), mjesto tame gdje su mrtvi odsječeni od Božje ruke. On izgleda osjeća da ga se Bog više ne sjeća, jer se broji među mrtve.

9-12. Njegova hitnost. Gospode, svaki dan te prizivam. On je siguran da će ga mimoići Božja pomoć ako stvarno ode u Šeol. Zato Bog mora odmah djelovati ako želi pokaziti svoja čuda, ljubav, vjernost i pravednost.

13-18. Njegovo očajanje. Tebi sam vapijao. Njegove molbe svakim vapajem postaju sve žarkije. Sada u očajanju postavlja pitanje koje se uvijek ponavlja, Zašto?... Pošto se neprestano molio za olakšanje, od mladosti, ostaje samo jedan zaljučak: "Sve je to posljedica Božjeg gnjeva." Možda je ovo slika vjernika koji umire pod Božjom osudom.

PSALAM 89 - Himna i molitva Bogu vjernome

Psalam 89 govori o posebnom savezu Boga i Davida, te obećanju da će loza potonjeg biti vječna (vidi 2 Sam 7,1). Potpuno ispunjenje obećanje će poprimiti s Mesijom koji će vladati zauvijek (usporedi: »On će biti velik i zvat će se Sin Previšnjega. Gospod Bog će mu dati prijestolje Davida, oca njegova. On će vladati kućom Izraelovom do vijeka. I kraljevstvo njegovo neće imati svršetka.« Lk 1,32-33).

Činjenicu da je savez vječan naizgled će opovrgnuti razaranje Jeruzalema i progonstvo kojim će biti dokrajčena Davidova loza.

Središnja točka psalma je tužaljka koja prelazi u ponovnu potvrdu obećanja koje je Bog dao Davidu (2 Sam 7,1). Budućnost ipak nije mračna jer će Bog imati posljednju riječ. S druge strane redci 31-33 upozoravaju da će Bog kazniti vladare iz Davidove loze za najmanju neposlušnost.

Psalam vjerojatno potiče s početka izgnanstva ili pak povratka. Vjerojatno ga nije napisao Asaf već je bio napisan za zbor koji je nosio njegovo ime.

»Skraćivanje dana [kraljeve] mladosti« vjerojatno se odnosi na Jehojakina kojeg su zarobili Babilonci kada mu je bilo osamnaest godina. Bez kralja više nema ni blagoslova koji će izostati sve do dolaska Mesije.

Redak 51 govori o zarobljenom kralju iz Davidove loze koji je doživio ismijavanja na ulicama Babilona. Naznaka je to tek izrugivanja kojeg će pretrpjeti Mesija kao sluga Gospodnji.

Redak 11: Pri opisu Božje pobjede nad Egiptom kod Crvenog mora Biblija ponekad rabi izričaj svojstven prastarim bliskoistočnim legendama (Ps 74,13-15; 87,4; Is 51,9.10; Job 9,13). Spominjanje Rahaba ("Hvalisavaca") se stoga odnosi na Egipat. Prizori oslikani u redku pojačavaju dojam Božje moći pri stvaranju, pobjedi nad protivnicima i Njegove prevlasti nad nebesima i zemljom. Pobjeda zauzima središnje mjesto u Starom zavjetu istovjetno križu u Novom zavjetu.

IV Knjiga - Ps 90-106

PSALAM 90 - Prolaznost čovjekova

Ni jedna situacija ne odgovara ovom psalmu tako dobro kao slika Mojsija tijekom iscrpljujućih godina odvojenosti od Boga. To je

predivan, osjećajan i realističan psalam koji nas suočava s našim nesigurnostima i nudi nam lijek i nadu.

1, 2 Nepromjenljiva adresa u sadašnje vrijeme i u vječnosti. Ovi redci počinju pominjanjem vremena u kome je postavljen ljudski život kroz sve generacije “iz generacije u generaciju” i završava se vječnim rasponom života Božjeg od vječnosti do vječnosti. U toj panorami vremena i vječnosti imamo nepromjenljivu adresu. On je dokazao da je naše mjesto boravišta. Ujedinjeni s njim uživamo u trajnosti.

3-11 Ugrožena vrsta. Četrdeset godina je Mojsije tužno gledao na vrijeme, kao potok koji oduvijek teče, izrodio je sinove (3-6) i iza onoga što vidi prepoznao je strašnu realnost Božjeg gnjeva protiv grijeha (7-11). Ali istina koju je izrazio važi za cijelo čovječanstvo: prijeti mu prolaznost (3-6) i da bude uništen u gnjevu (7-11). Zbog Božjeg djelovanja mučimo se u nesigurnosti zbog prolaznosti. Njegovom naredbom (Post 3:19) vraćamo se u prah – to je neizbježna sudbina, jer (4) čak i kod onih čiji se životni vijek bližio da traje čitav milenijum (Post 5) došla je smrt kao kod svih drugih i kao za sve, i svi su kao svježja trava ujutru, a kao suha vegetacija uveče (5-6). Zašto je to tako? Zašto se vrsta koja je određena da jede sa drveta života i zauvijek živi smrvi u prašinu i spava u smrti?

Priznavanje grijeha (7-12)

Psalam nije proizvod sudbinskog cinizma. Smrtnost nije samo božanska naredba, već i fenomen za koji je čovjek odgovoran. Tumači se kao posljedica grijeha: postoji suštinska povezanost između smrtnosti i moralnosti. Promjena u mi u ovom djelu govori da zajednica priznaje i svjesna je da je uključena u to i da je kriva. Razlog koji stoji iza toga je SZ obećanje dugog života kao posljedica poslušnosti. Zato, priznaju, naša vitalnost je propala i postala “šapat” tako da kad zađemo u godine ličimo već na duhove kakvi ćemo postati u Šeolu. Iako ćemo možda živjeti sedamdeset ili čak osamdeset godina, naši životi su rutina puna nevolja i frustracija i prerano bivamo odvedeni.

Božji blagoslov je tajna života sa svrhom i djela koja će ostati. Sada je nestao pesimizam iz redaka 3-12, život kojim Bog Gospodari znači radost i ispunjenje.

PSALAM 91 - Pod Božjim zaklonom

Ovaj psalam se prije svega odnosi na Mesiju. Zato je sotona citirao Isusu stihove 11 i 12. Međutim, ako se proširi može se primijeniti na vjernika, jer smo i mi pod Božjom zaštitom i ništa nam se ne može desiti bez njegovog dopuštenja.

Ovo je psalam za opasnost: za vrijeme kada smo izloženi i okruženi ili izazvani od strane sila zla. Nešto od njegovog jezika, utvrda i štitova nas podsjeća na Davida kome ga Septuaginta pripisuje; ostali izrazi su odjek Mojsijeve pjesme u Pnz 32, kao i Psalam 90; ali, u stvari je anoniman i bezvremen, a zato je možda i bliži nama.

1-2 Prebivati u Božjoj zaštiti znači prije svega često posjećivati hram, ali također aludira i na stav slavljenja u srcu koje sigurnost nalazi u Bogu.

3-8 Zaštita od životnih pretnji. Naglasak je ovdje na stvarima koje nismo tražili, a dolaze na nas. Ovaj psalam kao i ostatak Svetog pisma ne obećava nam da ćemo biti slobodni od problema. Ovdje, kao i na drugim mjestima, obećanje se ne tiče sigurnosti od problema već imamo sigurnost u problemima. Hebrejski tekst u Otkrivenju 3:20 potvrđuje da je ispravan prijevod: Sačuvat ću te u (ne: od) vrijeme nevolja (hebr. bajom masa: u danu nevolje) koje dolazi na svijet.

Slika poštasti koje se prikradaju ... i uništenja koje pustoši su poetske personifikacije; nema razloga da ih tumačimo kao demone, kao što to radi Septuaginta i kasniji Judaizam.

Čovjeku koji se uzda u Boga data je sigurnost da će biti izbačen od opasnosti kao što je dat primjer u 3. stihu.

5-7. Ni 'skrivenih opasnosti' ni 'smrtnih bolesti' neće moći da mu naude. Kao što snažan orao koji izaziva strahopoštovanje štiti svoje ranjive mladunce od napada, tako će i Bog čuvati svoje dijete na

sigurnom pod svojim krilima. Božanska odanost zavjetu nam jamči sigurnost. Kakve god da su čudne sile ljudi plijen, noćnog demona Lilita ili zlokobne strijele sunca u opasno podne ili neobuzdane noćne pošasti, Bog je odgovor na sve te strahove, racionalne ili iracionalne. Koliko god da je jaka bitka, koliko god da je dugačak spisak žrtava, vjernik će preživjeti neozlijeđen. Kada se Božja pravda bude izvršila nad pokvarenima, on će posmatrati neozlijeđen.

14-16 Božanska obećanja zaštite. Osam Gospodnjih obećanja: spasenje (intervencija), sigurnost (zaštita, postaviće nas na mjesto van dometa opasnosti), uslišena molitva, prijatelj u potrebi, izbavljenje (od prijetnje), opravdanje (čast), osobno ispunjenje (zadovoljstvo) i radost spasenja. Obrati pažnju kako se obećanja protežu od početnog spasenja (izbavljenja) sve do punog uživanja u spasenju i pokriva sve potrebe između. Ima tri uvjeta koja treba ispuniti: voli me (čežnjiva ljubav koja prijanja uz voljenu osobu), “zna moje ime” (živi sa Gospodom u svijetlu onoga što je otkrio o sebi) i molitva (pozvat će).

PSALAM 92 - Himna pravednika

Ova subotnja pjesma je dovoljan dokaz, ako je dokaz potreban, da je starozavjetna subota bio dan ne samo za odmor već i za zajedničko slavljenje („sveti sastanak“, Lev 23:3) s namjerom da bude uživanje, a ne teret. Ako je u isto vrijeme provjera vjere i odanosti, a protiv privlačnosti osobne koristi („Kada će se završiti blagdan mladog mjeseca... i subota da možemo prodati žito?“, a psalmista pokazuje sliku prolaznog svijeta i, kao kontrast, svete koji uvijek obnavljaju svoju snagu, onda ovaj psalam dvostruko odgovara svrsi.

Naslov kaže da je ovo pjesma za subotnji dan i njegova paralelna tema s glavnim temama iz Izaije 58 potvrđuju ovo: dan slavljenja (1-3,14-15) sa fokusom na uzvišenom Gospodu (8); dan kada prepoznamo njegovu svetost i potvrđujemo da smo svjesni vječne razlike između dobrog i lošeg (6-7, 9); dan kada se prisjećamo onoga što je on učinio (4-5) a naročito onoga što je učinio za nas (10-11).

9. Ovaj stih sa svom sakupljenom snagom je primetno sličan određenim redcima iz Ugarita, napisanog par vijekova ranije. Ako je on bio dobro poznat, postojeći redci bi mogli služiti kao uvjerenje da će Gospod, a ne Baal, pobjediti i da će se njegova pobjeda otarasiti sveg zla na svijetu, a ne da bi oživjeli boga prirode svojih rivala.

PSALMI 93-100. 'Jerusalemsko slavljenje': Himne o velikom kralju
Ova grupa psalama podvlači temu da je Gospod kralj. On vlada; on je kralj. Ako imamo to u vidu, onda nam se čini na prvi pogled da se psalmi 94 i 100 tu ne uklapaju, ali Ps.94:2 koristi riječ ekvivalentnu kralju "sudac" a Psalam 100 drži svoje mjesto u ovoj grupi ne samo zato što je povezan sa 99. psalmom nego zato što ima istu temu kao psalam 95. zanimljivo je razmišljati o tome da ovdje možda imamo malu kolekciju himni koje su se koristile, na primjer za vrijeme Blagdana sjenica. Pošto je taj blagdan označavao posljednje okupljanje u godini, a ujedno i slavio Gospodnju pobjedu nad Egiptom i njegovo stranje za svoj narod u neprijateljskom svijetu, lako je prebaciti se na slavljenje njegovog kraljevskog veličanstva. Čak je i moguće da je to postalo godišnji blagdan posebno za Velikog kralja (Mesiju). U svim događajima ovih sedam psalama idu zajedno i u parovima dijele aspektat teme kraljevanja: 93, 94, kralj nad svom zemljom; 95, 96, kralj nad svim bogovima; 97, 98, kralj u srcima njegovog naroda; 99, 100, kralj u svom karakteru.

Psalmi 93, 94. Mjesto vjere i mjesto molitve

PSALM 93 - Blagosloveno kraljevstvo

Naglasak da je Gospod na tronu kao kralj ovaj psalam blisko povezuje sa psalmima 47 i 96-99. Iz tog razloga ovih šest pjesama se obično nazivaju Kraljevski psalmi ili Psalmi o tronu. Mowinkel i drugi su obimno istraživali u pokušaju da rekonstruišu ceremoniju ustoličenja kralja u vezi sa proslavom Nove godine. Ovi psalmi bi imali još veće značenje i značaj kada bismo mogli pokazati da su

korišćeni u takvim ceremonijama. Međutim, pozitivni dokazi da je takva bila praksa su jako mali.

1,2. Božje kraljevanje. Ove uvodne riječi bi se bolje mogle prevesti kao Gospod je kralj ili Gospod je postao kralj. Obukao se u veličanstvo, opasao se snagom i spreman je za akciju. Psalmista žuri da kaže da Gospodnja vlast nije nešto novo, nego da je ustanovljena od davnina, a sam Bog je vječan.

3,4. Božja moć. Božja moć je ta koja osigurava trajnost i nepromjenljivost njegove vladavine. Oluje koje bjesne i talasi koji udaraju ne mogu uzdrmati njegov vječni tron. Vjerojatno se ovdje aludira na Božju vrhovnu vlast u stvaranju, a i na njegovu pobjedu nad poganskim silama.

5. Božja vladavina. Božje kraljevanje i moć su dokazani njegovim moralnim zakonima ili uredbama. Trajnost i nepromjenljivost karakteriziraju svetost koju Bog prenosi u svoj dom.

PSALAM 94 - Bog pravde

Iako ova tužbalica zahvata cijelu zajednicu, prožeta je duboko osobnim elementima. Neki pisci smatraju da je ovaj psalam sastavljen iz djelova, ali ima jako malo argumenata da bismo poricali njegovo suštinsko jedinstvo. To što je smješten između dva radosna psalma, pooštrava mu kontrast. Iako je moguće da u vidu ima strane neprijatelje, autor je uglavnom zaokupiran vođama u Izraelu koji ugnjetavaju pravedne.

1-7. Traženje suca. Psalmista se obraća Gospodu kao Bogu osvete i sucu zemlje, kao onome koji ima moć da kazni i pravo da se osveti. Veliko pitanje nije da li se Bog može osvetiti za nepravdu, već koliko će vremena proći prije nego što on uspostavi pravdu.

8-11. Nemudri su prekoreni. Ova dva epiteta opisuju neprijatelja kao okrutnog i sa nedostatkom razuma. Direktno obraćanje (8. stih) potvrđuje činjenicu da je Bog svjestan svega što se u svijetu dešava.

12-15. Pravedni su odbranjeni. Srećan je čovjek koga Bog uči. Imat će snagu za teške dane i sigurnost da će na kraju biti odbranjen.

16-23. Shvaćanje suda. Iz svog iskustva s Bogom psalmista odgovara na svoje pitanje: Bog će sigurno dati osvetu koju traži.

Po mišljenju pogana, dubinama vlada Moloh, planinskim vrhovima Baal, a morem Tiamat. Ali u Bibliji sve je u Božjoj ruci i njegovo je po pravu jer je on sve stvorio.

PSALAM 95. - Poziv na hvalenje Gospoda

Ovaj psalam je kombinacija himne i proroštva za grupno slavljenje. Zadnji dio ima izrazito drugačiju, poučnu svrhu da podsjeti vjernike na neuspjehe njihovih predaka da ne bi i oni pravili iste greške. Odeljak himni je nesumnjivo osmišljen kao himna koja se pjeva u povorci koja se okuplja na subotnju službu. Zajedno s drugim psalmima iz ove grupe (95-100) izgleda da je skladan da se koristi na službama u drugom hramu.

1,2. Objavljen poziv. Vjerojatno je hor Levita pozivao povorku u hram na početak službe. Radosni vjernici su se brzo pridružili praveći radosnu buku slavljenja u živahnom orientalnom stilu.

3-5. Gospod opisan. Osnova za poziv iz 1. i 2. stiha je izriječena u pravom stilu himne. Veličina Gospoda kao kralja i stvoritelja i pastira je prelijepo izražena. Zbog toga što strana vjerovanja prete, potrebno je jasno objaviti kakav je Bog da bi se narod pripremio da ga obožava.

6,7. Ponovljeni poziv. Povorka je sada stigla do kapije hrama.

Radosno pjevanje prerasta u ozbiljniji ton obožavanja, kao što je klanjanje i klečanje pred Bogom. Naglasak na Božjem suverenitetu koji ima nad svime što je stvorio u kosmosu je podsetnik za vjernike da on ima poseban odnos s Izraelom.

8-11. Izgovoreno je upozorenje. Podsjećanje Izraela na grijehe iz pustinjskih dana služi kao upozorenje onima koji čekaju da uđu u hram. Božji odmor se povijesni odnosi na ulazak u Obećanu zemlju, a oni koji su sumnjali nisu mogli da uđu. Ovdje se vjernici podst ču da paze na svoja srca pred Gospodom da ne bi i njih odbacio.

Gospod je svom narodu

(i) Spasitelj (1) kao “stijena spasenja” iz Izl 17:1-7, pouzdan i aktivan, izvor života, spasava od smrti.

(ii) Pastir (6-7). Tvorac ovdje ne ukazuje na stvaranje, nego na to što je Gospod stvorio ljude za sebe. Sigurni su zato što im je on posvećen: naš Bog, ne zato što smo ga mi izabrali, već zato što se on posvetio nama; stara se za nas u svojim planovima: pase nas; brine za nas dodirom svoje ruke.

(iii) Daje zakon (7-11). Spasenima se Gospod obraća i poziva ih na poslušnost (7), uzima svoj zakon za ozbiljno i disciplinuje ako je narod neposlušan, jer cijela generacija (10) gubi blagoslov zbog neposlušnosti. Ne žele da slušaju njegovu riječ, prignu srca njegovoj volji niti da nauče njegovu istinu i posljedica toga je da su izgubili njegovu naklonost i odmor. Incident koji se pominje (8) desio se u Izl 17:1-7 i koristi se kao tipičan primjer nedostatka povjerenja. Ljudi su imali i više dokaza nego što im je bilo potrebno da se Gospodu može vjerovati da će se starati u svakoj situaciji (Izl 12 - 16) ali, kada su suočeni s naizgled, sušnom dolinom, od povjerenja se okreću sumnji, kao što su Farizeji u NZ zatvorili oči za sve što je Isus učinio i odbili vjerovati sve dok ne vide još neki znak!

PSALAM 96 - Gospod kraljuje

Oni koji se raduju Bogu spasenja (95:1) moraju objavljivati radosnu vijest spasenja, pozivajući svijet da slavi njegovo ime (2), t.j. da odgovore na ono što je Gospod o sebi otkrio, da dođu direktno u njegovu prisutnost (sjaj njegove svetosti) darovima koje on zahtijeva (7-9) – da odgovore na njegovo ime (8, pogledaj 2), da uđu u njegove dvore (8), budu sigurni u njegovoj svetoj prisutnosti (9) i slave ga s dostojnim divljenjem. Ali radosna vijest se odnosi i na iščekivanje (11-13).

Suditi znači “staviti sve na svoje mjesto” (ispraviti stvari) – nebo, zemlja i more, priroda i ono što je čovjek stvorio. Ništa od onoga što je u početku stvoreno nije zaboravljeno u konačnom spasenju.

PSALAM 97 - Sion se raduje

U ovoj himni slavljenja objavljen je teokratski princip Božjeg kraljevanja. Eshatološki ton dominira u prvoj polovini psalma, a onda je primjenjen na ljude. Cijela himna je možda napisana kao komentar na posljednji stih prethodnog psalma ili je možda stavljen na ovo mjesto zbog bliskosti u razmišljanju. Iako su skoro svaki izraz koji se ovdje pojavljuje već ranije koristili drugi pisci, većina ovog psalmiste u platenju izraza je očigledna kroz cijeli psalam.

1-6. Objava kralja. Ponovo je ideja, "Gospod je postao kralj." Svi koji će imati dobrobiti su pozvani da se raduju u istini ove eshatološke vlasti. Tajnovitost i zadivljujuće veličanstvo karakteriziraju dolazak kralja. Međutim, pravednost Božje vlasti je priprema za ovo zadivljujuće pokazivanje sile.

7-12. Efekat koji ima na čovječanstvo. Objava Boga kao kralja čini oštar kontrast očiglednim. Oni koji obožavaju idole su osramoćeni, dok su oni koji slave Gospoda radosni. Imajući ovaj kontrast na umu, sljedi zaključak da Izrael ima različitu dužnost prema Bogu. Oni koji se raduju dolasku kralja moraju već sad da vole Gospoda, mrze zlo, raduju se i zahvaljuju.

PSALAM 98 - Sudac zemlji

U 98. psalmu, pjesmi slavljenja, odzvanjaju misli mnogih drugih psalmista. On je sastavni dio zbirke koji naglašava Božje kraljevanje (Psalmi 95-99). To što se Bog pominje kao kralj u 6. stihu i

eshatološki ton u posljednjim redcima povezuju ovaj psalam sa prethodnim. Ovdje se sva priroda poziva da se pridruži u objavljivanju Božje slave.

1-3. Slava izbavitelju. Ova nova pjesma, iako dobijena iz već postojećih izvora, napisana je povodom nekog nedavnog izbavljenja. Bog je učinio predivne stvari, pobjedio i donio izbavljenje. Sve to je zasnovano na izricanju njegove pravednosti narodima i kao sjećanje na njegovu milost i istinu prema Izraelu.

4-6. Slava kralju. Pošto je sva zemlja vidjela kako je Bog izbavio Izrael, svi ljudi su pozvani da se pridruže Izraelu u slavljenju Boga. To je poziv da svi učestvuju u skladu sa širim pogledom iz Isaije 40-66.

7-9 Iako se u ovoj strofi nastavlja molba iz prethodne strofe, ovdje je uveden novi elemenat. Bog kralj dolazi kao sudac (t.j. vladar) zemlje. Pošto se sudi svemu što je stvoreno (t.j. sve dolazi pod direktnu Božju vlast), sve stvoreno se mora pridružiti slavljenju. Psalam se završava predskazanjem da će sud (t.j. vladavina Boga preko Mesije) biti okarakterizirana pravednošću i jednakošću.

PSALAM 99 - Gospod na Sionu

Naglasak ove pjesme slavljenja je na zadivljujućim Božjim osobinama, izraženih njegovom svetošću. Iako je ova pjesma zasnovana na ideji Božjeg kraljevanja, u njoj ima manje eshatološkog nego u prethodna četiri psalma. Refren u redcima 3, 5 i 9 snažno izražava posebno učenje o Božjoj svetosti.

1-3. Sveti Bog je suveren. Gospod vlada. Ponovo bi prijevod trebalo biti: Gospod je kralj ili je postao kralj. Bog je prikazan kao da sjedi na tronu milosti među kerubimima, na mjestu njegovog zemaljskog objavljivanja u hramu. Također je predstavljen kako je zauzeo svoje mjesto na svom zemaljskom prijestolu na Sionu. To je ideja koja ovaj psalam otvoreno povezuje sa proslavom ustoličenja kralja. Takva objava vječnog kod čovjeka i prirode izaziva drhtanje, ali proizvodi slavu njegovom imenu.

4,5. Sveti Bog je pravedan. Ne samo da je Bog suveren u vladanju svijetom; on je pravedan (nepristran) kada ljudima sudi. Ne koristi svoju silu da bi sudio pristrasno, već prema svojoj pravičnoj i pravednoj naravi. Ponovo je ta pravednost sumirana riječima refrena, Svet je on.

6,9. Sveti Bog je vjeran. Mojsije, Aron i Samuel su navedeni kao veliki posrednici u prošlosti. Ovo je jedino mjesto u SZ gdje je Mojsije opisan kao svećenik iako on jeste obavljao neke svećeničke dužnosti i imao je pristup šatoru sastanka. Iako je Bog uslišio molitve ovih duhovnih divova za Izrael, ipak je bilo neophodno da kazni svoj narod što uporno čini zlo. Konačni poziv da se Bog uzvisuje i slavi je zbog njegove vjernosti i zasnovan na njegovoj svetosti.

PSALAM 100 - Poziv na Božju hvalu

Psalam 100 spada u procesijske hvalospjeve.

Redci 1-3: Prvi poziv na slavljenje upućuje zbor koji se nalazi izvan šireg područja hrama. Preduvjet slavljenja je, pak, spoznaja Boga odnosno živa vjera. Ona pretpostavlja priznanje Boga kao Gospoda, Stvoritelja i Pastira izraelskog naroda. Ovo saznanje potom ima za ishod radosno slavljenje, veselje i pjevanje.

Redci 4 i 5: Ponovni poziv na slavljenje zbor upućuje unutar neposredne okolice hrama. Ostali bitni sastojci slavljenja uključuju zahvaljivanje, uzvisivanje, molitvu i spoznaju Božjih obilježja (Njegovu božanstvenost, ljubav i vjernost).

PSALAM 101 - Lik dobrog vladara

Ovo je kraljevski psalam koji služi kao jamstvo da on namjerava služiti “kraljevo ogledalo”: zadržava ideal koji je izazov za svakog na poziciji vođe, bilo civilnog bilo crkvenog.

Dvostruka tema (v. i)

Savez s Davidom je podario veliku privilegiju svakom kralju, ali i stavio na njega tešku odgovornost, osobnu odanost (ljubav) prema zavjetu i društvenu pravdu.

Osobna odanost (2-4)

Kralj obećava moralni integritet kao stalan princip u njegovom životu. Njegova motivacija je da time iskusi Božju prisutnost u blagoslovu. On se odriče “nečasnih ciljeva” i tvrdi da će nevjernost za njega biti anatema. On neće prihvatiti loše, nego dobro i to će biti standard njegove vladavine.

Društvena pravda (5-8)

Car kao vrhovni sudac imao je obavezu da održava zavjetne zakone. Tu obavezu on sada dragovoljno nosi. Kleveta će okrutno biti ugušena jer je nevolja za društvo. Ponosni ljudi čija važnost nadilazi njihovu društvenu vrijednost, treba da se čvrsto stave tamo gdje im je mjesto. Jednakost u društvu je njegov cilj, a nagrada se daje po zaslugi. U kraljevoj vlasti je da napravi elitu darujući činove i pozicije svojim članovima. U njegovoj administraciji treba biti ljudi integriteta i vjerni Bogu. Izdajice i lažovi neće biti dobrodošli u njegovom dvoru niti će dugo zadržati svoj posao. Ujutru kada se izlaže zakon u Jerusalemu, kralj će se postarati za teže slučajeve i obećava da će zemlju osloboditi kriminalaca koji su dovedeni u glavni grad da im se sudi.

PSALAM 102 - Molitva u nesreći

Ne postoji neodgovorena molitva.

Neki put je odgovor “Ne”, čisto i jednostavno, kada u svjetlosti savršene mudrosti naš zahtjev nije ništa više od besmislice. Često je odgovor “Ne još” kada se naš raspored ne uklapa s Božjim. Da je Ilija samo znao da je njegova molba da umre na nebu dočekana osmijehom i riječima “Ne glupiraj se. Nikada nećeš umrijeti!” U tim okvirima leži ovaj psalam. Na psalmistinu molitvu da živi na zemlji da bi vidio ono što želi odgovor je bio “Ne” (23,24); njegovoj uvjerenosti da je došlo vrijeme da mu se usliši molitva (13) dat je odgovor “Još ne”; a za ono što je tražio za Sion odgovor je bio “Ne budi smještan! Čekaj i vidjet ćeš!”

Tko je autor psalma i kada je živio ne znamo. Mnogi komentatori tumače stijene i prašinu (14) kao babilonsko uništenje Jerusalema i kažu da psalam pripada vremenu izgnanstva. Ali koliko znamo, izgnanici u Babilonu nisu bili zatvorenici niti pod smrtnom kaznom (21) – u stvari, imali su podnošljive uvjete i na kraju je samo manjina njih se željela vratiti u svoju zemlju. Zato je teško vidjeti pisca kao da je među izgnanicima i lakše je smjestiti ga u neki raniji vremenski period krize kada je grad oštećen, a on posmatra kako su njegovi sugrađani odvedeni u nesigurnost ropstva. U bilo kom događaju, suočavanje s preranom smrću, kako je on mislio (23-24) i čežnja da vidi Sion u svojoj slavi, obnovljen, kao centar cijele zemlje (12-22), nagonilo ga je da se ovako moćno moli. On je zaista bio čovjek na položaju u nevolji (zgažen, depresivan, 6-8), slab jer se snaga povlači, ali zna Boga kome može donijeti svoju tugu (svoje “brige”).

PSALAM 103 - Bog ljubavi

Psalam 103 možemo svrstati među zahvalnice pojedinca. U ovome psalmu oprostjenje predstavlja važnu temu. Pritom je, naravno, naglašena Božja očinska skrb i suverena vladavina, kao i suštinska obilježja: milost, suosjećanje, strpljivost, oprostjenje i očinstvo te, ponajviše, ljubav koja označuje Njegovu predanost nama, kao i stalnu vjernost.

Redak 1: Blagoslivljati, u suštini, znači »proslavljati«.

»Moja duša« označava »moje cjelokupno biće« a ne neki zasebni dio mene.

Redci 7 i 8, te 14-16 govore o Božjoj naravi suosjećanja. Unatoč našim pogreškama milostivo nam pruža ruku. Njegova je ljutnja spora jer On obuzdava svoj pravedni gnjev. Bog oprašta, zalječuje, okrunjuje, zadovoljava i obnavlja.

Redci 9 i 10, kao i 12 i 13 se odnose na grijehе koji smetaju našem zajedništvu s Bogom. S druge strane oni nikada ne mogu obustaviti naš odnos s Bogom jer je ovaj nepromjenjiv. »Opačine« su iskrivljenosti naše unutarnje naravi (izvorni grijeh) dok »prijestupi« predstavljaju tvrdoglavu pobunu protiv Božje volje.

Redci 19-22: Kako se odnositi prema onome tko vlada nad svakim stvorenjem? Odgovor Božje nebeske obitelji glasi: tako što činimo ono što On želi.

Psalam 104. - Slava Božja u djelima njegovim

Ova lijepa pjesma je solo himna slavljenja pjevana tijekom zajedničkog obožavanja. Njegovo razmišljanje (34) o Božjoj moćnoj sili i staranju punom ljubavi ogleda se u okolnom svijetu. U njoj odzvanjaju teme iz prvih poglavlja Postanka.

Kralj svega stvorenog (1-4)

Pjesnik podstiče sebe da slavi svog Boga i dalje. Bog je kralj i svijet je njegovo kraljevstvo. Njegovi kraljevski skut i su svjetlost iz Post 1:3. Na nebu, iznad nebeskih voda, podigao je svoju palatu, bez napora, kao što nomadi podižu svoje šatore. Oblaci su njegove kraljevske kočije, a vjetar njegov Pegaz. Elementarne prirodne sile su samo njegove slugе, u službi njegovom veličanstvu.

Stabilna zemlja (8-9)

Moderan čovjek mora imati istu reakciju kao psalmista, da se divi i vjeruje Bogu koji je ustanovio orbitu planete Zemlje i učinio je sposobnom da podržava život. Drevni svijet, vodenasta masa prvo je morala biti očišćena od vode da bi mogla biti naseljena. Bog je svoj ogromni zadatak izvršio jednostavno tako što je izdao naređenje. Voda se povukla, “preskačući planine k dolinama” i otišla u svoje stalno mjesto boravišta, morsko korito. Okrutno more se drži na odstojanju, a zemlja je postala sigurno mjesto da se na njoj živi.

Dom za zvijeri, ptice i ljude (10-23)

Psalmista slika prirodne pejzaže za uživanje, na slavu njihovog Stvoritelja. Voda, potencijalni neprijatelj života na zemlji je zauzdana da postane sredstvo održanja života, služi Bogu služeći njegovim stvorenjima. Izvori koji snabdjevaju vodom iz podzemnog okeana i teku u rijeke nadomještaju se kišom iz nebeskog okeana. Božje staranje i kontrola i briga su nam tako otkriveni. Kiša je rezultat ili plod njegovog osobnog djelovanja. On nije udaljen od prirode: samo je jedan korak od prirodnog fenomena do samog Boga. Vegetacija kao što su trava i žitarice su Božji dar životinjama i ljudima. Vinogradi, maslinici, kukuruzna polja su garancija da se on stara i dokaz da on želi da čovjek bude zdrav, srećan i lijepo raspoložen. Drveće je dom koji je Bog dao pticama; planinski teren ne odgovara ljudima da se nasele, ali to je njegov dom za određene divlje životinje. Pjesnik ne gleda sebično na prirodu kao da potpuno pripada čovjeku da je iskoristi i pokvari. On smatra da je očuvanje prirode obaveza koja dolazi iz božanske šeme koju je uspostavio na svijetu. Sa te točke gledišta pjesnik može izgubiti čak i prirodan strah od divljih zvijeri i vidi riku lava kao molitvu! Zvijeri koje se noću šunjaju su kao ljudi koji danju rade, i svi imaju udjela u božanski programiranim cikličnim aktivnostima. Ljudski rad je dio šeme koju je Bog naredio. Sunce i mjesec, daleko od toga da su božanstva kako su neki susjedni narodi oko Izraela smatrali, samo su Božji sat i kalendar za njegova živahna stvorenja.

More (24-26)

Psalmista se zaustavlja da bi razmišljao: “Kako si sve raznoliko stvorio, sve si tako mudro rasporedio!” gdje god da pogleda izazvan je da slavi Stvoritelja. More, tradicionalno je predmet divljenja, čak i straha za Izraelaca, on uvodi u svoj opseg obožavanja. Na sličan način je apostol Pavao umio da spoji i negativne i neprijateljske elemente u slavljenje. Pjesnik daje kratki prikaz širine mora i kako vrvi od života, i kako je u njemu puno stranih brodova i morskih čudovišta. Njegov strah od ovih posljednjih je preobražen u markantan portret levijatana kao razigranog stvorenja nalik na kuće, koji je jednako proizvod Božjeg stvaralaštva kao i sve ostalo.

Božanska životna sila (27-30)

Sva stvorenja, velika i mala, zavise od Boga. On im je otac i oni su članovi njegove ogromne porodice. Osobna brižnost od njega koja ih održava u životu je prvi izvor njihove opskrbe hranom. Zavise od milosti njegove darežljive ruke ili će on skloniti pogled sa njih. Sila života i smrti je njegova, jer je Božji “dah” tajna fizičkog života. Kad god se ta životna sila povuče, život se vraća u prah. Svaka nova generacija je dokaz neprestanog procesa produžetka vrste stvaranjem, iznova dopunjavajući ljudski i životinjski svijet.

Slavljenje Božje sile (31-35)

Pjesnik se nada da se Božja slavna sila nikada neće prestati objavljati svijetu. On se moli da, kao što je Bog nekada uživao u onome što je stvorio, da njegova stvorenja nastave da primaju njegov osmeh odobravanja. Koliko bi čovjek trebalo biti obazriv: jedan njegov pogled i zemlja se potrese, jedan dodir i dogodi se erupcija planinskog vulkana! Psalmista sam sebi obećava da će ga cijelog života slaviti. Nudi ova svoja razmišljanja kao prihvatljivu žrtvu, vjeruje Bogu i od pomoći je za slavljenje u zajednici (Slava Gospodu).

Njegova posljednja molitva je da se ljudske greške u predivnim djelima Božjih ruku odstrane. Oni koji otvoreno ne poštuju Božji

moralni red i namjerno narušavaju sklad svega stvorenog gube svoju Bogom danu privilegiju da imaju udjela u stvorenjima. Ali psalmista ne može završiti u tako mračnom tonu: slavljenje, osobno i zajedničko je čovjekov dužan odgovor na tako velikog Boga.

PSALAM 105 - Čudesna prošlost Izraela

Božji narod se okupio da ga slavi. Ovaj psalam je napisan s namjerom da bude pokretač njihovog slavljenja. Njegova sveobuhvatna tema je Božja vjernost obećanjima koja je dao (redci 8, 42). Sveta povijest Izraela je kratko prikazana tako da pojača duhovnu lekciju da se njemu u potpunosti može vjerovati i da je on u stanju da spasi i sačuva.

Poziv na slavljenje (1-6)

Izrael je pozvan da Bogu uzvрати zahvalnošću i da ga slavi. Dio tog slavljenja će biti svjedočanstva o spasenju, ne osobnom, nego spasenju cijelog naroda. Treba da se osvrnu na stvaranje njegovog zavjetnog naroda u prošlosti, kao što to čini ovaj psalam i da prime to k srcu. Van njihovih granica su živjeli poganski narodi, ali Izrael je bio enklava gdje se čast davala pravom Bogu. Oni znaju da je njegovo ime dostojno slavljenja jer im je on otkrio sebe i svoju svrhu. Zato su pozvani da se sretnu s njim u radosnoj zahvalnosti i da treba iznova cijeniti njegovu silu i prisutnost. Suvremenici koji nose živo nasljedstvo koje se proteže sve do Abramovih dana, imaju privilegiju da sa zahvalnošću pogledaju unazad na polaganje duhovnih temelja koje su imali kao osobni Božji narod.

Savez u vezi s obećanom zemljom (7-11)

Gospod je Bog saveza s Izraelom. Da bi ustanovio savez on je koristio svoj sveopći autoritet, oblikujući sudbinu Egipta na dobro Izraelu. Ako je njegov narod potrebno podsticati da pamti (5, Heb. zik'ria), njega nikada ne moramo podsjećati na obećanje koje je dao patrijarsima (8, Heb. zakar). Centralni dio tog ponovljenog obećanja tiče se Kanaanske zemlje za koju je suđeno da pripada Izraelu.

Čekajući obećanje (12-25)

Za mnoge generacije je obećanje pitanje vjere, a ne gledanja.

Patrijarsima koji nisu imali svoju zemlju i bili su šačica stranaca i nomada među Kanaanskim državama, nada je bila nedodirljiv san.

Ali Bog je čak i tada radio, štitio pretke svog naroda i tako vršio pripreme da ispuni obećanje. Kada su kraljevi kao što su bili faraon i Abimelek ugrozili nastavak naroda, on je intervenirao i održao ih kao svetinju. Iako su preci morali napustiti zemlju, kao da je obećanje bilo poništeno, on je u stvari držao prirodu i povijest pod kontrolom prema svojoj svrsi. Pripremao je put Josipovom karijerom. Josipovo iskustvo je bilo iskustvo Izraela u malome. Iako mu je obećano da će u budućnosti biti veliki, on je ipak strpljivo podnio nevolje i kušanje prije nego što se to ostvarilo.

Kroz život ovog pojedinca Bog je ohrabrio svoj narod da održi veću nadu. Iskoristio je Josipovu eminentnost da sačuva i blagoslovi svoj narod. Božanski blagoslov je, kao što to najčešće biva, došao u obliku fizičke plodnosti, time ispunjavajući još jedan element obećanja patrijarsima koji ranije nije bio spomenut. To su bili znaci da ohrabre pretke Izraela i održe ih kroz nevolju koja dolazi. Bog je bio suveren čak i što se tiče egipatskog neprijateljstva: paradokсно, Egipat je bio smišljeno sredstvo koje će vremenom ispuniti njegov plan da blagoslovi Izraela.

Silan uvod u ispunjenje (26-36)

Ako je Josip bio Božji čovjek za raniju krizu (od 16.stiha nadalje), Mojsije i Aron su bili podignuti za ovaj čas. Bog je otkrio svoju silu u Egiptu da bi izvršio zavjetne planove (up. 7.stih). Nevolja za nevoljom su dolazile po njegovoj naredbi, kao osveta za pobunu egipatskog vazala protiv Gospodara svih naroda (t.j. samog Gospoda).

Okrenuti k domu (37-45)

Izlazak je bio početak Izraela kao nacije i glasnik zore dana obećanja. Božji blagoslov je tada bio očigledan u obliku materijalnog

bogatstva i fizičke mogućnosti. On je učinio da Egiptu bude jasno da Izraelci nisu običan narod, nego da su pod njegovom posebnom zaštitom. On ih je i dalje vodio i pobrinuo se svakodnevno u izobilju. Ovaj psalam naglašava osnovnu temu da je to iskustvo pokazivanje Božje vjernosti starom obećanju.

Oslobođeni su iz Egipta s pjesmom na usnama (Izl 15) i s radošću koja će kroz vijekove odzvanjati sve dok sadašnja generacija nije zauzela (3. stih) Kanaan i sve tamo nije konačno postalo njihovo. Nisu to dobili svojom zaslugom već kao Božji dar (up. Pnz 6:20 i dalje). Pošto je otkupljen božanskom inicijativom i primio božansku milost, što Izrael treba raditi? Ništa sem da pokaže zahvalnost time što je poslušan Božjoj otkrivenoj volji i ograničen njegovom vjernošću. Vjersko slavljenje (usp. redci 1-6) i moralna poslušnost trebaju biti njihov dvostruki odgovor na završeno djelo njihovog zavjetnog Boga koji je održao svoje obećanje.

28-36. Redoslijed i broj pošasti iz Izl 7-12 se ovdje pojavljuje drugačije: deveta je spomenuta kao prva, a peta i šesta su izostavljene.

PSALAM 106 - Pjesma zahvalnosti na milosti kad je Izrael zgriješio

U suštini Psalam 106 daje pregled povijesti Izraela od Izlaska u pustinju do Sinaja, na granici s Kanaanom (24-27, Br 14), događaji sa Baal-Peorom i Meribom i konačni ulazak u Obećanu zemlju. To je tužna priča o grijehu (6), bezobzirnosti i zaboravnosti (7, 21), kratkotrajnog odgovora (12-13), sebičnog uživanja (14), nezadovoljnosti kako se Bog stara (16), idolopoklonstvu (19), neposlušnosti (24-25), propuštenoj šansi za nasljedstvo (26), nelojalnosti (28), provokaciji (32), kompromisu (34-35) i religioznoj korupciji (37-39). Ali (s većim naglaskom) ovo je priča o božanskom spasenju u sili (8-11), spremnosti da se smiluje (23, 30), stalnom

susretu pravednog suda s nezasluženom milošću (40-43), suosjećajnom slušanju vapaja za pomoć (44), i vjernosti zavjetu i ljubavi (45). Ovo je lekcija iz naše povijesti: naša nevjernost, njegova vjernost.

Blagodat Božja (1-3)

Narod je jadan ostatak: većina naroda je raštrkana zbog izgnanstva (47). A ipak početna tema nije molitva za njihove ozbiljne potrebe, već slavljenje koje izražava sigurnost u Božju vjernost od koje zavise. Ipak, ljudi su svjesni da Božja blagodat nije nešto što se može žicati ili zloupotrebiti. Razumiju da im ona donosi obavezu i zahtijev da žive na odgovarajući način.

Solo molitva (4, 5)

Vođa slavljenja prelazi da moli osobnu molbu, koja je po sebi mjera vjere koja stoji iza ovog psalma. Izgledi naroda u budućnosti su svjetli: to zajednica vjernih ne dovodi u pitanje. Ali, on moli da on osobno ima privilegiju da ima udjela u Božjim budućim blagoslovima koje je spremio za svoj izabrani narod.

Griješ i spasenje (6-46)

Zajednica ponizno priznaje grijeh Bogu, riječima koje je u svoje vrijeme koristio kralj Solomon. Njihova iskvarenost je ista kao i njihovih predaka. Povijest ima tu osobinu da se ponavlja, naročito u duhovnim stvarima. Ljudi se osvrću da vide slavne početke svoje nacionalne povijesti i nalaze da je čak i Izlazak umrljan grijehom. Kao što je Adamov grijeh u izvjesnom smislu pad svakog čovjeka i u njemu se ogleda arhetipski događaj koji je postao šablon koji svako zasebno slijedi, tako su i osnovni događaji u knjigi Izlaska, pustinjska lutanja i ulazak u obećanu zemlju postavili scenu za povijest Izraela koja tek slijedi. I drugi povijesni psalmi su nastali na osnovu Izlaska, itd. Imaju značaj za izbor i spasenje, ali ovaj razotkriva njihovu stranu koja je bila u sjenci. Na sličan način se kršćani osvrću na križ kao znak i Božje spasavajuće ljubavi i

njihovog grijeha. Tako je zajednica koja je u početku koristila ovaj psalam uperila prst optužbe na sebe kada je optuživala svoje pretke. Božja “mnoga djela vjerne ljubavi” (7) da bi zaštitio svoj narod od pošasti i izbavio ih iz Egipta spomenuta su da bi se pokazala prevelika grešnost njihovog grijeha, da se skine maska sa šokantnog karaktera grijeha. Ali, hvala Bogu, gdje god se umnoži grijeh, milost se još više umnoži. On nastavlja da spasava svoj narod, očigledno ne zato što su zaslužili nego radi svoje reputacije, da bi od drugih dobio slavu (čast) i poštovanje kada priznaju njegovu moćnu silu. Iz ovog ugla Izlazak se smatra ključnim faktorom za budućnost: otkriva Boga kao spasitelja svog grešnog naroda. Nije da se ova istina tvrdi previše samouvjereno, ali ona nudi nadu za pokajnike. Uz to, u stanju je da stvori novo okruženje za praktikovanje vjere i slavljenja. Molitva koja se podrazumijeva je da se Bog i danas pokaže kao moćan spasitelj.

Ali grijeh je nastavio da kuca na vrata Izraela i svaki put je bio prihvaćen. U pustinji su “izazivali” Boga i dobili dvosjeklo stanište zbog kukanja. Datan i Abiram su se pobunili protiv vođa postavljenih od Boga i morali su da se istrijebe (Br 16). Na Horebu (Sinaj), od svih mjesta, čak i dok je Bog otkrivao sebe i svoju volju, nezahvalnost naroda je dostigla najniži nivo ikada u epizodi s teletom. Nije ni čudo što je Izrael, kao rezultat toga stajao na ivici propasti. Ali, Mojsije, posrednik zavjeta bacio se kao da je on prekršio zavjet, kao hrabri vojnik koji brani prazninu u odbrani opkoljenog grada. I tako im je bilo oprošteno.

Ali lekciju nisu naučili. Oni su u stvari “odbacili” obećanu zemlju (24) i sve njene poželjne kvalitete. Kukavička nevjera je bila njihova reakcija na Božji poziv. “Ostali su u taboru” i “šaputali o izdaji”. U potpunosti su zaslužili prokletstvo od Boga da im zabrani da uđu u zemlju, prokletstvo čije je dugoročne posljedice Izrael nedavno iskusio. Dalje, napustili su služenje Bogu i upleli se u poganske rituale “beživotnim bogovima”. Ponovo je Izrael pošteđen samo zbog zastupničkih molbi (usporedi Zadatak slugu u Izaiji 53:12). Živo sjećanje na Pinhasa je postojalo među narodom, poseban svećenički čin koji su imali njegovi potomci: to je Božja nagrada. Meriba, što

znači “konflikt”, bila je mjesto za dalju nevolju s tragičnim posljedicama jer je provokacija naroda dovela da toga da i sam Mojsije otpadne od milosti. A kada su ušli u zemlju, što onda? Pokazalo se da je to katastrofa jer su bili izloženi novim iskušenjima idolopoklonstva, žrtvovanju djece i čitavom spektru poganskih običaja. Izrael nije poslušao Boga i prekršio bračni zavjet, postajući “nevjeran Bogu”. Ovdje je ponovo povijest pokazala ogledalo nekim nedavnim događajima. Psalmista namjerno slika period sudac u zlokobnim posljednjim vijekovima prije izgnanstva. To je bio period klatna od kazne do pomilovanja. Izrael je doživio poniženje kao narod – a to nije bilo strano ni novijim generacijama, uključujući i psalmistinu. Nije da su drugi narodi imali nasljedno pravo da budu superiorniji – a naročito ne njihovi bogovi – ali Bog je to dozvolio kao osvetu za duhovne i moralne zločine koje su počinili Izraelci. Ponovo je grijeh naroda još crnji u kontekstu Božje spasonosne pomoći (43. stih; usporedi sa 7. stihom). Što je dovelo do promjena na bolje u iskustvu Izraela? Ljudski govoreći, to je bio pokajnički vapaj naroda Bogu (što je pokrenulo da se smanji gorčina sudbine koja ih čeka).

Vapaj za pomoć (47)

Vjerska zajednica se usudila da uzme izbavljenja iz prošlosti kao presedane za svoju budućnost. Donose svoje osobne vapaje zavjetnom Bogu. Ono što im je sad tako očajnički potrebno je da se Bog ponovo odobrovolji i primijeni svoju zavjetnu ljubav koju su davno imali privilegiju da prime. Mole za obnovljen nacionalni identitet, da se Božji narod obnovi u svojoj zemlji. Obavezuju se da će zahvaljivati ako im molitva bude uslišena i obećavaju da će im slavljenje Boga biti ponos. Psalam je u krug ponovo došao do teme slavljenja (usporedi od 1. redaka nadalje). Zajednica čeka, potpuno svjesna svog grijeha i plate za grijeh. Ali, isto tako je svjesna svog Spasitelja i drže se za njega u nadi.

26. redak – podignuta ruka je pokret koji je pojačavao zakletvu.

48. redak je doksologija (slavljenje) koja označava kraj četvrte knjige u Psaltiru.

PSALAM 107 - Zahvalna pjesma izbavljenih koji su prizivali Gospoda u nevolji

Iz izraza »koje Gospod otkupi« zaključujemo s određenom sigurnošću da je psalam napisan nakon boravka u sužanjstvu. Najveći broj hodočasnika, kao i ostalih skupina stanovništva, se vratio u domovinu. Svi su doživjeli Božje izbavljenje iz teških okolnosti.

S druge strane moguće je da psalmist razmišlja o jednoj od velikih hodočasničkih svečanosti prije sužanjstva. Promatrajući ljude kako dolaze sa svih strana prisjeća se obećanja koja je primio Abraham. Ona su sada usmjerena prema Davidovoj lozi, te se čini da posjeduju eshatološku dimenziju.

Ne možemo ustvrditi da psalam govori o četiri različite skupine ljudi. Prema saznanjima iz hebrejskog jezika vjerojatno se radi o istim ljudima koji su opisani s četiri kuta gledišta. Shodno tome, psalam govori o uobičajenim prijetnjama iz kojih nas je, kao pripadnike Božjeg naroda, izbavila božanska otkupiteljska ruka.

Psalam govori o Božjoj ljubavi kao o predanoj i nepromjenjivoj odrednici. On nikada ne će odustati od onih koje je za sebe izabrao. Njegova ljubav je izražena u otkupljenju kojim spašava vlastite slugu u nevolji.

Druga tema psalma se tiče Božjeg odgovora na molitvu za spasenje Njegove djece. Psalam neprestano ponavlja opis opasnih okolnosti, kao i stalnu molitvu i neumorni božanski odgovor. O crtane su također razne vrste nevolja u koje ljudi ulijeću – neki vlastitom krivnjom dok drugi spletom okolnosti koje je Bog uredio. Vanjski tjelesni problemi se prvo rješavaju (izbavljenje na kopnu i moru), a

potom se govori o unutarnjim i duhovnim nevoljama – ljudima koji se bune protiv Boga ulazeći svojevoljno u ropstvo. Bez obzira na okolnosti rješavanje nijedne poteškoće nije preteško Gospodu.

Psalam 108 - Veličanje Božje dobrote i vjernosti

U ovom psalmu su kombinovane himna i tužbalica, a i jedno i drugo se mogu naći u drugim psalmima. Redci 1-5 se nalaze i u Ps.57:7-11, dok su redci 6-13 i u Ps. 60:5-12 s malim varijacijama. Pošto se božansko ime Jahve koristi u 3. stihu umjesto Adonai iz 57. psalma, sadašnji psalmista je nesumnjivo izvukao svoj materijal iz dva ranija djela. Možda je napravljena kombinacija za potrebe nove povijesne situacije.

Psalam 109 - Protiv podmuklih neprijatelja

Ovaj psalam je osobna tužbalica Bogu. Ima neke neobične osobine koje se najbolje objašnjavaju pretpostavkom da se izgovarao na vjerskom sudu gdje je osoba bila na suđenju. Pred svećenicima sucima, koji su predstavljali Boga, on tvrdi da je nevin i polaže protu-optužbe protiv tužilaca.

Molba za pravdu (redci 1-9)

Psalmista moli da bude oslobođen tužbi. Nije kriv ni po jednoj optužnici. Njegov prethodni život je pun slavljenja Boga, dakle, on je posvećen. On nije jedan od onih ljudi koji žive nevjernički, a Bogu dođu samo kad im je kriza kao što se pilot uzdaje u padobran. Tako on moli kao netko tko može tražiti odbranu, kao posvećena osoba bliska Bogu. Optužbe protiv njega nemaju temelja. To su upakovane laži. U stvari su nezaslužno, šokantno uzvraćanje za prijateljstvo i posredničke molitve za dobrobit tužilaca.

Zloba onih koji ga optužuju (6-19)

Očigledno su oni koji su optuživali psalmistu planirali podignuti lažnu optužnicu protiv njega i napadnu ga na sudu. Nadali su se da će i samo njegovo “Nisam kriv” da ga osramoti na sudu. Toliko je velika bila njihova mržnja da su željeli za njega privezati zlo. Željeli su da prerano umre nakon što je ostao bez posla. Njegovoj djeci su željeli da postanu prosjaci, a on da bankrotira i osiromaši. Željeli su vidjeti njega izbačenog iz društva koje je gusto satkano i gdje je usamljenik proklet. U kulturi gdje se cijeno ime koje se prenosi s generacije na generaciju, oni su mu poželjeli da se istrijebi. U vjerskoj zajednici gdje se porodična solidarnost držala utjecati na buduće generacije (up. Izl 20:5), oni su željeli da Bog učini nešto najgore.

Na kojoj osnovi su izgovarali te zlobne kletve protiv psalmiste? On se ne plaši da ih citira. Optužuju ga da nije ispunio dužnost susjeda koju je zavjet stavio na članove njegovog odabranog naroda kao odgovor na Božju zavjetnu ljubav (ljubaznost, Heb. hesed). Kako tvrde njegovi protivnici on je bezobzirno zlostavljao svoje sirote žrtve do smrti. Ova optužba je usko povezana sa kletvama koje slijede. Izgleda da ga optužuju za vračarenje i bacanje čini na svoje žrtve. Pokušali su prizvati suprotne čini na njega, kao osvetu za njegovu navodno redovnu “naviku” da proklinje. Htjeli su ga to uplašiti i držiti ga čvrsto.

Obnovljene molbe (20-29)

Ova citirana osjećanja su takva uvreda za istinu da oni koji ih podržavaju sami zaslužuju da ih dožive. On moli svog božanskog suca da bude takav kako se otkrio (kakvo mu je ime) i kakvo je njegovo zavjetno staranje (ponovo Heb. hesed). On je snažno svjestan svoje potrebe i bespomoćnosti van Boga. Sada nakon sve muke on je samo sjenka onoga što je nekad bio i osjeća da je ostavljen na milost i nemilost svojih protivnika. Mogu ga otresti kao insekta sa kaputa i riješiti ga se. On je postio pripremajući se za ovo vjersko suđenje (usp. 69:10 i dalje) i zato se osjeća fizički slabo. Mora podnositi njihove uvrede dok mu se rugaju uvjereni u svoj uspjeh.

Zato se on prepušta Božjoj ljubavi tražeći da ga pravda ne izda. Nesrećna smrt zbog koje ga optužuju (up. 16. stih) nije se desila njegovom krivicom već je Božje djelo. Kako sebe uvjerava u istinu raste mu pouzdanje. Pretnje onih koji ga optužuju mu više ništa ne znače: on se stara kako da dobije Božji blagoslov. Pošto je on odani sluga Božji, njegov slučaj je Božji slučaj i on se nada povoljnoj presudi. Ako će se suditi po pravdi, njegovi protivnici će izgubiti slučaj i suočiti se s poniženjem neuspjeha.

Obećanje da će slaviti Boga (30,31)

Psalmista obećava da neće zaboraviti ovo olakšanje nakon što ga je dobio. Svjedočit će da cijeni Božju pomoć pred cijelom zajednicom kada budu slavili Boga u hramu (svetinju). Ima sigurnost da će pobjediti. Zar ne zna da Bog pomaže autsajderima, kao advokat? Njegov sudac je i njegov savjetnik odbrane.

8. stih je izrečen za Judu u Djelima 1:20 kao garancija da mu je apostolstvo i posthumno oduzeto i dato drugome. Kao i svi psalmi koji govore o nepravедnom stradanju i ovaj najjači odjek nalazi u onome što je Isus doživio. Prema tome Juda je odgovarajući nasljednik ovog prokletstva, kao najveće utjelovljenje nevjerstva u povijesti.

Napomena:

18. ušao...kao voda: to je možda aluzija na neprijatno iskustvo 'gorke vode koja donosi prokletstvo'.

31. očigledno su na sudu i tužilac i odbrana stajali s desne strane optuženog.

PSALAM 110 - Mesija - vječni kralj i prvosvećenik

Podrijetlo ovog psalma je kraljevsko, govorio ga je dvorski pjesnik u čast Davidovskog kralja, vjerojatno nekom posebnom prilikom kao što je njegova krunidba. Citirana su dva božanska proroštva, a psalmista je oba pojačao.

Božji poziv (redci 1-3)

Prvo sveto proroštvo koje pjesnik uzima je uvjerenje o prestižu i moći. Kralj je pozvan na mjesto časti uz samog Boga, jer je on Božji predstavnik i umjesto Boga na zemlji. U ritualnom smislu to što sjedi na tronu pored Gospoda može aludirati na kraljevo uobičajeno mjesto pored 'stubova' u hramu. Pobjeda je jamčena. Strani neprijatelji su često zloupotrebljavali nesređen period nove vlade neiskusnog kralja, ali on je ohrabren obećanjem božanske pomoći. Psalmista nastavlja objašnjavati značenja proroštva. Žezlo koje je kralju povjereno je određeno da daleko putuje, tako reći. Iz kraljevskog i religijskog glavnog grada Bog će proširiti njegovu vlast i učinit će da zrači i među njegovim neprijateljski nastrojenim susjedima. Kralj je uvjeren da će ga trupe vjerno podržati. Oni će se s entuzijazmom poistovjetiti sa svojim kraljem komandantom. Mladići u zemlji će se sakupiti rano na dan bitke, svježi i puni snage, da se bore za svog Gospodara.

Božje obećanje (redci 4-7)

Sljedeće proroštvo je ozbiljno jamstvo kraljeve svete uloge u Božjoj svrsi. Jednom je jebusejski kralj vladao u Jerusalemu i bio je 'svećenik Boga svevišnjega'. Abram je sreo Melkisedeka, drevnog člana ove kraljevske loze, i ukazao mu čast. Kada je David osvojio Jerusalem, dodao je privilegije jebusejski kraljeva svojim pravima koja je imao kao kralj Izraela. Kralj Izraela koji je vladao iz Jerusalema je nominalno bio i svećenik, posvećeni posrednik između Boga i njegovog naroda. U praksi su kraljevi imali male koristi od ove časti: možda iz tog razloga psalmista ne daje direktno objašnjenje svog drugog proroštva. Trajnost božanskog ustoličenja je naglašena. Bog se ne predomišlja. Za razliku od jebusejske dinastije, Davidova se nikada neće ugasi. To što je kralju darovana jebusejska kraljevska titula očigledno psalmistu podsjeća na prvobitno osvajanje Jerusalema zbog kog je to i bilo moguće. On u ovoj pobjedi vidi sigurnost da će Bog nastaviti pomagati u danima koji dolaze. Dok se u 1. stihu desnica odnosi na božansku čast, ovdje je simbol za

božansku zaštitu. Kako je pripovjedač Davidovih vojnih pohoda razjasnio, tajna njegovog uspjeha je u tome što je Bog bio s njim. To je bila Njegova moć. Tako će uvijek i biti. Veliki Gospod nad vojskama će raditi uz kraljevu vojsku i jamčiti joj pobjedu.

7. stih se očigledno odnosi na kralja iako se očekuje direktno obraćanje. Možda se aludira na osvježenog kralja dok šeta. A vjerovatnije je da se odnosi na kraljevsku ceremoniju na izvoru Gihon u blizini hrama kada je kralj ritualno pio iz posvećene česme i simbolički dobijao vitalan izvor neophodan da bi mogao vladati. Pošto je tako ojačan, onda će uživati u izobilju života. Dok su njegovi neprijatelji određeni da budu neuspješni (1. stih), njegova sudbina je život pobjede.

Ovaj psalam je imao svoju slavnu sudbinu da govori o većim stvarima nego što su zadobijene pobjede u istočnom Sredozemlju i o tako važnim stvarima kao što su ove u božanskom planu povijesti. Kako je Davidova dinastija pomračena ova skladba je dobila novo tumačenje, da govori o kralju koji će tek doći, Mesija Božji. Do 1. st. nove ere mesijansko tumačenje ovog psalma bilo je opće prihvaćeno. Isus je ponovio ovakvo shvaćanje psalma kada je izazvao svoje suvremenike i pokazao im, koristeći njihove riječi, da Mesija ima uzvišenije mjesto nego što su oni spremni priznati. Sljedeći primjer svog Gospoda apostoli su slobodno primijenjivali 1. redak na njega i njegovu uzvišenost na nebu. Ovaj tekst drži rekord kao najčešće citiran ili aludirani tekst iz SZ u NZ. Pisac poslanice Hebrejima je uradio mnogo s ovim psalmom; 4. stih je primijenio na Kristovo nebesko, ne-Aronovo svećenstvo nakon što je bio žrtvovan na Golgoti.

Psalam 111 - Himna Božjim djelima

Ovaj i sljedeći psalam se dopunjuju i idu u paru. Oba su pjesme u akrostihu, od po 11 redaka u kojima svaki polustih počinje redom slovima hebrejske azbuke. Početno Haleluja stoji van šeme akrostiha.

Psalmista posjećuje najveći blagdan u hramu. Svjedoči o tome što to njemu znači u solo pjesmi koju recituje pred skupštinom ljudi. Tijekom slavljenja u Izraelu ponekad je bilo ljudi koji su slavili Boga usnama, ali im je srce bilo daleko od njega. Ovaj vjernik bar obožava Boga u duhu i istini; uživa u svetim temama i reagira na njih tako što se posvećuje cijelim srcem.

Zahvalan je što je Bog ustanovio blagdane gdje “dozvoljava da se sjećamo njegovih čuda”(4). Njegova čuda su iznova doživjeli u slavljenju. Ona predstavljaju svetu povijest koja je bila temelj Izraela – Izlazak, put kroz pustinju i darovi: zakon i obećana zemlja. Ti događaji su oduvijek slavljani kao očitovanje Božje moći i svrhe koju ima za svoj izabrani narod. Otkrili su da im je on kralj koji ima i kraljevske osobine, slavu i veličanstvo. Pokazali su njegovu blagu brigu i pravednost ovdje u smislu njegove zavjetne vjernosti. To što ih je hranio prepelicama i manom u pustinji je garancija da će od tada zauvijek držati svoja zavjetna obećanja. Zakoni koje je dao na Sinaju su se smatrali nacionalnim i religioznim ustavom Izraela i utjelovljenjem Božjeg osobnog moralnog karaktera da njegov narod u njemu ima udela.

Što psalmista može reći na ovo? U tim stvarima se Bog otkrio kao svijet u svojoj neshvatljivoj veličini i čovjek zato može reagirati samo dajući poštovanje i zapanjeno se diveći. Pravo poštovanje je u stvari početna točka da koja nam omogućava da izađemo na kraj sa svrhom života i životnim problemima. Takve tajne nisu otvorene za mistike ni filozofe nego za one koji drže Božje zapovijedi. Njegov narod treba na njegova otkrivenja i izbavljenje da odgovori poslušnošću i beskrajnim slavljenjem. Psalmista zamišlja svoj psalam kao novu kariku u lancu koji raste.

PSALAM 112 - Pohvala pravednika

Ovaj psalam u akrostihu se nastavlja tamo gdje je prethodni stao. Najvjerojatnije je isti pjesnik odgovoran za pisanje oba. On je objašnjenje retka Ps.111:10 i također primijena Božjih atributa kod

vjernika. Što se tiče posl. Efežanima 2:4-10, ako Ps.111 slavi Božju milost, onda ovaj pohvaljuje dobra djela koja su i bila njena namjera i rezultat.

Boga pravilno može slaviti samo onaj čiji je cijeli život obilježen poštovanjem i voljnošću da bude poslušan. Takav čovjek ulazi u radost starozavjetnih obećanja materijalnog napretka. I njegova porodica uživa u blagoslovu. Ne samo da Božja pravednost traje zauvijek (111:3), nego i njegova, ovdje u širem smislu da je Božja namjera ideal blagoslovenog života, baš u svemu. Štoviše, on postaje svjetlost koja svjetli u tami, ohrabruje i pomaže drugima u nevolji. U njemu se kao u ogledalu ogleda Božja osobina ljubazne darežljivosti (111:4) i on je živi kanal Božje dobrote. Koliko god da je bogat nije pohlepna škrtica, već slobodno dijeli ono što mu je Bog dao s onima koji nemaju. Pošto je blagosloven on postaje blagoslov drugima. Ne gazi interese svojih prijatelja već “pošteno vodi svoj posao”.

Što god da dođe on je čvrst jer mu je od Boga data sigurnost i ljudi nikada neće zaboraviti njegov dobar primjer. Da se zna, on nije slobodan od životnih šokova, ali njegova vjera ga čvrsto drži. “utvrđeno je srce njegovo, neće se pobožati”. Vidjet će uspjeh u svom životu i poštovat će druge. Slika napretka koji je nagrada za vrline je pojačana time što se na kraju pominje frustrirana zavist zlikovca kome se ni jedna ambicija nije ostvarila.

Novi zavjet koji je više orijentiran na ostali svijet daje manje naglaska na zemaljsku nagradu. Širi princip ovog psalma, međutim, još stoji. Naročito Božji dar materijalnog napretka stvara jednu obavezu za kršćanina. Apostol Pavao citira 9. stih u 2.Kor. 9:9 kao ilustraciju 'radosnog davaoca'.

4. stih je nejasan; prema kontekstu vjerovatnije je da je opisan vjernik.

Psalmi 113-118. Egipatski Halel: Kantata spasenja

Velika sličnost među psalmima ove grupe koji su dio proslave Pashe, posebno je značajna za nas kršćane. Na posljednjoj Pashi, a prvoj

Svetoj večeri, Isus i njegovi pratilci su pjevali Psalme 113 i 114 prije večere, a Psalmi 115-118 bili su himne koje su pjevali na kraju. Nema sumnje da je svaki psalam u ovoj grupi imao svoju literarnu povijest, ali zajedno se zovu "Egipatski Halel/Slavljenje", komentar u pjesmi za Izl 6:6,7.

Psalam 113 temelji cijeli poduhvat u Gospodu – kako je sasvim prirodno za njegovo uzvišeno dostojanstvo da uzvisi siromašne i one koji su u potrebi. Psalam 114 veličanstveno bilježi izlazak: tvorac prilagođava ono što je stvoreno da bude dobro njegovom narodu. 115. i 116. su ravnoteža jedan drugom, redom govore o zajednici i o pojedincu koji su izbavljeni iz duhovne (115) i fizičke (116) smrti. 117. proširuje istinu o izlasku na svjetski nivo – ono što je učinjeno za Izrael, učinjeno je za sve. Konačno, 118. psalam nam omogućava da se pridružimo velikoj povorci, prođemo kroz kapiju i uđemo u prisutnost samog Gospoda.

(a) Psalam 113 - Bog je milostiv prema smirenim

Ovo je prvi od 'Halel' psalama (Psalmi 113 - 118) koji se redovno pjevao na svim velikim praznicima u Izraelu. Do prvog stoljeća nove ere pjevani su za stolom dok je porodica slavila Pashu. Prva dva psalma na početku, a 115-118 na kraju. Tako je izgledala i Posljednja večera u gornjoj sobi.

Poziv na slavljenje (1-3)

Uzvici zajednici koja obožava Boga da podigne srca u slavljenju iznova odzvanjaju. Tri puta su podstaknuti da zahvale Bogu za cjelokupno otkrivenje njegovog karaktera i volje. Kako da ga dovoljno proslavimo? Da bismo to adekvatno uradili potrebno je da ga slavimo sve vrijeme koje imamo i to svi jezici svih stvorenja na zemlji. Ništa manja reakcija u prostoru ili vremenu nije ga dostojna. Grupa koja se sastaje nije izuzeta iz slavljenja, nego uvjerena još više da je njihova obaveza da odigraju svoj dio baš tu i baš tad.

Ohrabrenje da se slavi Bog (4-9)

Izraelski Bog, Gospod, veći je od svega drugog što važi za snažno. Imperije koje su često napadale i zastrašivale malu zemlju Izrael nisu ništa u poređenju s velikim Gospodom povijesti. Svijet prirode, veličanstven i zadivljujući za posmatrača sigurno je mnogo manji nego onaj koji ga je takvog stvorio. A ipak on nije neko udaljeno biće. Zapanjujuće je što njegova slava služi da pojača njegovu neusporedivu milost. On nije samo vrhovni nego jedini Bog koji je “postavio svoj tron tako visoko, ali se ponizio da izgleda tako nisko”. U svojoj veličini on se saginje u milosti prema našem svijetu, do ovdje gdje smo mi. Da bi to ilustrirao psalmista nas podsjeća na Anu (hebr. Hanu) i njenu pjesmu slavljenja. Iz njenog iskustva on vidi da Bog na čudesan način može dati novi život. Srećna majka čija je čežnja napokon zadovoljena i lišenost uklonjena ima razloga da slavi jer je Bog svemira i Bog porodice. Iz Anine pjesme psalmista preuzima temu izbavljenja (1.Sam. 2:8). Bog svemira je i Bog poniznog vjernika. Takav Bog kakav je ovaj zaslužuje da ga ponosno slavimo.

(b) Psalam 114 - Pashalna himna

Ovaj, drugi od Halel psalama, osvrće se na osnove izraelske vjere, na izvor izraelskog razumijevanja sebe i svog odnosa s Bogom. Pozabavio se ovom svetom temom neobično, s čudljivim smislom za humor.

Rođenje nacije (1, 2)

Izraelci su smatrali da su u suštini oslobođen, otkupljen narod. Sa zahvalnošću su se prisjećali vremena kada se teret ugnjetavanja od stranaca otkotrljao s njihovih leđa i postali su slobodni, ne slobodni u anarhističkom smislu, već slobodni da služe Bogu. Do Izlaska su postali sveti narod koji je slavio Gospoda kao svog Boga i koji je postao vazal njemu kao svom kralju.

Čuda Izlaska (3, 4)

Prelazak preko Crvenog mora i rijeke Jordan i zemljotres na planini Sinaj su događaji proslavljeni u pjesmi. Tako, Bog ono što počne i

završi – a sigurnost da može tako uraditi je u njegovoj suverenoj moći koju ima kao Stvoritelj i zato ono što su za čovjeka nepremostive barijere, pred njim nestaje.

Onda se nešto desilo. To je bilo tako potresno da su se svjedoci toga povukli uznemireni i u šoku. Crveno more je “pobjeglo”, Jordan je “prestao teći” i kao da se skupio, dok su planine, zbog seizmičke aktivnosti, poskočile uvis kao neka uplašena ovca!

Postavljeno pitanje (5, 6)

Što bi to moglo biti? Što se događa? Da ih pitamo, predlaže psalmista. U vjeri se godine smotavaju i vjernici osjećaju kao da su tu prisutni u trenutku nakon što se sve to desilo.

Dat je odgovor (7, 8)

Ovo je centralna točka psalma za koju smo pripremani od početka. Bog koji se dosad samo indirektno pominje (Božji, 2.) sada je dramatično otkriven kao božanski heroj Izlaska i čija je prisutnost kod njegovog naroda izazvala takvo uznemirenje. “Gospodar” je tu u sili. Od tog trenutka Izrael nikada više nije bio sam nego je uvijek stajao u njegovoj zaštitničkoj sjenci.

5-8 Suosjećanje i staranje. Pitanja nas požuruju k vrhuncu: jednostavna stvarnost Gospodnje prisutnosti je bila dovoljna da učini čudo izbavljenja. U svojoj milosti se poistovjeti s nekim slabim, čak prezrenim, kao što je Jakov; i onaj koji počinje i dovršava svoje dobro djelo skrbi potrebe hodočasnika svog naroda.

Sav svijet je pozvan da učestvuje u starom zadatku prirode, tako velikom Bogu koji se otkrio među njima u povijesti i neprestano se otkriva dok ga slave u hramu. On je Bog koji čini čuda i može besplodnost pretvoriti u blagoslov za svoj narod.

(e) Psalam 115 - Slava jedino Gospodu!

Psalmi 115-118 su drugi dio Hallel grupe. Oni su bili “himna” koja se pjevala na kraju promjenjene Pashalne večere u gornjoj sobi

(Mk.14:26). Božji narod je u nemiru i slabosti. Donose svoje molbe i slavljenje njemu kao onome tko je u stanju da im pomogne. Pošto su depresivni zbog svojih spoljašnjih okolnosti, u hramu im se podiže duhovni moral.

Molbe Božjoj časti (11, 2). Aluzija na njihovu potrebu citiranjem podrugivanja okolnih poganskih država. Božja reputacija je u pitanju i to je plemenita preokupacija zajednice, a ne da nešto traže za sebe. Zauzimaju svoj stav na osnovu Božjih obećanja i zavjetnog odnosa koji on ima s njima.

Slavljenje Božje sile (3-8)

Sarkastično pitanje iz 2. retka je shvaćeno ozbiljno. Naš Bog je vrhovno mjesto natprirodne sile. A što je s njihovim bogovima? Ako su kao onakvi kakve ih predstavljaju, oni su tužna gomila – nijemi, slijepi, gluhi i u suštini bez ikakvog razuma. Oni koji su im posvećeni neizbježno “postaju kao oni”, nemoćni i razdvojeni od stvarnosti. Kakav suštinski kontrast u odnosu na pravog Boga i na potencijal onih koji vjeruju njemu!

Ohrabrenje vjere (9-11) Očigledno svećenik počinje temu povjerenja i primjenjuje je na zajednicu u potrebi. Poziva i svijet i svećenike jednako, cijelu zajednicu koja poštuje Boga. Njihov Bog je u stanju i voljan je da im pomogne i odbrani ih.

Sigurnost u Božji blagoslov (112-119) Svećenik nastavlja. Primio je uvjerenje od Boga da će održati svoja obećanja. Zavjetna zajednica koja je slušala njegov poziv da ima povjerenja može uvjerena da očekuje dar izobilnog života, što riječ “blagosloviti” u suštini znači u SZ. On na njih šalje svećenički blagoslov u kome odzvanja tradicionalno obećanje da će se stanovništvo uvećati. Narod je izgleda u tom trenutku brojčano mali i obnova tog starog obećanja izlazi u susret njihovoj sadašnjoj potrebi.

Objava slavljenja (16-18)

Baš kao što je svećenik prihvatio riječi okupljenih ljudi (od 8. stiha na dalje), tako sada oni glatko prihvaćaju njegove. Gospod za sebe kaže da je božanska sfera nebesa i ima ogromnu moć. A on je ljudima povjerio da upravljaju zemljom. To nesumnjivo znači da je samo on Bog i da jedini ima pravo da primi zahvalnost od ljudi. Istina, ta privilegija je privremena, ali to je razlog više da sadašnja generacija Božjeg naroda iskoristi svaku priliku da ga slavi. Uzvisivati Gospoda je prirodna reakcija na njegov blagoslov.

(d) Psalam 116 - Zahvalnost Gospodu

Situacija u psalmu je ovakva: smrtna prijetnja (3, 8, 15), izazvana ljudskom prevarnošću (11) i nedostatkom zdravog rasuđivanja (6). Ali, u takvu situaciju ulazi molitva (1-4). Gospod čuje (1-2), milostiv je (daje ono što ne zaslužujemo), pravedan (nikada ne krši obećanja ni posvećenje svom narodu), suosjećajan je (emotivno ga dotiče njihovo moljenje) (5) i osjetljiv je na smrt onog koga voli (15). Zato je došlo spasenje (4-6), izbavljenje od smrti (8) i ropstva (16) i potpuno staranje (7, 12). Posljedica su obećanja koja su data i moraju se održati, obećanje ljubavi (1) i moljenja (2), odmaranja (7) i hodanja (9), osobnog uživanja u spasenju (13) i javnog ispovijedanja (14, 18). Međutim, iznad svega, na krizu su odgovorili vjerom, ona je ključ da sve postane novo (8-11), osovina cijelog psalma.

Pozivanje Boga u dan izbavljenja

Obratite pažnju kako su redci 1-2 i 17-19 povezani riječima Prizvat ću; 3-4 i 15-16 riječima smrt me opkoli ... smrt ... izbavljen...O Gospode; 5-7 i 12-14 'pomože mi u potpunosti' i njegova dobrota, 'njegovo potpuno staranje'. Sve to usmjerava reflektor na redke 8-11, centralni dio vjere. Ključne riječi Povjerovah (10), stoje na sredini između uživanja u novom životu (8-9) i izdržavanja starog života (10-11). Isto kao što je u stara vremena veliki vapaj za pomoć pokrenuo Boga da ih izvede iz Egipta, tako i vjera kroz molitvu ostaje najveća sila koja je na raspolaganju Božjem narodu na zemlji.

Napomena:

1 (bukvalno) 'volim (ga) – jer Gospod čuje moj glas!' 3, 6, 11, 15 Smrt i grob ('šeol') su predstavljeni kao agresivni, izlaze da love svoje žrtve (3). I drugi faktori su isto prijetnja: životne nevolje (3), osobni nedostaci (6, gdje bi jednostavnog srca moglo bolje da se prevede 'ludi/luckasti/nerazumni'), ljudska nepouzdanost (11). Ipak, (15), nepostoji prijevremena smrt. Za Gospoda smrt je previše dragocjena da bi se uzalud bacala. Smrt njegovih svetaca “njegovih voljenih” je kao dragocjeni dragulj koji on daruje – dragocjen za njih i za njega jer kad umru on ih prima u dom. U tom smislu, smrt je posljednji i najveći zemaljski blagoslov za njegov narod.

10 Vjerovah. Kada se ovako koristi znači 'Imao sam vjere'.

Zato. Suočiti se s turobnošću života s tugom i reći da nije promašaj vjere već dokaz vjere. Bolji prijevod je, međutim, “kada” (održao sam vjeru čak ikad sam bio u najvećem očaju) ili “premda” (držao sam se vjere premda je svaka nada nestala).

13 Gospodnja dobrota je isplaćena prvo tako što uzimamo sve više i više od nje. Čaša je ovdje dar “spasenja”, t.j. puno spasenje.

16 Sluga ... sin ... oslobođen. Trostruka sveza: osobna sveza-služenje (sluga), naslijedena sveza-robovanje i dobrovoljno robovanje oslobođenog roba koji voli svog Gospodara i ne želi ići.

17-19 Jak opis “javnog izlaženja” da se svjedoči – i to još jači u svjetlu intenzivne osobne prirode zabilježenog iskustva. Obećanja data u vrijeme nevolje nisu nagodbe s Bogom, već dokaz ozbiljne namjere da se nešto nauči iz iskustva i da se iz njega izroni kao bolja i posvećenija osoba.

(e) Psalam 117 - Hvalenje Gospoda

Ovaj psalam je citiran u Rimljanima 15:11 kao podrška Pavlovom argumentu da je Isus Mesija na svijetu i ispunjenje onoga što piše u Otkrivenju 7:9. Psalam 117 dosiže do srži Božje svrhe i sve do najudaljenijih granica svijeta. Od početka se vjera Izlaska ogledala u Abramovom obećanju blagoslova za svijet uključivanjem naredbi da se u zavjetnu zajednicu uključe i ne-Izraelci. Na sličan način,

Solomonova molitva prelazi od raznolikih domaćih potreba k razmišljanju o strancima koji se mole Izraelskom Bogu i nalaze da ih sluša. Na sličan način istina o božanskom djelu spasenja, koja je usmjerena na Izrael, u istom trenutku je i spasenje za cijeli svijet, jasno je rečeno u Psalmima.

Dakle, tu je kratka izjava da postoji jedan Bog za sve ljude (Gospod ... za sve...narode); da postoji samo jedan narod na svijetu ujedinjen u jednom Bogu (mi u 2. stihu obuhvata sve narode kao da pripadaju uz i u Izrael); da ima samo jedno božansko srce prema svima (njegova nepromjenljiva, posvećena ljubav i njegova vječna vjernost); i da je prava religija odgovor slavljenja i radosti na ono što ovaj pun ljubavi, vjeran i jedini Bog jeste.

2 Veliki “moćni”, “vladar nad svim”. Ako je ovo samo Izrael, onda je ovaj psalam prepoznao da ono što je za Izrael automatski važi za cijeli svijet. Ali, više je kao što je gore već rečeno, “svijet-Izrael”, cjelokupna porodica Abramove djece.

(f) Psalam 118 - Obred za blagdan sjenica

Ovaj psalam je očigledno nastao u proslavama pobjede Izraelskog kralja i naroda. Kasnije je vjerojatno korišćen u periodičnom podsjećanju na Božju dobrotu prema Davidovoj dinastiji i Izraelu u prošlosti. To je posljednji od Hallel psalama koji su se pjevali za vrijeme Pashe. Prema hebrejskoj tradiciji koristio se za vrijeme Blagdana sjenica, na koji ukazuje 27. stih. To je psalam za povorku i počinje ispred vrata hrama i nastavlja se unutra (od 19. stiha na dalje).

Poziv na slavljenje (1-4)

Svećenik počinje psalam pozivajući da se odgovori na Božju trajnu dobrotu. On prvo poziva narod da mu se pridruži u klicanju, a onda i kolege svećenike i na kraju traži da uzvik odzvanja od jednog do svih (pogledaj 115: 9-11).

Kraljevo svjedočanstvo (5-18)

Jedan novi glas progovara. Kralj svjedoči o Božjoj spasonosnoj pomoći u vrijeme ozbiljne potrebe i razmišlja o lekcijama koje je naučio iz svog iskustva. Njegovi prirodni strahovi su prevaziđeni i dokazalo se da nemaju osnova. Sljedeći put panika neće tako lako da ga uhvati. Ovaj dokaz o Božjoj moćnoj podršci mu daje utjehu za budućnost. Biranje ljudskih saveznika, što je nekada bilo očigledno je slaba zamjena za praktičnu vjeru u Boga.

On krizu i njen nastavak predstavlja u kontrastu. Rojevi stranih naroda su ga opkolili i izgledi su da će ga uništiti. Ali molitva i povjerenje u Božju silu su bili oružje koje mu je donjelo pobjedu. Kao kralj Asa nije išao sam protiv neprijatelja: jak u Božjoj snazi, zavisio je od njega i išao u njegovo ime. U 14. retku, Mojsijeva poznata pjesma pobjede ponovo oživljava i postaje njegova osobna. On citira pjesme trijumfa vojske koja svjedoči da joj je Bog to omogućio. Pošto je pogledao smrti u lice (usp. 13. redak), njegova nova šansa za život je prilika da slavi svog Spasitelja. On čak dodaje krizu u slavljenje kao dokaz Božje sažaljive ruke da ga vrati u svoju volju.

Kucanje na kapiji (19, 20)

Kralj traži ući u hram kroz kapiju kroz koju mogu ući samo oni koji imaju ispravan odnos s Bogom u srcu i životu. Njegov poziv svećenicima-čuvarima kapije dobija odgovor koji potvrđuje kraljevo stanje što znači da ga pozivaju da uđe.

Kralj i zajednica slave Boga (21-29)

U hramu kralj koji je pobjedio sve zasluge daje svom Bogu, ponavljajući 14. stih. Očigledno citirajući poslovicu, on kaza kako nije imao nikakve šanse na početku i za vrijeme bitke sa slavnim vrhuncem na kraju. Narod se pridružuje toj temi prateći kraljev trijumf do toga da mu je Bog to omogućio i smatrajući ga čudom. Oni podstiču jedan drugoga da slave taj sretan dan pobjede “kada je Gospod radio”. Oni se mole da taj uspjeh ne bude jedini slučaj već ustaljena šema u danima koji dolaze.

Kao odgovor svećenici izgovaraju blagoslov za kralja i njegovu pratnju, bez sumnje riječima iz Br 6:24-26. Tu narod obećava vjeru u Gospoda kao Boga i izražavaju radost što “mu je lice zasjalo” prema njima i dalo im svjetlost. Onda svećenici pozivaju narod da prođu kroz hram do oltara, dok su se grane kojima su mahali dodirivale i kao da su se spajale dok su hodali. Kralj kao i narod obećava da će osobno imati povjerenja u Boga. Glas svećenika koji se čuo na početku odzvanja ponovo na kraju. Darovavši pobjedu Bog je otkrio svoju dobrotu – neka mu se uzvрати zahvalnošću. Kao i drugi kraljevski psalmi i ovaj je naslijedio Mesija i zapanjujuće je u kolikoj mjeri se ostvario u njegovom iskustvu. Aluzija na 25. redak i dalje na trijumfalni ulazak je značajna. ('Hosanna' je ekvivalentno sa spasi nas, koje se sada koristi kao radostan usklik dobrodošlice). Isus je redke od 22. i dalje primijenio na veći konflikt i pobjedu, na stradanje i uskrснуće koje ga očekuje, a Petar je te Gospodnje riječi ponosno ponovio u Djelima 4:11. ovi redci su postali jedan važan dio novozavjetne mesijanske teme o kamenu.

Napomena:

22. kamen temeljac je pravilno oblikovan, masivan kamen koji osigurava stabilnost dva spojena zida.

27. redak je nejasan dio na hebrejskom. Pridružite se gozbenoj povorci moglo bi, možda da znači 'Pripremite gozbu', ali u svakoj prilici (ništa manje ni kad na umu imamo posljednju Pashu ili prvu Svetu večeru) značenje je 'dođite poslužite se na gozbi koja počiva na božanskom djelu spasenja'.

PSALAM 119 - Himna Božjem zakonu

Ovaj psalam neupitno pripada knjigama mudrosti. Objašnjava potankosti Tore za koju rabi niz istoznačnica (zakon, odrednice saveza, naredbe, sudovi, zapovijedi, pravila, besjede, riječ, put i staza).

Mnoge među njima navedene su u psalmu unutar prve kitice (8 redaka)².

Stalni naglasak na pisanoj Riječi navele su neke kritičare da se upitaju proslavlja li psalmist Riječ ili Gospoda. Ipak, svako se spominjanje Biblije izričito odnosi na njezinog Pisca. Štoviše svi su redci, s početkom od četvrtog, molitva ili potvrda usmjerene Bogu.

Psalam je napisan u akrostihu. Svaka kitica (8 redaka) započinje novim slovom hebrejskog alfabeta.

Umjesto razjašnjavanja svakog pojedinog dijela psalma navest ćemo njegove bitne teme:

UŽIVANJE: Na ovu temu ukazuju izreke u psalmu. Pritom redci 14 i 16 obilježavaju kasnije misli, prvenstveno izraze koji opisuju uživanje, no i usporedbu Pisma s obiljem kojeg odašilje (usporedi: »tisuće zlatnika i srebrnika« (redak 72, kao i retke 111, 127 i 162). Usporedite isto tako redak 14 s retkom 1 koji daje pečat ostatku psalma.

LJUBAV: Kao što Pismo podsjeća, ljubav je dublji osjećaj od uživanja. Redak 132 dotiče srž stvari: »koji ljube ime Tvoje (tj. Tebe)«. Naime, Bog je razlog zbog kojeg ljubimo spise koji Ga otkrivaju. Iz konteksta je također očito da je psalmistova žudnja (redci 20 i 40) usmjerena prema Bogu. Stoga ju on opisuje kao slatku (»riječi tvoje, od meda su slađe« (redak 103)) i snažnu (»otvaram usta svoja zadahtan« (redak 131)). Redak 57, pak, možemo izreći kao »Ti si sve što želim Gospode«.

SNAGA: Privlačnost i milosrdnost Biblije su povezane s njezinom snagom. Ona je čudesna poput Božjeg glasa – kao što možemo iščitati iz redaka 161 (»Srce mi dršće.«) i 120 (»Moje tijelo dršće od straha pred tobom.«). Sličan je izraz u uporabi u Jobu 4,15. Osim

² Njihovo smo značenje raspravili pri komentaru Psalma 19).

toga, Božja Riječ je pravedna (7, 75, 123, 138, 144, 172), pouzdana (43, 142; ne propustite primijetiti uporabu riječi »sve« u redcima 86 i 151, te »srž« u redku 160.), te postojana poput neba i zemlje (89-91, 152; Gospod je u Mt 24,35 otišao dalje ustvrdivši kako je Pismo, za razliku od neba i zemlje, vječno) i bezgranično (96). Usto je neiscrpni izvor »divota« i »čudes« (redci 18, 27, 129).

DOBROBITI PISMA

OSLOBOĐENJE: Gdje je Bog Gospodar služenje predstavlja savršenu slobodu. Ovu, naizgled, proturječnu izjavu ne nalazimo samo u redku 96 (»zapovijedi koja je šira od bilo čega na Zemlji«) već i u redku 45. U potonjem se sloboda nalazi unutar, a ne izvan Božjih naredbi. Dva su vida slobode: slamanje »područja vladavine« grijeha, koje se događa kada Riječ upravlja našim koracima (redak 133), te veličanstven susret s višom mudrošću i pronicljivošću. Izraz »slobodno« iz retka 45 znači prostrano poput »polja prostranog« iz Ps 18,20. Redak 32, koji podsjeća na Salomonovu »širinu uma«, možemo također izreći na sljedeći način: »Slušat ću te željno dok mi otvaraš život.«

SVJETLO: O svjetlu govore dva znamenita retka. U redku 105 se spominjanjem izraza »moje noge« i »moje staze« iskazuje praktična narav Biblije, te ukazuje na svjetlo uz koje se hodi (usporedi: redak 128), a ne sunča ili uživa. Redak 130 nas, pak, poučava o umu koji ima dar razlučivanja. Naime, mala nam je utjeha imati sposobnost vida ako ne posjedujemo sposobnost uvida u stvari oko nas. Molba za »urazumljivanjem« tj. »uvidom« je jasan primjer, te se ponavlja u redcima 34, 73, 125, 144 i 169. Iskusnom oku »lažno« nema nikakvu privlačnost (redak 104). Ista je poruka molitve u redku 66 kojom se traži razum odnosno prosuđivanje, kao i svjedočanstva iz redaka 98-100 o mudrosti koju Bog poučava, a koja je na daleko višoj razini od čovječje.

ŽIVOT je tema mnogih molitava, pogotovo onih sadržanih pri svršetku psalma, te se u redcima 144-159 ponavlja, primjerice, pet puta. Ponekad se veza između Pisma i dara života sastoji u obećanju na koje se psalmist poziva (redci 25, 50, 107 i 154). U drugim se pak slučajevima radi o Božjim zakonima. Poslušnost njima obnavlja (redak 37) i daje život (redak 93; usporedi Ps 19,8). Božji zakoni vode našu pozornost usmjeravajući nam hod prema Njemu. Ponekad psalmist traži život kako bi mogao ispunjavati dobivene naredbe (redak 88, te moguće redak 40). Izrazi poput »oživi me« (redak 25), »podaj mi život« (redci 37, 40, itd.), »poštedi mi život« (redak 88), »očuvaj mi život« (redci 149, 159) odražavaju nijanse konteksta poruke »učini da živim« koja priznaje izravnu ovisnost stupnja živosti o Bogu. Psalmist, naime, traži Božji dodir oživljavanja jer zna da će njegova religija, u suprotnom, biti mrtva.

POSTOJANOST: U prijetećim okolnostima opisanim u redku 23 Pismo ispunjava i zaokupljuje potencijalno rastreseni um. Ovo nije bježanje iz stvarnosti već budnost pri iščekivanju Božjeg savjeta (»Jer tvoja su svjedočanstva uživanje moje, tvoja su pravila moji savjetnici.« (redak 24) i usredotočenost na glavno pitanje Božje volje i obećanja. Potonja su, naime, stvarnija i važnija od čovjekovih spletkarenja. Redci 49 i 50 pokazuju psalmistu koji temelji »nadu« i »utjehu« na pouzdanoj »riječi« i »obećanju«. Drugi primjeri istog načela su redci 76, 89-92, 95, 114-118 te, iznad svega, svjedočanstvo koje odiše mirnoćom u redku 165: »Koji tvoj Zakon ljube, velik mir uživaju, ni o što se oni ne spotiču.«

PSALMISTOV ŽIVOT I VRIJEME U KOJEM ŽIVI

Stranac u svijetu: Iako je Bog oduvijek imao ljude koji su Mu iskazivali poslušnost, a psalmist krug istomišljenika (redci 63, 74), najveći je broj ljudi ipak sumnjičav prema vjeri (»oskvrnuše Zakon tvoj« (redak 126)). Neki ostaju ravnodušni (»koji su dvostruka srca« (redak 113), a neki su pak otvoreni prostaci (»bezbožni koji vrebaju da me upropaste« (redak 95)).

Napadi na psalmista sežu od izrugivanja (redak 22), klevete, ocrnjivanja (redak 69) do rovarjenja (redci 23 i 85). Budući ga vlasti potajno proganjaju zaključujemo kako vladajući režim nije otvoreno otpadnički nastrojen prema Bogu. Redci 87 i 109, pak, pokazuju mjeru u kojoj pritisak može biti smrtonosan. Psalmist je, sudeći prema redku 9, mladić (vidi retke koje slijede nakon retka 99) koji je osjetljiv na porugu (»sramotu od koje strahujem« (redak 39)). Osamljenost ga čini utučenim (»malen i prezren« (redak 141)) oduzimajući mu živost (redci 25, 28 i 83). Poput Jeremije koji je također imao osjetljivu narav psalmist se žalosti, no i žesti nad onim što vidi. Ponekad reagira u suzama (redak 136), a ponekad se srdi (redci 53, 158).

Borba za preživljavanje: Ipak, navedeno učvršćuje njegovo oslanjanje na Božju Riječ. Poput Pavla i Sile ustaje u ponoć kako bi slavio Boga »iako mu pokvarenjaci postavljaju zamke« (redci 61?; usporedi 54, 147?, 164). Pritom moramo ustvrditi kako su, pored njegove poniznosti, posebno dojmljivi opisi snuždenosti koja pak, u redcima koji slijede, prelazi u prikaz dojmljive čvrstine (primjerice u 81-83). On poznaje kušnju svjetovnosti (redci 36?) i nepostojanosti. Svoja djela podastire Bogu (redak 26). Iako u načelu ne skreće od Božjih naredbi (redak 110) svjestan je da je u stvarnosti »zalutao kao izgubljena ovca« (redak 176). Stoga želi da ga Bog traži i pronađe. Zahvalan je za nevolje jer je zbog njih došao pameti (redci 67, 71, 75). Njegove su ostale patnje blijeđe u odnosu na »veliko blago« (redak 162) koje je pronašao u Božjoj Riječi. Željno svjedoči o njoj i velikašima i siromasima (redci 42?, 46), kao i drugim vjernicima (redak 79).

Poziv na ustrajanje: Neposustajanje (»uvijek i do vijeka« (redak 44)) zrači iz osobe koja je odlučila živjeti prema Božjim odlukama odbijajući kročiti krivim stazama, prihvaćajući progonstva i boreći se protiv utučenosti. Psalmist ostaje ushićen (redak 32). Kao što njegove omiljene dvije molitve pokazuju, željan je učenja (»daj me uvida«), obnove i nove Božje stvaralačke snage (»daj mi života«).

Psalmi 120 - 136.

Možda najljepkija grupa psalama u cijelom Psaltiru, 120-134, nazvani 'Pjesme za penjanje', mada bez ikakvog dodatnog objašnjenja kako bi trebalo da razumijemo taj naslov. Ovi psalmi su, međutim, najvjerojatnije prvi put spojeni da bi se napravila pjesmarica, 'Slavljenje hodočasnika', za putujuće grupe koje idu do Siona na godišnje hodočasničke blagdane. Svakako odgovaraju takvim prilikama. Svaki psalam je, naravno imao svoje podrijetlo i namjenu prije nego što je prilagođen da pripada sadašnjoj grupi 'Pjesama za penjanje'. U većini slučajeva ne može im se naći podrijetlo, pa čak i ako je moguće naći ga, od njega gotovo da nema nikakve koristi. 'Slavljenje hodočasnika' je prilagođeno s velikom umješnošću i značenje koje psalam ima u toj grupi je u stvari značajan.

'Pjesme za penjanje' sastoje se iz pet grupa od po tri, plus psalmi 135 i 136. Prve četiri grupe (120-131) imaju sljedeće zajedničke osobine: prvi psalam u grupi izlaže uznemiravajuću situaciju; drugi naglašava Gospodnju snagu da održi/izbavi/izgradi/da nadu; a treći ima temu sigurnosti: na Sionu (122, 125, 128); u Gospodu (131). Ovaj 'pokret' prema Sionu odgovara i podržava ideju 'Slavljenje hodočasnika'. Cijela zbirka služi da održi oči putnika na cilju. 132-134 su psalmi dolaska – kovčeg u Sionu, zajedništvo u Sionu, blagoslov u Sionu. Hodočasnik koji kreće iz okrutnog svijeta (120), iz prave "tame" ovog svijeta (Kedar, 120:5, znači 'crno') završava put u drugačijoj noći (134:1), siguran u Gospodnjem domu i pod njegovim blagoslovom.

Psalmi 120 -122. Prva tri. Kada dođe nevolja, i neprijateljski nastrojeni ljudi (120) i neprijatne okolnosti (121) predstavljaju prijetnju za hodočasnika, ali među Jerusalemskim zidovima je mir (122).

Psalam 120 - Neprijatelj mira

Ovdje počinje grupa od 15 psalama (120-134) od kojih svaki nosi naslov Pjesma za penjanje. Značenje penjanja je nejasno, ali najvjerojatnije moguće mišljenje je da se odnosi na hodočašće uzbrdo do hrama u Jerusalemu, pa su zato ovo pjesme hodočasnika. Prije nego što su psalmi spojeni za tu upotrebu, izgleda da su imali različito podrijetlo. Ovaj je bio zahvalnost pojedinca za uslišenu molitvu. Mnogi Izraelci su na praznicima učestvovali ne samo u zajedničkom slavljenju, već bi iskoristili priliku da svoje osobne probleme donesu pred Gospoda u molitvi i sačekaju njegov odgovor.

Uslišena molitva (1, 2)

'Zazvao sam Gospoda... i uslišio me', to je psalmistino radosno svjedočanstvo. Izgleda da aludira na proroštvo koje mu je svećenik nedavno dao kao sigurnost da će Bog riješiti njegov problem. Bio je žrtva laži i pogrešno su ga razumijeli. Ali sada, nakon što je teret predao Bogu i dobio božansku sigurnost, osjeća da je u duši odbranjen i više se ne plaši.

Božanska pravda (3, 4)

U 3. retku odzvanja formula zakletve "Neka mi Bog učini tako i neka mi doda...". Moguć prijevod je: "Što je pripremio za tebe...? Što još ima za tebe?" Očigledno je da su oni koji progone psalmistu na sebe prizvali prokletstva da bi impresionirali druge "istinom" svojih pogrešnih tvrdnji protiv njega. Psalmista ih podsjeća na teške riječi njihovog krivog zaklinjanja i upozorava ih da mogu očekivati prokletstvo koje su sebi zazvali. Pošto su mu uzvratili riječima osvete, ostrim kao svaka strijela, njih čekaju božanske strijele suda i žar uništenja vruć kao i svaki žar od drvenog uglja.

Ovca među vukovima (5-7) Život je težak, žali se psalmista. Ljudi oko njega mu prijete kao neprijatelju i kao da nije jedan od njih. Kao da živi među strancima, poganima: uopće se ne ponašaju kao pristojni Izraelci. Potrebno je dvoje da se održi mir; on je učinio sve

koliko do njega stoji. Ali, oni su ignorirali predloge za mir. Opterećen ovom situacijom, što je golubica među jastrebima, došao je i bacio svoje brige na Gospoda i primio snažnu utjehu

Napomena:.

4. metlino drvo daje ugalj koji pravi divlju, dugotrajnu vrelinu.

5. stih je metaforičan i objašnjen je u 6. stihu.

Ljudi iz Mešeha živjeli su između Crnog i Kaspijskog mora, a Kedar je bilo Beduinsko pleme u Sirijsko-Arabijskoj pustinji. Stanovnici tih odvojenih oblasti su uzeti kao primjer stranaca pred kojim se jedan Izraelac ne bi osjećao kao da je kod kuće nego kao u opasnosti.

PSALAM 121 - Gospod je čuvar Izraela

Ovaj psalam je očigledno postao pjesma hodočasnika; njegovo podrijetlo, kako oblik dijaloga ukazuje, vjerojatno je bio razgovor između vjernika, Izraelca i svećenika na dužnosti u hramu, od koga je tražio blagoslov.

Izvor pomoći (1, 2)

Govornik jeste, ili očekuje da će uskoro biti u uznemiravajućoj situaciji. Pitanje koje postavlja otkriva njegovu brigu i osjećaj nedoraslosti zadatku. Za hodočasnika bi brda bila planinska oblast oko Jerusalema, u čijem će hramu on uskoro slaviti Boga i nahraniti svoju vjeru. Za psalmistu su planine možda scena opasnog putovanja koga se plašio (usporedi 6. i 8. stih) i za koji je tražio sigurnost da neće tuda ići sam. Druga mogućnost je da planine predstavljaju visine (hebr. bamot) gdje su obožavani idoli. U tom slučaju je indirektni odgovor psalmiste negativan.

Čak i dok postavlja pitanje njegova vjera mu daje odgovor. Može sam sebe da uvjeri izjavom povjerenja. Svemogući Bog koji je stvorio svemir je i Bog pojedinca.

Sigurnost vjernika (3-8)

Svećenik blagoslovom smiruje ovog čovjeka u čijem se srcu bore vjera i strah: 'Neka te blagoslovi sigurnošću'. Bog nije stvoren na sliku čovjeka čija pažnja opada poslije izvjesnog vremena. Ta Straža nikad ne drijema na dužnosti! Kao čuvar Izraela dokazao je brižnost i neprestanu pažnju. A Bog naroda nije ništa manje Bog pojedinca. Njegova zaštita je obećana. On je kao hladovina, metafora čiju snagu mogu cijeniti samo oni koji su živjeli u vreloj klimi. On uvijek stoji u pripravnosti kao tijelohranitelj. Ovom svećenikovom objavom zaštićen je od fizičke opasnosti, od sunčanog udara i mentalne opasnosti od mjesečine. Ako je ovaj vjernik bio spreman da izgovori još neke strahove oni su ugušeni potpunim uvjerenjem koje je dobio. Ključna riječ čuvati, se iznova ponavlja jer ima terapeutsku vrijednost. On putuje pod Božjim blagoslovom. Obećana mu je milost na putu uključujući i siguran povratak. I životni put zato treba podijeliti s Pastirom koji se brine i čuva. Kome je potreban strah kada ima ovakvu sigurnost?

Napomena:

6. Ljudi su se često tijekom povijesti plašili mjeseca i njegovog utjecaja na um i nervni sistem: U Mt. 4:24; 17, 15 'epileptičan' bukvalno znači 'udario ga je mjesec'.

PSALAM 122 - U slavu Jerusalema

Psalam 122 pripada skupini od četrnaest hodočasničkih psalama koje su, vjerojatno, pjevali hodočasnici na putu za Jerusalem. Naime, izraz »Alija« se i danas upotrebi za one koji se useljavaju (doslovce: penju se) u Izrael. Ovakvi su psalmi vjerojatno nastali nakon izgnanstava, te neki među njima pripadaju drugim zbirkama unutar psaltira.

Ovaj je psalam dio niza. Tako, na primjer, Psalam 120 govori o kušnjama iseljenika. Psalam 121 se bavi opasnostima koje vladaju na

putu dok se Psalam 122 usredotočuje na hodočasnika koji se, nakon boravka na svečanostima u Jerusalemu, treba vratiti domu.

Ovo je nastavak pjesme hodočasnika, koja je skladana baš iz ovog razloga, za razliku od drugih iz ove grupe. Jedan Izraelac je došao u glavni grad s grupom svojih mještana da bi prisustvovao jednom od blagdana u hramu. Kada je došao bio je oduševljen scenom i prilikom. Izrazio je svoje misli ostalim hodočascima dok se punog srca okreće nazad, naokolo i napred.

Hodočašće u Jerusalem (1, 2)

Sjeća se radosti iščekivanja i pripremanja za ovaj događaj. Na dužnost slavljenja (4. stih) njegov duh odgovara radosnim Amen. Toliko se radovao ovom hodočašću – “i sada evo nas, stojimo unutar kapija . . . !” Konačno su stigli i pjevač u ime svih izražava ushićenje koje svi osjećaju.

Divljenje Jerusalemu (3-5) Redci 3-5 navode njegove dojmove o Jerusalemu, pogotovo činjenicu da Jerusalem ujedinjuje (habar) narod u blisko zajedništvo (habarim). Iako hodočasnici ulaze u Jerusalem kao pripadnici različitih plemena potaknuti su poslušnošću i željom da slave i zahvaljuju Bogu. Kao pripadnici Božjeg naroda stigli su na mjesto gdje stoluje kralj kojeg je imenovao Bog i koje služi kao središte sudbene vlasti (stih 5).

Jerusalem je bio čarobna riječ za koju se izmišljalo more značenja. Zbog kompaktnosti koju je imao kao utvrđeni grad, okružen zidovima bio je simbol religijske i političke sigurnosti. Od Šiloa i drugih starijih kulturnih centara preuzeo je ulogu svetišta za udružena plemena. Tu su se spajala različita plemena. Dok su slavili Boga zajedno, shvatali su da su prije svega jedno kao narod Gospodnji. Na svima njima, kao članovima zavjetnog naroda počivala je obaveza da slave njegovo ime (ime je složeni termin za Božje otkrivenje sebe i njegovo prisustvo među svojim narodom). Jerusalem se također poštovao kao politički centar teokratije i dom pravde. Njegovi “sudovi” su bili poznati kao sudovi za žalbe gdje je svaki kralj

dostojan poštovanja garantirao da će se izvršiti pravda. Jerusalemljani su važili za mjesto koje u Izraelu pripada Bogu što se tiče obožavanja i društvenog reda.

Molitve za Jerusalem (6-9)

Psalmista ne zaboravlja lijepo ponašanje. Bio je običaj da izgovoriš pozdrav mira kada ulaziš u nečiji dom ili među ljude. U ovom slučaju ovo je naročito prikladno jer u pozdravu odzvanja popularno povezivanje imena grada s hebrejskim šalom. Molitva hodočasnika, na koju podstiče i svoje sunarodnike da je slijede, da Jerusalem po Božjoj milosti bude takav kakvo mu je ime. Stare zajednice naroda živjele su pod prijetnjom i strahom od invazije i da Jerusalem padne, to bi značilo da cijeli narod padne. On je bio srce koje pulsira za cijelu zemlju i izvor njenog života.

On je bio utijelovljenje Božje svrhe za narod. Zato psalmista u svojim molitvama čvrsto oko grada vezuje trostruko uže mira. Taj standard blagoslova je utjecao na živote sve njegove izraelske braće. On zaslužuje stabilnost i napredak ako će biti mjesto dostojno Božjeg dragulja, hrama.

Pjevač se vraća na početnu temu. On je ponosan što ima privilegiju da bude jedan od gostiju u Božjem zemaljskom domu.

Psalmi 123 - 125. Druga trojka. Kada nestane sredstava.

Zbog ljudskog prezira (123) i neprijateljstva (124) Gospodnji narod u potpunosti zavisi od njega jer (125) oni koji mu vjeruju su sigurni kao i sam Sion. U 120. psalmu je molba Gospodu da se postara za neprijatelje; 123. psalam traži da ga opremi jer je slab; 121. predviđa opasne okolnosti; 124. prikazuje kako ljudske sile bijesne; u 122. Sion simbolizira mir; u 125. psalmu simbol je za snagu.

Psalam 123 - Molitva nevoljnika

Zajednica pati pod čizmom ugnjetača. Donose hitne molitve Bogu u obliku tužbalice. To su prvobitne okolnosti u kojima je nastao ovaj psalam, a kasnije je postao hodočasnička pjesma povjerenja.

Tron blagodati (1, 2)

Predstavnik naroda počinje izražavanjem osobne zavisnosti od Boga i povjerenja u njega, i zato nije dorastao zadatku da bude vođa molitve. Bog u koga gleda je kralj nebeski, i više je nego u stanju da izađe u susret ljudskim potrebama. Ugnjetena zajednica ljudi dijeli njegovu poniznost i poštovanje. Riječima je naslikana lijepa slika robova čije su oči uvježbane da prate svaki pokret njihovog Gospodara, čekajući i najmanji pokret koji bi im pokazao njegove želje. Tako su oni svoj duhovni pogled zalijepili za Boga. Čekaju milostivu intervenciju svog Gospodara, polažući pravo na zavjetni odnos (naš Bog).

U vrijeme potrebe (3, 4)

Ponovljena molba za milost i okretanje Bogu u direktnoj molitvi (kontrast je 2. stih) otkriva njihovu uznemirenost i da su u potrebi cijelim bićem. Patnja je postala prejaka i predugo traje. Oni su prezrene žrtve ponosnih ugnjetača čiji lagodni životi u izobilju služe kao okrutno rугanje njihovoj neimaštini. Pošto su svoj problem položili pred Boga, čekaju u nadi koja se vinula iznad okolnosti u kojima se nalaze.

Psalam 124 - Bog je s nama u nevolji

Nastao je kao izraz zahvalnosti zajednice. Narod se okupio da slavi Boga što ih je dramatično izbavio iz nedavne krize koja je prijetila njihovom cjelokupnom postojanju. Kasnije se psalam koristio kao

pjesma hodočasnika koja je jednostavno prepričana kao Božja “pomoć u prošlosti”.

Ljudska opasnost (1-5)

Vođa pjeva prvi stih, onda se zajednica pridružuje u pjevanju. Ponavljanja služe da naglase da “nemamo druge pomoći sem u tebi”. Razmišljati što bi bilo kad bi bilo je često nerealno i besplodno. Ovdje je to bilo učinkovito. Zajednica razmišlja ozbiljnu alternativu. U svojoj snazi ne bismo nigdje stigli. Smrt je u SZ ponekad predstavljena kao proždrljivo čudovište ili kao voda u kojoj se daviš. Te slike su date za neprijatelje naroda, za ljude preko čijih divljih napada rade sile smrti. Nema sumnje da su pričali priče o putnicima koje su zbrisale bujice koje su nastale nakon velike kiše: Božji narod je spasen u posljednji čas od ništa strašnije sudbine.

Božansko izbavljenje (6-8)

Božansko ime koje se na početku ponavlja ponovo izbiju u prvi plan. Preživljavanje i sigurnost dolaze iz Božje ruke i po njegovoj volji. Oteo ih je iz čeljusti grabljivica. Slomio je zamku za ptice i oslobodio svoj narod. Njemu neka je slava! Psalam se završava potvrdom povjerenja: Bog je uvijek bio naša pomoć u vrijeme nevolje. Dokazano im je da je Bog njihov spasitelj, koji iznova koristi svoju moć stvaranja. Kada imaju taj dokaz s pouzdanjem se suočavaju sa svime što će im budućnost donijeti.

Psalam 125 - Tko se uzda u Gospoda neće dopasti sramote

Juda je očigledno bio pod vlašću strane sile, s kojom su neki Hebreji, poričajući vjeru svojih predaka, bili srećni da surađuju. Iz tako teške atmosfere dolazi ovaj psalam pouzdanja, sastavljen da da sigurnost uznemirenim srcima. Temelji se na božanskim obećanjima vezanim za SZ zavjet. Njegov NZ pandan je u 2.Tim. 2:12,19.

Čvrst temelj vjere (1-3)

Izaija je u vrijeme krize onima koji su ostali čvrsti u vjeri dao sigurnost da će čvrsto stajati i u istini. Psalmista ohrabruje svoju braću-vjernike na sličan način. Slika tradicionalnu sliku nepobjedivog Siona. Jerusalem stoji okružen brdima; očima vjere to je simbol Gospodnje zaštitničke sile koja okružuje njegov narod kao obećanje za danas i za svako sutra. Ugnjetavačka strana vlast je svoju tešku ruku položila na zemlju koja je obećana vjernom Izraelu, ali odzvanja uvjerenje da neće zauvijek biti tako. Bog neće dozvoliti da se na vjernike vrši pritisak da ostave svoju vjeru zbog predugačkog iskušenja.

Žarka molitva vjere (4, 5)

Ali, pritisak je već težak. Zato se psalmista na kratko okreće od zajednice k Bogu direktno i moli za njegovu pomoć za vjerne koji su u srcu i životu težili da održe dobre standarde zavjeta. U trenutku izgleda da su izdajnici na strani koja pobjeđuje, ali pjesnik upozorava da to što su napustili svoju tradicionalnu vjeru mora na kraju imati posljedicu da će s neprijateljima podijeliti i kaznu: da si nominalno član zavjetnog naroda uopće se ne računa. Za njega, kao i za Pavla, “čovjek je Židov samo ako je iznutra Židov i obrezanje je obrezanje srca”. Tako se on u završnom blagoslovom moli ne za svakog Židova nego samo za vjerne. Izrael jesu oni koji vjeruju Bogu, pravedni, dobri i pravični. Na te dolazi ovaj blagoslov sigurnosti i ispunjenja.

Psalmi 126 - 128. Treća trojka. Kada prijeti propast

Gospodnji narod je još uvijek na svijetu. Suze (126:5) su svakodnevica. Ali 127. psalam dodaje još jednu stranu ovoj slici: uz životne muke Gospod daje san (1-2) a suze kojima se završava 126. psalam postaju “radosne” (blagoslovene) u Ps. 127:5.

Psalam 128 odzvanja radošću (1. blagoslovljen; 2. blagoslovi; 'Srećan si ti') datom i jamčanom Božjim blagoslovima (4-5). Tako je tema za nijansu drugačija od teme 'dolaženja u Sion' iz prve dvije grupe od po tri psalma. U izvjesnom smislu ova trojka zaista počinje u Sionu (126), a tamo se i završava. Ali počinje blagoslovom za kojim se čeznulo, za žetvom koja tek dolazi, a završava se blagoslovima u kojim se već uživa. Ukratko, to je hodočašće srca prije nego nogu: čežnja za većim blagoslovom nego u kome smo ikada uživali (126), za većom sigurnošću nego onom koju smo ikada iskusili (127).

PSALAM 126 - Spasenje roblja sionskog

Ova pjesma hodočasnika nastala je za vrijeme nemira u narodu. To je emotivna mješavina radosti i tuge, s istom šemom koju ima 85. psalam. Sjećanje na prošli blagoslov, molba za obnovljenje blagoslova i bilježenje božanskog odgovora na molbu.

Slavljenje zbog prošlosti (1-3)

U svjetlu 4. stiha 'obnoviti bogatstvo' ima široko značenje. Ovdje se vjerojatno primijenjuje na povratak iz babilonskog ropstva. Zajednica, opterećena nevoljom u kojoj je, zapanjujuće oživljava čudo tog čudesnog događaja. Iznenadeni radošću, jedva da mogu povjerovati svojim očima – previše dobro da bi bilo istina. Čak su i pogani impresionirani i priznaju da je sigurno izraelski Bog odgovoran za ovo čudo. Da ih pogani ne bi nadjačali, Izraelci ponavljaju radosnim i jednostavnim svjedočanstvima da su zahvalni Bogu za njegovu silu.

Molitva za sadašnjost (4)

Razmišljanje o prošlim događajima je služilo i kao podsjetnika da je Bog u stanju spasiti svoj narod i kao indirektna molba njemu da se ponovo zauzme za njih. Zajednica nakon izgnanstva iskusila je teškoće i frustracije. Velike stvari su ustuknule pred "danom malih

stvari”. Zato se zajednica moli za težak pljusak blagoslova. U kišnoj sezoni suho korito Negepa se pretvara u bujice vode: njihovoj suvoj zemlji potrebno je slično oživljavanje.

Obećanje za budućnost (6)

Prorok iz hrama mu odgovara na molitve. U Kanaanu i Egiptu sijanje je tradicionalno vezano za tugu kao vrijeme smrti. Ova izreka je preuzeta kao suosjećanje za molbe naroda. Oni su umorni od prolaženja kroz probleme i mučenja da društvo učine boljim. Dolazi uvjeravajuće obećanje da njihov trud neće biti uzalud već će biti dobro ulaganje. Sjeme tuge će proizvesti rodnu žetvu radosti i nada će se obistiniti.

Napomena:

6. sjeme za sijanje: čitaj “vreća sjemenja”.

Psalam 127 - Moć Božjeg blagoslova

Drevni Izrael je pozvan da svjetovni život posmatra kao svet. Svakodnevni život se živi pred Bogom i svaka aktivnost treba biti u suglasnosti s božanskom voljom. Pošto je pod starim zavjetom zemaljski život bio borilište božanskog spasenja i suda, prioritarna dužnost Izraelaca je da sve potrebe donesu Gospodu. Dobre stvari u životu su podrijetlom od njegove darežljive ruke u slavljenju; propast je pokazatelj njegovog nezadovoljstva. Jednostavna filozofija se pokazala neadekvatnom, čak i u SZ, a svakako u NZ okarakterizirana je mnogo kompleksnijim učenjem. Ali, pokazalo se da je dobar radni princip za život, i takav može biti i sada.

Na poslu (1, 2)

Dva primjera neophodnog rada su spomenuta. Morali su graditi kuće da bi zamijenili srušene da se brinu za nove porodice.

Noću je neko morao čuvati stražu na zidovima grada da bi upozorili na napad. Ali, aktivnosti od suštinskog značaja za opstanak porodice

i zajednice su osuđene na neuspjeh ako se Gospod ne uzme u obzir (usporedi zavjetno prokletstvo iz Pnz 28:30). 'Bez mene, ne možete činiti ništa' je zavjetno pravilo: samo ako je Bog u poslu sve će biti dobro. Tri puta radi naglašavanja uzalud je data presuda da je čovjek dovoljan. I Bog i čovjek su zajedno uključeni u zavjet i ni jedan čovjek ne smije se usuditi da se otarasi starijeg partnera. I najduže radno vrijeme provedeno u napornom radu nije garancija uspjeha: tajna je u Božjoj blagodati. Nije lijenost ljudska posljedica, ali rad s oslanjanjem na onoga čiji je rad odlučujući faktor.

Kod kuće (3-9)

Prva polovina psalma podučava upozorenjem, a druga pohvalama. Tema, prednost porodice koja je Božji dar, u današnje vrijeme kada je problem prenaseljenost i bavimo se kontrolom rađanja zvuči malo ironično, ali ona se nalazi u starom društvu gdje neprestano postoji potreba za dopunom u broju ljudi zbog uništavanja bolešću, ratovima i glađu. Gomila sinova rođenih ne prekasno u životu je zaista velika imovina, jer će biti dovoljno stari da štite svog oca kad zađe u godine. Oni će biti jaka odbrana protiv nesrećnog napada. Ako bi ga optužili na sudu unutar kapija grada, oni bi se okupili da osiguraju da se prema njemu ophode pošteno i da štite njegove interese kojih su lišeni samci u društvu kao što su udovice ili siročići (up. Izaija 1:23). Neka se takav ponosan otac raduje jer je dobio "dar od Gospoda". Porodica se podržava kao osnovna jedinica društva, od Boga namjenjena kao izvor utjehe i snage, i s druge strane, sfera odgovornosti.

Napomena.

26. redak je težak. Može značiti da Bog tako blagoslovi normalan rad da je prekovremeni nepotreban i čovjekova prilika da spava nije ograničena niti je on žrtva nesanice zbog briga. Moguće je da je hebrejska riječ za spavanje, ovdje neobično napisana, preuzeta iz aramejskog sa značenjem 'napredak'.

PSALAM 128 - Blagosloven je dom pobožnoga čovjeka

Ovo je primjer svećeničkog učenja za vrijeme blagdana za okupljen narod. Naizgled anonimne gomile sastoje se iz pojedinaca dragih Bogu. Svaki od njih ima odgovornost prema njemu i potencijal da dobije bogat blagoslov.

Objašnjeno blaženstvo (1-4)

Tajna blagoslova, naglašava psalmista (1, 4), jeste život posvećen Bogu u poštovanju i poslušnosti njegove moralne volje. Kakav je taj blagoslov? Jednostavni odgovori su otkriveni od 2. retka na dalje i imaju blagi afinitet da liče na sjajne snove modernih materijalista. To je zadovoljno uživanje plodova poštenog rada. Domaće zadovoljstvo da imaš ženu i porodicu. Vino i maslina ne predstavljaju samo plodnost, ovdje seksualnu, nego i vode do Boga jer su dar od njega.

Blagoslovi (5, 6)

Domaća atmosfera prethodno opisana nema ničeg zajedničkog s mentalitetom “male kutije”. Ona je integrirana u jakom duhu zajednice. U centru izraelskog nacionalnog života stoji Jerusalem kao srce koje kuca ne samo u politici nego i u religiji. Tamo je hram, Božji zemaljski dom, a od njega se šire blagoslovi na hodočasnike koji su došli da slave iz svih krajeva zemlje. Kada bi sveti grad nastavio da postoji i napreduje, onda bi pojedinci nastavili primati njegov blagoslov. Vjernici su svjesni osnovne veze između privatnog života i ove centralne točke zajedničke, vjerske solidarnosti. Postoji osjećaj da nema neslaganja u naspramnom postavljanju osobne prednosti da živiš dovoljno dugo da vidiš unuke i molitve za blagoslov cjelokupnog Božjeg naroda.

Ovaj psalam ima toliko toga da nauči nemirnog, individualca, modernog zapadnjaka. Istina je da s 127. psalmom dijeli neka ograničenja, ali ako to nije cijela priča, onda se ovaj dio mora uzeti za ozbiljno. “Čak i činjenica da se mnogi pobožni ljudi moraju boriti

protiv tuge ipak ne poništava drugu istinu da kad god radost uđe u kuću, u njoj se zahvalno i ponizno uživa kao u daru od Boga”.

Psalmi 129 -131. Četvrta trojka. Kada grijeh prijeti

Četvrta tri psalma ne liče na prethodnike, jer se Sion jedino pominje u prvom od tri psalma (129:5). Njegova sličnost s trećom trojkom se naročito vidi u srednjem psalmu, dok 121. i 124. govore o spoljašnjim suprotstavljanjima, od ljudi i u okolnosti, 129. i 130. naglašavaju unutrašnje, osobne prijetnje, brigu i grijeh. Ponovo se kreće na hodočašće srca. U 129. psalmu, zahvaljujući pravednom Gospodu, Izrael je spasen (1-4) i njemu su ostavljeni bezbožni neprijatelji (5-8); ali, nije li ista pravednost prijetnja za Izrael (130)? Jer ni jedan grešnik ne može stati pred njega (130:3). Ali, on je Bog oproštenja (4) ljubavi i iskupljenja (7). Zato, 131. psalam, u Gospodu je nada i odmor za dušu.

Psalam 129 - Protiv neprijatelja Siona

Zajednica nakon izgnanstva, skrupčana oko Jerusalema je žrtva ugnjetavanja. U Božjoj prisutnosti ohrabruju se i mole da se ne izvrše planovi njihovih neprijatelja.

Utjeha iz prošlosti (1-4)

Prvi pjevač prekida depresivnu tišinu okupljenih ljudi pozivajući ih da mu se pridruže u osvrtnanju na prošlost i stavljanju njihove sadašnje teškoće u povijesnu perspektivu. Progon nije nešto nepoznato Božjem narodu. Nacija, koja je ovdje personificirana neprestano je podnosila patnje, od svoje najranije povijesti, još u Egiptu. Što bi rekli, “sjekli su mi leđa bičem”. Iako su često bili oboreni, nikad nisu nokautirani. Koja je tajna takve izdržljivosti? Recital o stradanju dostiže vrhunac u svjedočanstvu Spasitelja. Pošto je vjeran zavjetu, Bog je svaki put slomio jaram ugnjetavanja.

Oslobađanje tijekom cijele povijesti sažeto je u ovo zahvalno svjedočanstvo u kome odzvanjaju i njihove sadašnje nevolje.

'Zbuni im politiku' (9-8)

Sion je ovdje standard Božje svrhe. Njegovi neprijatelji shvaćaju da su gubitnici. Pošto je sudbina Izraela često bila tragedija koja se završila trijumfom, tako će iskustvo koje je njima namijenjeno biti početni uspjeh koji će se završiti propašću. Neka ne shvate svoj potencijal kao sjemena koja nisu duboko ukorenjena! Poljoprivredne metafore su date kao podsjećanje na blagoslov žetve. Stav koji drugi imaju prema Božjem narodu određuje i kakav stav će On imati prema njima. "Tko dira u njih, dira u zjenicu njegovog oka".

PSALAM 130 - Molitva za praštanje grijehova

Jedan Izraelac učestvuje u hramskoj službi, priznavajući svoju potrebu i osjećaj grijeha i bacajući se na Božju milost. Ovaj psalam je postao pjesma hodočasnika koja na pravi način priprema osobu da poslije slavi svetog Boga.

Molitva za milost (1-4)

Psalmista je oduševljen; iskazuje svoje dubine, što bi se reklo. Moli Boga da izađe u susret njegovoj potrebi. Uvjeren je da je njegov grijeh odgovoran za teškoću u kojoj se nalazi i indirektno to priznaje, od 3. redka na dalje. Da Bog precizno bilježi grijeha ljudi, niko ne bi imao šanse, jer "svi su sagriješili". Psalmista je svjestan ponora koji odvaja ljude od Boga i to ne samo ljude uopće već njega naročito. Odgovor leži samo u Božjem kvalitetu oprostjenja. Ipak Božje oprostjenje ne smije se uzeti zdravo za gotovo. Posljedica oprostjenja treba biti sveto divljenje. Njegova reakcija neće biti zadovoljnost već posvećenje i poslušnost.

Pastoralna poruka (5-8)

Pjesnik se okreće zajednici i s njima dijeli svoju osobnu nadu. On čeka potvrdu da su mu grijesi oprošteni preko riječi oprosta koje izgovara svećenik ujutru. Tu sigurnost iščekuje žarkije nego što čovjek na noćnoj straži čeka da dugi mračni sati prođu. Iskustvo ga je naučilo poruci koju ima za vjernike, jer njegova grešnost nije ograničena samo na njega (3. stih). Božje otkupljenje nije solo predstava, kod Izlaska, već izbavljenje od ropstva grijeha koje Bog može darovati kad god nastupi potreba. Takvo povjerenje u tog istog Boga čija snaga služi njegovoj ljubavi uvjerilo ga je da će On izbaviti svoj narod od kazne i sile grijeha.

Isus (Mesija) je dao novu dimenziju istinama ovog psalma. Poslanica Efezanima 1:7 uzima ključne riječi ovog psalma i povezuje ih s Njim. Točnije 1.Iv.1:8 – 2:2 je njegov novozavjetni pandan, dajući sigurnost da očaj i nespремnost vjernika nalazi lijek u Božjoj milosti.

PSALAM 131 - Smjernost srca

Pojedinac daje skroman doprinos hramskoj službi. Ispovjedanje vjere i pokornost. Shvatio je vrijednost mirnog povjerenja u Boga i glupost pretencioznog ponosa. Nije “zaokupiran” stvarima koje su više od njega.

To mjesto nije zadobio bez borbe sa svojom tvrdoglavom dušom. Daje nagovještaj da je morao nadvladati mnoge oluje sebičnosti. Morao je proći kroz zreo odnos smirenja u Bogu. Poredi sebe s djetetom koje sisa “u majčinom naručju”, koje više ne brine da li će dobiti mlijeko i ne žudi da zadovolji svoje želje, već nalazi zadovoljstvo u maženju i u blizini ljubavi.

I ova pjesma kao i 130. psalam prelazi iz molitve u uzvisivanje. Iz zrelosti svoje vjere psalmista savjetuje vjernike da razvijaju stav povjerenja i nade.

Psalmi 132 - 134. Peta trojka. Kada je dostignut cilj

Ovi psalmi su usredotočeni na Sionu. Završeno je hodočašće; stigli su u dom. Ipak postoji pomak među ova tri: od činjenica o gradu i monarhiji koju je Bog izabrao i uspostavio (132) do sa neba poslanog zajedništva koje ima Božja porodica (133) i stvarnosti stajanja u samoj prisutnosti Božjoj (134). To je kraj hodočašća: Gospod je s nama (132), Božji narod u savršenom zajedništvu (133), Gospodnje sluge u Gospodnjoj svetinji (134).

PSALAM 132 - Za godišnjicu prijenosa kovčega zavjeta

Prije iznanstva ova kompozicija pripada ceremonijalnom sjećanju na Davidovo prenošenje kovčega u Jerusalem. Ima dvije polovine: molitve za kralja koji vlada prinijete u kontekstu ceremonije (1-10) na koje je dat potvrđan odgovor (11-18).

Davidovo obećanje što se tiče kovčega (1-5)

Traži se od Boga da blagoslovi sadašnjeg kralja, poradi njegove revnosti (up. 10. stih). David je naporno radio da bi kovčeg iz Kirijat Jearima donio i isplanirao stalno boravište za njega u obliku hrama (2.Sam.6-7; 1.Lj.28-29). Dao je ozbiljno obećanje da se neće smiriti dok njegove ambicije za Boga ne budu ispunjene. Prvak zavjetnog naroda (Jaki Bog Jakovljevi, stara titula, up. Post 49:24) ne zaslužuje ništa manje.

Povorka i javne molitve (6-10)

Sveto putovanje iz 2.Sam.6:12-15 je očigledno ponovljeno u znak sjećanja. Kor igra ulogu Davida i njegovih ljudi koji su čuli da je kovčeg napušten negdje blizu Efrate, u oblasti Betlehema, Davidovog doma, i odnešen u Kirijat Jearim (Jaar) da bi ga prenijeli

u Jerusalem. Kor ohrabruje ostale vjernike da pođu k hramu da završe ceremoniju pred kovčegom, postoljem Božjeg trona, nakon što je iznova uspostavljen u svetinji nad svetinjama (tj. unutrašnje svetinje u hramu). Ali opet čeka da se ponese u povorci.

8. redak se izgovara kada se kovčeg podiže, obraćajući se Bogu čiju je prisutnost i silu on simbolizirao u Izraelu. Izražena je nada da nosače mogu smatrati kvalificiranim da izvrše taj sveti zadatak (dosl. pravednost), dok je narod, Božji “odani sluga (sveti) pjevao slavu Njemu. Završna molitva se vraća početnoj temi (1. stih) za dobrostanje kralja koji vlada.

Božje obećanje u vezi s dinastijom (11, 12)

U ostatku psalma hramski prorok donosi božanski odgovor na molitve, iznova potvrđujući stara Božja obećanja. Njegova blagonaklonost prema kralju je utemeljena na općoj garanciji da će Davidova loza uvijek vladati. Ali s njihove strane svaki od Davidovih potomaka je obavezan poštovati Božje zavjetne zakone. Ozbiljno obećanje od 11. retka na dalje slaže se s Davidovim iz redaka 2-5.

Božja prisutnost u Jerusalemu i podrška kralju (13-18)

Sada prorok prenosi odgovor na temu iz redaka 6-10. Trajnost dinastije zavisi od Božje prisutnosti u Sionu. On je zaista njegov izabrani dom, kao što tvrdi 8. stih. Njegova prisutnost znači materijalni i religiozni blagoslov za narod i svećeničke kanale milosti. Kao ispunjenje zavjeta s Davidom, Božjim Mesijom, božansko pravo priprema sadašnju osobu koja je na tronu u položaju sile (rog) i stabilnosti (svjetiljka koja se ne gasi). Pobjeda i uspjeh će biti obilježja njegove vladavine.

Psalam je izvanredan zbog načina na koji prošlost punu počasti miješa s onim što je ovdje i sada. Vjernici nisu antikvari koji jedno pokušavaju oživjeti davnu prošlost. Oni su svjesni da je u prošlom dobu njihov Bog jednom zauvijek otkrio svoju volju u djelu i riječi i da je njihova privilegija i odgovornost da se identificiraju s tim otkrivenjem. Kralj je odlučujući sudac za sudbinu njegovih podanika,

kao što je Isus, Mesija, posljednja Davidovska truba za crkvu (Lk.1: 69).

PSALAM 133 - Bratska sloga

Nastanak psalma 133 najvjerojatnije je potaknuo prizor sklada među hodočasnicima u Jerusalemu. Njihovo istinsko i nepatvoreno jedinstvo proizlazilo (hebr. jarad) je, kao ishod zajedničkog posvećenja, iz poslušnosti Bogu. Psalmist ga uspoređuje s uljem kojim se pomazivao visoki svećenik. Ono bi teklo niz njegov okovratnik zbog čega bi haljine odisale ugodnim mirisom.

Početni stih je mudra izreka koja je u početku obeshrabrivala braću da ne bi pravili odvojena domaćinstva i tako dijelili porodičnu imovinu. Ovdje je tome pridodata šira upotreba, kako to otkrivaju stih 3b i religijska narav poređenja u redcima 2 i 3a. Iz cijele zemlje hodočasnici su se sabrali u Jerusalem da proslave blagdan slavljenjem Boga. Scena gužve je lijepa predstava jedinstva zavjetne zajednice, povezane zajedničkom vjerom.

Psalmist traži sliku da prenese koliko cijeni to zajedništvo.

Privlačnost prve može djelimično nestati za kršćanina ako usporedi predivno djelo žene koja je prosula ulje od narda na Isusovu glavu. Ovdje se misli na miris ulja pomazanja koji se izlijeva na glavu novog glavnog svećenika (Arona), posvećujući ga za vjerski poziv. Teklo bi niz njegovu neobrijanu bradu na njegove predivne haljine. Ceremonija bi pobuđivala različite reakcije, senzualne, estetske i posvećeničke, i ništa manji utjecaj nisu imale gomile hodočasnika na srce psalmiste. Druga slika odražava kako se cijeni osvježavajuća rosa tijekom sušnih mjeseci. Rosa sa Hermona je očigledno izraz za obilnu rosu. Jedinstvo se dalje izjednačuje s rosom s Hermona kao izvorom tjelesnog života naroda ovisnog o vodi. Ne iznenađuje stoga što ime Jordana dolazi od glagola »jared« odnosno »silaziti«.

Okupljanje u Sionu nije puko nacionalističko pokazivanje već traženje Božje određene milosti da se život obnovi u punini. Svećeničko ulje predstavlja blagoslov, a rosa život koji se čuva za Božju porodicu.

PSALAM 134 - Zahvalna pjesma u domu Gospodnjem noću

Ova skladba se očigledno koristila na večernjim službama koje su se, prema hebrejskoj tradiciji održavale za vrijeme Blagdana sjenica. Njegova dva djela, povezana asimetričnom nejasnoćom u razumijevanju hebrejskog glagola barak, 'blagosloviti', moguće je pripisati i zajednici i svećenicima. Jedna vjerzija prijevodi riječ barak prema dva značenja koja ima (redci 1 i 3 kao slavi...blagosilja).

Blagosiljanje Boga (11, 2)

Od svećenika se traži da predstavljaju zajednicu u usmenom izljevanju divljenja i fizičkim gestom podizanja ruku (što simbolizira molitvu) prema Svetinji nad svetinjama gdje je Bog simbolički na tronu.

Božji blagoslov (3)

Daju odgovor prizivajući blagoslov na zajednicu. Iz hrama na Sionu izlazi blagoslov koji će pratiti hodočasnike kada se budu vratili kući. Pošto dolazi od Stvoritelja svijeta nema granice.

PSALAM 135 - Pohvalna pjesma

Ova praznična himna slavi veličanstvo i milost izraelskog zavjetnog Boga. Fenomen s vremenom citiran u 7. retku može se poistovjetiti s korišćenjem na jesenjem Blagdanu sjenica. Počinje i završava se jednim entuzijastičnim Slava Bogu!

Prvi poziv na slavljenje (redci 11-4)

Zajednica se poziva da pjeva slavu Bogu. Starozavjetno slavljenje nikada nije bilo mutno, emotivno izljevanje, nego je bilo logički utemeljeno u osobi i/ili djelo Božje. Od razloga koji su ovdje dati prvi je opći da se radosno cijeni to što je Bog otkrio sebe (svoje ime). Drugi je izabiranje zajednice i činjenica da pripadaju njemu. Zahvalno se osvrću na period kada je došlo do velike razmjene, na Sinaju.

Božje otkrivenje u stvorenjima i u povijesti (5-14)

Solista pjeva da je uvjeren u veličanstvo i jedinstvenost našeg Gospoda. Cijeli svemir, koji su drugi narodi dodijelili panteonu bogova, služi jedino Njegovoj suverenoj volji. Kišna sezona s olujama i vjatom je pod njegovim staranjem i kontrolom, a ne pod vlašću Kanaanskog Baala, kako tvrde njegovi poklonici. On je također Gospod povijesti, konstruirao je velike spasilačke događaje Izlaska i osvajanja Kanaana. Sihon i Og u Transjordaniji odigrali su važnu ulogu u izraelskoj tradiciji kada je trebalo poraziti prve kraljeve. Bog je oblikovao kurs povijesti za dobrobit njegovog zavjetnog naroda, da im da obećanu zemlju. To ponosno pominjanje starih korišćenja nije jedna preokupacija davno prošlom slavom. Božje povijesno otkrivanje njegove prirode i volje je uvijek važno i zaslužuje da ga se stalno sjećamo u slavljenju. Podrška njegovom narodu u prošlosti je jamstvo da će se zauzeti za njih i u budućnosti.

Ljubomorni Bog (15-18)

Sada se razvija nagovještaj iz redaka 5-7. Bogovi okolnih naroda, koji su uvijek bili iskušenje za Izrael, zvanično su odbačeni. Zato se implicitno objavljuje slavljenje pravog, živog Boga i povjerenje u njega.

Konačni poziv na slavljenje (19-21)

Poziva se svaki sector vjerske zajednice da da svoj doprinos službi slavljenja da bi se osigurao najveći stepen harmonije slavljenja. Laik,

svećenik potomak Arona i Levit koji mu je pomoćnik – u stvari cijela zajednica – okupila se u hramu, Božjem zemaljskom domu i rečeno im je da slave svog Domaćina.

PSALAM 136 - Veličanje vječne milosti Božje i Božjih čuda

Kao i prethodni psalam ovo je pjesma slavljenja Boga za njegova otkrivenja u stvorenjima i u povijesti. Antifonalna je: prvu polovinu svakog retka recitirao je svećenik pjevač, a refren je ponavljao kor ili zajednica vjernika.

Poziv na zahvaljivanje (1-3)

Slavljenje u SZ nije sentimentalno ili nejasno već utemeljeno u određenom, praktičnom i osobnom aspektu Boga. Njegova dobrostivost i svemogućnost ovdje izlaze u prvi plan; zajedno jamče stalnost njegove ljubavi.

Ljubav u stvaranju (4-9)

Stvaranje se slavi kao izvanredno dostignuće koje ilustrira i snagu i inteligenciju Boga. Izvjestan broj faza stvaranja izabrane su kao razlog da se slavi Stvoritelj. Ali najvažnija lekcija stvaranja za psalmistu je njegova “izobilna briga”. Njegova stvaralačka aktivnost se tumači kao otkrivenje njegove ljubavi. To nadilazi prirodnu teologiju: zavisi od poznanja Boga kao Spasitelja i kada se okrenemo tom znanju ono objasni moćne fenomene prirode i daje im novo značenje.

Ljubav u prošlosti (10-22)

Za svjetovnog povijesničara povijest je mješavina sreće i ljudskih osoba, ali za vjernika Bog je dao svoj pečat i svrhu i osobnost ljudskom iskustvu. Ovdje se govori o narodnom iskustvu Izlaska cijelog Izraela, o putovanju kroz pustinju i o ulasku u Kanaan. To su

veliki arhetipalni događaji koji, kao Isusovo raspeće i uskrsnuće u NZ, otkrivaju i obećavaju Božju stalnu ljubav prema zavjetnom narodu. Svaki detalj je pripisan ljubavi i staranju božanskog Čuvara i Vodiča.

Ljubav koja otkupljuje i održava (23-26) Redci od 23. nadalje su ili sažetak onoga što slijedi ili se odnose na kasnije događaje nakon povratka iz izgnanstva. Bog se sjeća svog djelovanja u vezi s obećanjem iz prošlosti ili u skladu s odnosom koji je ranije uspostavio. Zahvaljujući njemu Izrael uživa u slobodi i pobjedi nad teškim protivnicima. Njegov blagoslov nije ni stvar samo prošlosti niti je ograničen na Izrael. Konačni dokaz njegovog staranja, izbor koji možda ukazuje na blagdan žetve kao pozadinu ovog psalma, jeste opskrba svih stvorenja hranom. Njegovo staranje i ljubav prelivaju zavjetni narod i obuhvaćaju svijet. Završni poziv u 26. stihu zaokružuje psalam vraćajući se na redke 1-3. Izbor titule nakon izgnanstva, Bog nebeski je proizvod želje da se ponovi 5. stih. Ogromno, misteriozno nebo simbolizira Božju silu, koja daleko od toga predstavlja neizbježnu prijetnju, služi da podupire njegovu ljubav i potvrdi njegovu djelotvornost.

PSALAM 137 - Na rekama babilonskim

Povijesne knjige Starog zavjeta teže da pokažu da su napisane u ukočenom, bez osjećajnom stilu. Ovaj psalam-tužbalica razotkriva osobno iskustvo i osjećanja hebrejskog izgnanika koji, tu i tamo, oživljava traumatične događaje iz perioda deportacije u Babilon i pada Jerusalema koji je to i prouzrokovao. Ključne riječi koje povezuju tri djela su sjeti se i Jerusalem (ili Sion). To je dirljiva mješavina ljubavi i mržnje.

Scena tugovanja (1-4)

Na šumovitoj obali jednog od kanala u Babiloniji grupa hebreja je “sjedila i plakala”. Njihova tuga nije bila puka nostalgija. Proganjala su ih sjećanja na Sion, gorko-slatke uspomene na blagdane i zajedništvo s Bogom i vjernicima i tragična sjećanja na ruševine koje su sve što je ostalo od Božjeg zemaljskog doma i glavnog grada njegovog kraljstva. Ta grupa, možda su to stari hramski muzičari, imala je harfe sa sobom, ne u rukama, nego okačene na granama, jer nisu imali srca za muziku. Utrljavajući so na rane, babilonski stražari su im sarkastično tražili da ih zabave pjevajući jednu od sionskih pjesama koja veliča slavu Jerusalema. Odbili su bacati bisere pred svinje. Osjećali su da to nije ni mjesto ni vrijeme da se pjevaju svete pjesme. Očaj iz redaka 1-3 naglašen je na hebrejskom stalnim ponavljanjem završetka -nu (mi, naš), čiji patos odzvanja kao u Izaiji 53:4-6.

Zaklinjanje na lojalnost (5, 6)

Psalmista sada govori kao pojedinac, opažajući svoje pojačane emocije. Njegovo obećanje da će uvijek voljeti Jerusalem ozbiljno je kao i svaki bračni zavjet. On na sebe priziva kaznu fizičkog hendikepa, da nikad više “ne zasvira harfu” ili da “ponovo zapjeva”. To je više od patriotizma: grad je simbol božanske prisutnosti i slave. Njegova vjernost gradu je mjera vjernosti samom Bogu.

Molitva za osvetu (7-9)

Vračeni u svoju zemlju izgnanici su ponovo bili svjedoci pustošenja koje su upamtili. Tek 22 godine nakon prvog povratka 538. god. p.n.e. razrušeni hram je obnovljen. Psalam očigledno pripada godinama između kada je svaki pogled donosio sjećanje na katastrofu iz 587. godine. Uzburkala su se osjećanja protiv Judinog bratskog naroda Edoma, koji je izdao srodstvo s njima opljačkavši zarobljeni Jerusalem i predavši izbjeglice neprijatelju. Od Boga traže da pravda pretegne tako što će se saučesnici kazniti. Još veći stepen krivice je privezan za Babilon, koji je ovdje personificiran. Traži se da se božanski princip “oko za oko” izvrši. U staro vrijeme rat se okrutno vodio i protiv budućih generacija zlostavljanjem beba, a u

svjetlu 8. stiha takvo iskustvo je doživio i Juda. Možda psalmista svjesno citira proroštvo. Njegovo bijesno izljevanje prevazilazi osvetu, jer su njegova ljudska osjećanja neodvojivo pomiješana sa strašću prema Božjoj časti i pravdi.

PSALAM 138 - Zahvalna pjesma

Usprkos teškoćama u tekstu i u tumačenju, jasno je da je ovaj psalam pjesma zahvalnosti pojedinca. Neki stručnjaci smatraju da je autor David ili neki njegov potomak dok drugi tvrde da pripada vremenu nakon izgnanstva, gdje ljudi zahvaljuju što su slobodni.

Božanska ljubav (redci 1-3)

Psalmista je u predvorju hrama licem okrenutim ka glavnoj građevini. Tu je da bi izrazio zahvalnost Bogu, dajući cijelo srce i dušu u slavljenju. Vjerojatno je to predhodilo prinošenju žrtve zahvalnice. On svjedoči o uslišenoj molitvi i zahvalno priča što je Bog sve omogućio.

Otvoreno se protivi poganskim bogovima i ponosan je što ima praktični dokaz da je njegov Bog superioran. Gospod je pokazao svoju odanu ljubav i dokazao svoju veličinu u tome što se otkrio (svoje ime) i u svojim obećanjima.

Univerzalna nada (redci 4-6)

Bolno je svjestan nedovoljnosti svoje male hvale za tako velikog Boga i jedva čeka da dođe vrijeme da svaki kralj na zemlji klekne pred Bogom i podigne glas u slavljenju Boga Izraelovog kada budu čuli njegova otkrivenja. Takvo slavljenje će biti mnogo dostojnije njegovog veličanstva. Čudo je to što se usprkos njegovoj uzvišenosti njemu tako lako može prići – ako mu se prilazi u poniznosti uma.

Osobna vjera (redci 7, 8)

Kada se suočava s budućnošću potvrđuje da ima povjerenja u tog velikog Boga. On realno potvrđuje da još nije došao kraj njegovih nevolja, ali ima sigurnost da je Bog koji daje život uz njega spreman da intervenira za njegovo dobro. Psalmista ima svoju ulogu koju treba odigrati u Božjem planu i može vjerovati Bogu da će ga tamo i voditi. Izražavajući do kraja svoju zavisnost o Bogu on završava psalam molitvom. Kao dio Božje rukotvorine, on ima Njegovo neprestano staranje.

stih 1. bogovi: moguće 'anđeli'.

stih 6. poznaje: moguće 'ponižava'.

Bog ima njegov život, on sada može imati Božje aktivno staranje i brigu. Dokazao je da pomaže i spasava i psalmista se može osvrnuti na opasnosti u kojima ga je Bog zaštitio. Sada mu je ponovo potrebna njegova božanska podrška. On se moli da zle namjere njegovih progonitelja budu smetene.

PSALAM 139 - Bogu koji sve zna i sve vidi

Psalam 139 se najbolje sagledava u kontekstu svojevrsnog vjerskog suda (usporedi Ps 109). Pritom psalmist, i to pred svemoćnim Bogom koji ga u dušu poznaje, ukazuje na vlastitu nevinost. Bog je oduvijek uz njega nadzirući mu život od njegovog početka (usporedi Jer 12,3; Iv 21,11-7; 2 Kor 11,31)

Božja sveznajuća brižnost (redci 1-6)

Pisac se rado podvrgava božanskom preispitivanju. Stoga je «gol i razgoljen» pred Božjim očima (Heb 4,13) istovremeno shvaćajući da su svaka pojedinost, svaka pomisao i svaka neizrečena riječ njegove svakodnevice poznate Bogu. Ne može ništa sakriti od Boga jer je Njegova zaštitnička ruka uz njega (usporedi Izl 33,22). Božje sveznanje koje nadilazi granice njegovog razumijevanja zato u njemu pobuđuje snažno divljenje.

Božja sveznajuća brižnost (redci 7-12)

Psalmist dalje razvija misao iz petog retka. Kamo god krene Bog će biti s njim. Pritom priznaje da bi mu, čak i kad bi to želio, bilo besmisleno pokušati pobjeći od Boga. Ukoliko ništa od Njega ne može sakriti, tada ne može ni samoga sebe. Božja ruka će uvijek biti prisutna kako bi ga izvela na pravi put. Posve je nebitno hoće li se popeti na nebo ili sići u podzemlje, otići na istok ili na zapad zemlje (usporedi Jer 23,23→). Bog nikako nije obično ljudsko biće od kojeg se može skriti u tami. Psalmist duboko osjeća Božju prisutnost i poručuje kako vlastiti život živi potpuno svjestan ove činjenice (usporedi Job 22,13→)

Božja svemoćna brižnost (redci. 13-18)

Poput Jeremije David shvaća da ga je Bog poznavao i prije nego li ga je stvorio u majčinoj utrobi (Jer 11,5; usporedi Job 10,8-12). Drugim riječima, ovdje govorimo o Božjem predznanju vjernika, odnosno osobe koja u Božjem planu zauzima posebno mjesto, i prije njezina začeca. Štoviše psalmist svoje stvaranje kao zametka u majčinoj utrobi pripisuje osobnom djelovanju Boga. Pritom je njegova reakcija na ovu spoznaju obilježena divljenjem i uzbuđenjem. Svjestan je da je svaki dio njegovog tjelesnog okvira poznat božanskom Stvoritelju, kao i da je njegov profesionalni životni put za Boga otvorena knjiga. Zapravo, sve je to zapisano u svojevršnom inventaru ljudske sudbine (usporedi 56,8; 69,28). Pjesniku je naravno teško pojmiti činjenicu da ga je Bog poznavao i prije nego li je začet. U obožavanju zato priznaje da ne može shvatiti Božju veličinu (usporedi 40,5; Rim 11,36). Neizravno pritom sučeljava Božje potpuno poznavanje njegovih misli (redak 2) i vlastitu nemoć da pojmi Stvoriteljeve misli. Potom se vraća temi trećeg retka. Bog zna da je psalmist legao na počinak te je uz njega kad se ovaj budi. Stoga upućuje sljedeću molbu Bogu koji mu je očito toliko blizu, i koji ga tako dobro poznaje (usporedi: 119,150→).

Molba brižnome Bogu (redci 19-24)

Psalmist tvrdi da je žrtva nasilja, te moli Boga da ga kao nedužnog obrani. Božja čast je na kocki jer je i On bio izložen njihovim

napadima. Molitelj izjavljuje svoju lojalnost Bogu istovremeno naglašavajući da se u potpunosti protivi napadačevim zlim spletkama. Zlo, pritom, ne drži nekakvom apstraktnom idejom već ga vidi utjelovljeno u zlikovcima. Potom se vraća prvotnoj temi propitujući se govori li doista istinu ili je i on možda nanio bol drugima. Prepušta se Božjem vodstvu (usporedi redak 10) na način koji ostaje vječno ispravnim bez obzira kako ga drugi doživljavali.

Napomena

15. u dubini zemlje vjerojatno znači 'u majčinom krilu' (u majčinoj utrobi).

24. putem pogubnim: moguće idolopokloničkim. Neki stručnjaci drže da je moguće da su psalmistu optužili za idolopoklonstvo.

PSALAM 140 - Molitva za izbavljenje

Molitva za osvetu (redci 9-11) Tražeći božanski princip pravde, oko za oko, on se moli da sudbinu koju oni otvoreno žele njemu padne na njih. Požuruje izvršenje zaslužene kazne, kao što je bila vatra u Sodomi ili da se zemlja otvori pod njima kao što su poginuli učesnici Korahove pobune. Radovanje Božjem daru zemlje je privilegija koju su izgubili oni koji su bili neposlušni; a psalmistini neprijatelji svakako spadaju u tu kategoriju. Vraćajući se principu da se sve jednako vraća, on daje argumente da im se njihovo zlo i to što su ga proganjali propisno vrati.

Izjava puna pouzdanja (redci 12,13)

To što je došao Bogu u ovakvoj molitvi dalo mu je unutrašnju snagu i stav koji ranije nije imao. Užasnuti vapaji na početku psalma postepeno popuštaju pod čvrstim uvjerenjem da je Bog, kao kralj Izraelaca, uspješan sudac i spasitelj siromaha (onih koji vjeruju). One žalbe koje je ljudski sistem zapostavio kod Boga nalaze zadovoljavajuće rješenje. Psalmista se raduje vremenu koje će

sigurno doći, kada će pravedni (pravi vjernici), za koje je sinonim često siromašni, “imati dobar razlog da mu zahvaljuju” svjedočeći o njegovoj milosti koja spasava. Budućnost je njihova, kao i pravo da ga obožavaju i žive na njegovoj zemlji. Tako on ohrabruje svoje srce i srca onih koji s njim slave.

Drugi dio 3. stiha je citiran u Rim.3:13 gdje je katalog starozavjetnih izjava o ljudskom grijehu.

PSALAM 141 - Molitva da nas Bog sačuva od zla

Ovo je vapaj čovjeka za pomoć. Tu su spoljašnji neprijatelji koji ga hoće uništiti, ali svjestan je također da ima i neprijatelja u sebi, svoj um koji lako pada u iskušenjima da učini zlo. On moli Boga da ga izbavi od oba.

Hitna molitva (redci 1, 2)

Psalmista žudi da ga Bog čuje i izražava svoju osnovnu potrebu. Da li će Bog prihvatiti njegovu molitvu? Prinose u hramu koje hoće prihvatiti su iz ruku svećenika, a čovjek se nada da će molitva koju donosi ispruženih ruku isto biti prihvatljiva (usporedi Otk. 5:8).

Snaga da izdrži (3-5)

Traži od Boga da drži njegov govor i razmišljanje pod kontrolom. Zna kakav kaos nastane kada izlete nemudre riječi i potreban mu je jak Saveznik da mu pomogne da čuva jezik. Također zna da ga srce vuče da se upliće sa zlom i druži s nepravednicima. Odlučan je da napusti taj krug ljudi i njihovu izobilnu gostoljubivost i da nauči da cijeni ljubazne ukore pravednih ljudi. Tako će živjeti bliže Bogu kao što se moli.

Sudbina koju treba izbjegavati (6, 7)

Teško je rastumačiti ove redke u hebrejskom tekstu koji sada imamo. Izgleda da psalmista gleda unaprijed na poražavajući kraj

bezbožnika, vjerojatno da bi sebe ohrabrio što je zauzeo drugačiji stav.

Način da se pobjegne (8-10)

Očigledno sad ima na sebi gnjev svojih bivših prijatelja da se bori s njim (usporedi 9. redak s 4.). Traži od Boga pomoć i priznaje da mu vjeruje. Njegovi neprijatelji su kao lukavi lovci, a on je objekat njihove potjere. Jedino oružje koje ima je molitva da stigne pravda, pa da oni budu žrtve svojih spletki a da on preživi nepovređen.

PSALAM 142 - Molitva progonjenog

Molitva mijenja stvari počevši od stanja uma osobe koja se moli. Psalmista se pomjera od depresije i frustracije do točke pozitivne nade i zdravog povjerenja u Boga.

Početni vapaj (1-3a)

Glasno i očajnički objavljuje svoju namjeru da nevolje kaže Bogu. Emotivna snaga mu je na izmaku, ali nalazi neku utjehu u činjenici da Bog već zna i razumije. Ipak, to je duhovni paradoks da molitva nije nepotrebna. Bog ipak želi čuti a vjerniku je svakako potrebno da moli.

Negativne okolnosti (3b, 4)

Objašnjava svoju ozbiljnu situaciju. Neprijatelji su ga uhvatili u zamku i ne može se sam izvući niti ima itkoga da mu pomogne. Nitko mu nije “prijatelj”, nitko “ne mari za njega”. Stoji sam.

Pozitivni izgledi (5-7)

U svojoj očajnoj situaciji tvrdi da je Bog “sve što želim u životu”, svjedoči. Moli se zato što je slab i implicitno priznaje Božju suverenu moć. Obećava da će čim ga Bog izbavi iz te zamke, tamnice nevolje, donijeti u hram žrtvu zahvalnu uz svjedočanstvo

slave njemu kao Spasitelju. U vjeri uživa u nadi da će tamo slaviti za Božje izobilje u obnovljenom odnosu s Božjim narodom.

Naslov dat psalmu odnosi se na Davidovo iskustvo kod Adulama, jer se smatra prikladnim za tu situaciju.

4. u sudu je odbrana stajala s desne strane.

Napomena

zaklon: drugačija hebrejska riječ nego ona u 5. stihu, bolje je prevesti je kao „put za bježanje“.

Psalam 143 - Smirena Molitva

Pojedinac govori ovu tužbalicu u hramu prije nego što bude sačekao proroštvo sigurnosti koje će stići sljedećeg jutra (8. stih).

Molitva (11, 2)

Psalmista koji je u ozbiljnoj potrebi shvaća da ne može vršiti pritisak na Boga da mu pomogne prema zaslugi. Jedina osnova za molitvu mu je zavjetni odnos s njegovim Bogom (sluga, usporedi 10. stih), koji je uspostavila i održava božanska milost. Moli na osnovu Božje vjernosti, na osnovu njegovih osobina da je vjeran svojim zavjetnim obećanjima i spreman izvršiti pravdu i odbrani svoj narod (pravednost). Dobro mu je poznata opasnost da će privući Božju pažnju i tako se otkriti za božansku provjeru. Takvo je njegovo shvaćanje divljenja Bogu i kao posljedica toga, shvaćanje njegove osobne neadekvatnosti. Pominjanje ljudskog divljeg ponašanja nije izgovor na koji treba slegnuti ramenima, već izražava njegovo uvjerenje da grijeh ima silu.

Teškoća (3, 4)

Psalmista objašnjava svoju nevolju uopćenim ali teškim riječima. On je bio žrtva bezobzirnog progona. Raznolike aluzije na smrt u 3. stihu naglašavaju kakav uništavajući efekat ima u njegovom životu. Stoji u

sjenci smrti, već slab i beživotan, kao bespomoćni duhovi zarobljeni u Šeolu. Ovo uznemirujuće iskustvo ga ostavilo „pomućenim od očaja“.

Prethodni slučaj (5, 6)

Njegova nada je utemeljena na Bogu koji se jednom zauvijek djelima otkrio kao Spasitelj i Gospod svih naroda. Utjeha mu je da se podsjeća starih slučajeva kada je Bog dokazao svoju snažnu pomoć. Ne obraća se na osnovu djela svojih ruku, da ispuni zakonske zahtijeve samoopravljanjem, već na osnovu dostignuća Božjih ruku. On u rukama ništa ne nosi, samo ih ispruža prazne u čežnji i potrebi i zavisnosti od Boga, potpuno svjestan svoje praznine (usporedi 42:11 i dalje).

Molbe (7-12)

On je tako slab i potrebna mu je pomoć prije nego što bude prekasno i ne umre. Preklinje Boga da ne odbije da odgovori na njegovu hitnu molitvu.

Očigledno su svećenici pojedincima davali proroštva pomoći jutro nakon što su oni prinosili molitve-tužbalice (usporedi 90:14) i psalmista čezne da dobije povoljan odgovor. Redci 8-10 svakoj molbi dodaju osobno povjerenje u Boga. Ta vjera nema namjeru da bude zaslužna vrlina nego ispovjedanje nemoći. Psalmisti je potrebno da se u proroštvo koje dođe kao odgovor umetne i savjet i uputstvo. A i samo ovo bi mu bilo dovoljno: da zna što raditi, i jednako vrijedno, snaga da to što zna i uspije da postigne. Zato se moli da mu se Bog objavi kao osobni vodič, kao što je u staro vrijeme to činio za Izrael i da mu raščisti put od frustracija i teškoća koje su mu prepriječile put.

Moli se Božjem imenu, njegovom otkrivenom karakteru koji je vjeran zavjetu i odano nikad ne iznevjeri svoj narod. On pribavlja Božju pomoć da se bori u njegovim borbama protiv onih koji, za razliku od njega, nisu obećali svoje živote Bogu i stoje van zavjetnog kruga.

Apostol Pavao je bio svjestan njegove duhovne poruke o grijehu i vjeri. U Rim. 3:20 on pominje 2. stih nakon što je pokazao da je ljudski grijeh univerzalan (up. 3:9). Čovjekova jedina nada je da se baci na Božje besplatno obećanje spasenja. Za pravednost iz 11. retka apostol se okreće stihu Rim. 3:21 (usp. 11:17): riječima kršćanina to znači da je Bog osobno preuzeo na sebe da grešnog čovjeka pomiri sa sobom, a odgovarajuća prilika je „po vjeri u Isusa, Mesiju“. Božja pravednost (t.j. njegov način kako ljude miri sa sobom) u ovom smislu jeste lijek za nepravednog čovjeka.

PSALAM 144 - Molitva za borbu i pobjedu

Prvi dio psalma, redci 1-11, ponavljaju neke djelove iz 18. psalma. Car, Davidov potomak govori u svojoj ulozi kao predstavnik Izraela, izgleda u periodu malo prije izgnanstva, sudeći po jeziku koji koristi. On slavi Boga i moli za njegovu pomoć. U drugom dijelu, redci 12-15, traži se Božji blagoslov za njegov narod. Kao teokratska država Izrael je od svog Boga tražio napredak i mudru vlast posredstvom ljudskog kralja.

Kraljevo slavljenje (1, 2)

Takve ratničke sposobnosti i hrabra djela kakva je on postigao zahvalno kaže da dolaze od Boga, on je jedini izvor toga. Apostol Pavao mu je srodna duša: „Po milosti jesam to što jesam“.

Kraljevo iznenađenje (3, 4)

On ponizno izražava divljenje Božjoj milosti kao u Ps. 8:4. Kako je moguće da Bog prema njemu, običnom smrtniku, pokazuje toliku naklonost? Zašto ga Bog primećuje i na njega obraća toliko pažnje? Kao i njegovi prijatelji, i on je sam sebi mali i nebitan, „poput daška“.

Kraljeva molitva (5-8)

Kraljeva ponizna slika samog sebe upravo odgovara njegovoj uzvišenoj slici Boga. On, koji je iskusio njegovu pomoć u prethodnim prilikama sada traži njegovu intervenciju u novoj krizi. Oslíkava božansku pomoć kao bogojavljenje, prolom kolosalne, vječne energije u prostor i vrijeme s rušilačkim efektom. Ta slika božanske sile služi kao uvjerenje da, koliko god da su veliki kraljevi neprijatelji, njegov Bog je ipak veći i u stanju je da ih pokori. Njegova nevolja je prvo opisana kao silna (ili „duboka“) voda, a onda malo bukvalnije kao pritisak od strane sila koje ne mare da prekrše ozbiljno primirje.

Kraljevo obećanje (9-11)

Zaklinje se da će u hramu pjevati solo pjesmu, skladanu baš za tu priliku, kada mu Bog bude došao u pomoć. Uvjerava samog sebe da će On sigurno pomoći, u svjetlu prošlih slučajeva u Davidovoj dinastiji i iz njegovih osobnih iskustava kao onoga tko trenutno nosi krunu. Ali pretnja od strane invazije je sve veća. Da bi odahnuo od brige kralj razumno ponavlja dirljive detalje svoje nevolje u novoj molbi.

Nada naroda (14-15)

Kraljevi podanici s povjerenjem ostavljaju kralju da se brine za neposredne poslove strane politike. Oni gledaju iznad sadašnje krize u kreativnu nadu obnovljenog blagostanja i sigurnost svakodnevnog života. U SZ su materijalni blagoslovi prirodno pripisivani Božjoj darežljivoj ruci i iznova su od njega traženi. Budućnost naroda je predstavljena snažnim, zdravim mladićima i jakim, lijepim devojkama koji mogu zajedno da sačine bolji narod. Ali samo Bog daje takav napredak. I oni se mole za bogato društvo. Puni ambari imaju svoje opasnosti, ali ako su prihvaćeni s povjerenjem i korišćeni za dobro, oni su poželjna obilježja Božje zavjetne blagodati. Bogatstvo, predstavljeno velikim stadima i krdima, i građanski red su zaista prednosti. Može se pročitati između redova da Juda u ovo vrijeme nije imao ništa od toga. Ipak oni otvoreno gledaju na Boga da im da to što im nedostaje, svjesni da zavise od Njega kao i njihov

kralj. Mnogo vrijednije od onog što je dato jeste sam Davalac, zavjetni Bog.

Napomena

2. moj Bog pun ljubavi: dosl. 'moja stalna ljubav'. Također može se prevesti kao 'moja pomoć koja me nikad neće iznevjeriti“.

8,11. Podizanje desne ruke je bio znak koji je pratio zaklinjanje.

14. Moguće je da bi srednji dio trebalo da se prevede kao 'neka dođe kraj napadima i izgnanstvu'.

PSALAM 145 - Milost i pravednost Boga u njegovu kraljevstvu

Kao i 111. i 119. psalam i ovaj je u akrostihu. Ipak misli u njemu nisu robovi forme: uspjeva da se prilično slobodno razvija. To je solo himna namjenjena da stimulira vjernike da cijene i slave Boga kao kralja. To je tema istražena u pjesmi. Kraljevska kruna znači moć i uzvišenost iznad podanika; također obavezuje onoga tko je nosi da se stara o blagostanju podanika. Zbog tih osobina Boga slave naizmjenično za njegovu veličinu i dobrotu. Psalam odzvanja živahnošću, naročito zbog učestalog ponavljanja riječi sve. Naglasak na kraljevanju i implicitno pominjanje žetve od 15. retka na dalje ukazuje na to da se psalam pjevao na jesenjem blagdanu, Blagdanu sjenica.

Kraljevska veličina (1-6)

Titula kralj uvodi cjelokupnu temu. Psalmista obećava da će cijeli svoj život posvetiti slavljenju Boga zbog otkrivenja sebe (svog imena). Početni razlog se pominje u 3. stihu, ogromna Božja moć. Divljenje koje kod modernog čovjeka izaziva ogromni svemir ovdje je upoređeno s reakcijom na Božju veličanstvenu veličinu. Tu osobinu je solista naučio iz nasleđa koje je prenošeno svakoj novoj generaciji Njegovog naroda, iz pripovedanja o Njegovim kraljevskim

djelima u stvaranju i otkupljenju. Na tu tradiciju svaka generacija je imala obavezu da odgovori slavljenjem, a psalmista dobrovoljno postaje dio ovog živog lanca slavljenja (6. stih).

Kraljevska dobrota (7-9)

U Božjem kraljevanju postoji brižna strana, a i to je dio naslijeđa – stara, a opet nova „priča“ da je ljudi „recitiraju“. Bog blagosilja svoje podanike i vjeran je svojim kraljevskim odgovornostima (dosl. pravednosti). Izjava vjere iz Izl 34:6 citirana je u 8. stihu; to je bio omiljeni tekst hebreja nakon izgnanstva. „Trajna ljubav“ (hebr. Hesed), strogo rečeno je zavjetni izraz, ali postepeno je probio nacionalne granice i koristio se za Božju milost zajedničku za sva stvorenja, kao što je to i ovdje slučaj u svjetlu 9. stiha. (Knjiga o Joni je komentar na stihove od 8. pa nadalje.) kralj stvorenja je izobilan u darovima.

Kraljevska veličina (10-13a)

Zbog svega toga sva njegova stvorenja imaju obavezu da ga slave, a ne samo njegov zavjetni narod (sveti). Pošto Izrael nosi tradiciju Božjeg otkrivenja, svjedok je i susjednim narodima o Njegovoj sili u stvaranju i u zavjetnoj povijesti. Poruka za njih je da je svijet kraljevstvo Njihovog Boga i da je on suvereni vladar i sad.

Kraljevska dobrota (13b-20)

Božanski kralj je vjeran svojoj obavezi da se stara naročito za ugnjetene. Njegovi podanici svuda „gledaju s nadom i zavisnošću od njega“ i iz njegove darežljive ruke sva hrana dolazi. Podrazumijeva se da kada osoba upozna Davaoca u slavljenju mora upotpuniti krug rasta i korisnosti. Sa materijalnih blagoslova psalmista se vraća k tonu 14. retka, posebno pominjući Božju ulogu pomagača u vrijeme opasnosti. On je udaljen samo toliko dolje dopire iskren vapaj za pomoć. On ispunjava svoju kraljevsku dužnost da održava moralni red u društvu, promovirajući blagostanje poslušnih koji ga vole – i podrazumijeva se, drže njegove zapovijede – a protiv onih koji

odbijaju poštovati božanski određen moralni red uperio je oružje pravde.

Na kraju se psalmista vraća na početnu točku (redci 1, 2, 6).

Međutim, njegovo osobno slavljenje je samo po sebi žalosno neadekvatno. Čezne da stoji u zboru svih stvorenja: tek će tako Bog biti dostojno proslavljen.

Stih 13b, nije u skladu s glavnom strujom hebrejske tradicije i zato je prerađen u ovu azbučnu pjesmu. Nadomjestio je kuplet s početnim slovom „n“ koji je nedostajao.

PSALAM 146 - Vječna vjernost Božja

Psalmi 146 do 150 predstavljaju zasebnu skupinu psalama za svečanosti. Nazivaju ih još halelskim psalmima jer proslavljaju Boga. Neke među njima vjerojatno su za posljednje večere pjevali Isus i učenici. Obično dva od ovih psalama su se pjevali prije a četiri posle pashalne večere. Kao i prethodni psalmi, i oni su dio niza. Psalm 146 je psalam pojedinca (redak 1) za razliku od Psalma 147 koji uključuje proslavljanje zajednice (redci 1 i 12). Psalm 148 širi opseg slavljenja na nebesa i zemlju (redci 1 i 7). Štoviše, cijeli svijet treba slaviti Boga zbog onoga što je učinio za Izrael (redci 13 i 14). Pritom su potrebni ljudi koji će predano navješćivati Božja veličanstvena djela (Ps 149) dok »sve što god diše« ne bude slavilo Gospoda (Ps 150,6).

Redci 1 i 2: U nekim prijevodima glagol prelazi iz množine u jedninu čime se naglašava načelo da je Gospod dostojan proslavljanja osobe (duše), kao i cijelog života.

Redci 3 i 4 iskazuju prethodnu istinu na ponešto drugačiji način. Svačkom čovjeku u kojeg se pouzdavamo, vladaru ili kakvom drugom moćniku, nedostaje sposobnosti, stalnosti i pouzdanosti.

Napomena

4. zemlja: t.j. 'zemlja iz koje je došao'. To je mračna igra riječima čovjek ('adam) i zemlja ('adamah), koja služi da istakne ljudsku inferiornost i neadekvatnost (usp. Post 3:19).

Redci 5-10: Osim što je Bog drugačiji, On spašava (što je vidno iz Jakovljeva slučaja). Objavljuje se kao Spasitelj i Gospod kojeg se spoznaje po osobnoj vjeri (Bog njegov).

Stih 6: Bog je svemoćan i nepromjenjiv (dosljedan, pouzdan).

Stih 7: Bog je suosjećajan i u osobnom, kao i u društvenom smislu.

Redci 8 i 9: Božja moralna jasnost ne posustaje u skrbi za potrebite.

PSALAM 147 - Himna svemoćem Bogu

Ovaj psalam slavljenja iz perioda poslije izgnanstva je mješavina dve isprepletene teme, o Božjoj velikoj sili i njegovom darežljivom staranju o zavjetnom narodu. Okruženje je vjerojatno jesenji Blagdan sjenica zbog pominjanja žetve (14.) i zakona. Ima tri strofe od kojih svaka počinje novim pozivom na slavljenje.

Božja iskupljiva briga za Izrael (11-6) Povratak iz izgnanstva je izabran kao osnova za slavljenje i razmišljanje o Bogu kao biću i o njegovoj svrsi. Hebrejska zajednica, ponovo izgrađena i obnovljena jeste živo svjedočanstvo Njegove snažne i nježne brige.

Slomljena srca zbog izgnanstva (usp. 137, 11-4) zamjenjena su iscjeljujućom utjehom što su ponovo kod kuće. To iziskuje slavljenje Njegovog zahvalnog naroda. Ogromna sila koja kontrolira zvijezde (usp. Izaija 40:26,28) radi za njih, kada je zbačen Babilon i obnovljen zgažen Izrael.

Božje staranje i reakcija Izraela (7-11)

Zavjetni Bog (naš Bog) slavi se kao onaj koji opskrbljuje ptice, zvijeri i ljude. Dramatične suprotnosti u palestinskim godišnjim dobima i pejzažu On kontrolira. Kiša poslije nekoliko mjeseci suše i novi zeleni pokrivač za голу zemlju su darovi od njega. Čovjek nije jedini koji prima takvo staranje, jer Bog održava u životu i niže oblike života. Ako svom narodu daruje staranje (ljubav koja neće iznevjeriti), njihov pravilan odgovor je poštovanje, divljenje i neprestano povjerenje, a ne oslanjanje na njihovu snagu. Tragedija je to što ljudi izgube osjećaj za prave vrijednosti i teže tome da im dovoljno bude gomilanje naoružanja – jaka konjica i pešadijska sila.

Božje staranje i duhovna briga za Izrael (12-20)

Sigurnost i dobrostanje zajednice nakon izgnanstva su božanski darovi koje treba prepoznati sa zahvalnošću. Skorašnja dobra žetva nije došla sama od sebe niti je zavisila od čovečijeg truda, već je djelo Božje ljubavi i brige. Svemoćna riječ kojom je sve stvoreno i sada djeluje, kontrolirajući godišnja doba i vremenske prilike. Snijeg, mraz i grad, relativno redak fenomen u Palestini, izazivaju Izraelce da se zadivljeno čude i slave Boga. Od njega su ledeni naljeti koje vremenom otopi toplina njegovih povjetaraca.

Ali riječ kojom ispunjava naše potrebe ne stoji sama: ima svoj duhovni dio u posebnoj riječi namjenjenoj Izraelu, u otkrivenju Božje volje za njihove živote u Sinajskom zakonu, koji se tradicionalno čitao za vrijeme Blagdane sjenica. Kakvu jedinstvenu privilegiju su imali! Zakoni su sami tako ohrabrenje za poslušnost.

Napomena:

13. jača . . . blagosilja: bolje 'ojačao je, blagoslovio je'

17b. tko može podnositi: možda je u originalu pisalo 'voda ostaje zaleđena'.

Psalam 148 - Nebo i zemlja neka hvale Gospoda

Ova vesela himna slavljenja sastoji se iz dvije strofe koje imaju paralelnu strukturu. Široki poziv na slavljenje nabraja one koji su pozvani (redci 1-4 i 7-12), praćen je osnovom i temom slavljenja (od 5. stiha nadalje, od 13. nadalje).

Nebesko slavljenje (1-6)

Nebo i njegovi stanovnici se pozivaju da daju svoj doprinos univerzalnom koru. Anđeoske pratnje u Božjem nebeskom hramu i palati sačinjavaju kor koji slavi svog Gospoda i kralja. Nebeska tijela su personificirana, zajedno sa kulom nebesa i nebeskim okeanom kome je povjereno da čuva kišu. Svi do jednog su izazvani da slave Gospoda za to što ih je stvorio i održava ih u životu, što im je darovao određene funkcije i jedinstvene uloge. Svaki od njih može govoriti o slavi Božjoj i objavljuje djela njegovih ruku (119:1). Baš kao izvanredan umjetnički komad služi da donese slavu umjetniku, tako je i svrha dodijeljena stvorenom svijetu da proslavi Boga tako što će se u njemu ogledati njegova sila i slava. Djela stvaranja kada ispunjavaju funkciju koja im je božanski dodijeljena postoje kao riječita svjedočanstva Božjeg otkrivenja sebe (svog imena).

Zemaljsko slavljenje (7-14)

Sa visina (1. stih) psalmista silazi do dubina, dubina okeana i zemlje. Čak i ogromni kitovi (usporedi Post 1:21) spomenici su njegove sile i svjedoče o njoj. Fenomeni ekstremnih vremenskih uvjeta govore o njegovoj ogromnoj veličini i objavljuju njegovu moć i volju. Dolazeći do čovječanstva, vrhunca stvaranja, psalmista poziva sve, visokog ili niskog čina, stare i mlade, muškog ili ženskog pola da donesu svoje različito svjesno slavljenje. U 12. stihu je vjerojatno očevidac okupljanja vjerske zajednice u Jerusalemu radi slavljenja. Izrael predstavlja čovječanstvo u slavljenju. Dovoljan razlog za slavljenje leži u njemu svojstvenoj suverenosti i uzvišenosti iznad svih elemenata zemlje i neba koji su ranije nabrojani. Kakvu god da silu svaki od njih ima, svaka je od Njega. Intimniji razlog je to što svom izabranom narodu daje pobjedu i živost. Pošto su s njim povezani zavjetnim odnosom (sveti), dat im je ogroman razlog za

slavljenje. Privilegirani su da se približe tom izvoru svakog blagoslova i da uživaju u zajedništvu s Njim kao narod svećenika u Jerusalemu, posebnom mjestu njegove prisutnosti, njima je radost i dužnost da pjevaju Bogu slavu.

Intimni preokret psalma na kraju podsjeća kršćanina na napredak od stare pjesme k novoj u Otk. 4:11; 5:9 i dalje.

PSALAM 149 - Neka Sion hvali Gospoda!

Skladba ovog psalma je očigledno inspirirana narodnom pobjedom. Dok ljudi slave Boga za to, iščekuju budući, konačni trijumf njegove svrhe.

Zadobijena pobjeda (11-4)

Prva polovina psalma je prošireni poziv na slavljenje, objašnjen u 4. retku. Nedavni vojni uspjeh izaziva ih na novu pjesmu, jer to nikako nije ljudsko dostignuće, već rezultat božanske pomoći. Zajednica koja slavi u Jerusalemu (Izrael, ljudi sa Siona) podsjeća se da narod i samo svoje postojanje duguje svom Bogu i kralju. On je taj koji je gomilu robova pretvorio u jedinstven narod. Bog Izlaska je dokazao da je još uvijek s njima, i zato su podstaknuti da se pridruže religioznom plesu i da pjevaju uz muziku tambura i žičanih instrumenata. To treba biti njihova reakcija na Božju blagonaklonost „što je dao pobjedu nama koji smo slabi“, koji u svojoj slabosti zavise od Njega (ponizni).

Pobjeda koja će doći (5-9)

Kako se služba slavljenja nastavlja, članovi zajednice se bacaju „ničice pred Bogom“ u predanosti, a onda započinju igru mačeva dok pjevaju. Njihovi mačevi su dvosekli i stvarno i kao simboli: ne samo da predstavljaju sjećanje na nedavnu pobjedu već ceremonijalno objavljuju punu i konačnu pobjedu u kojoj će Božji narod jednog dana uživati. Starozavjetna tradicija Svetog rata ovdje odzvanja, i

uvjerenje da će biti rat koji će završiti sve ratove kada se digne Božja pravda i kada sile zla budu poražene jednom zauvijek. Zar ta kazna nije naređena? U Zakonu i Prorocima ima božanskih jamstava za tako slavan kraj. Jučerašnja pobjeda, proslavljena današnjim slavljenjem Boga je kamen na koji su zakoračili koji vodi do obećanog trijumfa posljednjeg vremena. A u Božjoj slavi koja će se tog dana pokazati njegov narod će imati privilegiju imati udjela u njoj.

Napomena:

1, 5, 9. sveti: Heb. hasidim odnosi se na one koji su zavjetnim odnosom vezani za Boga. Ovaj izraz se na drugim mjestima prijevodi i kao “vjerni” i “pobožni”.

5. postelje: vjerojatno mjesta gdje ispruženo legnu dok obožavaju Boga; možda se odnosi na divane na kojima su ležali za vrijeme svetih obroka.

PSALAM 150 - Završni hvalospjev Bogu

Ovaj psalam predstavlja vrhunac kako cjelokupnog psaltira (Halel) tako i njegovog posljednjeg dijela. Sa šireg gledišta možemo ustvrditi kako su psalmi doveli svijet u stanje pokornosti čime je omogućeno započinjanje himne otkupljenih.

U psalmu se spominje Svetište koje se vjerojatno odnosi na zemaljski Hram. No, ukoliko ga protumačimo kao istoznačnicu svoda tada postoji mogućnost da se radi o njegovoj nebeskoj inačici.

Slavljenje se temelji na Božjim moćnim djelima pri stvaranju, ali i tijekom ostatka povijesti. Uostalom ovu temu dijele mnogi prethodni psalmi.

Glazbala u orkestru se vjerojatno navode zbog činjenice da bi se svako od njih posebno oglasilo pri pjevanju ovog psalma. Potom bi cjelokupni orkestar zajednički nastavio svirati ostatak psalma.

Na pjevanje nisu samo pozvani svećenici i leviti već sva Božja stvorenja.

DODATAK

RJEČNIK PSALAMA

Iako su riječi poput »slaviti/hvaliti«, »blagoslivljati« ili »blagoslovljen« iznimno česte, njihovo značenje nije nužno poznato suvremenom čitatelju.

Očito je da bi se pisci karizmatskih pjesama trebali više potruditi oko prijevoda navedenih izraza i prestati ih doslovce preuzimati iz hebrejskog jezika.

Bog će Davidu podignuti glavu – Bog će mu dati novu hrabrost.

BEZUMNICI, LUĐACI – ove se riječi ne odnose na glupane, već na one koji se bune protiv Boga. Njihov je odabir vlastiti, a ne Božji put.

BLAGOSLOV. Pridjev znači »dostojan hvale«. U tom je smislu Bog »blagoslovljen«. Ali, »blagoslivljati, blagosloviti Boga«, znači »zahvaliti Bogu« jer je dostojan hvale, budući smo ga prepoznali kao izvor svega što dobivamo. »Blagosloviti nekoga« dovodi do njegova duhovnog i fizičkog blagostanja, na Božji poticaj (Božjim posredovanjem). Ako je osoba onda »blagoslovljena«, to u širem smislu riječi znači, da je radosna ili sretna. Odatle je i izraz »blagoslovljeni milosrdni, itd.»

BOGOVI – su ili anđeli, naročito pali anđeli koje štiju poganski narodi, ili suci koji nazivaju se bogovima jer predstavljaju Boga i imaju vlast da presude na život i smrt.

ČISTITI - kultni termin, doslovno 'skinuti grijeh'

DOBROTA - Dobrota (heb. tuv) ukazuje na stalnu ljubaznost i potporu koju uobičajeno nalazimo u obitelji i među bliskim prijateljima.

DUH: Hebrejska riječ ruah koristi se na sljedeći način:

(i) označava Božji Duh, kasnije Sveti Duh, koji predstavlja sve što okarakterizira Boga, njegov karakter. To je u biti Bog na djelu. NZ nam otkriva da je on i treća osoba Trojstva.

(ii) odnosi se na dominantnu silu u čovjeku.

DUŠA - Hebrejska riječ nefesh koristi se na tri glavna načina u Psalmima:

(i) označava princip života u čovjeku, njegov esencijalni život;

(ii) odnosi se na mentalni ili psihološki aspekt čovjeka, njegovu osobu, sjedište osjećanja, želja i volje.

(iii) uz zamjenički sufiks ponaša se kao parafraza ili emotivna zamjena za osobnu zamjenicu: 'moja duša' = 'ja', 'mene'. U Post 2:7 odgovara riječi 'biće', a u redcima kao što su Lev. 7:20 i Ez. 18:4 'osoba'. U rjeđa značenja spadaju 'grlo' ili 'vrat', 'pohlepa', 'apetit', 'žudnja' i 'hrabrost'.

IME - znači osobi, njegovom otkrivenom karakteru i njegovoj aktivnoj prisutnosti.

ISTINA – vjernost, lojalnost: ono čemu se može vjerovati.

LICE (BOŽJE) – izraz tražiti Božje lice znači doći u Njegovu prisutnost.

MILOST – Heb. hesed, je Božja savezna ljubav: bez obzira na našu povremenu nevjeru, On ostaje vjeran svojim obećanjima (2 Tim 2,13). Vršenje heseda je također odgovornost vjernika prema suvjerniku u okviru savezne zajedništva. Ovaj izraz je postepeno probio nacionalne granice i koristio se za Božju milost zajedničku za sva stvorenja (vidi Ivan 3,16).

POBOŽNI: Heb. hasid, onaj koji vrši hesed, t.j. onaj tko je lojalan obavezama zavjeta u odnosu i prema ljudima i prema Bogu, a naročito onaj tko je vjeran i posvećen služenju Bogu.

PODIGNUĆA GLAVE: simbolizira davanje novu hrabrosti

PRAVEDAN - Vjernik mora biti pravedan s dva aspekta: imati ispravan odnos s Bogom (biti opravdan) i živjeti čestiti život odnosjeći se pravedno prema drugima. Bog je pravedan u smislu da je nepristran i da želi spasiti čovjeka.

PRAVEDNIK – označava istinske vjernike tj. one koji imaju pravi odnos s Bogom.

PRAVEDNOST - (Hebr. cedaqa) je prilagođavanje standardu, bilo društvenom ili božanskom. Kada se odnosi na Boga označava ili njemu svojstvenu moralnu ispravnost i dosljednost (pravednost), ili njegova djela koja čini da bi održao ili uspostavio ispravne odnose (opravdanje). Dakle, može uključiti 'izbavljenje', 'opravdanje' i 'pobjedu' za Njegov narod, a 'kažnjavanje' i 'kaznu' za pokvarene.

RAZBITI zube – učiniti bezopasnim.

SAVRŠEN - Heb. tamim znači 'cjelovit', 'bez mane', 'besprekoran'; ne 'savršen', već 'onaj koji nema istaknute nedostatke'.

SJETITI: Kad Bog se sjeti, on djeluje, intervenira da spasi ili da kazni čovjeka, narod itd.

SLAVA (DAVIDOVA) Bog je Davidova slava – Bog će Davidu vratiti dostojanstvo.

TIJELO - Heb. basar može označavati fizičku građu životinja i ljudi, dakle tijelo kao cijelina. Također može značiti 'čovjek' ili 'čovječanstvo'. Može i označavati cijelu osobu i nema razlike između 'srca' i 'duše'. Iako se obično naglašava slabost tijela, u Starom zavjetu se nikada ne posmatra kao zlo samo po sebi.

UBOGI: mogu se odnositi na određene pojedince u Izraelu, ili na cijelo društvo koje je sklopilo savez s Bogom, opisujući ne samo njihovu situaciju, već i (kao konačno i najidealnije) njihov stav prema Bogu (t.j. poniznost). To je gotovo sinonim za vjernik.

UZDIZATI (BOGA) – naviještati njegovu veličinu. S druge strane, dizanje ruku se uvijek odnosi na molitvu, a ne na slavljenje.

ZAKON – odnosi se na učenje o Božjoj volji koje je namijenjeno onima koji su prihvativši Boga kao vlastita Gospoda postali pripadnicima njegova naroda. Pritom se može raditi o pojedinom učenju ili o nizu učenja koja govore o različitim temama.

ZNANJE - znanje božjeg imena znači priznavanje Božje naravi i zahtijeva; živjeti po njegovoj volji

SAVJET ZA PROPOVJEDNIKA

Sastavljanje propovijedi na temelju Psalama

Pronađite informacije o kontekstu (pozadini) psalma. Pogledajte njegov naslov (ukoliko postoji) tj. pronadite kategoriju kojoj psalam pripada. Pročitajte odgovarajuće odlomke u Starom zavjetu (najčešće u 2 Sam ili 1 Ljet) u kojima ćete pronaći informacije vezane za povijesnu pozadinu.

Raščlanite psalam. Zapitajte se od koliko se dijelova sastoji? Koliko tema sadrži?

Propovijedajte na temelju teksta obuhvaćajući praktičnu primjenu. Vaš pristup ne smije biti isključivo pobožan. Nemojte dodavati tekstu ono što se u njemu ne nalazi.

Ne umišljajte si da ste novi Spurgeon koji cjelokupnu propovijed može temeljiti na jednom redku ili pak riječi. Propovijedajte na temelju cijeloga psalma ili jednog njegovog odlomka.

Držite se teksta. Ne rabite ga kao izgovor za davanje poruke koju tekst ne sadržava.